

DAMAGE BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200069

UNIVERSAL
LIBRARY

ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಲ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಆನಂದವನ.

ಪರಿಗನ್ನಡಂ ಗೆಲ್ಲೆ

ಗಜಪತಿ ಸಪ್ತಾಂಗ ಹರಣ

ಅ ಧಾ ನ ತ

ಕನ್ನಡಿಗರ ಕಲಿಂಗ ವಿಜಯ.

ಶ್ರೀಶಂಕರ

ಮುರಲಿ

ಪ್ರಕಾಶಕ:

ಭಿ. ಸ. ಕಾಳೆ,

ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಲ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ,

ಆನಂದವನ.

• ೦೦೧ •

ಜನವರಿ 1938

ರಫ್ತ

ಬೆಲೆ ೧-೨-೦ ರೂ.

ಗ್ಲೇಜ

ಬೆಲೆ ೧-೪-೦ ರೂ.

(ಎಸ್. ಹಕ್ಕಿಗೂ ಪ್ರಕಾಶಕರಿಂದ ಕಾದಿವಬ್ಬಟ್ಟೆನ)

ಅರಿಕೆ ---

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗುರು ಇದು ಅರಂಭವು. ಅದುವರಿಂದ ಓದುಗರಪ್ರೇಕ್ಷಿಸುವಷ್ಟು ಒಳಿತಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆ. ಅವರೂ ಸುಹೃದಯರಾದ ಓದುಗರು ಕೊರತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಉತ್ತೇಜಿಸುವರೆಂದು ನನ್ನ ಭರವಸೆ.

ಬರೆಯುವವನಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕವಷ್ಟು ಗದ್ಯವು ವಿಷಯ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅನೇಕರು ಗಂಬಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಮಯ ಬೇಕೆಂದು ಬಾಳ, ತಮ್ಮ ಮೇಲ್ವಿರಗತಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಭರಿಸುವಷ್ಟೆಲ್ಲ ಬೇಗುತ್ತಲಿರುವ ಆ ಆ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೌಲ್ಯ-ನಿರ್ಮಿಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡವಾದರೂ ಕಲಂಕ ವುಂಟಾಗದಂತೆ ದಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಆ ಆ ಸಂಗತಿಗಳು, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ವಿಪರ್ಯಾಸವಾಗದಂತೆ ಬಾಗಬೇಕೆ ವಹಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮವಾದರೂ ಅಲಕ್ಷ್ಯವುಂಟಾದರೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ದೂಷಿಸಿದ ಹೊಣೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಓದುಗರನ್ನು ದೋಷಗೊಳಿಸುವ ಮಹಾ ಪಾತ ಕಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗುವುದು.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮರೆತರೂ ಒಂದು ಅತಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಬಂಧುಗಳ ಸಂಬಂಧ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳೇನಾದರೂ ಇರಬಹುದು. ಅಂದು ಅವೇನೋ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ನಡೆದು ಹೋಗಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಇಂದು ನಾವವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆಯಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಂದು ಅವರು ನಮಗೆ ಸರಕೀಯ ರಾಗಿದ್ದರು. ಭಾರತದವರಿಗಾಗಿದ್ದರು. ಆರ್ಯಾವರ್ತದ ದುರ್ವಿಚಾರರು ಅವರಾಗಿದ್ದರು. ಭಾರತದ ಅಗಣಿತ ಸಂಪತ್ತಿ ಸೆಕೆದೊಯ್ಯುವವರಲ್ಲನೇ ಕರ ಮುಖ್ಯೋದ್ಯಮವಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಧೈರ್ಯೋದ್ವೇಶಗಳನ್ನಾಸಾರವಾಗಿ ಅವರೇನಾದರೂ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಇಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮಾಸ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇಂದು ಒಂದು ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದಿಬ್ಬರನ್ನೇ ಇಟ್ಟು.

ಹಿಂದೀಯರಿರುವರು, ಮಹಮ್ಮದೀಯರಿರುವರು, ಕ್ರೈಶ್ಚಿಯನ್ನರಿರುವರು, ಪಾರ್ಥಿಗಳಿರುವರು. ಈ ಎಲ್ಲರೂ ಭಾರತ ಪ್ರಜೆಗಳೇ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವವರೇ, ಭಾರತದನ್ನವುಣ್ಣುವವರೇ. ಇಂದು ಈ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭಾರತದ ಹೊರತು ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಯಾವ ಸ್ಥಳವೂ ಇಲ್ಲ. ಬಲುಮೆಯಿಂದಾಕ್ರಮಿಸಿದರೆ, ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ. ಇಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬಳೇ ಭಾರತಮಾತೆಯ ಪುತ್ರರು ಓರ್ವ ತಾಯಿಯೆದೆನಾಲಿನಿಂದ ಪ್ರೋಷಣೆ ಪಡೆಯುವವರು.

ಅಂತೆಯೇ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನವು ಹಿಂದೀಯರದೆನ್ನುವ ಕಾಲ ಹಿಂದಾಯಿ ತೆಂದರೆ, ಅನೇಕರು ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಹುದು; ಆದರೆ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನವು ನಮ್ಮ ಸ್ವತ್ತೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಪೂರ್ವಕ ಹೇಳುವದೆಂತು? ಬಂದು ಸಲ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲೆಯೇ ಆಗಲಿ, ಪರದೇಶದಿಂದ ಬಂದು ವಾಸಿಸಿದ ಆರ್ಯ ವಂಶದವರು ನಾವಲ್ಲವೆ? ಅಂದಿನ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳು ನಮಗೆ ನೀವು ಪರ ಕೀಯರು' ಎಂದೆಂದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತರವೇನು?

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಪುರಾಣವೇಕೆಂದರೆ, ಮುಂಚೆ ಬೇಗನೆ ನಡೆಯಲಿರುವ ಸುಮಧುರ ಹಿಂದೂ-ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಒಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ಕಹಿ ಬೀಜ ನೆಟ್ಟ ದೋಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಕೂಡದೆಂದೇ ನನ್ನ ಹಾರೈಕೆ. ನಾವು ಇನ್ನು ಬೇಗನೆ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ಭೇದಗಳನ್ನು ಮರೆತು, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯಾದರೂ ಮಿತ್ರರಂತೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೈ ಇಟ್ಟು ನಡೆಯುವ ಸಮಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿದೆ ಯೆಂಬದನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಅಂತಹ ಅಮೃತಮಯ ಐಕ್ಯವನ್ನೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆಶಿಸುತ್ತಲಿರಲು, ಹಿಂದಿನ ವಿಷಾದಕರ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನೆನೆದು, ನಮ್ಮ ಬಂಧುಗಳ ಮನನೋಯಿಸುವುದು ಅನುಚಿತವೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಟಕಕಾರ, ನಾಟ್ಯಾಲಂಕಾರ, ಅಭಿನಯ ಕೇಸರಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಗೂಡ ಸದಾಶಿವರಾಯರು ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನ ಉಪನ್ಯಾಸ ಪೊಂದರಲ್ಲಿ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಾಟಕಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ನಾವು ಒಳ್ಳೆ ಮಿತ್ರರಂತೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಾಡುವ ಸಮಯ ಬಂದಿರಲು, ಸುಮ್ಮನೆ ಹಿಂದಿನ ದುಃಖಕರ ಸಂಗತಿಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಮುಂದಾಗಲಿರುವ ಅಮೃತಮಯ ಐಕ್ಯಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲು ಹಾಕುವುದು ಅಯೋಗ್ಯವು.....ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಈ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಅವರಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ತಳಹದಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದರೂ ಸಲ್ಲುವುದು.

ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಔದಾಸೀನ್ಯ ತಳೆದಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ

ವೊಂದು ಮೊರೆತಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಬಂಧುಗಳ ಮನ ಸೋಯುವಂತಹ ವಿಸಯ ಬಾರದಂತೆ ಸಾಕಷ್ಟು ದಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿರುವೆನು. ಇನ್ನೂ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಓದುಗರು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.

ಸದ್ಯದ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಉಳಿದವೆಲ್ಲವೂ ಊಹೆಯೊಳಗಿನದು. ಕೆಲವು ಇತಿಹಾಸಿನಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ರಾಯ, ಅಪ್ಪಾಜಿ, ಗಜಪತಿ ಮೂರೂ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳು. ರಾಮಲಿಂಗ ಎಂಬುದು ಇತಿಹಾಸಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಒಂದು ಹೆಸರು. ನಾನಾತನೇ ಸೇನಾಸತಿಯೆಂದು ಕರೆದಿರುವೆನು. ವೀರನರಸತಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯನೆಂದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆಯ ಮುಕುಟ ಮಣಿಯು, ಎಂದು ಇತಿಹಾಸಾಕಾರರೇ ಸಮ್ಮತಿಸಿರುವರು; ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನೆಂದರೆ, ಸದ್ಗುಣ ಸಮೂಹವು ಎಂದು ಪರಕೀಯರೂ ಕೂಡ ಮುಕ್ತ ಕಂಠವಿಂದ ಹೊಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ನಾನಾದರೂ ಆತನ ಆ ಅದ್ವಿತೀಯ ಚರಿತೆಗೆ ಭಂಗ ಬಾರದಂತೆ ರಕ್ತವಿದ್ಯಮಟ್ಟಿಗೆ ಯತ್ನಿಸಿರುವೆನು. ಉಳಿದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನಾದರೂ ಆ ಆ ಯೋಗ್ಯತೆಗನುಸರಿಸಿ ರಚಿಸಲೆತ್ತಿಸಿರುವೆನು ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ದೊರೆತಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆಯಲೆತ್ತಿಸಿರುವೆನು. ಇದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಿತಿಹಾಸಿನಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಉಜ್ವಲ ಪ್ರಸಂಗ ಓದುಗರ ಸ್ಮರಣೆಯ ಮುಂಬಂದು ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸಿರುವೆನು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪೇ ಇದೆ; ಅಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಉಳಿದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದಲ್ಲ. ರಜಪುತ್ರ, ಮಹಮ್ಮದೀಯರ, ಮರಾಠರ, ಬಂಗಾಲಿಗಳ ಇತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೇರಳವೇ ಆಗಿದೆ; ಅಥವಾ ಅದರಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿ ಕನ್ನಡ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಲಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದಾಗಿವೆಯೆಂದರೂ ಸರಿಯಾಗಬಹುದು. ಅವೇ ನಮ್ಮ ನೆರೆಯವರಾದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯರನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಎರಡು-ಎರಡೂವರೆ ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಇತಿಹಾಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಕತೆಗಳು! ಅದೆಷ್ಟು ಕಾದಂಬರಿಗಳು! ಅದೆಷ್ಟು ಕವಿತೆಗಳು! ಅದೆಷ್ಟು ನಾಟಕಗಳು. ಕರ್ನಾಟ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ಬಾಳಿದರೂ, ಅತ್ಯಲ್ಪ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾದರೂ ಇಲ್ಲವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಸಾಮಗ್ರಿಯ ಅಭಾವ. ಶಿಲಾಲಿಪಿಗಳೂ ತಾಮ್ರಪಟಗಳೂ ಹೇರಳವಾಗಿವೆ; ಅದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲೇಖಕರು ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯಮಂದಿರ ನಿಲ್ಲಿಸು

ವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದೆಂದರೆ, ಉತ್ಸಾಹದ ಅಭಾವ. ನಮಗೆ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದಿತು, ನಮ್ಮವರು ಇಷ್ಟು ಮೇಲ್ತಿಯಿಂದ ಭಾರತ ದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮೆರೆದರು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯ ಸ್ಮರಣೆಯೇ ಇಲ್ಲ.

ಈ ಎರಡೂ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಮೊನ್ನೆ ತಾನೆ ನಡೆದ ವೈಭವಪೂರ್ಣ ವಾದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಷಟ್ಶತಸಾವತ್ಸರಿಕ ಮಹೋತ್ಸವವು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿವಾರಿಸಿದೆ ಎಂಬದು ಆನಂದದ ಸಂಗತಿಯು. ಅಂತೆಯೇ ಅಂದಿನಿಂದ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಲಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕು; ಬಹಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂಬುದೇನೂ ಸಟಿಯಲ್ಲ.

ನಾನಾದರೂ ನನ್ನ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಲ್ಪ ವಾದರೂ ನಿವಾರಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಕೈಕೊಂಡಿರುವೆನು. ನನಗೆ ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನವಿತ್ತವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿನ ನುರಿತ ಲೇಖಕರೂ, ಅಖಂಡವಾಗಿ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲ 'ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಲ ಸಂಸ್ಥೆ'ಯಲ್ಲಿ ವೇಶ, ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅನ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಭಿ. ಪ. ಕಾಳೆಯವರೇ ಎಂದು ನಾನು ಅಭಿ ಮಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನಿಷ್ಟು ಒಂಗಳನೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕಾಲನ್ನೇ ಇಡುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಭಿ. ಪ. ಕಾಳೆಯವರಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಸದ್ಬೋಧ ಚಂದ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ವಾಯ್. ಜಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರಾಗಲಿ ಅಭಿ ವಚನವಿತ್ತಿರುವರು. ಅವರೂ ನೆರವಿನಿಂದಲೇ ನಾನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೂಡಿಸುವ ಭರವಸೆಯಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಔದಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಪಡೆದ ಕನ್ನಡ ಜನರು ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಲ ಸಂಸ್ಥೆಯವರಿಗೆ ಕೊಡಗೈಯಿಂದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವಕರಿಗೆ ಉತ್ತೇಜಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಬಿನ್ನಹ.

ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಮನ್ನಣೆಯಿತ್ತು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ, ಸುಂದರ ವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಟ್ಟುದಕ್ಕಾತಿಯೂ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆಯುವಾಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ತುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಮಿತ್ರವರ್ಯ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ. ಎನ್. ಬೆಳಮಕರ ಈತನಿಗೆ ನಾನು ಆಭಾರಿಯಾಗಿರುವೆನು

ಮುರಲಿ

ಗಜಪತಿ ಸಪ್ತಾಂಗ ಹರಣ

ಸೇನಾಪತಿಯು ವೊದಲಿನ ವೊಳಗಳ ಮೇಲೆ ಸಿಂತು, ಇನ್ನೊಂದನ್ನು
ಬಿನ್ನಿಗೆ ಅಸರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ವೊಳೆಯನ್ನು
ಬಡಿಯ ಹತ್ತಿದನು. (ಪುಟ ೪)

ಗಜಪತಿ ಸಪ್ತಾಂಗ ಹರಣ

ಸೇನಾಪತಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು
ಕೊಂಡನು. (ಪುಟ ೬೩)

ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಲ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಅನಂದವನ.

ಗಜವತಿ ಸಸ್ತಾಂಗ ಹರಣ.

(ಕನ್ನಡಿಗರ ಕಲಿಂಗ ವಿಜಯ)

೧ ಯಶೋದುಂದುಭಿ.

ಕೃಷ್ಣೀರಿನ ಕಾಲುನೆ, ನೆತ್ತರಿನ ಮಡು, ರಕ್ತದ ರೋಚು, ನರರುಂಡಗಳ ಹಾರಾಟ, ದಿಂಡಗಳ ಉರುಳಾಟ, ಭೇರಿ, ಕಹಳೆ, ನಗಾರಿಗಳ ನಿನಾದ, ಬಡ್ಡಗಳ ಬಣಬಣಾಟ, ವೀರರ ಬೊಬ್ಬೆ, ಗಾಯಾಳುಗಳ ಕಿರಿಚಾಟ—ರಣ ಕ್ಷೇತ್ರದ ನೋಟವು ಅದೆಷ್ಟು ಭೀಕರ! ಎಂತು ಭಯಾನಕ!! ಎಸಿತು ರೌದ್ರ!!! ದೇಶಪ್ರೇಮ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರೇಮಗಳಿಗೆಂದು ಬೊಬ್ಬಿರಿದು ಕೂಗುವ ವೀರ ರೊಂದೆಡೆಯಾದರೆ, ವೈರಿಯಿರಿತದಿಂದ ಭೂಮಿಗೊರಗಿ ತಾಳಲಾರದ ನೋವಿಗೆ ಆರ್ತಸ್ಪಂದಿಂದ ಕೂಗುವ ಗಾಯಾಳುಗಳಿನ್ನೊಂದೆಡೆ. ‘ಹೊಡೆಯುವೆವು ಇಲ್ಲವೆ ಮಡಿಯುವೆವು’ ಎಂಬ ಅವಿಚಲ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಎದೆಗೊಟ್ಟು ನಿಂತ ಕಟ್ಟುಳುಗಳೊಂದೆಡೆಯಾದರೆ. ಸೋಲಿನ ಭೀತಿಯಿಂದ ಎದೆಗೆಟ್ಟು ಕಾಲ್ತೆಗೆ ಯುವ ಅಂಜುಗುಳಿಗಳೊಂದೆಡೆ. ‘ಇದ್ದರೆ ರಾಜ್ಯ, ಸತ್ತರೆ ಸ್ವರ್ಗವೆಂದು ಭೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನಿಂತ ಧೀರರೊಂದೆಡೆಗಿದ್ದರೆ, ಜೀವನದಾಶೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳದೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಬಲುಮೆಗೆಂದು ನಿಂತ ಎದೆಗೇಡಿಗಳಿನ್ನೊಂದೆಡೆ. ಮೈಮೇಲೆ ಭಾನವಿಲ್ಲದೇ ಗೆಲುವಿನಾಶೆಯಿಂದ ಮೈರಿಘಾತವೇ ಇತಿಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ನಿಂತ ವೀರರೇ ತುಂಬಿದ್ದರೂ, ಕಾಲು ಕಳೆದುಕೊಂಡ, ಕೈಮುರಿದ, ತಲೆಯೊಡೆದ, ಕಣ್ಣು ಕಳಚಿದ, ನೆತ್ತರು ಸುರಿಯುವ, ಬಂಡಕಿತ್ತಿದ ಗಾಯಾಳುಗಳಿಗೇನೂ ಕೊರತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೆಷ್ಟು ಭೀಕರ! ಅಂತಹ ಭಯಾನಕ ನೋಟ!! ನೋಡುವದಿರಲಿ, ಒಂದುಸಲ ಉಹಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ಮೈಗೂದಲು ನಿವಿರಿ ನಿಲ್ಲುವವು; ಆದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾಗ ಪಡೆದ ಆ ಬಿಲ್ಲಾಳುಗಳಿಗಾಗಲಿ ಬಡ್ಡಪಾಣಿಗಳಿಗಾಗಲಿ ಹೃದಯವಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಕರುಣೆ ಅನುರಂಜನ

ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊರೆದಿರಬಹುದೆ? ಶಾಂತಿ, ದಯೆ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಯುದ್ಧವು ಅವರಿಗೆ ಆಟದಂತಿದೆ. ರಣೋದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ, ರಣವಾದ್ಯಗಳ ಸಂಗೀತದೊಡನೆ, ಗೆಲುವಿಗಾಗಿ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆಯ ಅಮರಗೀತೆ ಸಾಡುತ್ತ ಅವರಾಡುವ ಆಟವೇ ಆಟ. 'ಚಿಲ್ಲೆ'ಂದು ಚಿಮ್ಮುವ ರಕ್ತದೋಕುಳಿಯಾಟ, ರಕ್ತಸಿಂಚಿತ ನರರುಂಡಗಳ ಚಂಡಾಟ, ಖಡ್ಗ-ಖಡ್ಗಗಳ ಕೋಲಾಟ, ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣಗಳ ಪೂಗಣೆಯಾಟ, ರಣೋನ್ಮಾದದಿಂದ ಬೊಬ್ಬಿರುವ ನಗೆಯಾಟ—ಭಾಪು! ಭಾಪು!! ವೀರವರರೇ ಭಾಪು!!!

ರಣಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದರೆ ಭಯಂಕರ ನರಹತ್ಯೆಯ ಯಜ್ಞಕುಂಡವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವೀರಸೈನಿಕನೂ ತನ್ನ ಜೀವನವು ಅಸ್ಥಿರವೆಂದೇ ಬಗೆದು, ತಾನು ಜೀವಿಸಿರುವ ಕಾಲ ಕೇವಲ ಕೆಲ ನಿಮಿಷಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಎಂದು ನಂಬಿಯೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ; ಆದರೇನು ಅವನದಕ್ಕೆ ಅಳುಕುತ್ತಾನೆಯೆ? ಮರಣವು ಮಾನವನಿಗೆ ತಪ್ಪಿದುದಲ್ಲವೆಂಬದನ್ನು ವನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡೇ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿದರೆ ವೀರಸ್ವರ್ಗವೆಂಬ ಪವಿತ್ರಭಾವನೆಯೂ, ಮಾತೃಭೂಮಿಗಾಗಿಯೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯೂ ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲುಳಿದ ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಾದರೂ ತನ್ನ ಮಾತೃಭೂಮಿ ಸೇವೆ, ತನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವೈರಿಘಾತವನ್ನು ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ಮಾಡಲೆತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮೂಲಕವೇ ಯುದ್ಧವೆಂದರೆ, ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ನೆತ್ತರು ಹೀರುವದೆಂಬ ಶ್ವೇಷ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ಭೀಕರ ಕದನವು ಆ ಒಂದು ದಿನ ನಡುಹಗಲಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಚಲದ ಕೋಟೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದಿತು.

ಇರ್ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವೀರ ಯೋಧರಿದ್ದರು. ಯುದ್ಧಕಲಾಕೋವಿದರಿದ್ದರು. ಮಾತೃಭೂಮಿಯೆಂಬ ತಮ್ಮ ತೀವ್ರವಾದ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಪಡೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಆಗಂತುಕ ಪಡೆ. ಆಗಂತುಕರು 'ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಬೆಳೆಯಿಸಿಬೇಕು, ತಮ್ಮವರ ಶೌರ್ಯ-ವೀರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಕೀರ್ತಿಧ್ವಜ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಘಡಘಡಿಸಬೇಕು' ಎಂಬ ಬಲವಾದ ಬಯಕೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ನಾಡು ಬಿಟ್ಟು, ಅಷ್ಟು ದೂರ ಹೊರಹೊರಟು ಬಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ಕರೀ ಮೋರೆಯಿಂದ ಮರಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂಬ ದೃಢಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಾದುತ್ತಲಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿ ಪರಕೀಯರ ವಶಕ್ಕೆ ಹೋಗ

ಕೂಡದು, ತಮ್ಮ ಮಾತೆ ಪರತಂತ್ರಳಾಗಕೂಡದು, ತಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಪರದಾಸ್ಯ ಬರ ಕೂಡದು ಎಂಬ ಪವಿತ್ರ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿನವರು ಹೋರಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು.

ಎರಡೂ ಪಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರ ಕದನವೆಸಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಶರೀರಗಳಿಂದ ಬೆಮರ್ವನಿಗಳೂ ರಕ್ತ ಬಿಂದುಗಳೂ ಕೂಡಿಯೇ ಧಾರೆಗಟ್ಟಿ ಸುರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಅತ್ತ ಅವರ ಚಿತ್ತವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಮರಣವನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ದರೂ ಹೊಡೆಯಲೇಬೇಕೆಂಬ ಹವಣಿಕೆಯಿಂದ ಧಾಗಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ವೈರಿಯರಿತದಿಂದ ಸಾರಾಗಿ ಆರಿಯನ್ನಿರಿಯುವದೇ ಆ ವೀರರ ಯತ್ನವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅನೇಕರು ಖಡ್ಗಪ್ರಹಾದ ಮಾಡಲೆಂದು ಕೈ ಮೇಲಕ್ಕೇತ್ತುತ್ತಲೇ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಆಕಾಶವೇ ಕಳಚಿ ಬೀಳುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಜೋಲೆ ಹೋಗಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದ ಹಲವರು ಮೇಲಕ್ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಭಾಲೆಗೆ ತುತ್ತಾಗುವರು. ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಸಾರಾದ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಅರಸುತ್ತಲಿರುವಾಗಲೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಕರವಾಳದಿರಿತಕ್ಕೆ ನೆಲಕ್ಕುರುಳುವರು!

ಕೆಲ ವೇಳೆ ಹೀಗೆ ಭೀಕರ ಕದನವಾಗುತ್ತಲೆ ಕೋಟಿಯ ಹೊರಭಾಗ ಕೈದ್ದ ಆಗಂತುಕ ಪಡೆಯವರು ಕೋಟಿಯ ಕಾವಲಿಗಿದ್ದ ಪಡೆಯನ್ನು ನಿಶ್ಚೇಷ ಮಾಡಿದರು. ಮುಂದೆ ಭದ್ರವಾದ ದುರ್ಗವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಂಚಿಕೆಗೆ ತೊಡಗಿದರು. ಮೇಲೇರಲು ಕೊಂಚವಾದರೂ ಪಡುವಿಲ್ಲದ ಆರೇಳಾಳು ಎತ್ತರದ ಆ ದುರ್ಗವನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಬಲವುಳ್ಳ ದುರ್ಗದ್ವಾರವು ಭದ್ರವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸುತ್ತಲೂ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕಂದುಕವು ದುರ್ಗರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ಪರವಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟು ದಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರಾದರೂ ಸಾಹಸಿಗರು ಮೇಲೇರಲೆತ್ತಿಸಿದರೆ, ಅವರನ್ನು ಆ ಕೂಡಲೆ ಕೆಳಕ್ಕುರುಳಿಸಲು ಬಿಲ್ಲುಗಳು ಸಿದ್ಧರಾಗಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದರು.

ಇಷ್ಟು ಭದ್ರತೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅಶಕ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೇನು? ಆಗಂತುಕ ವೀರರು ಎದೆಗೆಟ್ಟರೇ? ಬಂದುದೇ ಕೋಟೆ ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು. ಕರೀಮೋರಿಯಿಂದ ಮರುಳುವುದೆಂದೂ ಶಕ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯುಕ್ತಪ್ರಯುಕ್ತಗಳಿಂದ ಕೋಟೆ ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಆಗಂತುಕ ಪಡೆಯಲ್ಲಿನ ಕೆಲವೀರರು ಕತ್ತಲೆಯಾಗುತ್ತಲೆ ಹೊರಟರು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸತೊಡಗಿದರು. ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ, ಎಷ್ಟು ವಿಧವಾಗಿ ಶೋಧಿಸಿದರೂ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದರೂ ಅವ

ಕಾಶ ತೋರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಅವರು ಎದೆಗುಂದದೆ ಮುಂದೆ ಹೊರಟರು. ಎಲ್ಲಾ ದರೊಂದೆಡೆ ಸಡವು ದೊರಕುವದೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಕೋಟಿಯನ್ನೇರಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರವನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಂತೂ ಒಡೆಯನ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯಾಗದೆ ಆತನಿಗೆ ಮುಖವನ್ನೇ ತೋರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಅವರು ದೃಢನಿರ್ಧರದಿಂದ ಹೊರಟರಲು, ಕೋಟಿಯ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಕೋಟಿಗು ಭದ್ರತೆಯಂತೂ ಅಸದಳವಾಗಿದ್ದಿತು. ಸಪಾಟಾಗಿ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದ ಆ ಕೋಟಿ, ಆಳವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಂದುಕದ ನೀರು ಎಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣ ನಿರಾಶೆಯನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟು ಭದ್ರತೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಏನೋ ಅಲ್ಲಿ ಕಾವಲು ಅಷ್ಟು ಭದ್ರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಸಾಹಸಿಗರು ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಂತು ಒಂದು ಸಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ತಮಗೇನಾದರೂ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿತು. ಒಡನೆಯೆ ಅವರ ಸಂಗಡ ಬಂದಿದ್ದ ಮುಂದಾಳು ತನ್ನ ಸಹಕಾರಿಯೊಬ್ಬನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಉಕ್ಕಿನ ಮೊಳೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕಂದುಕದಲ್ಲಿ ಈಸು ಬಿದ್ದನು. ಕೂಡಲೆ ಅವನ ಸಂಗಡಗರೂ ಈಸುಬಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಕೊಂಚವಾದರೂ ಸಪ್ಪಳಮಾಡದೆ ಕಂದುಕವನ್ನು ದಾಟಿ ಕೋಟಿಯ ಬುಡಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದರು. ಒಡನೆಯೆ ಮೊಳೆಗಳಲ್ಲ ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅದರ ಮೇಲೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಬಡಿದನು. ಮೊದಲಿನ ಮೊಳೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಆಸರವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಬಡಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಹೋಗಹತ್ತಿದನು. ಆ ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ಏರನಿಗೆ ಬಿದ್ದೇನೆಂಬ ಭಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದನು. ಯಾರೊಬ್ಬರ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾತಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಆ ಮುಂದಾಳುವನ್ನು ನುಸರಿಸಿದರು. ಉಳಿದವರು ಕೆಳಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು ಕೊಂಡರು. ಆ ಕಡುಗಲಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅಸಮ ಸಾಹಸದಿಂದಲೂ, ನಿರುಪಮ ಧೈರ್ಯದಿಂದಲೂ ಮೇಲೇರಿದರು. ಅವರು ಮೊದಲೇ ಊಹಿಸಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಡನೆಯೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ತಂದಿದ್ದ ನೂಲೇಣಿಯನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೆಳಕ್ಕೆಳವಿಟ್ಟರು. ಪೂರ್ವ ಸಂಕೇತದಂತೆ ನಾಲ್ವಾರು ಜನ ತಮ್ಮ ಸಿಬಿರದತ್ತ ಹೋದರು. ಉಳಿದ ಐವತ್ತು-ಅರವತ್ತು ಜನ ನೂಲೇಣಿಯನ್ನೇರಿ ಮೇಲೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಹತ್ತು

ಹತ್ತು ಜನರ ಟೋಳಿಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ, ಹೇಗಾದರೂ ಹೋಗಿ ದುರ್ಗದ್ವಾರ ತೆರೆದು, ಕಂದುಕಕ್ಕೆ ಪೂಲು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಟೋಳಿಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದ ಕಾರಣವಾದರೂ ಅದೇ. ಒಬ್ಬರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತಲುಪಿ ಆ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೂಡಿಸಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೆ ಅವರು ಮೊದಲೇ ಯೋಚಿಸಿದ್ದಂತೆ 'ವೈರಿಗಳು' 'ವೈರಿಗಳು' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಓಡತೊಡಗಿದರು.

ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಗಾಢನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾವಲುಗಾರರು ಎಚ್ಚರಾಗಿದ್ದರು. 'ಅವರು ವೈರಿಗಳು' ಎಂಬ ಕೂಗು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಸ್ವರ ಕೇಳಬರುವತ್ತ ಧಾವಿಸಿದರು; ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಏನೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡುತ್ತಿರಲು, ಒಬ್ಬನು ನೂಲೇಣೆ ಕಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದನು. ಅವನು ಆ ನೂಲೇಣೆ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಹೌಹಾರಿ ಹೋದನು. ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ವೈರಿಗಳು ದುರ್ಗಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದುದು ದಿಟವೆಂದು ನಂಬುಗೆಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅವನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ 'ವೈರಿಗಳು ಬಂದಿರುವರು' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಹೊರಟನು. ಅನೇಕರು 'ಎಲ್ಲಿ?' 'ಎಲ್ಲಿ?' ಎಂದು ಕೇಳಹತ್ತಿದರು. ಅವನು ತಾನು ನೋಡಿದ ನೂಲೇಣೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಸಾವಿರಾರು ಅರಿಸೈನಿಕರು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿರುವರೆಂದು ಉಪ್ಪುಕಾರ ಹಚ್ಚಿ ಹೇಳಿದನು. ಈ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಜನರು ಹೌಹಾರಿ ಹೋದರು. ಆಗಂತುಕ ಪಡೆಯವರೂ ಕೂಗುತ್ತ ಹೊರಟರು. ಅವರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸೈನಿಕರೂ ಕೂಗುತ್ತ ಹೊರಟರು. ಹೀಗೆ ಕೋಟೆಯೆಲ್ಲ 'ವೈರಿಗಳು!' ಎಂಬ ಭೀಕರ ನಿನಾದದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳು ಕೇಳಬರಹತ್ತಿದವು. ದುರ್ಗವು ಶತ್ರುಗಳ ವಶವೇ ಆಯಿತೆಂದು ಅನೇಕರು ಹೇಳಿದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅರಸು ಕೂಡ ಪರಕೀಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದಿರುವನೆಂದು ಹೇಳಬಿಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ಕೋಟೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದು ಹೋಯಿತು. ವೈರಿಯಾರು? ತಮ್ಮವರಾರು? ಎನ್ನುವುದೇ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಹಲವು ಆಗಂತುಕ ಪಡೆಯವರು ದ್ವಾರರಕ್ಷಕರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು.

ದ್ವಾರರಕ್ಷಕರಿಗೆ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಗೊಂದಲವು ಕೇಳಬರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ನಿಜ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ಥಳಬಿಟ್ಟು ಕದಲುವಂತೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವರು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವಾಗಲೇ, ಇವರು ಬರಲು, ಆತುರತೆಯಿಂದ ಗೊಂದಲದ ಕಾರಣವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರು.

‘ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ವೈರಿಗಳ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿದೆ.’

‘ವೈರಿಗಳ ಪ್ರವೇಶವೇ? ಹೇಗೆ ಬಂದರವರು?’

‘ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೂಲೇಣಿ ಕಟ್ಟಿರುವರು.’ ‘ಎಷ್ಟು ಜನರಿರುವರು?’

‘ಬಹಳ ಸಾವಿರವಾದರೂ ಇರಬಹುದು. ಶಸ್ತ್ರಾಗಾರವು ಅವರ ವಶವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಅರಸರನ್ನೂ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದಿರುವರಂತೆ. ದುರ್ಗದ ಒಬ್ಬ ನಾದರೂ ಜೀವದಿಂದುಳಿಯುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಈ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದರಿತು ನಾವು ಹೇಳಿದೆವು. ನಾವಂತೂ ಜೀವವುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಓಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಬೇಕಿದ್ದರೆ ನೀವೂ ಪಲಾಯನ ಹೇಳಿಸಬಹುದು.’

‘ಸಾವಿರಾರು ಅರಿ ಸೈನಿಕರು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿರುವರು. ಶಸ್ತ್ರಾಗಾರ ವೈರಿಗಳ ವಶವಾಗಿದೆ. ಅರಸು ಕೂಡಾ ಸೆರೆಯಾಳಾಗಿರುವನು.’ ಇಷ್ಟು ಸಂಗತಿ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಅವರ ಜೀವ ತಲ್ಲಣಿಸಹತ್ತಿತು. ದುರ್ಗದ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಗೊಂದಲ ವೆದ್ದುದಂತೂ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಈ ಕಾರಣ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಅವರೂ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಹಲವರು ಬಂದು ಅದೇ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಒಡನೆಯೇ ಕಾವಲುಗಾರರೂ ಓಡತೊಡಗಿದರು. ಕಾವಲುಗಾರರೂ ಓಡಿ ಹೋದುದನ್ನರಿತು, ಆಗಂತುಕ ವೀರರು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು, ಅದನ್ನು ತೆರೆದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಪೂಲನ್ನು ಕಂದುಕದ ವೇಲೆಳೆದರು. ಒಡನೆಯೇ ಪೂರ್ವ ಸಂಕೇತದಂತೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಸಾವಿರಾರು ಸೈನಿಕರು ದುರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಮೊದಲೆ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮುಂದಾಳುವು ಅವರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಅವರು ದುರ್ಗದ ಸೈನಿಕರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಸಿದು ತಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ದುರ್ಗವೆಲ್ಲವೂ ಶತ್ರುಗಳ ವಶವಾಗಿ ಹೋಯಿತು!

‘ಚುಮು’ ‘ಚುಮು’ ನಸುಕು. ಆಗಂತುಕ ಪಡೆಯೊಡೆಯ ತನ್ನ ಗುಡಾರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪತಾಕೆ ಫಡಫಡಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ‘ನರಾಹ ಲಾಂಛನದಿಂಗ್ಲೆ ಶೋಭಿಸುವ ಕನ್ನಡಿಗರ ವೀರ ಪತಾಕೆ’ ದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು.

ಏನು! ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿಜಯಪತಾಕೆಯೇ? ಅಹುದು. ಕನ್ನಡಿಗಳ ನರಾಹ ಲಾಂಛನದಿಂದೊಪ್ಪುವ ವೀರಪತಾಕೆಯೇ? ವಿಜಯನಗರದರಸಿನ ವಿಜಯ ಪತಾಕೆಯೇ? ಏಕೆ? ಓದುಗನುಹಾಶಯ, ನೀಮಗಚ್ಚರಿಯಾಯಿತೇನು? ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಿದೆ. ಪರಪ್ರಾಂತೀಯ, ಪರದೇಶೀಯ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿ ಹೋದ ನಿಮಗೆ ನಿನ್ನದೇ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವ

ಗರು ಒಂದು ಸಮಯ ಅಷ್ಟು ಶೌರ್ಯ-ವೀರ್ಯಗಳಿಂದ ಕಾದಿದರು. ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯ ಅರಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಈ ಅಪೂರ್ವ ವಿಜಯದ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಶಂಕಿಸುವದು ಸಹಜವಿದೆ; ಆದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯೇನೋ ಹಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರದರಸುಮಣಿ ವೀರನರಪತಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನೇ ಆಗಂತುಕ ಪಡೆಯೊಡೆಯನೆಂಬವನು. ರಾಯನಿಗೆ ದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ವಿಜಯಪತಾಕೆ ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅವನು ತನ್ನ ಅಂಗರಕ್ಷಕರಲ್ಲೊಬ್ಬನನ್ನು ಕರೆದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಪಾಪ! ಅವನಿಗೂ ಆ ಸಂಗತಿಯೇ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಕೂಡಲೆ ವಿವರವನ್ನರಿಯ ಬೇಕೆಂದು ದುರ್ಗದತ್ತ ಹೊರಟನು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ವೀರಸೇನಾಪತಿ ರಾಮಲಿಂಗನು ನಗುಮುಖದಿಂದ ಬರುವುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಒಡನೆಯೇ ರಾಯನು ಆತುರತೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ 'ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ಇದೇನು? ದುರ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಧ್ವಜವಿದೆಯಲ್ಲ!' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಮಲಿಂಗನು ಒಡೆಯನನ್ನು ವಂದಿಸಿ, 'ಅಹುದು ಮಹಾಪ್ರಭು' ಎಂದನು.

'ಅದು ಹೇಗೆ?' ಎಂದು ರಾಯನು ಪ್ರಶ್ನಮಾಡಿದನು.

'ತಮ್ಮಗಳ ಪಾದಮಹಿಮೆ, ಶ್ರೀ ವೀರೂಪಾಕ್ಷದೇವನನುಗ್ರಹ!' ಎಂದು ನಗುತ್ತ ರಾಮಲಿಂಗನು ಉತ್ತರವಿತ್ತನು.

ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮುನ್ನಿ ನಿರುಳು ದುರ್ಗವನ್ನೇರಿ ಹೋದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅಲ್ಲಿ ಬಂದರು. ಅವರು ರಾಯನಿಗೆ ರಾಮಲಿಂಗನ ಕಾರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದರು. (ಮುನ್ನಿ ನಿರುಳು ಮುಂದೊರೆದು ಹೋದ ಮುಂದಾಳು ರಾಮಲಿಂಗನೇ)---ರಾಮಲಿಂಗನ ಸಾಹಸವನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಯನಿಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು. ತಾವು ಯೋಜಿಸಿದ ಉಪಾಯವನ್ನೂ ದುರ್ಗದಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಬಿಹೋದ ಗೊಂದಲವನ್ನೂ ಕೇಳುವಾಗ್ಗೆ ನಕ್ಕು ನಕ್ಕು ರಾಯನ ಹೊಟ್ಟೆ ಹುಣ್ಣಾಗಿಹೋಯಿತು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ವಿಜಯನಗರದ ಚತುರಮಂತ್ರಿ ಸಾಳುವ ತಿಮ್ಮನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವನಿಗೆ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಎಂದಿ ನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು. ಅಧಿಕಾರೀ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವನು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹಿರಿಯನು. ಬಹಳ ಚತುರನು. ಹಾಗೆಯೇ ಬಹಳ ಪ್ರೇಮಳ ಸ್ವಭಾವದವನು. ಈ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಆತನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ 'ಅಪ್ಪಾಜಿ' ಎಂದು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಲಿದ ರೂ ಇರಬಹುದು.

ಅಪ್ಪಾಜಿ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ರಾಯನು ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ 'ಅಪ್ಪಾಜಿ, ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯ ಮೇಲಿನ ನಮ್ಮ ಧ್ವಜವನ್ನು ನೋಡಿದಿರಾ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

'ಅಹುದು ಮಹಾಪ್ರಭು. ಈ ಕಾರ್ಯವು ಸೇನಾಪತಿಗಳ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಮಲಿಂಗನನ್ನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಅಂದನು.

'ಅಹುದು. ಒಳಗೆ ಬನ್ನಿ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.' ಎಂದು ರಾಯನು ಸಿಬಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು, ಅಪ್ಪಾಜಿ-ರಾಮಲಿಂಗರು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು.

ಎಲ್ಲರೂ ಒಳಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರುತ್ತಲೇ ರಾಯನು ರಾಮಲಿಂಗನ ಸಾಹಸವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದನು. ಅವನ ಆ ಆಪ್ತತೆಗೆ ಧೀರಕಾರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ರಾಯನು ಕೃತಜ್ಞಪೂರ್ಣನಾದಂತೆ ಚನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು.

ರಾಯನು ಹೇಳುವುದೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿಯಲು 'ಪ್ರಭುಗಳೇ, ನಮ್ಮ ಸೇನಾಪತಿಗಳಿಂದರೆ ಅದ್ವಿತೀಯ ಶೂರರಲ್ಲದೆ ಚತುರರೂ ಇರುವರು.' ಎಂದು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಅಪ್ಪಾಜಿಯೆಂದನು.

'ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣದ ಫಲವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇ ನಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಸೈನಿಕನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಂದು ಯೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸೇನಾಪತಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಈ ರಾಮಲಿಂಗನ ಹೆಸರಾದರೂ ಕೇಳಬರುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ತಮರಾದ ಕಾರಾಗಿರರೇ ನೀವಿರಲು, ನಿಮ್ಮ ಕೆತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಲಾರದೆ?' ಎಂದು ರಾಮಲಿಂಗನು ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ನುಡಿದನು.

'ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ದೈವ ಚನ್ನಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ನಮಗೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟರಾದ ಜನರೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಲಿರುವರು. ನಿಮ್ಮಿವರ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನನಗೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯ ತಾನೇ ಸಾಧನೆಯಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು?' ರಾಯನು ಆನಂದದಿಂದ ನುಡಿದನು.

"ಪ್ರಭುಗಳೇ, ಫಲಭರಿತ ಆಮೃತ್ಯಕ್ಷದ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ರುಕ-ಪಿಕಗಳು ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಹೊಂದಬೇಕು? ಏಕೆ, ಸೇನಾಪತಿಗಳಿ?" ಅಪ್ಪಾಜಿ ಸುಹಾಸಪೂರ್ವಕ ಕೇಳಿದನು.

"ಇನ್ನೇನು? ನಮ್ಮ ದೊರೆಗಳು ಪ್ರಭು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕೂಡ ಹಿಂದೆ ಹಾಕುವವರಿರುವರೆಂದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಸಾಧನ-ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಮೊರ

కువుదరల్లి ఆశ్చర్యవేనూ ఇల్లు.” రామలింగను హర్షదించ నుడిదను
 “అదేల్లవూ ఇరలి ఈగ ముందిన కాయ్ కృకొళ్ళబేకాగదే
 యల్లవే?” ఎందు రాయను ఎల్లరన్నా కాయ్ దిసేగేళయలు నుడిదను.
 ముందిన కాయ్ ద విషయకవాగి అవరల్లి చర్చి నడియితు.

అప్పాజి: -- “సేనాపతిగళే, గజపతియ సంగతియేను?”

రామ: -- “అదేనో తిళియిదు. నావు మోదలు దుగద్వార్
 తేరేయలు ఆతురరాగి హోగువాగే నమగవన యోచనేయే బరల్లి.
 ముందే నమ్మ సేన ఒకగ కరదుకొళ్ళత్తలే స్థానహాసియాగదంతే
 నోడికొళ్ళబేకాగిద్దితు; ఆదుదరింద మోదలు శస్త్రాగారము వశ
 పడిసికొండేవు. మోదలే నమ్మ హావళయ కల్పనయింద కంగట్టు
 ఆ జనరు, ప్రత్యక్ష నమ్మ సేన నోడుత్తలే గాబరియాగి హోదరు.
 ముంబేళగినవరేగూ నమగే అల్లియ స్థానికర సేరే హిడియువుదే సాక
 స్థాగిద్దితు. ముంజావినల్లి అరమాసేగే హోగి నోడుత్తలే గజపతి
 యాగలి, అవన ఇతర సంబంధికరాగలి యారూ కాణబరల్లి. నావు
 విశేషవాగి చికిత్సే మాడిదేవు. అదావుదో ఒందు గుప్తమాగ్గ
 వాగి ఇన్నేల్లియో హోదంతే తోరుత్తదే.”

రాయ: -- “ఇన్నేనాదరూ తంత్రపిరబయదే?”

అప్పాజి: -- “ఇష్టకృ నావు అవనన్న పూర్ణవాగి జయిసి
 దంతాగల్లి. నమగే ఇన్నా హేచ్చ తొందరే తేగేదుకొళ్ళబేకాగు
 వుదు. ఇరలి. ఈగ సదృశ్య నావు ముందిన కేలసక్త తొడగబేకా.”

రాయ: -- “ఈగ ఏను మాడబేకేన్న విరి?”

అప్పాజి: సింహాద్రియ జనరు బహళవాగి భీతిపట్టరబయదల్లవే?

రామ: -- “అదన్న వర్ణసలకవల్లి. ఎల్లరూ భీతియింద కంగట్టు
 హోగిరువరు. తమ్మ ఆస్తి-పాస్తిగళ రక్షణేయల్లియే ఎల్లరూ తొడ
 గిరువరు. తమ్మ హేండిరు-మక్కళ గతియేనాగువుదో ఎందు ఎల్లరూ
 కాతరరాగిరువరు. యార ముఖదల్లియూ జీతనేయిల్లి.”

అప్పాజి: -- “సేన అవరన్న సమాధానపడిసలేత్తి సల్లివే?”

రామ: -- “జనరన్న శాంతపడిసలు నావు విశేషవాగి యత్ని
 సిదేవు; ఆదరూ జనరు నిభితరాదంతే తోరువుద్ది.

రాయ: -- “నమ్మ స్థానికరింద తొందరయేనూ అగ్లవశ్య?”

ರಾಮ: - ಇಲ್ಲ ಮಹಾಪ್ರಭು. ಕೆಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಅತ್ಯಾಚಾರವನ್ನಾಚರಿಸಿದರೆ ಭಯಂಕರ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗುವುದೆಂದು ಅಜ್ಜೆಯಿತ್ತಿರುವೆನು. ಸ್ವಭಾವತಃ ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕರಾದರೂ ಅತ್ಯಾಚಾರಿಗಳಲ್ಲ. ಅವರು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಪೀಡೆಯನ್ನಿತ್ತಿಲ್ಲ ವಿಷ್ಣೇಅಲ್ಲ; ಗಾಯಗೊಂಡವರನ್ನೂ, ದುಃಖಿತರನ್ನೂ ಶೋಧಿಸಿ, ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಹಾಯವನ್ನೀಯುತ್ತಿರುವರು.

ರಾಯ:-ಭಾಪು! ಭಾಪು! ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ದಕ್ಷತೆ ಪ್ರಶಂಸಾರ್ಹವಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸೌಜನ್ಯಪೂರ್ಣ ನಡತೆಯೇ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನೀಯುವಂತಹದು. ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೇಲ್ಮೈಗೆ, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಘನತೆಗೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಕುಂದುಂಟಾಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಹೆಸರು ಕಪ್ಪು ಮಸಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡಬೇಕಾದೀತು. ಏಕೆ ಮಂತ್ರಿಗಳೆ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:—ಅಹುದು ಮಹಾಪ್ರಭು. ವಿಜಯನಗರದ ಮಹತಿಯ ಸ್ಮರಣೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಭಾರತದಿತಿಹಾಸಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾದರೆ, ನಾವು ಅಷ್ಟು ದಕ್ಷತೆ ವಹಿಸುವುದುತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇರಲಿ. ಈಗ ಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆಯೇನು?

ರಾಯ:—ಅಹುದು. ನಾವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸತಕ್ಕ ವಿಷಯವು ಅದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೇದು. ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ಇದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಸೂಚನೆಯೇನಿದೆ?

ರಾಮ:—ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳ ಎದುರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮದೇನು? ಆದರೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಮಟ್ಟಿಗೊಂದರೆ, ಜನರಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಕೊಂಚ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ತಮಗೆ ಒಪ್ಪಿತವಾದಂತೆ ನಡೆಯಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿರುವೆನು.

ರಾಯ:—ಏಕೆ ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರ, ನಿಮ್ಮ ಸಲಹೆಯೇನು?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:—ಜನರು ಭಯರಹಿತರಾಗಿರುವಂತೆ ಡಂಗುರ ಸಾರಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸದುದ್ದೇಶವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಏತದ್ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಅಂಟಿಸಬೇಕು. ದೊರೆಗಳ ಸ್ವಭಾವವೇ ಆದ ದಾನಧರ್ಮಗಳಂತೂ ಇದ್ದೇ ಇವೆ. ಶುಭಸಮಯದಲ್ಲಿ-ಗಜಪತಿಯೊಡನೆ ಮೈತ್ರಿ ಬೆಳೆಯುವಂತಹ ಕಲ್ಯಾಣಕರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ-ಪ್ರಭುಗಳು ನಗರ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕು.

ರಾಯ:—ನಿಜ-ನಿಜ. ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ಸಲಹೆ ತೀರಾ ಯೋಗ್ಯವಾದುದಿದೆ. ಏಕೆ? ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ಇದಿಷ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವಿರಾ?

ರಾಮ:—ಪ್ರಭುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆ.

ಹೀಗೆ ಮಾತುಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲೆ ಅವರು ಎದ್ದರು.

ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಭಯಭರಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಮುನ್ನಿ ನಿರುಳು ಅವರು ಹೀಗೆ ನಿರಾಶರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಕೋಟ ಭದ್ರವಾದುದು. ತನ್ನೊಡೆಯ ಯಾವದೊಂದು ವಿಧದಿಂದ ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವನು, ಎಂಬ ಭರವಸೆ ಅವರಿಗಿದ್ದಿತು. ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವು ಮೊದಲೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಡಲಾರದಾದುದರಿಂದ ಅವರು ತಮಗೇ ಜಯವು ಸಿಕ್ಕುವದೆಂಬ ಭರವಸೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಶತ್ರುಗಳ ಪಾಲಾಗುವದೆಂದು ಅವರೆಂದೂ ಊಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು-ಮರಿಗಳನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ, ತಮ್ಮ ಸಿರಿ-ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕೇಸಿಕ್ಕುವದೆಂದು ಭರವಸೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರು ಯಾವ ಯೋಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತದಿಂದ ಮಲಗಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಬೆಳಗಾಗುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ದುರ್ಗವು ಶತ್ರುಗಳ ವಶವಾಗಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸೌಖ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಅವರು ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದರು. ಬರಿಯ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಅವರು ಭಯಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಗೆದ್ದವರು ತಮ್ಮ ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿಯರನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ಯಬಹುದು; ತಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಸೆಳೆದೊಯ್ಯಬಹುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಅವರು ಕೈಕಾಲುಗೆಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಯುದ್ಧದ ನೀತಿಯೆಂದರೇನೆಂಬದನ್ನು ಅರಿಯುವದು ಬಲು ಬಿರಿ. ಮುತ್ಸದ್ವಿಗಳು, ರಾಜಕಾರಣ ಪಟುಗಳು ಮುಂತಾದವರುಗಳೆಲ್ಲರೂ 'ಯುದ್ಧವೆಂದರೆ, ಅದೊಂದು ಸ್ಪರ್ಧೆ. ಗೆಲುವು ಪಡೆದವರು ಸೋತವರನ್ನು ಆದರಪೂರ್ವಕ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರ ಧರ್ಮ' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಲಿರುವರು; ಆದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತಲಿರುವುದೇನು? ಸೋತ ರಾಷ್ಟ್ರ, ಜನಾಂಗ, ದೇಶಗಳ ಅವಸ್ಥೆ ಕೊನೆಗಂಡಂತೆಯೇ. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರದೆನ್ನುವುದೇನೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ, ಎಂಬದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣಬರುತ್ತಲಿವೆ. ಒಂದು ಧರ್ಮದವರು ಇನ್ನೊಂದು ಧರ್ಮವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿದರಂತೂ ಮುಗಿದೇ ಹೋಯಿತು. ಸೋತವರ ಜೀವನವು ಗೆದ್ದವರ ದಯೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕಂತೂ ಈ ಸಂಗತಿಯ ಅನುಭವವು ಪವೇ ಪವೇ ಜನತೆಯ ನಿದಶ ನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯ ಜನರು ಭಯಭೀತರಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೆನೆಸೆದದು ಕಣ್ಣೀ

ರಿಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಚೈತನ್ಯವಿಲ್ಲದ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಶರೀರಗಳಂತೆ ಅವರ ನಿತ್ಯ ಕ್ರಮ ನಡೆದಿದ್ದಿತು. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ದುಃಖಭರಿತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾತ ನಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅದೂ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಭೀಕರಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತೇ!

ಹೀಗೆ ಸಿಂಹಾಚಲ ನಿವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಕುಳಿತಿರಲು, ಅವರಿಗೆ ಕಹಳಿ-ಜಾಗಟೆಗಳ ಸ್ವರವು ಕೇಳಬರಹತ್ತಿತು. ಅದು ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮರಣಸೂಚಕ ಸ್ವರವೆಂದೇ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಭಾವಿಸಿ ಭಯಕಂಪಿತರಾಗಿ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು. ತಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ವಧಿಸಲು ಬಂದ ವೈರಿಗಳಿಗೆ ಆತಂಕ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಾದರೂ ಮೂಲಕ ಮರುಮಾತಿಲ್ಲದೆ ವರ ರಾಗುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ದೊರೆ ಗಜಪತಿಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಿದರು; ಅದರೇನು? ಅವ ನವಸ್ಥೆ ಏನಾಗಿದ್ದೀತೆಂಬದೇ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮುಂದಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನರಿಯಲು ಆತುರರಾಗಿ ಕುಳಿತಾಗ್ಗೆ ಡಂಗುರ ಕೇಳಬರಹತ್ತಿತು.

“ಸಿಂಹಾಚಲ ನಿವಾಸಿಗಳೇ, ಕೇಳಿರಿ-ಕೇಳಿರಿ; ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು, ಕೇಳಿರಿ. ಕರ್ನಾಟ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಧೀಶ್ವರ ವೀರನರಪತಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವೇವರಾಯರು ಇಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅಭಯವಿತ್ತಿರುವರು:—ಯದೃಪಿ ನಾನು ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೆದ್ದಿರುವೆನಾದರೂ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜರಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬಯಸುವದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ಜನತೆಗೆ ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಪೀಡೆ ಯಾಗದಂತೆ ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಕಟ್ಟುಜ್ಜೆ ಮಾಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಯಾರಾದರೂ ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕರಿಂದ ಪೀಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಅವರು ನಮ್ಮ ವರೆಗೆ ದೂರು ತರತಕ್ಕದು; ಅಂದರೆ ನಮಗೆ ಯೋಗ್ಯ ನ್ಯಾಯ ಕೊಡಲಾಗುವದು.

ಇದರ ಹೊರತು ನಾನು ಏತದ್ವೇಷೀಯ ಜನತೆಗೆ ಅವಶ್ಯವಾದ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ಆ ಕಾರಣವಾಗಿ ನಾನು ಇಂದಿ ನಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿರು ತ್ತೇವೆ. ಬೇಕಾದವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬೇಕಾದ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೊಂ- ಡೊಯ್ಯತಕ್ಕದು.

ಇಂದಿನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ದೇವಾಯತನಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಚನೆ-ಭಜನೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಡುವವು. ಇಲ್ಲಿಯ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿರ ಬೇಕೆಂಬದೇ ನಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚುಕೆಯಾಗಿದೆ ಅದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ದೇವ ನಾದ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಸಹಕರಿಸಬೇಕೆಂಬದೇ ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿದೆ.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಕೋರುವುದು ನಿಮ್ಮಗಳ ಪ್ರೇಮ. ಆ ಮೂಲಕ ನಾವು ಒಂದು ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಿರುವೆವು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಯೋಗ್ಯ ಆದರೋತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವಿರೆಂದು ನಮ್ಮ ನಂಬುಗೆ....”

ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯ ಜನತೆ ಈ ಡಂಗರ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಕೊಂಚ ಉತ್ತೇಜಿತರಾದರು. ಹೋಗುವ ಜೀವ ಮರಳಿದಂತಾಯಿತು. ನಿರಾಶಾಂಧಃಕಾರದಿಂದ ಕುರುಡರಾದ ಅವರಿಗೆ, ಕೊಂಚವೇ ಆದರೂ ದೃಷ್ಟಿ ಮರಳಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಸಂಶಯವು ಪೂರ್ಣ ನಿರಸನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಿಡಿಯುವ ಕಪಟಜಾಲ ವಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದೆಂಬ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಹಲವರು ತೆಗೆದರು. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು. ಅನೇಕರು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದರು. ಸಾಧಕ-ಬಾಧಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನೂ ಉಹಿಸಿದರು. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಾಕೂಟಗಳೇರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು.

“ಕರ್ನಾಟಕದರಸಿನ ಔದಾರ್ಯವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೋಇಲ್ಲವೋ?”

“ಅದು ರಾಜನೀತಿ. ತಮ್ಮ ಹಿತವಿಲ್ಲದೆ ಯಾರೂ ಪರಾರ್ಥಸಾಧನೆಗೆ ತೊಡಗುವುದಿಲ್ಲ.”

“ಏನೇ ಆದರೂ ಉಳಿದ ಎಷ್ಟೋ ದಾಳಿಗಾರರಿಗಿಂತ ಮೇಲು ಅಲ್ಲವೆ? ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಗೆದ್ದುದಲ್ಲದೆ, ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಸೆಳೆದೊಯ್ದಿದ್ದರೆ ನಾವೇನು ಮಾಡುವುದು?”

“ಅದೇನೋ ನಿಜವೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ, ನರಪತಿಯು ನೂರಾರು ಸಾಲ ಮೇಲು, ಎಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.”

“ಅದು ಮಾತ್ರ ನಿಜ. ನರಪತಿಯಾಗವೆ ಇನ್ನಾರಾದರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಉತ್ಪಾತಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು. ಇದು ವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೈಹಾಕಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಬೇಕಾದ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.”

ನಮ್ಮ ಅರಸು ಬೆಳಗಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರಬಹುದು?”

“ಏನು, ನೀವು ಅರಿಯದವರಂತೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲ?”

“ಅಂದರೆ?”

“ಅಂದರೇನು? ಪೊಟ್ಟನೂರು ಕಿಲ್ಲೆಯಿಲ್ಲವೆ?”

“ನಿಜ, ನಿಜ; ಆದರೆ ಅಷ್ಟು ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೋದರು?”

“ಅದನ್ನು ನಾನರಿಯೆ; ಆದರೆ ಅವರು ಹಾಗೆ ಪೊಟ್ಟನೂರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಯಿಸಿದುದು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯವು.”

“ಒಳ್ಳೇದು. ಈಗ ಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆಯೇನು?”

“ಮುಂದಿನದೇನು?”

“ನರಪತಿಯ ಸ್ವಾಗತದ ವಿಷಯ.”

“ಅಹುದು. ಈ ಸಮಯ ನರಪತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವುದರಿಂದ ಲಾಭವಿಲ್ಲ. ಸೋತ ಜನಾಂಗವಾದ ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಅವನು ಇಷ್ಟು ಔದಾರ್ಯದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರಲು, ನಾವೂ ಕೂಡ ಅವನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಮನ್ನಣೆ ತೋರಿಸಲೇ ಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ, ನಾವದನ್ನು ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸದೆ, ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರೀತರಾದಂತೆ ಆದರ-ಸತ್ಕಾರ ತೋರಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಅರಸಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಧಿ ಮೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಾದರೂ ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ.”

ಅದು ಮಾತ್ರ ನಿಜ. ನಮ್ಮ ದೊರೆಯಾದರೇನು, ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕು.....?”

‘ಕೊಂಚ ಅಲಕ್ಷ್ಯವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಆರು ತಿಂಗಳಾದರೂ ಕೋಟಿಯ ದರುಶನವಾಗಗೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.’

‘ಅದಿರಲಿ. ಅಂದಿನ ಆ ವೀರನ ಸಾಹಸವು ವರ್ಣಸಲು ತಕ್ಕದಲ್ಲವೇ?’

ಅದು ಮಾತ್ರ ನಿಜ ನೋಡಿ. ಮುಂಜಾವು ನಾನವುಗಳನ್ನು ನೋಡಹೊಗಿದ್ದೆನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಹೋದೆನು. ಆ ಗೋಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಮೊಳೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಡೆದನೋ, ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಏರಿದನೋ ಎಲ್ಲವೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬಡಿದು ಸಿದ್ಧವಿರುವ ಆ ಮೊಳೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಕೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದು, ಆ ವೀರನು ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಡಿಯುತ್ತ ಹೇಗೆ ಹತ್ತಿದನೋ, ಕೆಳಗೆ ಹೇಗೆ ಉರುಳಲಿಲ್ಲವೋ, ಹೇಗೆ ಭಯಪಡಲಿಲ್ಲವೋ? ಎಲ್ಲವೂ ವಿಲಕ್ಷಣವೇ ಆಗಿದೆ!’

‘ಕರ್ನಾಟಕದರಸಿನ ವೀರಸೇನಾಪತಿ ರಾಮಲಿಂಗನೇ ಆತನು. ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ತರುಣನಿರುವನು. ಅವನ ಧೈರ್ಯ-ಸಾಹಸಗಳು ನಿರುಪಮವಾದುವು.’

‘ಅಂತಹ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಸೇನಾಪತಿ ದೊರಕಿರುವ ಮೂಲಕವೇ ಸಿಂಹಾಚಲವು ಒಂದು ಹನಿ ನೆತ್ತರು ಬೀಳದೆ ಅವರ ವಶವಾಯಿತು.’

‘ಆಗಲಿ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನರಪತಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಂಕಟಗಳು ಬಂದೊದಗತಕ್ಕುವಿವೆ. ಇರಲಿ. ಸದ್ಯ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅವನ ಈ ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷವನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾ. ಮುಂದೆ ಸಮಯಾನುಸಾರ ನೋಡೋಣ.’

ಇಂತಹ ಚರ್ಚಾಕೂಟಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಡೆದು, ನರಪತಿಯಿಂದ ಸಿಕ್ಕುವ ಸಹಾಯದ ಲಾಭಪಡೆಯಬೇಕೆಂದೂ ನರಪತಿಯ ಆಗಮನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಆದರೋತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ತೋರಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

ನರಪತಿ ಡಂಗುರ ಸಾರಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವೈವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದನು. ದೀನರು, ದುಃಖಿತರು, ಅನಾಥರು ಅಲ್ಲಿಯ ಸಹಾಯ ಹೊಂದಿ ನರಪತಿಯನ್ನು ಹಾಡಿ ಹರಸಹತ್ತಿದರು. ಅಸ್ವಾಜಿ-ರಾಮ ಲಿಂಗರು ಸ್ವತಃ ನಗರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿ, ಜನತೆಯ ದುಃಖನಿವಾರಣೆಗೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂದು ಕಿಲ್ಲೆಯನ್ನೇರಿದ ಅಸಾಧಾರಣ ಸಾಹಸಿ ರಾಮಲಿಂಗನೇ ಎಂದು ಜನತೆಗೆ ತಿಳಿಯಲು, ಅವರವನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಗೌರವಿಸತೊಡಗಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ವೀರರ ಹೆಸರು ಅಂದು ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದಿತು.

ಎಲ್ಲ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಚನೆ-ಭಜನೆಗಳಿಗಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸಾವಿರಾರು ಅನಾಥರಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಸುಗ್ರಾಸ ಭೋಜನ ದೊರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಮುಂದೆ ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಜಯನಗರದರಸಿನ ಪುರಪ್ರವೇಶದ ಮುಹೂರ್ತ ನಿಶ್ಚಿತವಾಯಿತು. ಅಂದಿನಾವೈಭವವು ವರ್ಣನೆಗೆ ಮೀರಿದುದು. ವಿಜಯನಗರದರಸಿನ ವೈಭವವು ಬಹಳವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಸಮ್ಮತಿಸಿರುವರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂದು ಪರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವೈಭವಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಜನತೆಯ ಮನವನ್ನಾಕರ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಂದಿನ ಆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಒಳ್ಳೇ ವೈಭವಪೂರ್ಣವೂ ಉತ್ಸಾಹಭರಿತವೂ ಆಗ ಬೇಕೆಂದು ಮಂತ್ರಿ-ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಬಹಳವಾಗಿ ದಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದರು.

ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳಾದರೂ ಅಂದು ತಮ್ಮ ಮನ್ನಣೆ ತೋರಿಸಲು ಹಿಂದೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕರು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲೇಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಅಂತಹ ಜನರು ಬಹಳ ಸ್ವಲ್ಪಿದ್ದರು. ಆ ನಾಲ್ಕೈಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನತೆಗೆ ತೋರಿದ ಆದರಾತಿಥ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಅಲ್ಲಿಯ ದೀನರು-ದರಿದ್ರಿಗಳಿಗೆ ಇತ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದಲೂ, ಅಲ್ಲನ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬಹು ಸುಂದರವಾಗುವಂತೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಭಜನಾರ್ಚನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದುದರಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬಹುತರವಾಗಿ ಸಂತುಷ್ಟರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಅಂದು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಲೇ ವಿಜಯನಗರದ ವೀರನರಪತಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ, 3-4 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಗರ ಶೃಂಗಾರಮಾಡಿದರು.

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಂದಿನ ಸಿಂಹಾಚಲದ ಶೋಭೆ ವರ್ಣನೀಯವಾಗಿ ದ್ದಿತು. ವಿಜಯಶಾಲಿಯಾದ ತಮ್ಮ ರಾಜನನ್ನೇ ಸ್ವಾಗತಿಸುವದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅದೆಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹತೋರಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತೋ, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯನ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು.

ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಅಂದವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ, ತಳಿರು-ತೋರಣಗಳಿಂದಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಬೀದಿಗಳೆಲ್ಲ ಹಂದರ ಹಾಕಿ, ಅದನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ನೆಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಗೋಮಯದಿಂದ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಸಾರಿಸಿ ಅಂದಚಂದದ ರಂಗವಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಸುಗಂಧದ ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲೆ ಥಳ ಹೊಡೆದುದರಿಂದ, ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಸುಗಂಧಮಯ ವಾತಾವರಣವೇ ಹರಡಿದ್ದಿತು.

ಆ ದಿವಸ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದು ಸುವಾಸಿನಿಯರು ಅಂದವಾದ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾಗಿ, ಕನ್ನಡನಾಡೊಡೆಯನ ಆಗಮನ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಚಿನ್ನದ್ದರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ರನ್ನದಾರುತಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಿಸಿ ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಲವಾದ್ಯಗಳು ಮುಂಚೆಳಗಿನಿಂದಲೂ ಮೊಳಗಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದವು.

ಮೆರವಣಿಗೆ ಪ್ರಭಾತ ಕಾಲಕ್ಕೇನೆ ಶಿಬಿರದಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಮಂಗಲ ವಾದ್ಯಗಳು ಮಂಗಲ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಪಾಡುತ್ತ ಹೊರಟಿದ್ದವು. ಅದರೊಂದಿಗೆ ಕುದುರೆಯ ಸವಾರರು ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ನಡೆದಿದ್ದರು. ಅವರ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಕನ್ನಡಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದರಸು ವೈಭವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಿದ ಆನೆಯ ಮೇಲಣ ಚಿನ್ನರನ್ನದಂಬಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆ ಮೇಲೆ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸುವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾಗಿ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಈ ಮೆರವಣಿಗೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಜನರ ಮನ್ನಣೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ ಸಿಂಹಾಚಲದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಒಂದೂವರೆ ಪ್ರಹರದ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿತು. ಕೂಡಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಆತುರದಿಂದ ನೆರೆದ ಸುವಾಸಿನಿಯರು ಕನ್ನಡ ಸಮ್ರಾಟನಿಗೆ ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟು, ಕದಲಾರುತಿ-ಮಂಗಲಾರುತಿ ಬೆಳಗಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಪಟ್ಟಣದ ಪ್ರಮುಖರು ವಂದನೆಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯ ವಾದ್ಯಗಳು ಮಂಗಲಗೀತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ವೀರನಗರಪತಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದವು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು ಆಗಿನ ಆ ಅಪೂರ್ವ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿದವರೇ ಧನ್ಯರು ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳೇ

ಸಾರ್ಥಕವಾದುವು. ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ದೊರೆ ವೀರನರಪತಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಒಡನಾಡಿಯಾಗಿ, ಆತನ ವೀರ ಸೈನಿಕರಾಗಿ ಬಾಳಿದ, ತಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಸಲು ವಾಗಿ ತನುಮನ ಧನಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿದ, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಕೀರ್ತಿಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಭರತಖಂಡವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳಗಿದ, ವಿಜಯನಗರದ ವಿಜಯ ಸ್ಮರಣೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಅಂದಿನ ಆ ಕನ್ನಡ ನಾಡ ಜೀವಿಗಳೇ ಪುಣ್ಯವಂತರು; ಅವರೇ ಕನ್ನಡ ಮಾತೆಯ ಸತ್ಪುತ್ರರು; ಮಾತೆಯ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು. ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಆತ್ಯಂತಿಕ ಸಾಖ್ಯಭೋಗದಿಂದ ಹೃಷ್ಟರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವೀರನರಪತಿಯೊಡನೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ವಿಜಯಧ್ವಜವನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸುತ್ತ, ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯನ್ನು ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಗಜಪತಿಯನ್ನೊಡಿಸಿ, ಸಿಂಹಾಚಲದ ಜನತೆಯ ಆದರೋತ್ಸಾಹಗಳಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತರಾಗಿ, ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಸಿಂಹಾಚಲ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ, ಅವರಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಮನ್ನಣೆ ಹೊಂದುವಾಗ್ಗೆ ಆ ವೀರ ಕನ್ನಡಿಗರ, ಶೂರ ಕನ್ನಡಿಗರ, ಧೀರ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೃದಯಗಳು ಅನಂದದಿಂದ ಉಕ್ಕೇರಿ ಹೋಗಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ? ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಹೆಸರು ದಿಗಂತರಗಳಿಗೂ ಹರಡಿತ್ತು; ವಿಜಯನಗರದ ವಿಜಯಸತಾಕೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಹಾರಾಡಿತು; ಕನ್ನಡಿಗರು ಎಲ್ಲರ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಇಂತು ತಮ್ಮ ಜೀವನೋಚ್ಛ್ರಾಯವನ್ನೇ ಕೈವಶ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರು, ಆ ಮಹತಿವೆತ್ತ ಕನ್ನಡಿಗರು, ಆ ಕೀರ್ತಿಶೇಷ ಕನ್ನಡಿಗರು ಹರ್ಷಮದದಿಂದ ಕುಣಿದಾಡಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ?

ಅಂದಿನ ಆ ಅಪೂರ್ವ ನೈಭವವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿ ಕಣ್ಸಾರ್ಥಕತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಮನದಣ್ಣೆ ನೋಡಿ ಜನುಮ ಸಾಫಲ್ಯ ಸಾಧಿಸಿದರು.

ಸಿಂಹಾಚಲದ ಬೀದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಟಾಗ್ಗೆ ಸಿಂಹಾಚಲ ನಿವಾಸಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭುವಿಗಿತ್ತು ಮನ್ನಣೆ ಬಣ್ಣನೆಗೆ ಮೀರಿತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನರಪತಿಯ ಮೇಲೆ ಪೂಮಳೆಗರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಪುರಸುಂದರಿಯರು ನರಪತಿಗೆ ಆರುತಿ ಎತ್ತಿದರು, ಔಯ್ಯಂಬ ಹರಸಿದರು, ದೃಷ್ಟಿ ಮುರಿದರು. ಆ ಪ್ರಭುವಿನ ಮನ್ಮಥಸದೃಶ ರೂಪವನ್ನು ಮನದಣ್ಣೆ ನೋಡಿ ಅನಂದಿತರಾದರು.

ಮೆರವಣಿಗೆ ಎರಡೂವರೆ ಪ್ರಹರದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಾಗರಿಕರು ಶೃಂಗರಿಸಿದ್ದ ಓಲಗ ಚಾವಡಿಗೆ ತಲುಪಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮುಂದಾಳುಗಳು ವೀರನರ

ಪತಿಯನ್ನು ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಅಪ್ಪಾಜಿ, ರಾಮಲಿಂಗ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮುಂತಾದ ವಿಜಯನಗರದ ವಿದ್ವಾನ್ಮಣಿಗಳು, ವೀರರತ್ನಗಳು, ವಿನೋದ ಚತುರರು ಅಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾನಂದಪೂರ್ವಕ ಸ್ವಾಗತ ಪಡೆದರು.

ನಗರದ ಮುಂದಾಳುಗಳು ನರಪತಿಯ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡಿದರು ಒಬ್ಬ ಬ್ಬರು ತಮ್ಮನ್ನು ಸೋತ ಗುಲಾಮರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡದೆ ಆದರ ಪೂರ್ವಕ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನ ವಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ನರಪತಿಯು ಆ ವರೆಗೆ ತಮಗೆ ತೋರಿದ ಆದರಕ್ಕೆ ನರಪತಿಯನ್ನ ಭಿನಂದಿಸಿ ತಮ್ಮ ರಾಜನನ್ನು ಮಿತ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಪಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು.

ಆ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಾಜಿ—ವಿಜಯನಗರದ ಚತುರಮಂತ್ರಿಪುಂಗವನು— ಎದ್ದು ತನ್ನ ಪ್ರೌಢಭಾಷೆಯಿಂದಲೂ, ವಿಚಾರ ಪ್ರಫುಲ್ಲತೆಯಿಂದಲೂ ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯ ಜನತೆಯ ತಲೆದೂಗಿಸಿ, ಅವರೊಡನೆ ಮಿತ್ರ ಬಾವನೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಆಶ್ವಾಸನೆಯಿತ್ತನು.

ಕೊನೆಗೆ ನರಪತಿಯು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದನು. ದಿಗ್ವಿಜಯ ವೆಂದರೆ, ಅನ್ಯ ಅರಸರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಅಳಿಸಿಬಿಡುವದಲ್ಲವೆಂದೂ, ಪರಕ್ಕೇಯ ಪ್ರಜೆ ರನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಲ್ಲವೆಂದೂ, ಉಳಿದ ನಾಡು ಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ಆದರಲ್ಲಿಯೂ ತಾನು ಹೊರಟುದು ಭಾರತದ ಅರಸರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮೈತ್ರಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಭಾರತದ ವೀರರಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಟ್ಟನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಗಜಪತಿ ಮಹಮ್ಮದಿಯರೊಡನೆ ಗುಪ್ತ ಸಂಚು ನಡೆಯಿಸಿದುದರ ಮೂಲಕವೇ ಅವನ ಶಾಸನ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದುದೆಂದೂ ಹೇಳಿದನು. ಗಜಪತಿ ತನ್ನಾ ಹೀನ ವರ್ತನೆಗೆ ಹೇಯಗೊಂಡು ಹುರುಳಿಲ್ಲದ ಹೀನತನವನ್ನು ಹೋಗ ಲಾಡಿಸಿ ತನ್ನ ಮಿತ್ರನಾಗುವುದಾದರೆ ಅದರಿಂದ ತನಗೆ ಆನಂದವೇ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದನು.

೨ ಸಿಂಹಾವ ಲೋಕನ

ಶ್ರೀ ಶಕದ ಸಾವಿರದೈದು ನೂರಾ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ವರುಷ. ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೆಮ್ಮೆಯದಾದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಉನ್ನತಿಯತ್ತ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದಿತು. ಸಂಗಮ ಮನೆತನದವರಾದ ಹುಕ್ಕ ಬುಕ್ಕರು ಶ್ರೀವಿಧ್ಯಾ ರಣ್ಯರ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆಳಿದರು.

ಅವರ ಹಿಂದೆ ಹಲವು ಸಂಗಮ ಅರಸರು ಆಳುತ್ತಲೆ ಮುಂದೆ ಸಾಳುವ ಅರಸರು ಅದನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅವರಾದರೂ ಒಳ್ಳೇ ವೈಭವದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಉನ್ನತಿಗೆ ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಯಶಸ್ವಿ ಸಿದರು. ಆಗ್ಗೆಯೂ ವಿಜಯನಗರದ ವೈಭವವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅನೇಕ ಪರಕೀಯ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಿಜಯನಗರದ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಆನಂದಿತರಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ವಿಪುಲವಾಗಿವೆ. ಸಾಳುವರಾಳಿಕೆಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಟಲಿಯ ವರ್ಧಮನೆಂಬ ಪ್ರವಾಸಿ ಬರೆದ ವಿಜಯ ಪುರದ ಒಂದು ಬಣ್ಣನೆ ಹೀಗಿದೆ,

“ವಿಜಯನಗರವು ಅತಿ ವಿಸ್ತಾರವೂ, ಭದ್ರವೂ ಆದ ಮೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರಾಜಧಾನಿಯು ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾದುದಿದೆ. ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶವು ಬಹಳ ರಮಣೀಯವಾದುದಿದೆ. ಹವಾಮಾನವಂತೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಅರಸನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ೪೦೦೦ ಕುದುರೆಯಾಳುಗಳನ್ನೂ ೪೦೦ ಗಜಪತಿಗಳನ್ನೂ ಇರಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ೬-೭ ಜನರು ಏರುವಂತಿದೆ. ಸಮರದಲ್ಲಿ ಆನೆಯ ಸೊಂಡಿಲುಗಳಿಗೆ ಹದನವಾದ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ.

“ರಾಜನು ಮೊಳವುದ್ದಾದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಜರತಾರೀ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಕುದುರೆಯ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಬೆಲೆಯೇ ಗಣನೆಗೆ ಮೀರಿದುದಿದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಎಷ್ಟೋ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಆ ಕುದುರೆಯಾಭರಣಗಳಿಂದ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು.....”

ಹೀಗೆ ಪರದೇಶದವರು ಸ್ತುತಿಸಿದರೆಂದಲ್ಲಿ ಆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವೈಭವವನ್ನು ಊಹಿಸಿಯೇ ಅರಿಯಬೇಕು. ಸಾಳುವ ಮನೆತನದವರು ವೈಭವದಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿರಲು, ತುಳು ಮನೆತನದವನಾದ ವೀರನರಸಿಂಹ ೧೫೦೬ರಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ತಾನೇ ಆಳಹತ್ತಿದನು.

ವೀರನರಸಿಂಹನ ಈ ಅತಿಕ್ರಮಣವು ಜನತೆಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಸಂತೋಷ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರತೊಡಗಿತು. ಪ್ರಾಂತಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಮಂಡಲೇಶ್ವರರೂ ಪುಂಡಾಟಿಕೆ ಹೂಡಿದರು. ಇದೇ ಸಮಯ ಕಾಯುತ್ತಲಿದ್ದ ಓರಿಸದ ಗಜಪತಿಯು ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಕೊಂಡವೀಡು, ಉದಯಗಿರಿ ಮುಂತಾದ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆತ್ತ ಮಹಮ್ಮದೀಯರೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಹತ್ತಿದರು. ಹೀಗೆ ವೀರನರಸಿಂಹನಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೊರಗೂ ಪೀಡೆಗಳು ಬಹಳವಾದುವು. ಅವನು

ಎರಡು-ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಎಲ್ಲ ಪುಂಡಾಟಕೆಗಳನ್ನೂ ಪರಕೀಯರ ಆಕ್ರಮಣಗಳನ್ನೂ ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿದನು. ಕಂಚಿ, ಕಾಲಹಸ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ದಾನ ವಿತ್ತನು. ಹೀಗೆ ಅವನು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಸತತವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು; ಆದರೆ ಅವನು ಬಹಳಕಾಲ ಅನುಭವಿಸುವ ಯೋಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅದೇ ವರುಷವೇ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೦೯ನೆಯ ವರುಷವೇ ಬೇನೆ ಬಿದ್ದನು. ಎಷ್ಟು ಔಷಧೋಪಚಾರಗಳಾದರೂ ಉಳಿಯುವ ಚಿಹ್ನೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಯವು ಬಂದೊದಗಿತು. ತಾನು ಅಷ್ಟು ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತಾನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಮಗನಾದರೂ ಉಪಭೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಬಯಸುತ್ತಲಿದ್ದನು; ಆದರೆ ತಾನು ಸಾಯುತ್ತಲೇ ಸಿಂಹಾಸನವು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆಂಬ ಭೀತಿ ಅವನನ್ನು ವರಿಸಿಕೊಂಡಿತು.

ಒಬ್ಬ ಅರಸು ಮರಣವೈದುತ್ತಲೇ ಅವನ ಮಗನು ಸಮರ್ಥನಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಂಹಾಸನವು ಅವನಿಗೆ ಉಳುವುದು. ಅವನು ಅಪ್ರಬುದ್ಧನಾಗಲಿ, ಅವಿವೇಕನಾಗಲಿ, ಅಪ್ರಬಲನಾಗಲಿ ಇದ್ದುದಾದರೆ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಯಾವನೊಬ್ಬ ಪ್ರಬಲ ಸಾಮಂತ ಸರದಾರನನ್ನಾಗಲಿ, ರಾಜಬಂಧುವನ್ನಾಗಲಿ ಆಶ್ರಯಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವು. ಇವೇ ಸ್ಥಿತಿ ಅಂದು ವೀರ ನರಸಿಂಹನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ವೀರನರಸಿಂಹನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ರಾಜನೀತಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಯುದ್ಧಕೌಶಲ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ ಅರಿಯುವಷ್ಟು ಪ್ರಬುದ್ಧ ಅವನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕ-ಬರಿಯ ಎಂಟು ವರುಷಗಳು ಮಾತ್ರ. ಅಂತಹ ಆ ಚಿಕ್ಕಮಗುವಿನಿಂದ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಸಿಂಹಾಸನ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ವೀರನರಸಿಂಹನರಿತಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟೇ ಕಾರಣದ ಮೂಲಕವಾಗಿದ್ದರೆ ವೀರನರಸಿಂಹನು ಭಯಪಡುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಸಾಳುವ ತಿಮ್ಮನು ಅವನ ಮಂತ್ರಿಯಿದ್ದನು. ಈತನೇ ವಿಜಯನಗರದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜನೀತಿ ನಿಪುಣ, ಚತುರಮಂತ್ರಿ ಅಪ್ಪಾಜಿಯು. ಅಪ್ಪಾಜಿಯ ರಾಜನಿಷ್ಠೆಯ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲಿ, ಅವನ ಚತುರಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ ವಿಷಯಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ ವೀರನರಸಿಂಹನಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಸಂದೇಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪಾಜಿಯು ವಿಜಯನಗರದರಸುಗಳ ಏಕನಿಷ್ಠ ಸೇವಕನಿರುವನೆಂದು ವೀರನರಸಿಂಹನರಿತಿದ್ದನು. ಅವನು ತನಗೆ ಎಂದೂ ಎರಡು ಬಗೆಯಲಾರನೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಭರವಸೆಯಿದ್ದಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ

ಎಂತಹ ಸಂಕಟಗಳನ್ನಾದರೂ ಎದುರಿಸಿ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೇನೇ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಾಯ್ದಿಡುವನೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ನಂಬುಗೆಯಿದ್ದಿತು. ಅಸ್ಪಾಜಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು, ಮಗನನ್ನು ಅಸ್ಪಾಜಿಯ ಕರದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು, ಎಲ್ಲ ಭಾರವನ್ನೂ ಅಸ್ಪಾಜಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಮಗನ ಹಾನಿಯಾಗದೆಂದು ವೀರನರಸಿಂಹನ ತಿಳಿದಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ—ಆದರೆ ವೀರನರಸಿಂಹನ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಶ್ವಾಸ-ನಂಬುಗೆಗಳಿಗೆ ಬೊಡ್ಡಿ ಗೊಡಲಿಯೊಂದಿದ್ದಿತು. ಅಸ್ಪಾಜಿಯಂತಹ ಏಕನಿಷ್ಠ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತನಾದ ಸೇವಕನನ್ನು ಕೂಡ ಹಿಡಿದೆಳೆಯುವ ಪ್ರಬಲ ವಾದ ಸಾಧನವೊಂದಿದ್ದಿತು. ಆ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ದೊರೆ ತನ ದೊರೆಯದೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ದೊರೆಯಬಹುದೆಂಬ ಭಯವು ಅವನನ್ನಾ- ವರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಅಂತಹ ವಿಘ್ನವೆಂದರೆ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು.

ವೀರನರಸತಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಹೆಸರು ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೃದಯ ದಲ್ಲಿ ಕೊರೆದು ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಹೋಗಿರುವದು. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಿಜಯಪತಾಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಮೆರೆಯಿಸಿದ ವೀರನಿವ; ಕನ್ನಡಿಗರ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಭಾರತೀಯರೆಲ್ಲರ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಶೂರನಿವ; ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಸರು ಭಾರತದಿತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಧೀರನಿವ; ತನ್ನ ಅನುಪಮ ಸಾಹಸದಿಂದಲೂ ಅಸಮ ಭುಜಬಲದಿಂದಲೂ ಉತ್ತರ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಅನೇಕ ವೀರ-ಶೂರ ಅರಸರುಗಳನ್ನು ಮಣಿಸಿದ ರಾಜಮಣಿಯಿವ; ವಿಜನಗರದ ಘಾತಕ್ಕು ದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಅರಸರುಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣುಮುಕ್ಕೆ ಸಿದ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನಿವ. ಈತನು ವೀರನರಸಿಂಹನ ತಮ್ಮನು. ಈ ತಮ್ಮನ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ವೀರನರಸಿಂಹನಿಗೆ ಭೀತಿಯುಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ತನ್ನ ಅಂತ ವಾಗುತ್ತಲೇ ಸಿಂಹಾಸನವು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ದೊರಕದೆ, ತಮ್ಮನಾದ ಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯನಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದೆಂಬದೇ ಅವನ ಅಂಜಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅಧಾರಗಳೂ ಅವನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು.

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನೆಂದರೆ, ಪ್ರಚೆಗಳಿಗೆ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನವನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಅವನಿಗೆ ಮಣಿಯದಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನರಿತ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಅವನನ್ನು ಹೊಗಳದಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಶೂರತನವನ್ನರಿತ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಅವನ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ನೆನೆದು ಉದ್ರೇಕಗೊಳ್ಳದಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ರಾಜಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾಗಿದ್ದನು; ಶೂರರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದನು; ಉದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ

ನಾಗಿದ್ದನು; ಪ್ರಜಾದಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಮೀರಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಿತಕರ್ತೃವೆಂದೇ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ರಾಜನೀತಿನಿಪುಣ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಕೂಡ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಮಹತಿಗೆ ಮನಸೋತಿದ್ದನು; ಅವನ ವಿದ್ವತ್ತಿಗೆ ತಲೆದೂಗಿದ್ದನು; ಅವನ ಬೆದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಚ್ಚರಿಪಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ವೀರನರಸಿಂಹನು ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗರಿತಿದ್ದನು; ಅಂತೆಯೇ ಭೀತನಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಸಂಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ಮೊದಲೇ ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ, ರಾಜ್ಯವಾಕ್ರಮಿಸುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರವೇ ಸಾಕಷ್ಟಾಗಿದ್ದಿತು. ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡೊಡನೆಯೇ ಪುಂಡಾಟಕೆ-ಬಂಡಾಟಕೆಗಳನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯುವದರಲ್ಲಿ ಎರಡು-ಮೂರು ವರುಷ ಕಳೆದು ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನು ರಾಜ್ಯದತ್ತ ಚಿತ್ತವೀಯ ಬೇಕೆನ್ನು ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮರಣ ಸಮೀಪಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಮರಣಾಸನ್ನನಾಗುತ್ತಲೇ ಮಗನ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದನು. ತಾನು ಇನ್ನೂ ಬದುಕಿ ತನ್ನ ಮಗನಿಗೇ ಪಟ್ಟವುಳಿಯುವಂತೆ ಹಂಚಿಕೆಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಮನವಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ದೈವೀಯೋಗವೇ ಬೇರೆಯಾಯಿತು. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಸಂಕೇತವನ್ನರಿತವರಾರು? ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಸಾಳುವ ಮನೆತನದವರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ನಂತಹ ವೀರನರಸಿಯ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಮನ್ನಣೆ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ವೀರನರಸಿಂಹನನ್ನು ಸೂತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವ ರಾಯನೇ ಸಾಳುವರಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಕಸಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಅದರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯನ ಮಹತಿಗೊಂದು ಕುಂದು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಕೊಂದು ಕಲಂಕವುಂಟಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಅಂತಹ ಅತೀವ ಮೇಲ್ಮೈ ಯಲ್ಲೊಂದು ಕೀಳ್ಮೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಅತ್ಯಂತ ತೇಜಸ್ವಿ ಪ್ರಭಾವ ಶಾಲೀ ಕೀರ್ತಿಯಲ್ಲೊಂದು ಕಪ್ಪು ಕಲೆಯುಳಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಆ ಮೂಲಕ ವಾಗಿಯೇ ವೀರನರಸಿಂಹನನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಆ ಎಲ್ಲ ನಿಂದೆ, ದೋಷ, ಕುಂದು-ಕೊರತೆಗಳಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಕಾರಣನಾಗಿ ಮಾಡಿರಬಹುದು ಅಂತೆಯೇ ವೀರನರಸಿಂಹನು ಸಾಳುವರಿಂದ ರಾಜ್ಯಕಸಿದು, ಕಂಟಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನುಸಿಸಿ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಅಷ್ಟು ದುಃಖಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಹೇಗಾದರೂ ರಾಜ್ಯವು ಮಗನಿಗೆ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಬಹಳ ಯೋಚಿಸಿದನು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಉಪಾಯದ ಹೊರತು ಇನ್ನೇನೂ

ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರದು ಸಾಧಿಸುವ ಉಪಾಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕೊಲೆ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಮಾಡಿಸುವ ಸಮರ್ಥರಾರು? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಂತಹ ಕನ್ನಡ ಸತ್ಪುತ್ರನ ಮೇಲೆ ಯಾರ ದಾದರೂ ಕೈವಳಬಹುದೆ? ಅವೆಂದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತರೂ ನಡೆಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಪಟ್ಟದಕೃಪೇಕಾದರೆ ಈ ಒಂದು ಹಂಚಿಕೆಯ ಹೊರತು ಇನ್ನೇನೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಏಶೇಷವಾಗಿ ತೊಂದರೆಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಯೋಚಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ವೀರನರಸಿಂಹನು ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ರರಣು ಹೋದನು, ಹೇಳಿಕೊಂಡನು, ಆಣೆಯಿಟ್ಟನು. ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ಆ ವಿಚಾರ ಕೇಳುತ್ತಲೆ ವೈಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳು ಬಂದವು. ಅವನಾದರೂ ವೀರನರಸಿಂಹನಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಮನವೊಲಿಸಿದನು, ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಟ್ಟನು, ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದನು. ಏನಾದರೇನು? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಣ್ಣು ಕಿತ್ತು ತಂದು ತೋರಿಸಲೇಬೇಕೆಂದು ಅರಸು ಹಟ ಹಿಡಿಯಲು, ಅಪ್ಪಾಜಿ ಇಬ್ಬಗೆಯ ಎಳೆದಾಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಾಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸುವುದೇ! ಅವನಿಗೆ ಆ ಯೋಚನೆಯೇ ಮಹಾಘಾತುಕವಾದದೆಂದು ಭಾವನೆ ಯಾಯಿತು. ಹಾಗಾದರೆ ಸಾಯಲಿದ್ದ ಅರಸು ದುಃಖದಿಂದ ಬಳಲುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ? ಅದೂ ಸಮ್ಮತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಮಾತೆಯ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ, ಕನ್ನಡದ ಮೇಲ್ಮೈಗಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನನ್ನು ಉಳುಹಲೇಬೇಕು; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ದುಃಖವಾಗಕೂಡದು. ಇಂತಹ ಒಂದು ಚತುರ ಉಪಾಯವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದನು. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಯಾರೂ ಅರಿಯದಂತಹ ಸ್ಥಳವೊಂದರಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಕೃಷ್ಣರಾಯನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದಂತೆ ಅರಸಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು. ಅವನಿಗೆ ನಂಬುಗೆಯಾಗುವಂತೆ ಒಂದು ಆಡು ವಧಿಸಿ, ಅದರ ಎರಡೂ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ತಂದು ತೋರಿಸಿದನು. ಅನಂದದ ಭರದಲ್ಲಿ ಮೋಸವನ್ನರಿಯದೇ ಅರಸು ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಒಡನೆಯೇ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನನ್ನು ಕರೆತಂದು ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದನು. ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ದೈವಬಲದಿಂದಲೇ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ವಿಜಯ ನಗರದ ಸಿಂಹಾಸನವು ದೊರೆತಿತ್ತೆನ್ನ ಬಹುದು.

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಅಣ್ಣನ ಅಳಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬೊಕ್ಕಸವು ಬರಿದಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಸೈನ್ಯಬಲವು ಸವೆದು ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಎರಡೂ ಇಲ್ಲದೆ ಆತನು ಮುಂದೊರೆವುದು ಹೇಗೆ? ಮತ್ತು

ಅಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೆಂದರೂ ಎಂತಹದು! ವಿಜಾಪುರ, ಗೋವಳಕೊಂಡ, ಬೀದರ ಮಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿನ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ನಾಮಶೇಷ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು ಅವರಲ್ಲಿ ಒರಿಸದ ಗಜಪತಿಯೂ ಕೂಡಿದ್ದನು. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಈ ಎಲ್ಲರ ಉಪಟಳದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾರೊಬ್ಬರ ದಾಳಿಗೂ ಆಹುತಿಯಾಗದಂತೆ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಸಾದಾಕ್ರಾಂತ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಅವರ ಕಾಲುಗಳನ್ನೇ ಕಡಿದು, ವಿಜಯನಗರದ ವೀರರ ಸ್ಮರಣೆ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ದಿವಸ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಬಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದುದರಿಂದ ಅವನು ಕೂಡಲೇ ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗಬೇಕಾಯಿತು. ಚತುರನಾದ ಅಪ್ಪಾಜಿಯ ಸಹಾಯವೂ ಅವನಿಗಿದ್ದದರಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ತನ್ನ ಮಾಂಡಲಿಕರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೋಸುಗ ಒಂದು ಔತಣವನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಅಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುವಂತೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಅರಸನ ಆದರದಿಂದ ಸರ್ವರೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು. ಅದೇ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟು, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಬಹಳ ದಿನ ಉಳಿಯದೆಂದೂ, ಅದರಿಂದ ಅಂತಹ ಸ್ವತಂತ್ರ, ಉಜ್ವಲ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಪರಕೀಯರ ವಶಮಾಡಿದ ಹೇಡಿತನವು, ಹೀನತನವು, ಅಪಮಾದವು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತದೆಂದೂ, ತಾಯ್ನಾಡಿನೇಳೆಗಾಗಿ ಯತ್ನಿಸದಿದ್ದರೆ, ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಗೆ ತ್ಯಾಗಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಘೋರ ಅಪರಾಧಿಗಳಾಗಬೇಕಾದೀತೆಂದೂ, ಮುಂದಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಕಪ್ಪು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಡುವುದೆಂದೂ ವಿವರಿಸಿದನು.

ರಾಯನ ಹಂಚಿಕೆ ಕೈಗೊಂಡಿತು. ಕನ್ನಡ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ಮಾತೃಭೂಮಿಗಾಗಿ, ತಾಯ್ನಾಡ ಏಳೆಗಾಗಿ, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ 'ನಾ' 'ನಾ' ಎನ್ನುತ್ತ ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚೇ ಸೈನ್ಯವೂ ಸಂಪತ್ತೂ ದೊರೆಯಿತು.

ರಾಯನು ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪೀಡೆ ಕೊಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಪರಕೀಯರಾಕ್ರಮಣವನ್ನು ತಡೆದುದಲ್ಲದೆ, ಅವರಿಂದ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯವು ಮುಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ದಂಡನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ ಸಮಯನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಬಲ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿರುವ ವಾರ್ತೆ ಅನೇಕ ರಾಜರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರಿಗಿದು ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದುಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಕ್ರಮಿಸಬೇಕೆಂದು ತವಕ ಪಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಅರಸರು ವಿಜಯನಗರದ ವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಲಿದ್ದ ಬಲವನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುದು ಸಹಜವು; ಆದರೆ ಓರಿಸದ ಗಜಪತಿಯು-ಹಿಂದೀಯ ರಾಜನೋರ್ವನು-ಪರರೊಡನೆ ಬೆರೆತು ತಮ್ಮದೇ ಅದ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬಯಿಸಿದುದು ಅತ್ಯಂತ ಹೀನತನವೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೀಯರ ಈ ಒಡಕಿಗಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಭಾರತವು ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಪರಕೀಯರ ದಾಳಿಗೀಡಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯವೇ ರೊಚ್ಚಿಗೆಬ್ಬಿತು. ಗಜಪತಿಯು ಮಹಮ್ಮದೀಯರಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಹೀನನಾಗಿ ತೋರಿ, ಅವನ ಕಿವಿಹಿಂಡಿ; ಅವನನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಅನೇಕರು ಅವನೊಡನೆ ಸಂಧಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು; ಆದರೆ ತಾವಾಗಿಯೇ ಸಂಧಿಗೆ ಮುಂದಾದರೆ ಅದರಿಂದ ಗಜಪತಿ ಇನ್ನೂ ಕೊಬ್ಬೇರಬಹುದಲ್ಲವೆ, ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಮಹತಿಗೆ ಕುಂದು ಬರುವದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ವೀರನರಪತಿಯು ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಗಜಪತಿಯ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ, ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿಯೇ ದಾರಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಅದಾದರೂ ಮಹಾಪ್ರಯಾಸಕರವೇ ಆಗಿದ್ದಿತು; ಏಕೆಂದರೆ, ಓರಿಸವು ಆಗಿನ ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದ ನಾಲ್ಕೈದು ನೂರು ಮೈಲುಗಳಷ್ಟು ದೂರವಿದ್ದಿತು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಲ್ಲ ವಿಜಯನಗರ ದ್ವೇಷಕರಾದ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು. ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸೋಲಿಸುವ ಹೊರತು ಓರಿಸಕ್ಕೆ ತಲುಪುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ತನ್ನ ವರೆಗೆ ತಲುಪುವುದಶಕ್ಯವೆಂದೇ ಗಜಪತಿಯ ನಂಬುಗೆಯಿದ್ದಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಅವನು ಕೃಷ್ಣರಾಯನ ಬೆಳೆವ ಬಲವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ವಿಜಾಪುರ, ಗೋವಳಕೊಂಡ ಮುಂತಾದ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಜರೊಡನೆ ಒಂದು ಸಂಧಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. 'ಮೊದಲು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ವೀರ ರಾಜನಾದ ವಿಜಾಪುರದರಸು ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನೂಕಿ ರಾಯನನ್ನು ಕೆಣಕಬೇಕು. ರಾಯನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗುತ್ತಲೇ ಉಳಿದ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಅರಸರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ವಿಜಾಪುರದರಸನನ್ನು ಕೂಡಬೇಕು. ವೈರಿಯ ಪಕ್ಷವು ಹೀಗೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ನಡೆಯಲು, ರಾಯನು ಕೈಕಾಲು ಕಳಚಿದವನಾಗಿ ಮುಂದೊರೆವುದೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು. ಒಂದು ವೇಳೆ

ಮಹಮ್ಮದೀಯರೇ ಸೋತರೆ, ರಾಯನು ಕನಲಿ, ಕೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಓರಿ ಸದ ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ಧುಮುಕುವುದು ಖಂಡಿತವು. ಆಗ್ಗೆ ಗಜಪತಿ ಅವನನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಉಪಚರಿಸಿಬೇಕು.' ಎಂಬುದೇ ಆ ಸಂಧಿಯ ಗುಪ್ತಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು.

ಗಜಪತಿಯ ಈ ಗುಪ್ತ ಕಟ್ಟು ರಾಯನಿಗೆ ಗುಪ್ತಚಾರರ ಮುಖಾಂತರ ತಿಳಿಯುತ್ತಲೇ ಅವನು ಕೆರಳಿದ ಕೇಸರಿಯಂತಾದನು-ಕೋಪದಿಂದ ಕಿಡಿ-ಕಿಡಿಯಾದನು-ಪಿತೃವಧೆಯಿಂದುದು ಬಿದ್ದ ಪರಶುರಾಮನಂತಾದನು! ಗಜ ಪತಿಯನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು.

ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿರಸೇನಾಪತಿ ರಾಮಲಿಂಗನಂತೂ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕೇಡು ಬಗೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ದ್ರೋಹಿಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ದಂಡಿ ಸಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ನರಪತಿ ತನ್ನ ಚತುರಮಂತ್ರಿ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಯೊಡನೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ಒಂದು ಸೇನೆ ಕೊಟ್ಟು ಮುಂದೆ ಕಳುಹಿದನು. ಸೇನಾನಿ ರಾಮಲಿಂಗನ ಅಬ್ಬರವು ಅಸದಳವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮದುವಣಿಗನಂತೆ ಉಲ್ಲಾಸ ದಿಂದ ಹೊರಟು ವಿಜಯನಗರದ ಹದ್ದಿನೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾದ ಅರಿಶಿಬಿರವನ್ನು ಸಮುದ್ರತೀರೆಯಂತೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದನು. ಅವನ ಬಿರುಸಾದ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ಶತ್ರುಗಳು ತಡೆಯದಾದರು. ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಅರಸರು ತಮ್ಮ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲೆಹಾಕಿ ಮುಂದೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನರಪತಿ ಸೈನ್ಯ ಸಹಿತವಾಗಿ ಬಂದಿರಗಿದನು.

ಚಂಡಭಾಸ್ಕರನನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹಾಕುವ ರಾಯನ ಪ್ರಚಂಡ ಸೈನ್ಯದ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ಶತ್ರುಗಳು ತಲ್ಲಣಿಸಿದರು-ತತ್ತರಿಸಿದರು-ಕಂಗೆಟ್ಟರು. ಹಿಂದೆ ಹೊಳೆ, ಮುಂದೆ ರಾಯನ ಪಡೆ. ಶತ್ರುಸೈನಿಕರು ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೊಡತ ತಡೆ ಯದೆ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಾರತೊಡಗಿದರು. ಶತ್ರುಶಿಬಿರವೆಲ್ಲವೂ ಉಧ್ವಸ್ಥ ವಾಯಿತು. ಶತ್ರುಸೈನಿಕರು ನಿರ್ನಾಮವಾದರು. ಶತ್ರುಬಲದೊಡೆಯರ ಸದ್ವಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಾದ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ನಷ್ಟವು ಅಪರಿ ಮಿತವಾಯಿತು. ಅಸಂಖ್ಯ ಸೈನಿಕರು ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಎರವಾದರು. ಸಾವಿರಾರು ಕುದುರೆಗಳೂ, ಅಗಣಿತದ ಸಂಪತ್ತೂ ರಾಯನ ಕೈಸೇರಿತು. ಕನ್ನಡಿಗರ ಅಂದಿನ ಅಪೂರ್ವ ಶೌರ್ಯವು ಇತಿಹಾಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಓರಿಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಮೊದಲಿನ ಮುಳ್ಳು ಕಿತ್ತು ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲವಾರಂಭವಾಯಿತು. ರಾಯನ ಪಡೆಗೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಅವಶ್ಯ ವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದುದರಿಂದ ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿಯುತ್ತಲೇ ಮುಂದೊರೆಯ ಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಗಜಪತಿಯ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು.

ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿಯುತ್ತಲೆ ನರಪತಿ ತನ್ನ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧನಾದನು. ಗಜಪತಿಯ ಚಿಗಪ್ಪನಾದ ತಿರುಮಲ ರಾವುತನು ಉದಯಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದೊರಿದರೆ, ಮುಂದೆ ಅವನಿಂದ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಹುದೆಂದೆಣಿಸಿ, ಮೊದಲು ಉದಯಗಿರಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದನು. ಉದಯಗಿರಿಯು ಬಹು ಭದ್ರವಾದ ದುರ್ಗವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಯನು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಸಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಬಹಳವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷ ಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ತಿರುಮಲ ರಾವುತನನ್ನು ಕೈದು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಗಜಪತಿಯ ಅರ್ಧಬಲವನ್ನೇ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು.

ಗಜಪತಿಯನ್ನು ಸೋಲಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು ಕೃತಸಂಕಲ್ಪನಾದ ರಾಯನು ಓರಿಸದ ಗಂಡುಮೆಟ್ಟಾದ ಕೊಂಡವೀಡಿಗೆ ಹೋದನು. ಗಜಪತಿಯು ಕೊಂಡವೀಡಿನ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸುಗ ಬಹಳ ದಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದ್ದನು. ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಾಯಕರನ್ನು ಪಡೆಸಹಿತ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಆ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಗಜಪತಿ ಒಂದು ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಳುಕೊಂಡನು. ನರಪತಿಗೆ ಅವರೊಡನೆ ಕಾದಬೇಕಾದರೆ ಹೊಳೆಯನ್ನಿಳಿದು ಮೇಲೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೊಳೆಯ ಆಚೆ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗಜಪತಿಯ ಸೈನ್ಯವು ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನ ಹೊಳೆಯ ಈಚೆಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನರಪತಿ ಆಚೆ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಗಜಪತಿಯು ಕುಳಿತರು. ನರಪತಿಯನ್ನು ವೇಚಿನಲ್ಲಿ ಕೆಡವಬೇಕೆಂದೇ ಗಜಪತಿಯು ಆ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ತೆಗೆದಿದ್ದನು. ನರಪತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ಅಪ್ರಾಜ್ಞನನ್ನೂ ರಾಮಲಿಂಗನನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬಹಳವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಯುದ್ಧದ ನಿಯಮಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಗಜಪತಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರ ಕಳುಹಿದರು. ಅವರು ಗಜಪತಿಗೆ ಎರಡು ಸೂಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ನರಪತಿಯು ತಾನು ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ಗಜಪತಿಗೆ ಸ್ಥಳ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದನು. ಅವನು ಹೊಳೆಯಿಳಿದು ಬರಬಹುದೆಂಬದು ಒಂದು; ಇಲ್ಲವೆ ಗಜಪತಿ ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ನರಪತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ನರಪತಿಯು ಹೊಳೆದಾಟ ಬರುವನೆಂಬದಿನ್ನೊಂದು; ಆದರೆ ಗಜಪತಿ ಎರಡಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಆದುದರಿಂದ ನರಪತಿ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಗಜಪತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳಬೇಕಾಯಿತು. ನಾಲ್ಕೈಂಟು ದಿನ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಹೊಸ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಮುಂದೊರೆದು ಹೋಗಲು ರಾಮಲಿಂಗನೇ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ನರಪತಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಕೊಂಚ ತಡೆದು ಬಂದು ಕೂಡುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿ, ವೀರ ಪಡೆಯನ್ನು ಕೂಡಿ ಹೊರಟನು.

ಕನ್ನಡಿಗರ ವೀರ ಸೇನಾನಿ ರಾಮಲಿಂಗನು ಗಜಯೂಥಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಹೊರಟ ಮೃಗರಾಜನಂತೆ ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಬೊಬ್ಬರಿದು ಮುಂದಾದನು. ಗಜಪತಿ ಶತ್ಯವಿದ್ದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಡೆಯನ್ನು ಂಟುಮಾಡಿದನು. ವೈರಿಗಳ ಕೂರ್ಗಣೆಗಳಿರಿತಕ್ಕೆ, ಭಾಲೆಗಳ ಕಡಿತಕ್ಕೆ, ಕತ್ತಿಗಳ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಹಿಂದೆಗೆಯದೇ, ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಅಳುಕೆದೇ ತಮ್ಮ ಅಸಮ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮುಂದೊರೆದು ಗಜಪತಿಯ ಪಡೆಯನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿದರು. ಅಲ್ಪಾಸಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ನರಪತಿ ಬಂದು ಕೂಡಿದನು. ನರಪತಿಯ ಆ ಇರಿತಕ್ಕೆ ಶತ್ರುಸಮೂಹವು ಸೂರ್ಯನುದಿಸುತ್ತಲೆ ಮಂಜು ಮಾಯವಾಗುವಂತೆ ಕರಗಿ ಹೋಯಿತು. ಗಜಪತಿಯ ಸಹಾಯಕರೆಲ್ಲರೂ ಕಾಲೆಗೆದರು. ಗಜಪತಿಯು ಜೀವರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಲ್ಲಿಂದ ಓಡಿ ಸಿಂಹಾಚಲ ಕೊಟೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ನರಪತಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಬೆನ್ನೆಟ್ಟಿದನು. ಅನೇಕರು ಅಷ್ಟು ದೂರ ವೈರಿನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ಘಾತುಕವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಗಜಪತಿಯ ಸೋಲು ಸಾಕಷ್ಟಾಗಿದ್ದ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಮರಳಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದರು; ಆದರೆ ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ವೀರನಾದ ನರಪತಿಗೆ ಅವರ ಸೂಚನೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅವರ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗಮನಿಸದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ಸಂಗತಿ ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ.

ಇತಿಹಾಸಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಈ ಸಮಯ ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹವಾದ ವಿಜಯಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ. ಅಂದಿನ ಕನ್ನಡಿಗರು ವೀರತನದಿಂದ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಾಡಿನಿಂದ ಐದುನೂರು ಮೈಲುಗಳಷ್ಟು ವೈರಿನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ವೈರಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಬಿರ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು. ವೈರಿಯೆದೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು!

೩ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ.

ಪ್ರೊಟ್ಟನೂರಿನ ಭದ್ರವಾದ ರಾಜಮಂದಿರ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಳ್ಳೇ ಭದ್ರವಾದ ನೆಲಮನೆ. ರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯವಾದುದರಿಂದ ನಾಲ್ವಾರು ಮೇಣ ಬತ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಂದಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಬೀರಿ ದಟ್ಟವಾದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಡೆದೊಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಆ ಮಂದಪ್ರಕಾಶ ದಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಯ ರನ್ನದಾಸನಗಳು ಥಳಥಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಉರಿಯುತ್ತ ಲಿದ್ದ ಬತ್ತಿಗಳು ನಾಲ್ಕಾರೇ ಇದ್ದರೂ ಹೊಳೆಯುವ ರನ್ನಗಳಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಬತ್ತಿಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವರ್ಣನಾರ್ಹ ವಿಷಯಗಳೇ ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು; ಅಥವಾ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು, ನಿಬಿಡ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಸನದಲ್ಲಿ ಓರಸದೊಡೆಯ ಗಜಪತಿ ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರದೇವ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಅವನ ಅಂತರಂಗವು ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತೋ ಇಲ್ಲವೆ ಅವನ ಅಂತಃಕರಣದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವೇ ಆ ನೆಲಮನೆಯಾಗಿದ್ದಿತೋ ಹೇಳುವುದೇ ಬಿರಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಕತ್ತಲೆ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಪೂರ್ವವೈಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ತೀರ ಔದಾಸೀನ್ಯ ತಳೆ ದಿದ್ದನು. ಅಂತಹ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೆರಡು ಆಶಾಕಿರಣಗಳು ಮಿನು ಗುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಹಂಚಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಅವುಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂಬ ಆಶಾಜ್ಯೋತಿಯತ್ತ ಹೊರಳು ತ್ತಲೆ, ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದ ನಿರಾಶೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮಸುಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಭವಿಷ್ಯದ ವಿಷಯಕವಾದ ಆಶಾನಿರಾಶೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟನು.

ಗಜಪತಿಯ ಹೆಸರು ಈ ಮೊದಲೇ ಬಂದಿದೆ. ಆತನು ಓರಸದರಸು. ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ವೀರ ನರಸಿಂಹನಾಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಓರಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರ ದೇವನಾಳುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯಾದ ಅರಸು; ಆದರೆ ಭಾರ ತೀಯರ ದುರ್ಬೈವದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೋ ಏನೋ ಅವನ ಕಣ್ಣು ಮೊದಲಿ ನಿಂದಲೂ ವಿಜಯನಗರದ ಮೇಲೆ ಬಹಳವಿತ್ತು. ಪರಕೀಯರು ಬಂದು ನಮ್ಮ ತಲೆಯನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತರೂ ನಡೆಯುವುದು; ಆದರೆ ನಮ್ಮವರು ನಮ್ಮ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಸಹ ಸುಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. 'ಮನೆಗೆ ಮಾರಿ ಪರರಿಗುಪಕಾರ' ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿ ಯಾದರೂ ಇದೇ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಪರಕೀ

ಯರಿಗೆ, ಪರಧರ್ಮಿಯರಿಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸತ್ಕಾರ ಬಹಳ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಭಾರತೀಯರು ಪ್ರಸಿದ್ಧರೇ ಇರುವರು; ಮತ್ತು ಇದು ಹೊಗಳಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗುಣವೇ ಇರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಪರಕೀಯರನ್ನಾದರಿಸಿ ಕರೆಯುವ ನಾವೇ ನಮ್ಮ ವರನ್ನು ಕಂಡರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರದೇವನಾದರೂ ಭಾರತೀಯನೇ ಅಲ್ಲವೆ? ಆದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಪ್ರಬಲವಾಗುವುದು ಸಹನವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗಾದರೂ ಅದನ್ನು ನಿರ್ನಾಮಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಅನ್ಯ ರಾಜರ ಉತ್ಕರ್ಷ ಯಾವ ರಾಜನಿಗೂ ಸಹನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸಹಜವು. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರದೇವನು ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನಾಶವನ್ನಿಚ್ಛಿಸಿ ಹಾಗೆ ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನ ಬೋಷವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು; ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು ಹಿಡಿದ ದಾರಿ ಸರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಘಾತಿಸಲು ಅವನು ಕೈಕೊಂಡ ಉಪಾಯವು ವಿಜಯನಗರವನ್ನೂ ಅದರೊಡನೆ ತನ್ನನ್ನೂ ಘಾತಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಭಾರತವನ್ನೇ ಪರಕೀಯರ ವಶಮಾಡುವಂತಹದಾಗಿದ್ದಿತು. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ವತಃ ದಾಳಿ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಬಲವು ಅವನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದನು; ಮತ್ತು ಪಡೆದನು. ವಿಜಯನಗರದ ವೀರ ನರಸತಿ ಬಲಶಾಲಿಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಹಮ್ಮದೀಯರನ್ನು ಹಣೆದುದಲ್ಲದೆ, ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ವ್ಯೂಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ಗಜಪತಿಯನ್ನೂ ಪೊಟ್ಟಿನೂರು ಸೇರಿಸಿದನು. ಒಂದು ವೇಳೆ ವಿಜಯನಗರದರಸು ನಿರ್ಬಲನಾಗಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ವಿಸರೀತವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತಲ್ಲವೆ? ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ವಿಜಯನಗರವನ್ನಷ್ಟೇ ಹಣೆದು ನಿಲ್ಲದೆ, ಸ್ವತಃ ಪ್ರತಾಪರು ದ್ರದೇವನನ್ನೇ ಪಟ್ಟದಿಂದ ತಳ್ಳಲು ಹಿಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಿತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರ ಈ ಗುಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಂದಿದ ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗಳು ಅಪಾರವಾದುವಿನೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಈ ಸಂಗತಿಯು ಪೂರ್ಣ ಮರೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು, ಭಾರತದನ್ನವನ್ನು ಣ್ಣವ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಭಾರತೀಯರೆಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯಭಾವದಿಂದ ನಡೆದು, ಭಾರತದನ್ನತಿಗೆ ಯತ್ನಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಭಿನ್ನಭಾವವನ್ನು ಇನ್ನಾದರೂ ಮರೆಯುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇರಲಿ.

ಗಜಪತಿಯು ವಿಜಯನಗರವನ್ನಳಿಸಲು ಮಹಮ್ಮದೀಯರೊಡನೆ ಮಾಡಿದ ಒಳಸಂಚೂ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನರಸತಿ ಹೊಡೆದು ಹಾಕಿದ ಸಂಗ

ತಿಯೂ ಹಿಂದೆ ಬಂದಿದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಬಲವು ಬಹಳವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಗಜಪತಿಯರಿತಿದ್ದನು. ಅಂತೆಯೇ ಅವನು ಮೊದಲು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದವರಾದ ಗೋವಳಕೊಂಡ, ಬೇದರ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿನ ಸುಲ್ತಾನರು ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ನುಗ್ಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದನು. ಆ ಸುಲ್ತಾನರಿಗೆ ರಾಯನೆಂದೂ ಹಣೆಯನೆಂದು ಅವನು ತಿಳಿದಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ರಾಯನ ಬಲವು ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ನಷ್ಟವಾಗುವ ಮೂಲಕ, ಅವನು ತನ್ನ ಅಳವಿನೋಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಅವನನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸೋಲಿಸಬಹುದೆಂದು ಅವನ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ರಾಯನ ಬಲವು ಗಜಪತಿಯ ಉಹೆಗೆ ಬಹಳ ಮಿಕ್ಕಿ ಹೋಯಿತು. ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ದಾಳಿಯಿಂದ ರಾಯನ ಬಲವು ಕುಂದುವುದರ ಬದಲು ಬೆಳೆಯಿತು; ಏಕೆಂದರೆ, ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ದಾಳಿಯಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳೂ, ಅಗಣತ ಸಂಪತ್ತೂ ದೊರೆಯಿತು. ಅದರಿಂದ ರಾಯನು ತನ್ನ ಬಲವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿಸಿದನು.

ರಾಯನು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸುಲ್ತಾನರನ್ನೆಲ್ಲ ಸೋಲಿಸಿದ ಸಂಗತಿ ಗಜಪತಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು ತಾನು ಉಹಿಸಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆಯಿತೆಂದು ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಸಿದ್ಧತೆಗೆ ತೊಡಗಿದನು. ರಾಯನು ದಂಡೆತ್ತಿ ಕೊಂಡವೀಡು ಕೋಟೆಗೆ ಬರುತ್ತಲೆ ರಾಯನನ್ನು ಇರುಕಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಹೊಳೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಳವೂರಿದನು. ರಾಯನು ಅದಕ್ಕೆ ಬೆದರದೆ ತಾನೇ ಮುಂದೊರಿದು ತನ್ನ ಅಸಮ ಸಾಹಸದಿಂದಲೂ, ಅನುಪಮ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದಲೂ ಗಜಪತಿಯನ್ನು ಓಡಿಸಲು, ಪ್ರತಾಪ ರುದ್ರದೇವನು ಗಾಬರಿಯಾದನು. ಅದು ವರೆಗೆ ತನ್ನ ಉಹೆಯಂತೆಯೇ ಸಂಭವಿಸಿದುದು ಆಯತ್ತದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತೀರ ವಿಪರೀತವಾಗಲು ಅವನು ಕೈಕಾಲುಗೆಟ್ಟನು. ಒಡನೆಯೇ ಅವನು ಓಡಿ ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಸಿಂಹಾಚಲವು ಬಲು ಭದ್ರನಾದ ದುರ್ಗವಿದ್ದಿತು. ರಾಯನು ಆರು ತಿಂಗಳು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತರೂ ಕೋಟೆಯ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಕೂಡ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಲಾರನೆಂದು ಗಜಪತಿಗೆ ಭರವಸೆಯಿದ್ದಿತು. ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಭದ್ರತೆಯೊಡನೆ ತಾನು ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಸಿಂಹಾಚಲದಲ್ಲಿ ವಸತಿಹಾಕಿದನು; ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಗಜಪತಿಯ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ತಪ್ಪಿತು. ಕನ್ನಡಿಗರ ಸೇನಾಸಿ ರಾಮಲಿಂಗನು ತನ್ನ ಸಾಹಸದಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯಿಂದಲೂ ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂಗತಿ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದಿದೆ.

ಅಂದಿಸಿರುಳು ಗಜಪತಿ ತನ್ನ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬ ಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಹೊರಗಡೆ 'ವೈರಿಗಳು' ಎಂಬ ಕೂಗು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಗಡಬಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವೈರಿಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ದುರ್ಗಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿ ಬಹಳ ಶೋಚನೀಯವಾಯಿತು. ಅವನ ಮನೆಮಂದಿಯೆಲ್ಲವೂ ಮಲಗಿದ್ದಿತು. ಸೋಲು-ಗೆಲವುಗಳು ಅನಿಶ್ಚಿತವಿದ್ದ ರೂ ದುರ್ಗವು ಅಂದೇ ವೈರಿಗಳ ಕೈಸೇರಬಹುದೆಂದು ಅವನೆಂದೂ ಊಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪರಿವಾರದವರ ಭದ್ರತೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಧಿಯಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತದಿಂದ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ವಕಾಶವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಯೋಗ್ಯ ಉಪಾಯ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಒಡನೆಯೆ ಅವನು ತನ್ನ ಮನೆಯವರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಗುಪ್ತನಾರ್ಗವಾಗಿ ಪೊಟ್ಟಿನೂರು ಕಿಲ್ಲೆ ಸೇರಬೇಕಾಯಿತು.

ಪೊಟ್ಟಿನೂರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಜಪತಿಗೆ ನರಪತಿಯ ವಾರ್ತೆಗಳು ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಲುಪುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ರಾಯನು ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದ ಔದಾಯವನ್ನೂ, ಅವನು ಅಲ್ಲಿನ ಜನತೆಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಬಗೆಯನ್ನೂ, ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳು ನರಪತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರಾಗುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತಲಿದ್ದನು. ರಾಯನ ಔದಾರ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ರಾಜನೀತಿಯೇ ಎಂದು ಅವನು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಓರಿಸವನ್ನು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಲದ್ಯುಕ್ತನಾದ ರಾಯನು, ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪ್ರೇಮಸಂಪಾದನೆಗೋ ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಹರ ಚಿಸಿದ್ದನೆಂದು ಗಜಪತಿಯು ಭಾವಿಸಿದನು. ನರಪತಿಯು ನಡೆಯಿಸಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಗಜಪತಿ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತಳಮಳವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತ್ತು. ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ್ದಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಬ್ಬನು ಬಂದು ಕುಳ್ಳಿರಲು, ಯಾರಿಗಾದರೂ ಹಾಗೆನಿಸುವುದು ಸಹಜವು.

ತಾನು ಓರಿಸದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿ ಅಡವಿಪಾಲಾಗುವ ಸಮಯ ಬಂದಿತೆಂದು ಗಜಪತಿಯು ಬಹಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದನು. ಅಂದು ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದವು. ರಾಯನು ಇಷ್ಟು ಬಲಶಾಲಿಯಿರಬಹುದೆಂದು ಅವನು ಕನಸು-ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಯೋಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಯನ ಬಲದ ಕಲ್ಪನೆ ಅವನಿಗಿದ್ದುದಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನೆಂದೂ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ದಾಳಿಯಿಕ್ಕುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೂ ತನಗೂ ನಡುವಿರುವ ಅಂತರ ಬಹಳ.

ಬಹಳ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಮದಿಯರು. ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ವರೆಗೆ ರಾಯನು ಬರಲಾರನೆಂದೇ ಅವನ ಕಲ್ಪನೆ; ಆದರೆ ಸತ್ಯವು ಕಲ್ಪನೆಯಂತಾಗದೆ, ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಗಜಪತಿಯು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವಾಗಲೇ ಆತನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪುತ್ರಿ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ತಂದೆ ಸೋಲಿನಪಮಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕೆಗೆ ಅತೀವ ಕಳವಳವಾಯಿತು. ಪ್ರೇಮಭರದಿಂದ ತಂದೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣ ಸ್ವರದಿಂದ 'ಪಿತಾಜಿ' ಎಂದಳು.

ಪ್ರತಾಪರುದ್ರದೇವ ಸಮಾಧಿಯಲಿವೆಚ್ಚತ್ತನು. ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನ.ಮತೆಯ ಮಗಳು ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಕುಳಿತುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಆತನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ನಡುಗುವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ 'ಮಗು, ಮೋಹಿನಿ, ಪ್ರತಾಪರುದ್ರದೇವನ ಪ್ರತಾಪವೆಲ್ಲವೂ ಅಡಗ ಹೋಯಿತು ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಪಿತಾಜಿಯು ಪುರುಷನಿದ್ದರೂ ಸ್ತ್ರೀಗಿಂತಲೂ ಕೀಳನಾಗಿರುವನು. ಇದುವರೆಗೆ ಸಮ್ರಾಟನಿದ್ದ ಗಜಪತಿಯು ಇಂದು ಕೀಳರಿಗಿಂತಲೂ ಕೀಳನಾಗಿರುವನು. ನನ್ನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಯೋಚನೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಆದರೆ....'

'ಆದರೇನು ಪಿತಾಜಿ? ನೀವು ಇನ್ನೇತರ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ದುಃಖಿಸುವಿರಿ?'

'ಏತರವಿಷಯಕವಾಗಿಯೆಂದರೇನು ಮಗು? ವಿಶಾಲ ಕಲಿಂಗ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ-ಇದುವರೆಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂದದೊಳಗೆ ಮ.ಳುಗಿ ಹೋಗಿ ಸುಖವನುಭವಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜರ ಸಲುವಾಗಿ-ರಾಜವೈಭವದಿಂದ ಮೆರೆದು ಸಕಲಾನಂದವನ್ನನುಭವಿಸಿದ ನನ್ನ ಮನೆತನದವರಾದ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಲುವಾಗಿ.

'ಪಿತಾಜಿ, ಹೀಗೆ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರಗುವುದರಿಂದವಾಗುವ ಲಾಭವೇನು? ಸೋಲು-ಗೆಲವುಗಳು, ಸಿರಿತನ-ಬಡತನಗಳು ಸ್ಥಿರವಾದುವೆ? ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಹಾನಿಯಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ಶರೀರ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕ್ಕೂ ಕೆಡುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವಿಷಯಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಜನತೆಯ ವಿಷಯಕವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಅಷ್ಟು ಭೀತರಾಗಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.'

'ಅದೇಕೆ ಮಗು?'

'ಏಕೆಂದರೇನು ಪಿತಾಜಿ? ಕನ್ನಡಮೊರೆಯು ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ಸ್ವಬಾಹುಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಗೆದ್ದಿರಬಹುದು, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬಂದ ಪರಕೀಯನಿರಬಹುದು, ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ, ನಮ್ಮ ಜನತೆಗೆ ತೀರಾ ಹೊಸಬನಿರಬಹುದು; ಆದರೆ....'

'ಆದರೆ ಏನು?'

‘ಕರ್ನಾಟಕದರಸು ನಮ್ಮ ನಾಡವರ ಮೇಲೆ ಯಾವ ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಬಲುಮೆ ಮಾಡನು. ನಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಿ ಕೊಂಡರೂ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳೈಯಿಂದ ನೋಡನು. ನಮ್ಮ ನಾಡವರ ನೆಮ್ಮದಿಗೆ ನಸುವಾದರೂ ಭಂಗಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈಗಿರುವಂತೆಯೇ ಮುಂದೂ ಅವರು ಸುಖವಾಗಿಯೇ ಇರಬಹುದು.’

“ಅದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುತ್ತೀ ಮಗು?”

“ನಿತ್ಯವೂ ಸಿಂಹಾಚಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದರಸು ತೋರುತ್ತಿರುವ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ? ಆತನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ದಾನ-ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಸಿರಿ-ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನೂ, ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಅನ್ನ-ನೀರುಗಳನ್ನೂ ನೀವರಿತಿಲ್ಲವೆ?”

“ಮಗು ಮೋಹಿನಿ, ನೀನಿನ್ನೂ ರಾಜಕಾರಣದ ಮರ್ಮವರಿಯುವಷ್ಟು ಬಲ್ಲಿದಳಾಗಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರಂತೆ ನೀನೂ ಮೋಸ ಹೋಗುವೆ.”

“ಅಂದರೇನು ಪಿತಾಜಿ?”

“ಮಗು, ಕರ್ನಾಟಕದರಸು ಈಗ ನಡೆಯಿಸಿರುವದು ಅವನ ನಿಜ ಔದಾರ್ಯವಲ್ಲ. ಅವನು ಕೊಡಗೈಯಿಂದ ನೀಡುತ್ತಿರುವದು ನಮ್ಮ ನಾಡವರನ್ನು ಸುಖಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲ್ಲ” “ಹಾಗಾದರನ್ನೇನು?”

“ನಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ, ತಾನು ಉದಾರಿಯೂ ದಾನಿಯೂ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಜನತೆ ಭಾವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಜನತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಕರ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.”

‘ರಾಜಕಾರಣವೇನೋ ಹಾಗಿರಬಹುದು; ಆದರೆ....’ ‘ಆದರೇನು?’

“ಇದು ವರೆಗೆ ಭಾರತದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದ ಅನೇಕ ರಾಜರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನಾದರೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡದೆ ಸೋತ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದುದರ ಕಾರಣವೇನು? ಜನತೆಯ ಮಾನ-ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ತುಳಿದು ಹಾಕಿದುದೇಕೆ? ಕ್ರೂರ ಪಶುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೀನತರವಾಗಿ ಅವರು ವರ್ತಿಸಿದುದೇಕೆ? ಅವರಿಗೆ ರಾಜಕಾರಣ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲವೆ? ಅವರ ಹಾಗೆ ಕನ್ನಡದರಸೂ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನಾರು ಕೇಳುವವರಿದ್ದರು? ಪಿತಾಜಿಯವರೇ, ಅಂತಹರ ಆ ಪರರಾಜರೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ನರಪತಿಯು ನೂರು ಪಾಲು ಮೇಲೆಂದು ತೋರುವುದಿಲ್ಲವೆ?”

‘ಬರಿಯ ನೂರೇಕೆ? ಮೋಹಿನಿ, ಸಾವಿರವೆನ್ನು. ಅಂತಹ ನೀಚರಿಗಿಂತಲೂ ನರಪತಿ ಲಕ್ಷಾವಧಿ ಪಟ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠನಿರುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮ ಕಲಿಂಗವು

ಸೋತಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಹಾನಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಕಲಿಂಗ ಮಹಿಳೆಯರ ಮಾನ-ಮನ್ನಣೆಗಳಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಭಯವಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಿರಿ-ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದರೂ ಧಕ್ಕೆಯಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ನಿನಾದರೂ ಸೋತಿರುವೆ ವೆಂಬದು ಬೇರೆ ಸಟೆಯಲ್ಲವಷ್ಟೆ?

‘ಅಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲವೆನ್ನು ವುದೆಂದಶಕ್ಯವಿದೆ?’

‘ಆ ಶಲ್ಯವು ನನ್ನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಿದೆ.’

‘ಅಹುದು. ಪಿತಾಜಿ, ಅದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಲಾಭವೇನು?’

‘ಅದನ್ನಾದರೂ ನಾನು ಬಲ್ಲೆ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಹೀಗೆ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ ವೆಂದು ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಶರೀರಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಯಾಗದಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಬಿನ್ನಹವಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಈ ಪುತ್ರಿಯ ಬಿನ್ನಹಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆಕೊಡುವಿರಾ?’

‘ಮಗು ಮೋಹಿನಿ ಇಂದು ನೀನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೆರೆದೆ. ಇಲ್ಲ; ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮಳ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಕಾಲಿಸುವೆನು. ನಾನೀ ಗಲೆ ನಿರಾಶನಾಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕಲಿಂಗ ವೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಧ್ವಜ ಮೆರೆಯಿಸಲು ನಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಎದೆಷ್ಟೋ ಬಲವಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ನರಪತಿ ಇಷ್ಟು ಬಲಿಷ್ಠನಿರಬಹುದೆಂದು ನಾನು ಊಹಿಸಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮವರಲ್ಲರೂ ಸುಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಮುಂದಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಸೋಲು ಬರುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನಾದರೂ ನಾವು ನಮ್ಮ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಗಿರುವದು.’

‘ನಾನು ಹೇಳುವುದಾದರೂ ಅವೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಮುಂದಾಗಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ವಿಚಾರ.’

‘ಮೋಹಿನಿ, ನಾಳೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ರಥೋತ್ಸವವಲ್ಲವೆ?’

‘ಅಹುದು ಪಿತಾಜಿ, ಮತ್ತು ನಾನು ಬಂದುದಾದರೂ ಅದಕ್ಕಂದೇ; ಆದರೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮರತೇ ಹೋಯಿತು. ನಾಳೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ದರುಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಆತಂಕವೇನು?’

‘ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗು. ನರಪತಿಯು ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಭೀತರಾಗಲು ಕಾರಣವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವರು ನಿರ್ಭಯರಾಗಿ ತಿರು

ಗಾಡಬಹುದು. ಅದುದರಿಂದ ನಾಳೆ ನೀವು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಹೋಗಬಹುದು.'

‘ಮತ್ತೆ ನೀವು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆ?’

‘ನಾನಾದರೂ ಬರುವೆನು; ಆದರೆ ನಮಗೂ ನಿಮಗೂ ಹೊಂದುಗೂಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಮಾತ್ಯ ದಾಮೋದರ ಶರ್ಮರು ಬರುತ್ತಲಿರುವರು. ನಾವು ಮುಂಗಾಳಗದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ರಫೋತ್ಸವದ ಸಮಯಕ್ಕೇನೇ ನಾವು ಬರಬಹುದು. ಆಗ್ಗೆ ಜನಸಂದಣಿ ಬಹಳವಾಗುವ ಮೂಲಕ ದೇವದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಹುದು. ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿಯೇ ನೀವು ಹೋಗಿ ದೇವದರ್ಶನ ಪಡೆಯುವುದೊಳಿತು.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗೋಣವೆ?’

‘ಅಹುದು. ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿ ಬಿಡಿರಿ; ಆದರೆ ವಿಶೇಷ ಆಡಂಬರವನ್ನೇನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ.’

‘ಛ! ಎಲ್ಲಿಯದು? ರಾಜಪರಿವಾರವೆಂದು ತಿಳಿಯಗೊಡದಂತೆ ಹೋಗಿ ಬರುವೆವಲ್ಲದೆ, ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಆಡಂಬರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.’

‘ಹಾಂ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿರಿ. ನೀನೇನರಿಯದವಳೆ? ಹೊತ್ತು ಬಂದ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಟು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.’

ಮರುದಿನವೇ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನ ರಫೋತ್ಸವವು. ಅಂದಿನ ಆ ಜನಸಂದಣಿ, ಆ ಅಂಗಡಿಗಳು, ಆ ಜನತೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಲಕ್ಷಣ ಉತ್ಸಾಹ-ಉಲ್ಲಾಸಗಳು ಅವರ್ಣನೀಯವಾಗಿದ್ದುವು. ನಾಗರಿಕತೆ ಈಗಿನಂತೆ ಸುಧಾರಣಾ ಶಿಖರವನ್ನು ತಲುಪಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರೇಮಗಳು ಬಹಳವಾಗಿದ್ದುವು. ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನೆಂದರೆ ಸಕಲ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಪಾಲಿಸಿ, ಲಯಮಾಡುವ ಸಕಲ ಜಗನ್ನಾಥನೊಂದೇ ಜನತೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಜಗನ್ನಾಥನೆಂದರೆ ಒಂದು ಕಲ್ಪಲಿಂಗವೆಂಬ ವಿಚಾರ ಒಬ್ಬನಿಗೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಜಗನ್ನಾಥನ ದರುಶನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದೆಂದರೆ, ತಮ್ಮ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮಾರ್ಗ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂದು ಜಗನ್ನಾಥನ ರಫೋತ್ಸವ. ಅಂದು ಆ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬು ನೋಡಿ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕ ಸಾಧಿಸುವುದೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಅಂತಿಮೋದ್ದೇಶವೆಂದು ಅವರು ನಂಬಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ಜನರು ಹಿಂಡುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದೂರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಆ ಪ್ರದೇಶವೇ ಒಂದು ಜನಮಯ ಸಾಗರದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದರೆ, ತಂಡತಂಡವಾಗಿ ಬರುವ ಜನಹಿಂಡು ವೇಗವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ನದಿನದಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿತ್ತು.

ಅಂದು ಆ ಸ್ಥಲದ ಶೋಭೆ ಅವರ್ಣನೀಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ರಾಜ-ರಂಕ, ಪಂಡಿತ-ಪಾಮರ, ಕುಲೀನ-ಕುಲಹೀನ ಮುಂತಾಗಿ ಯಾವ ಭೇದಗಳನ್ನೂ ಎಣಿಸದೇ ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ಜನರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ವಿಶಾಲವಾದ ನದಿಯು ಅವರಿಗೆ ಅತೀವ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ್ದಿತು. ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ತಮ್ಮ ಸ್ನಾನಾಪ್ತಿ ಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನರಾಗಿ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದರು. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರು ಚಕ್ಕಂದದಿಂದ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಈಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಆರಹಾಕಿ, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಗುಂಪುಗೂಡಿ ಕುಳಿತ ಜನರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿದ್ದಿತು. ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ವೈದಿಕ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವುಗಳಿಗೂ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತಿದ್ದಿತು. ಅಷ್ಟೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭುವಿನ ಗುಣಗಾಂ-ಕರ್ನಾಟಕದರಸಿನ ಔದಾರ್ಯದ ಬಣ್ಣನೆಯೇ-ಅಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಲಿದ್ದರು. ನರಪತಿಯ ಉದಾರಚರಿತವು ಅಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲರ ಹೃನ್ಮನಗಳನ್ನೂ ಸೆಳೆದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು.

‘ಹರಹರ ಮಹಾದೇವ’ ಎಂಬ ಜಯಘೋಷವು ಹತ್ತೂದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಆ ಘಂಟಾರವ, ಭಜನೆಯ ನಾದ, ಸಂಗೀತದ ಸುಸ್ವರ, ನಾರಿಯರಿಂಚರ ಇವೆವೂ ಒಂದುಗೂಡಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಧುರತಮ, ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಸುಮಧುರ ಸ್ವರವೊಂದನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ, ಕೆಳುವವರ ಕರ್ಣರಂಧ್ರಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿ, ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿನ ಕಲ್ಮಷವನ್ನೆಲ್ಲ ನಸಿಸಿ, ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಾವಿತ್ರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿಬಿಡುವಂತಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜನತೆಯೆಲ್ಲ ಒಂದು ಉಚ್ಚ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕತೆಯಾಗುವುದೆಂದೇ ಎಲ್ಲರೂ ಭಾವಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದರು. ‘ನಿತ್ಯದ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ತೊಂದರೆಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ರಥೋತ್ಸವ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆಯೇ? ಅದನ್ನೊಂದು ಸಲ ನೋಡಿದರೆ ಕಣ್ಣು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತವೆ, ಮನಸ್ಸು ತಣಿಯುತ್ತದೆ, ದೇಹವು ಪ್ರವಿತ್ರವಾತ್ತದೆ, ಜನ್ಮ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.’ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಮನೆಮಾರುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೆಲ ಕಾಲ ಮರತೇ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಜಗನ್ನಾಥನ ಪೂಜೆ, ಧ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು.

ಜಗನ್ನಾಥ ದೇವಾಲಯದ ನೋಟವಂತೂ ಪುರಾಣದೊಳಗಿನ ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಮರೆಯಿಸುವಂತಿದ್ದಿತು. ಭಕ್ತವೃಂದ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರಿಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತಿಯ

ಹುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಅನೇಕರು 'ನಾಮುಂದೆ' 'ನಾಮುಂದೆ' ಎಂದು ಜಗನ್ನಾಥನ ಪೂಜೆಗೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಆಗಲೇ ಪೂಜೆ ಕೊನೆ ಗಾಣಿಸಿದವರು ಹೃಷ್ಟಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಮರಳುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅರ್ಚಕರಿಗಂತೂ ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಂದಬಂದವರನ್ನು ಆದರಿಸಿ ಕರೆತಂದು, ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನಿತ್ತು, ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಾಕುಸಾಕಾಗಿಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಗಳಿಗೆ ಗಳಿಗೆಗೂ ಭಕ್ತವೃಂದ ನುಗ್ಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ತಳರು, ತೊರಣಗಳು, ಕರ್ಪೂರ-ದೀಪಗಳು, ಊದಬತ್ತಿಗಳು ಮುಂತಾಗಿ ಪವಿತ್ರ ವಾತಾವರಣದಿಂದಲೇ ತುಂಬಿಹೋಗಿದ್ದಿತು.

ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಮರೆಯಿಸುವ ಆ ನೋಟದಿಂದ ನರಪತಿಯು ಆನಂದ ತುಂದಿಲನಾದನು. ಆತನು ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಸೇನಾನಿ ರಾಮಲಿಂಗನ ನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಸಂಪಾಪತಿಯ ಉತ್ಸವ ಆತನ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಾರದಿರಲಿಲ್ಲ.

‘ರಾಮಲಿಂಗ, ನೋಡಿದೆಯಾ ಈ ಉತ್ಸವದ ಶೋಭೆಯನ್ನು?’

‘ಶೋಭೆ ಅವರ್ಣನೀಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಭುಗಳೇ, ಮುಂಜಾವಿನಿಂದ ಲೂ ನಾನು ಸಂಪಾಪತಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಭ್ರಮೆಯಾಗತೊಡಗಿದೆ’

‘ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲಿಯವರ ಭಕ್ತಿ-ಶ್ರದ್ಧೆಗಳು ಅವರ್ಣನೀಯವಾಗಿವೆ’

‘ಅಹುದು ಮಹಾಪ್ರಭು. ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ನೀವು ಅವ ಲೋಕಿಸಿರಬಹುದು’

‘ಅದೇನು?’

‘ಸದ್ಯ ಕಲಿಂಗನಾಡು ಪರಾಜಿತವಾಗಿದ್ದರೂ, ಪರಕೀಯರ ಭೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸಕಲ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ಸಮ್ಮಿಲಿತರಾಗಿರುವರು. ಅವರು ಸೋಲನ್ನೂ ಮರೆತಂತೆ ಈ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿರುವರು.’

‘ರಾಮಲಿಂಗ, ಅದು ನಿಮ್ಮಗಳ ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಯ ಪರಿಣಾಮ ಕಲಿಂಗ ನಾಡವರು ಪರಕೀಯರಿಂದ ಸೋಲನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನೇ ಮರೆತಿರುವರು. ನಿವೆಲ್ಲರೂ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಇಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಫೀಡಿಯಾಗದಂತೆ ದಕ್ಷರಾಗಿರುವ ಮೂಲಕವೇ ಈ ಜನರು ಹೀಗೆ ನಿರ್ಭೀತರಾಗಿರುವರು.’

‘ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ದೊರೆಗಳ ಗುಣಗಾನವೇ ನಡೆದಿದೆ.’

ಅದಾದರೂ ನಿಮ್ಮದೇ. ಈ ಶ್ರೇಯಸ್ಸೆಲ್ಲವೂ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವೀರ ಚತುರ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ನಿನಗೇ ಸಲ್ಲುವುದು.’

ಹೀಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಡೆಯರ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುವ ಅವರಿಗೆ ಆ ಮಹಾಪ್ರಭುವು ತಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ವೇಷ ದಿಂದಿರುವುದರ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಕೊಂಚ ಮೊದಲು 'ನಮಗೇ ಕೆಲವರು ಪ್ರಭುಗಳ ಮಹಿಮೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದರು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಾರ್ಥಕರಾದೆವು. ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆಯ ಉದರವು ಸಫಲತೆ ಪಡೆಯಿತು. ವಿಜಯನಗರದ ವಿಜಯ ಧ್ವಜವು ಅಮರನಾಗಿ ಮೆರೆಯಿತು.'

'ಹಾಂ, ರಾಮಲಿಂಗ ಮೆಲ್ಲಗೆ. ನಾವು ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಗುಪ್ತವೇಷ ತಳೆದುದನ್ನು ಹೊಳೆಗೂಡಿಸಿ ಬಿಟ್ಟೇಯಿ.''

ನರಪತಿ, ಮತ್ತು ಆತನ ಚತುರ ಸೇನಾನಿ ರಾಮಲಿಂಗರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ರಾಜೋಚಿತ ಮಾನ-ಸನ್ಮಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊರೆದು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯರಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಜನಸಂದಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡಿ ಅಲೆಯುತ್ತಲಿದ್ದರು. ನರಪತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಜನರು ತೀರಾ ಸ್ವಲ್ಪ. ಅನೇಕರು ನೋಡಿದ್ದರೂ. ಅದು ಆ ರಾಜಮೆರವಣಿಗೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ. ಆ ರಾಜಮನ್ನಣೆಯಿಲ್ಲದೇ ಸಾಮಾನ್ಯರಂತೆ ತಿರುಗಾಡುವ ಅವರನ್ನು ಯಾರೂ ಗುರುತಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಗುರುತಿಸಕೂಡದೆಂದು ಕಟ್ಟಿಪ್ಪಣೆಯಿದ್ದಮೂಲಕ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅವರು ಆನಂದದಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಈತನೇ ನರಪತಿ, ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅತೀವ ಆದರೋಪಚಾರಗಳಾಗುತ್ತಲಿದ್ದವು; ಕನ್ನಡ ನಾಡವರೆಂದೂ ಅವರನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಆ ನರಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ಅಂತಹ ಬಾಹ್ಯೋಪಚಾರ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯವರ ಅಂತರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಾಸಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಅವರಿಂದ ಮನ್ನಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅವರು ಕೇಳುವ ಕನ್ನಡಿಗರ ಔದಾರ್ಯ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ, ಕೀರ್ತಿ ಕನ್ನಡನಾಡೊಡೆಯನ ಉದಾರಚರಿತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಸಾರ್ಥಕತೆಯಾಯಿತೆಂದು ಅವರು ನಂಬಿದ್ದರು.

ಅವರಿವರೂ ಒಂದೆರಡು ಗಂಟೆ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ತಿರುಗಾಡಿ, ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು. ಜಗನ್ನಾಥನ ದರುಶನಕ್ಕೆಂದು ಹೋದರು. ಒಡನೆಯೇ ಅರ್ಚಕರು ಮನ್ನಣೆಯಿತ್ತು, ಕರೆದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದರು. ನರಪತಿಯೂ ಆತನ ಸೇನಾನಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಗನ್ನಾಥನ ಪೂಜೆಗೆ ತೊಡಗಿದರು.

ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ 'ದಾರಿ' 'ದಾರಿ' ಎಂದು ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ದಾರಿ ಬಿಡಿಸುತ್ತ ಬಂದರು. ಅವರ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ತನ್ನ ಗೆಳತಿ ಶಶಿಲೇಖಿಯೊಡನೆ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಅನೇಕರು

ಆ ರಾಜಪುತ್ರಿಗೆ ವಂದನೆಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿದರು. ಆ ವರೆಗೆ ನರಪತಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದನು. ಜನಸಂದಣಿಯ ಮೂಲಕ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು ಬಹಳವಾಗಿದ್ದರೂ. ತೈಲಜ್ಯೋತಿಗಳಿಂದ ಕತ್ತಲೆ ಕೊಂಚ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಚನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಗುರುತಿಸುವಂತಿದ್ದಿತು. ನರಪತಿ ಹೊರಳಿದ್ದರೆ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಮೋಹಕ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಕಾಣದಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರವನು ಅಷ್ಟು ದುರ್ಬಲಮನಸ್ಸಿನವನಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಯಾರಾದರೂ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿರಬಹುದು' ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಅವನು ಮುಖವೆತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನರಪತಿಯು ಪೂಜೆಮುಗಿಯುತ್ತಲೆ ಮಂಗಲಾರುತಿ ಬೆಳಗಲೆದ್ದನು. ಕರ್ಪೂರದ ಜ್ಯೋತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಅಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಕಾಣಹತ್ತಿತು ಮಂಗಲಾರುತಿ ಬೆಳಗಿ ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಮೊಗವನ್ನಿರ್ದಿಸಿದನು. ಕೋಲ್ಮಿಂಚು ಹೊಡೆದಂತಾಯಿತು. ಚಿತ್ತೇಂದ್ರಿಯನಾದ ಆ ನರಶ್ರೇಷ್ಠನ ಮನಸ್ಸು ಹೊರಗಡೆಯಾದಂತಾಯಿತು ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆ ಮೀರಿ ಕಣ್ಣು ಆ ಸುಂದರಿಯತ್ತ ಧಾವಿಸಲು ಆಕೆಯ ಮೃದುಮಧುರ ನೋಟದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಆ ಮನಮೋಹಕ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ನರಪತಿಯ ಕಣ್ಣಿನಗಲೆರಡೂ ಮದವೇರಿದಂತಾದವು. ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಪದವನ್ನು ಪಡೆಯಲೋಸುಗ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕುಳಿತ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ತಪೋಭಂಗ ಮಾಡಲು ಬಂದ ಮೇನಿಕೆಗಿಂತಲೂ ತನ್ನ ಹೃದಯಸಾಗರವನ್ನು ಕಲುಕಾಡಲು ಬಂದ ಆಕೆಯು ಹೆಚ್ಚೇ ಸುಂದರಳಾಗಿ ತೋರಿದಳು. ಗೌರವರ್ಣದ ತಿಳುವಾದ ಶರೀರಯಶಸ್ವಿ, ಗಾಳಿಗಲ್ಲಾಡುವ ಕನಕಲತೆಯಂತಿದ್ದ ಆ ಸುಂದರ ಕಾಯ, ಸಕಲ ಸೌಂದರ್ಯಸಾರವನ್ನೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸುಮಧುರವಾಗುವಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದಂತಿದ್ದ ಆ ಅವಯವಗಳು—ಎಲ್ಲವೂ ನರಪತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿಬಿಟ್ಟವು. ನರಪತಿ ಅತ್ತ ಹೋಗಕೂಡದಂತೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂಧಿಸತೊಡಗಿದ್ದನು; ಆದರದು ಅವನ ಸ್ವಾರ್ಥನವಿದ್ವರಣೆ? ಮದವೇರಿದ ಆನೆಯಂತೆ ಅದು ಅವನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಆ ಸುರಸುಂದರಿಯತ್ತ ಧಾವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಮನವನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಕಣ್ಣು-ಕಿವಿಗಳೂ ಅತ್ತೇ ಓಡುತ್ತಲಿದ್ದವು.

ಅತ್ತ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಲಜ್ಜೆಯ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದ ಆ ಮಾನಿನಿಯು ಲಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲದೆ ನರಪತಿಯನ್ನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ರಾಯನ ಮಧ್ಯಮವಾದ ನಿಲುವಿಕೆ, ತಪ್ಪುಕಾಂಚನದಂತಿದ್ದ

ಮೈಕಾಂತಿ, ಶುಭಪ್ರದವಾದ ರೂಪು, ಉಕ್ತಿನಂತಿದ್ದ ಶರೀರ, ದುಂಡು ದೇಹಯಸ್ತ್ರಿ, ಶಾರ್ಫಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವೇ ಆದಂತಿದ್ದ ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ನುಡಿವೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರೀತಿಯಣುಗ ತಾನೆಂಬ ಭಾವತೋರುತಲಿದ್ದ ಮುಖದ ತೇಜ—ಎಲ್ಲವೂ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯನ್ನು ಮೂಕಳನ್ನು ಮಾಡಿದವು; ಆಕೆಗೆ ಮಂಕು ಹಿಡಿಸಿದುವು. ತಾನಿದ್ದ ಸ್ಥಳ, ಬಂದ ಕಾರ್ಯ, ಅದ ವೇಳೆ, ನೆರೆದ ಸಂದಣಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತು, ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧಳಂತೆ ನರಪತಿಯ ಸಿರಿಮೊಗವ ನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕಂಬದಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಳು.

ಜಗನ್ನಾಥನ ದೇವಸ್ಥಾನ. ಲಕ್ಷ್ಮಾವಧಿ ಜನ ನೆರೆದಿದೆ. ‘ಹರಹರ ಮಹಾದೇವ’ ‘ಜೈ ಜಗನ್ನಾಥ’ ಎಂದು ನಭೋಮಂಡಲ ಭೇದಿಸುವಂತೆ ಕೂಗುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕರು ಪೂಜೆಗೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಮಂಗಲಾರ್ತಿಗಳ ಘಂಟಾರವವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವರ್ಣಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು ಮರೆತು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅರಸು ಮೈಮರೆತರೆ, ಆತನ ಮಿತ್ರನಂತಿದ್ದ ಸೇನಾಪತಿ ರಾಮಲಿಂಗನಾದರೂ ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಡವೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಗೆಳತಿ ಮೈಮರೆತು ನಿಂತರೆ ಆಕೆಯ ಸಖಿ ಶಶಿಲೇಖಿಯಾದರೂ ತನ್ನ ಗೆಳತಿ, ರಾಜನಂದಿನಿಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಡವೆ? ಅವರೆಂದೂ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ವಿನ್ಮುಖರಾಗುವವರಲ್ಲ; ಆದರೆ ಮಾಡುವುದೇನು? ಪೂರ್ವವೈರದಿಂದ ಶಿವನ ಪೂಜೆಗೆಂದು ಬಂದ ಅವರಿಂದ ಶಿವನಪೂಜೆ ಮಾಡಿಕೊಡಕೂಡದೆಂದು ಮಾರನು ತನ್ನ ಶರಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ್ದನು. ರಾಮಲಿಂಗ, ಶಶಿಲೇಖಿಯರು ಒಬ್ಬರಲ್ಲೊಬ್ಬರು ನೆಟ್ಟ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅವರ ಈ ಕ್ರಮವು ಅದೆಷ್ಟು ವೇಳೆ ನಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತೋ ಆ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೇ ಅರಿಕೆ; ಆದರೆ ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಟೊಣಪನು ‘ಜೈ ಜಗನ್ನಾಥ’ ಎಂದು ಭೀಮಸೇನನಂತೆ ಅರ್ಭಟಿಸಿ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿದನು. ಅವನು ಗುಡುಗುಧ್ವನಿಗೆ ನಾಲ್ವರೂ ಎಚ್ಚೆತ್ತರು. ನಾಲ್ವರ ಶರೀರಗಳೂ ಬೆವೆತ್ತಿದ್ದವು. ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿನ ಜನಸಂದಣಿಯ ಮೂಲಕ ಹಾಗಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಭಾವಿಸಿದರು. ನಾಲ್ವರಲ್ಲಿಯೂ ‘ಯಾರು ಯಾರು’ ಎಂದರಿಯುವ ಕುತೂಹಲ ಬಹಳವಾಯಿತು; ಆದರೆ ಕೇಳುವುದೆಂತು? ಹೇಳುವವರಾರು? ನರಪತಿಯ ಪುಣ್ಯದ ಬಲದಿಂದಲೋ ಏನೋ ಗುಡಿಗಿನಬ್ಬರದಿಂದ ಕೂಗಿದ ಟೊಣಪನು ಮುಂಬರಲು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತವರು :—‘ಏಕೆ ಮುಂದೂಡುವೆ? ಕೊಂಚ ತಡೆ. ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ರಾಜನಂದಿನಿ ಜಗನ್ನೋಹಿನೀದೇವಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸಖಿ ಶಶಿಲೇಖಿಯೊಡನೆ ನಿಂತುದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆ?’ ಎಂದರು.

೪ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯ.

ಜಗನ್ನಾಥದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥನೆದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಭವಿಸಿದ ಪ್ರಣಯ ಸಂಬಂಧವು ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಸೌಂದರ್ಯಾವಲೋಕನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದ ಆ ಎರಡೂ ಜತೆಗಳು ಬೇಗನೆ ಎಚ್ಚರಾಗುವ ಸಂಭವವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಾ ಪ್ರಣಯದಾಟವು ತಮ್ಮ ಹೊರತು ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನ ಹೊರತು ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯಕೂಡದೆಂದು ಜಗನ್ನಾಥನ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದಿತೋ ಏನೋ ಅವರೆಲ್ಲರ ಮಾನ ಉಳಿಸಲು ಆ ಟೊಣಪನು 'ಜೈಜಗನ್ನಾಥ' ಎಂದು ಗುಡುಗಿನ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗಿದನು. ಒಡನೆಯೇ ನಾಲ್ವರೂ ಎಚ್ಚೆತ್ತರು. ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ಅವರ ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿನ ಅವಸ್ಥೆ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಅರಿಕೆ! ರಾಯನು ತನ್ನ ಖಂಚೀರವಾದ ಮನವನ್ನೂ ಕೂಡ ಅರಕ್ಷಣದಲ್ಲಪಹರಿಸಿದ ಆ ದಿವ್ಯಸುಂದರಿಯ ರೂಪ-ಲಾವಣ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅಚ್ಚರಿಬಟ್ಟನು. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಹಾಗೆ ಆ ಮೋಹಿನಿಯ ಮೋಹಕ ರೂಪು ನೆಟ್ಟ ದಿಟ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕಂಡು ಉಪಹಾಸಮಾಡುತ್ತಲಿರಬಹುದೆಂದು, ತನ್ನ ಕಳವು ಕಂಡು ಹಿಡಿದಿರಲೇಬೇಕೆಂದು ಅವನತ್ತ ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಅವನೂ ಕಳ್ಳನೇ. ಇದೇ ಸ್ಥಿತಿ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ದಾಗಿದ್ದಿತು. ಆಕೆ ತೀರಾ ಭಯಪಟ್ಟಳು. ಅದಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಅಪರಿಚಿತನನ್ನು ಹಾಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುದಕ್ಕಾಗಿ ತೀರಾ ನಾಚಿಕೆ ಬಟ್ಟಳು. ತನ್ನ ಗೆಳತಿ ತನ್ನ ಉಪಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಲಿರಬಹುದೆಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಆಕೆಯೂ ಚೋರಳೇ. ಹೀಗೆ ಅವರು ತಾವು ಮಾಡಿದುದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿರುವಾಗಲೆ 'ಯಾರು ಯಾರು, ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉಂಟಾಯಿತು; ಆದರೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ರಾಯನಿಗೆ ಆ ಸುರಸುಂದರಿಯ ಸರ್ವಸಂಗತಿಯೂ ತಿಳಿದುಹೋಯಿತು. ಆ ಕಲಿಂಗ ಸುಂದರಿಯ ದೈವೀ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳಿಗೆ ತಲೆದೂಗಿದನು. ಭಾವೀ ವಿಚಾರಗಳು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾಕಲಾಡುತ್ತಲಿರುವಾಗಲೆ ಅವನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮೋಹಿನಿಯ ಮುಖವೀಕ್ಷಿಸಿದನು. ಮೋಹಿನಿಯ ನಗುಮುಖವು ಅವನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿತು. ಅವರ ಪರಿಚಯ ತಿಳಿಯುತ್ತಲೆ ರಾಯನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದೊಳಿತಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹೊರಹೊರಟನು. ರಾಮಲಿಂಗನೂ ತನ್ನ ಮನದನ್ನೆ ಯೆ ಸಿರಿಮೊಗವ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ರಾಯನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು.

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಶಶಿಲೇಖೆಯರ ಸ್ಥಿತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸು ಅತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದುದು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ತೀರ ಗುರುತಿಲ್ಲದವರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಲೇ ಅವರನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಿತರಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಂಬಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ತಾನು ಅರಸು ಕುವರಿ-ಅನುಪಮ ಸುಂದರಿ. ಸಾಮಾನ್ಯ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಯನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ನೆಟ್ಟು ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವಳಾದಳು. 'ಅವನೊಬ್ಬ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿರಬಹುದು. ಅಂತಹನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿಡುವದು ಅರಗುವರಿ ನಿನಗೆ ಅನುಚಿತವು' ಎಂದು ಒಂದು ಮನ ಹೇಳಿದರೆ, 'ಛೇ! ಉಂಟೇ ಆತನಾವನೋ ರಾಜಪುರುಷನಿರಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನನ್ನ ಮನ ನೆಡುವುದುಂಟೆ. ಆತನಾ ಮೋಹಕ ಮುಖಕಮಲದ ಮೇಲೆ ಲಾಸ್ಯವಾಡುತ್ತಿರುವ ರಾಜತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ; ಸರಸತಿಯ ಮುದ್ದುಕುವರನೆಂದು ಸಾರಿಹೇಳುವ ಆ ವಿಶಾಲ ಫಣಿ, ಸಾತ್ವಿಕ ತೇಜವನ್ನು ತೂರುವ ಕಮನೀಯ ಕಣ್ಣಳು, ವಿಶಾಲ ಬಾಹುಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಂದಾದರೂ ಇರುವುವೇ?' ಎಂದಿನೊಂದು ಮನಸ್ಸು. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಾಗ್ಯುಧ್ಧ ನಡೆದಿರುವಾಗಲೇ ರಾಯ ಹೊರಹೊರಡಲು ಆಕೆ ಗಾಬರಿಯಾದಳು. ಆತನ ಯಾವ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ದರೂ ಪಡೆಯದಿದ್ದರೆ ಆತನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂತು? ಆತನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗದಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಭಾವೀ ಜೀವನದ ಗತಿಯೇನು? ಜಗನ್ನಾಥ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ದಾಟಿ ಹೊರಬಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ಲಕ್ಷಾವಧಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದೆಂತು? ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದೇ ಯೋಚನೆ ಆಕೆಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ತೊಂದರೆಯಿತ್ತುವು. ಸಮಯಸೂಚಕತೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ. ತಟ್ಟನೆ ಆಕೆ ಗೊಂದು ಉಸಾಯ ಹೊಳೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಶಶಿಲೇಖೆಗೆ ರಾಯ ಇಳಿದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕಂಡು ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿದಳು. ಶಶಿಲೇಖೆಗಾದರೂ ಅದೇ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ತಡಮಾಡದೆ ಒಡತಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಹೊರಬಿದ್ದಳು.

ರಾಯ-ರಾಮಲಿಂಗರೀವರ ಮನಗಳೂ ಅವರ ಸ್ವಾಧೀನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೇ ಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಕೇಳದೇಅವು ಆ ಸುಂದರಿಯರಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋಗಿದ್ದುವು. ಅವರು ಅನಿರ್ವಾಹವಾಗಿ ವೃಗ್ರ ಮನದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಜನ ಸಂದಣಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಕರಂತೆ ಹೊರಟರು. ಅವರೀವರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಆ ಮನದನ್ನೆ ಯರ ಇನಿದಾದ ಸಂಸ್ಕರಣೆಯೇ ಸಾಕಷ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಮಿಕ್ಕಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಮಾತಾಡದೆ, ಅತ್ತಿತ್ತ ಮುಖಗಳನ್ನು ಕೂಡ ತಿರುಗಿಸದೆ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಅವರ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಶಶಿಲೇಖೆ ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲವಾದರೂ ಅರಿವಾಗದಂತೆ ಹೊರಟಿದ್ದಳು. ಮೂಗುದಾರದಿಂದೆಳೆದೊಯ್ಯುವ ಪಶುವಿನಂತೆ

ಶಶಿಲೇಖೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆಗೆ ಮತ್ತು ರಾಮಲಿಂಗನಿಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ತೋರಿಕೆಯ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದೃಢವಾಗಿ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ರಾಮಲಿಂಗನು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೊರಟಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನವೇ ತಾನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು, ಹೃದಯ, ಜೈತನ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶಶಿಲೇಖೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದ್ದವು; ಆದರೆ ಅದರ ಅರಿವು ಶಶಿಲೇಖೆಗೆಲ್ಲ? ತನ್ನ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಎಳೆದೊಯ್ಯುವ ಹೃದಯ ಚೋರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಹೋಗಿ ಅವನನು ಸರಿಸಿದ ದಾರಿಯಿಂದಲೇ ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಹೊರಟಿದ್ದಳು.

ರಾಯನ ಅವಸ್ಥೆ ವರ್ಣನೆಗೆ ಮೀರಿದ್ದಿತು. ಎಂತೆಂತಹ ಮೋಹಕ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಅಳುಕದಿದ್ದ ತನ್ನ ಹೃದಯವು, ಆ ಸುರ ಸುಂದರಿಯ ಮೋಹಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿತೆನ್ನುವುದೇ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಬಹಳವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದನು, ಮನಸ್ಸು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಲಿತ್ತಿ ಸಿದನು, ವಿವೇಕವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ತುಡುಗುದನದಂತಿದ್ದ ಮನವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಟ್ಟಲಿತ್ತಿ ಸಿದನು; ಆದರೂ ಮನವು ಇವನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವಂತಿದ್ದಿತೆ? 'ನಿನ್ನ ದೈಹಿಕ ಆತ್ಮಿಕ ಜೈತನ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರದೆ ಮೋಹಿನಿಗೆ ವಶವಾಗಿದೆ ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಆ ಭೃಂಗಕುಂತಳೆಯ ಕಮಲಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ. ಇನ್ನು ನಿನಗೆ ನಾನು ಸಿಕ್ಕುವೆನಿ? ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಷ್ಟು ಶಕ್ತಿವಂತ ಈಗ ನೀನಲ್ಲ.....' ಮುಂತಾಗಿ ಹಂಗಿಸುತ್ತ ದೂರ ದೂರ ಆ ಸೌಂದರ್ಯ ಲತಿಕೆಯತ್ತವೇ ಧಾವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು.

ಅತ್ತ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯಂತೂ ತೀರಾ ಹತಾಶಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆ ದಿನವು ಶುಭಸೂಚಕವೋ ಅಶುಭಸೂಚಕವೋ? ಆವುದೂ ತಿಳಿಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನೇ ಆದರೂ ಅಂದು ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಮನೋಹಾರಕ ಸುಂದರನ ಸಂದರ್ಶನವಾದುದು ಭಾಗ್ಯಸೂಚಕವೆಂದೇ ನಂಬಿದಳು. ಆತನು ಹೇಗಾದರೂ ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಹತ್ತಿದಳು; ಆದರೆ-ಆದರೆ ಆತನು ಅವನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಿದ್ದರೆ.... ಈ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಆಕೆಗೆ ಸಹನವಾಗದಾಯಿತು 'ತನ್ನ ಮನನೆಡಬೇಕಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆತನು ಯಾವದೊಂದು ರಾಜಮನೆತನದವನಿರಬೇಕೆ'ಂದು ನಂಬುಗೆಯುಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಾಲಿದಾಸನ ಶಾಕುಂತಲ ಆಕೆಯ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದು ಆಕೆ ಉತ್ತೇಜಿತಳಾದಳು. ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥನ ಪೂಜೆಗೈದು ತನ್ನ ಮನೋರಮಣ ತನಗೆ ಲಭಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು.

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯು ಜಗನ್ನಾಥನ ಪೂಜೆ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿ ತನ್ನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಮರಳಿದಳು. ಯಾವಾಗಲೂ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ತನ್ನನ್ನಾಕರ್ಷಿಸಿದ ಆತನ ಸುಂದರ ರೂಪ ಯಾವವನ ಗಳು ಆಕೆಯ ಮನದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ನೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದವು. ಆತನ ಮುಖದ ರಾಜತೇಜವು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ನಿಂತು ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಆತನು ಎಲ್ಲ ವಿಧ ದಿಂದಲೂ ತನಗೆ ತಕ್ಕ ಪತಿಯೇ ಎಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ 'ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನು ಕುಲೀನನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ?' ಆ ಒಂದು ಸಂದೇಹ ಆಕೆಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅಂತಹ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಶರೀರಯುಷ್ಣಿಯೂ, ಮುಖದಲ್ಲಿನ ಅದ್ವಿತೀಯ ತೇಜವೂ, ಉಕ್ತಿನಂತಹ ಬಾಹುಗಳೂ, ಹರವಾದ ಎವೆಯೂ. ಒಳ್ಳೇ ಕುಲದವನಿಗಲ್ಲದೆ ಕುಲಹೀನನಿಗೊಂದೂ ದೊರಕುವೆಂದು ಆಕೆಯ ವಿಶ್ವಾಸ. ಆ ಸುಂದರ ತರುಣನು ಕುಲೀನನಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ರಾಜಮನೆ ತನದವನೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೋಧೆಯಾಯಿತು; ಆದರೂ 'ಯಾರಿರಬಹುದು?' ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯು ವಿಚಾರಪರವಶಳಾಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಇಣುಕದೇ ತಮ್ಮ ಬೀಡಾರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದಳು. ಶಶಿಲೇಖೆ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟು ಸಮಯ ಏನು ಮಾಡಿದಳೆಂದು ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಮುನಿಸುಗೊಂಡಳು ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರು ಗಾಡಿದಳು. ಜಗನ್ನಾಥನ ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೆಂದು ನೆರೆದ ಜನಸಮುದಾಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಮನರಂಜನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೆತ್ತಿಸಿದಳು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮಗ್ನರಾದುದನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಒಂದೆಡೆ ಹತ್ತಿ ವೃತ್ತ ಜನ ಗುಂಪು ಕೂಡಿ ಕುಳಿತು ಜಗನ್ನಾಥನ ಮಹಿಮೆ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಲಿದ್ದರು. ಬೇರೊಂದೆಡೆ ಜಗನ್ನಾಥನ ಅರ್ಚನೆ ಪೂರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಹಲವರು ಉಪಹಾರಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಹೆಂಗಳೆಯರೊಂದೆಡೆ ಕಲಿತು ತಮ್ಮ ಮಧುರ ಕಂಠದಿಂದ ಜಗನ್ನಾಥನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಆಡುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ಅಳುತ್ತಲಿದ್ದವು ಏಳು ವುದೂ ಬೀಳುವುದೂ ನಡೆದಿದ್ದಿತು. ಬಿದ್ದ ಮಗುಗಳನ್ನು ಹಿರಿಯರೆಬ್ಬಿಸುತ್ತ ಲಿದ್ದರು. ಆಸನ್ನ ಮರಣರಾದ ಅನೇಕ ವೃದ್ಧರು ತಮಗೆ ಪುನಃ ಜಗನ್ನಾಥನ ರಥೋತ್ಸವ ನೋಡುವ ಸುಸಮಯ ದೊರಕುತ್ತದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹದಿಂದ ಕೆಮ್ಮುತ್ತ, ಗೂರುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ದೂರಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನಾಥನ ಭವ್ಯ ವಾದ ಸ್ವರ್ಗಿಯ ರಥವು ಗಗನಮಂಡಲ ಭೇದಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಸುತ್ತಲಿನ ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣದ ಅಂದವಾದ ರೇಷ್ಮೆಯ ಜರತಾರಿಯ ಪತಾಕೆಗಳು

ಅತೀವ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು. ತುದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ರತ್ನ ಖಚಿತ ಶಿಖರವು ಸೂರ್ಯಬಿಂಬವನ್ನು ನಾಚಿಸುವಂತಿದ್ದಿತು.

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ನೋಡಿದಳು, ದಶದಿಶೆಗಳನ್ನು ಈಕ್ಷಿಸಿದಳು! ಕೆಲಬಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವಲೋಕಿಸಿದಳು; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಸುವಾದರೂ ಆನಂದವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಮೊಂದು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಒಡವೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನಿಗೆ ತನ್ನ ಆ ಒಡವೆಯ ದರುಶನದಿಂದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇತರಿಂದಲೂ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ದ ಕಳ್ಳನನ್ನರಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಆ ಕಳ್ಳನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷಾವಧಿ ಜನ ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಅನೇಕರ ಮುಖಗಳು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದವು; ಆದರೆ ಒಬ್ಬನ ಮುಖವಾದರೂ ತನ್ನ ಆ ಹೃದಯ ಜೋರನ ಮನಶ್ಚಕೋರನಂತೆ ಕಮನೀಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ನೋಡಿದಳು-ಮತ್ತೆ ನೋಡಿದಳು-ಶೋಧಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದವಲೋಕಿಸಿದಳು. ಚಿಕಿತ್ಸಕ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದರಸಿದಳು. ಪರೀಕ್ಷಕನಂತೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಳು. ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಆನಂದವೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಬೇಸತ್ತು, ಬಂದು ಕುಳಿತು, ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ತನ್ನ ಹೃದಯಾಭಿರಾಮನ ಕಮನೀಯ ರೂಪು ಧ್ಯಾನಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಜಗನ್ನಾಥನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಸುಂದರನ ರೂಪು ಚನ್ನಾಗಿ ಕಣ್ಣುಂಬ ನೋಡಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಆ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ನೋಟ ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನಳಾಗಿ ಕುಳಿತಳು.

ಶಶಿಲೇಖೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ, ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಸಮಾಧಿ ಸಪ್ತವೇದಿಕೆ ದಾಟುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಕೊಂಚ ವೇಳೆ ತಡೆದಳು. ರಾಜಪುತ್ರಿ ಬೇಗನೆ ಎಚ್ಚರಿಯುವ ಚಿಹ್ನೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಮೆಲ್ಲನೆ: 'ರಾಜ ಪುತ್ರಿ!' ಎಂದಳು.

ಶಶಿಲೇಖೆಯ ಸ್ವರ ಕೇಳುತ್ತಲೆ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯು ಹಾರಿಬಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ, ಲೇಖೆ! ಏನು, ಸಂಗತಿಯೇನು ಹೇಳು?' ಎಂದಳು.

‘ಸಖೀ, ನಾನೇನೋ ಈವರೆಗೆ ಶ್ರಮಬಟ್ಟೆನು.....’

‘ನಿನ್ನ ಉಪೋತ್ಥಾತನೆಲ್ಲ ಆ ಮೇಲೆ ಇರಲಿ. ಮೊದಲು ಹೇಳು, ಅವರಾರಂಬದನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ?’

‘ಯಾರೋ ಉಚ್ಚತರಗತಿಯವರಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.’

‘ಅದನ್ನು ನೀನೇಕೆ ಹೇಳಬೇಕು? ಅವರಾ ರೂಪು, ಕಾಂತಿಗಳಿಂದ

ತಾನೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚೇನಾದರೂ.....'

‘ಛೇ! ಗೆಳತಿ, ನಾನು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಬಟ್ಟೆನು; ಆದರೆ ಅಲ್ಪವಾದರೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.’ ‘ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು?’

‘ಸಾವಿರಾರು ಜನರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದೆನು. ಒಬ್ಬರಾದರೂ ಅವನ್ನರಿತಂ ತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ತಮಗೆ ತಿಳಿಯದೆಂದೇ ಉತ್ತರವಿತ್ತರು.’

‘ಹಾಗಾದರೆ.....’

‘ಸಖೀ, ನಿರಾಶೆಗೊಳ್ಳಬೇಡ. ನಾನೀಗಲೆ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಹಿಡಿದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ; ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನರಿತೇ ಮರಳುತ್ತೇನೆ.’

‘ಎಲ್ಲಿಗೆಂದು ಹೋಗುವೆ?’

‘ಎಲ್ಲಗಾದರೂ ಹೋಗುವೆ; ಉಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲ.’

‘ಮತ್ತೆ ಶಶಿಲೇಖೆ, ಬರಿಯ ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಹೋಗುವೆಯೋ?’

‘ಅಂದರೇನು ಸಖಿ?’

‘ಅಂದರೆ, ಜಗನ್ನಾಥನ ಅರ್ಚನೆಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಮೊಗವೇಕೆ ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದಿತು?’ ‘ನನ್ನ ಮೊಗವೇ?’

‘ಅಹುದು; ನಿನ್ನ ಮೊಗವೆ. ನೀನಾರನ್ನು ನೋಡಿದೆ.....?’

‘ಸಖಿ, ಗಾಬರಿಯಾಗಬೇಡ. ನಾನೇನು ನಿನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ನಿನ್ನಾ ಹೃದಯ ಚೋರನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೋರ್ವ ಸುಂದರನಿದ್ದುದನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿದೆಯೇನು?’

‘ಆಂ, ಅಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ?’

‘ಅಹುದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ; ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಲವಕಾಶ ದೊರೆತಿದ್ದರಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನಾ ಹೃದಯವಲ್ಲಭನ ಕಮಲ ಸದೃಶವಾದ ಕಮನೀಯ ಮೊಗವನೀಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದೆಯಲ್ಲವೆ?’

‘ನನ್ನದೇನೋ ಸರಿಯಾಯಿತು; ಆದರೆ ಲೇಖೆ, ಮತ್ತೆ ನೀನೋ, ನೀನೆಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆ?’ ‘ಯಥಾ ರಾಜಾ ತಥಾ ಪ್ರಜಾ’

‘ಭಾಪು! ಲೇಖೆ, ಭಾಪು! ಇರಲಿ. ಲೇಖೆ, ಈಗ ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಇಬ್ಬರ ಹೃದಯ ರತ್ನಗಳೂ ಈ ಜನಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಎಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಈ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿ ಶೋಧಿಸುವ ಬಗೆಯೇನು? ಮತ್ತೆ ಅವು ನನ್ನ ನಿನ್ನಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮೇಲ್ತರಗತಿಯ ರತುನಗಳೇ ಇವೆಯೆಂದು ಕಾಣುವದೆಂತು? ನಿಜವಾಗಿ ಲೇಖೆ, ಇಂದು ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ತೀರ ಅಪರಿಚಿತವಾದ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ

ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಸೇರಿಹೋಯಿತು. ನಾನಾದರೋ ಆ ಸುಂದರನ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಏನನ್ನೂ ಅರಿತವಳಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ.

‘ಛೇ! ಸಖಿ, ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದುದುಂಟಿ?’

‘ಗುಪ್ತವಾಗಿಯೇ ಇಟ್ಟರೆ ಮುಂದೆ.....’

‘ಮುಂದೆನು?’ ‘ನೋಕ್ಷ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂತು?’

‘ನಾನಿಲ್ಲವೆ? ನಾನು ಅದೆಷ್ಟೇ ತೊಂದರೆಗಳು ಬಂದೋದಗಿದರೂ ಎದೆ ಗೆಡದೇ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಯೇ ಮರಳುವೆನು.’

‘ಎಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವುದೋ? ಅದೆಷ್ಟು ತೊಂದರೆಗಳುಂಟಾಗುವವೋ?.....’

‘ಕಲ್ಪನಾಮಯ ಕಂಟಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೈ-ಕಾಲುಗೆಟ್ಟರೆ ಕಾರ್ಯವೆಂತು ಕೈಗೂಡಬೇಕು?’ ‘ಹಾಗಾದರೆ.....’

‘ನಿನ್ನ ಆ ಶಂಕೆ-ಕುಶಂಕೆಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡು.’

‘ನೋಡು. ಲೇಖಿ, ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯುಂಟಾಗುವುದು.’ ‘ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವೂ ಇದೆಯಲ್ಲ!’

‘ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಹೊರಡುವುದು ಯಾವಾಗ?’

‘ಸದ್ಯ ಅವರು ಬಿಡಾರು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ನಾನರಿತಿರುವೆನು. ಈಗಲೇ ನನ್ನ ಉಟ-ಉಡಿಗೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಹೊರಡುವೆನು.’

‘ನೋಡು ಒಳ್ಳೆಯ ವಾರ್ತೆ ತಂದುದಾದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಒಳಿತೆ.....’

‘ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಆ ಜನ್ಮ ಅವಿವಾಹಿತರಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.’

‘ಶುಭ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯಬಹುದೆ?’

‘ಸೂಜಿಯನ್ನು ಲೋಹ ಚುಂಬಕವಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೇನೂ ಅಕರ್ಷಿಸಲಾರದು; ಮತ್ತು ಈ ಶುಭಯೋಗ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿತೆಂಬದೂ ನಮ್ಮ ಒಳಿತನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.’

ಹೀಗೆ ಶಶಿಲೇಖಿ ನರಪತಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೊರಟು ಅವನ ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಯೇ ಮರಳ ತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ನಿರ್ಧರವಾಯಿತು. ಯಾರೊಬ್ಬ ಚತುರ ಸೇವಕ-ಸೇವಕಿಯರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಾಧಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಹೃದಯದ ಗೌಪ್ಯವು ಬಯಲಿಗೆ ಬೀಳುವುದೆಂಬ ಭಯ. ಅದಕ್ಕಾದರೂ ಎದೆಗೊಡಬಹುದಿತ್ತು; ಆದರೆ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮನ್ನಾಕರ್ಷಿಸಿದವರು ತಮಗೆ ತಕ್ಕವರಾಗಿಲ್ಲವಾದರೆ? ಆಗ್ಗೆ ಜನತೆಯ ಉಪಹಾಸಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತಲ್ಲವೆ? ಅದುದರಿಂದಲೇ ಆ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನು

ಗುಪ್ತವಾಗಿಟ್ಟೇ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆವು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

ರಶಿಲೇಖ ತನ್ನ ಉಟ-ಉಡಿಗೆ ವೂರಯಿಸಿ ತಕ್ಕ ಸಿದ್ಧತೆಯೊಡನೆ ಹೊರಡಲನುವಾದಳು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಆಕೆಗೆ ಅದೆಷ್ಟೋ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಸಂಜೆಗೆ ನೋದಲು ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಬಂದು ಹೋಗುವಂತೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿದಳು. ರಶಿಲೇಖ ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ವರ್ತನೆಯಿಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಅಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ರಶಿಲೇಖ ಹೋಗುತ್ತಾ ಬಿಡುವದರಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಆದಳು. ಆಕೆಗೆ ಅನನ್ಯ ವಿಚಾರಗಳೇನೂ ಸೂಚಿಸದಾದವು. ತನ್ನ ಮನೋರಮಣನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾದಳು. 'ತನಗೆ ಆತನ ನಿಧಿಧ್ಯಾಸ ಹತ್ತಿರ ಬಹುದೇ? ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆತನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿಹಾಕಿ, ಆತನ ಮನವೂ ತನ್ನಲ್ಲಿನುರಕ್ತವಾಗಿರಬಹುದೇ? ಆತನನ್ನು ಕೂಡುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಆತನ ಪ್ರೇಮಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ, ಆತನೊಡನೆ ತನ್ನ ಜೀವನ ನೌಕೆ ಮುಂದೂಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಂತೆ, ತಾನು ಯಶ್ವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಂತೆ, ಸುರಿತಸಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಂತೆ, ಆತನೂ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಲಿರಬಹುದೇ? ಆತನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಲಿರಬಹುದೇ?' ಎಂಬ ಯೋಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಮುಳುಗಿ ಹೋದಳು. ತನ್ನಾ ಹೃದಯಾಭಿರಾಮನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನಳಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನಾರಂಬದೂ ಆತನ ಅವಸ್ಥೆ ಹೇಗಾಗಿದ್ದಿತೆಂಬದೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ, ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟೋ ಅನಂದವಾಗಬಹುದಿತ್ತು.

ರಾಯನು ಜಗನ್ನಾಥ ಮಂದಿರದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಒಡನೆಯೆ ಆತನ ಮೈನೆಳಲಾಗಿದ್ದ ರಾಮಲಿಂಗನೂ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದನು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋಚನೆಯೇ ಸಾಕಷ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಮಿಕ್ಕ ಹೊಡುದರಿಂದ ಮೂಕರಂತೆ ಮುಂದೊರದಿದ್ದರು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಜನರೂ ಅವರ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಉದ್ಯೋಗಗಳೂ ಅವರ ಚಿತ್ತವನ್ನು ತಮ್ಮತ್ತ ಸೆಳೆಯಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಅವರು ಅಮಲೇರಿವದರಂತೆ ಕೆಲಬಲಗಳನ್ನೇಕ್ರಿಸದೆ, ಯಾಂತ್ರಿಕ ಮಾನವರಂತೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೆ ತಾವು ತಂಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಅನ್ಯಮನಸ್ಸು ರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಟ್ಟರು. ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನವನ್ನಪಹರಿಸಿದ ಆ ಸುರಸುಂದರಿಯರ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ರಾಯನೇ ಮಾನವನ್ನು ಮುರಿದು ಮಾತಿಗೆ ನೋದಲು ಮಾಡಿದನು.

‘ರಾಮಲಿಂಗ, ಇಂದಿನ ಪಿಚತ್ರ ಯೋಗವನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ?’

‘ಅಹುದು. ದೊರೆಗಳೇ, ಅಖಿಲ ಭಾರತವರ್ಷವನ್ನೇ ತಿರುಗಾಡಿದ ನಮಗೆ ಒಂದು ಸಲವೂ ಇಂತಹ ಚಮತ್ಕಾರಿಕ ಯೋಗ ಸಂಭವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಸುಂದರಿಯರ ಮುಖಕಮಲವನ್ನು ನೋಡಿರಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಧೀಶ್ವರರಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಸೇವಿಸಲು, ತಮ್ಮ ದಾಸಿಯರಾಗಿ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳವಾಗಿ ಬಯಸಿದವರು ಲಕ್ಷಾಂತರ ತರುಣಿಯಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಇಂದು ಪ್ರಭುಗಳ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಇಷ್ಟು ಸೆಳೆದುಬಿಟ್ಟ ಆ ಕಲಿಂಗಪುತ್ರಿಯೇ ಧನ್ಯಳು.’

‘ರಾಮಲಿಂಗ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆ ಮೋಹಿನಿಯ ರೂಪು ಅರ್ವಣಸೀಯ ವಾದುದು. ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಆಚಾನಕವಾಗಿ ಆಕೆ ಯಾರಿಂಬದು ತಿಳಿಯಿತು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಿದ್ದಿತು. ರಾಮಲಿಂಗ ನೀನು ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಅಪ್ಪರೆಯ ಮೊಗವನ್ನೇಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ.’

‘ದೊರೆಗಳು ನೋಡಿದರಲ್ಲವೆ? ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು’

‘ಇದೆಲ್ಲವೂ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದ ಮಾತು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಬಿಡುವಿದ್ದರವೆ ನೀನು ನೋಡುವುದು? ನಿನ್ನ ನೋಟವನ್ನಾಕರ್ಷಿಸಿದ ಆ ಇಂದುವದನೆಯ ಸುಂದರ ಮೊಗದಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ಲೀನನಾಗಿದ್ದೆಯಲ್ಲವೆ?’

‘ತಂದೆಯಂತೆ ಮಗ.’

‘ಭಾಪು! ಭಾಪು! ನಿನ್ನಂತಹ ಚತುರನನ್ನು ಕೇಳುವವೇನು?’

‘ಈಗೇನು ಮಾಡತಕ್ಕದು?’

‘ಕಂಡ ರತ್ನಗಳೇನೋ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳವಿವೆ; ಮತ್ತು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಿವೆ; ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮುಂದೊರೆಯುವುದು ಮೂರ್ಖತನವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?’

‘ದೊರೆಗಳೇ, ನಾನಾ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಧಿಯಿದೆ. ಈಗಲೇ ದುಡುಕಲು ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲವೆ, ಆ ರತ್ನಗಳಾದರೂ ಸದ್ಯ ಅನ್ಯರ ಕೈಗೆ ಬೀಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ‘ಈಗ ನಾವೇನು ಮಾಡತಕ್ಕದು?’ ಎಂಬದೇ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದಿತು.’

‘ಜಗನ್ನಾಥನ ದರುಶನವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬಹುದಾದ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುವಾ. ರಥೋತ್ಸವದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮರಳುವಾ. ಏಕೆ ನಿನ್ನ ವಿಚಾರವೇನು?’

‘ಅನ್ಯಥಾ ಏನೂ ಇಲ್ಲ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಏಳು.’

‘ನಡೆಯಿರಿ.’

ಇಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿನ ಸೃಷ್ಟಿಕೌಂದರ್ಯವನ್ನೇಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಶಶಿ

ಲೇಖಿ ಅವರ ಬೀಡಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಬರಿಯಾದಳು. ಅವರನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗನುಸರಿಸಿ, ಅವರಾರು? ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಾರೈಕೆಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅಂದಿನ ತನ್ನ ಯತ್ನದ ಮೇಲೆಯೇ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಿತೆಂದು ಶಶಿಲೇಖಿ ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಆಕೆ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದಳು. ರಥೋತ್ಸವವಾಗುವವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಬೀಡಾರದಿಂದ ಕದಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಕೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಳು. ಅಂತೆಯೇ ರಾಜಪುತ್ರಗೆ ಸಂಗತಿಯನ್ನರುಗು ಬರಲು ಹೋಗಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಮರಳಿ ಬರುವಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೇ ನಿಡೆ? ಅವರ್ವರ ಮಲಗಿದ ಒಂದು ಪ್ರಾಕಾರವಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪೊಸಬರಾರೋ ಬಂದು ಬೀಡು ವಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದಳು. ಅದರಿಂದ ಲಾಭ ವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಂಗಾಣದಾಗಿ ಶಶಿಲೇಖಿ ಜನಸಂದಣಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಹತ್ತಿಂಟು ಜನ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಮಹಾಕಾಗರದಂತೆ ಕಲೆತಿದ್ದ ಅಲ್ಲಿ ಅವರ್ವರನ್ನು ಹುಡುಕಾಣುವಳು? ಸಿರಾಶಳಾದಳು. ಆಕೆಯ ರಕ್ತಯಿಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ದಾರಿಯ ದಣುವೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಕಳವಳಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಿದವು.

ಸಂಜೆಯ ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಹರದ ವರೆಗೆ ಶಶಿಲೇಖಿ ಒಂವೇಸವನೆ ತಿರುಗಾಡಿದಳು; ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಅರಸಿದಳು. ಎಲ್ಲವೂ ನಿರರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಉಪಾಯಗಾಣವೆ ಮೋಹಿನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು.

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯು ಊರಿಗೆ ಮರಳುವ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಳು. ವಲ್ಲಾನವದನಳಾಗಿ ಮರಳಿ ಬಂದ ಶಶಿಲೇಖಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಆಕೆ ಗಾಬರಿಯಾದಳು. ಆತುರತೆಯಿಂದ: 'ಎಕೆ ಲೇಖಿ, ಮುಖ ಬತ್ತಿದೆ?' ಎನ್ನಲು, ಶಶಿಲೇಖಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ ಬಹಳ ದುಃಖದಿಂದ: — 'ರಾಜಪುತ್ರ, ಕೊನೆಗೆ ಕೈಮೀರಿ ಹೋಯಿತು.' ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿದಳು.

'ಅಂದರೆ?' ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಬಹಳ ದುಃಖದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು: 'ಕೈಮೀರಿ ಹೋಯಿತೆಂದರೆ, ಅದುದಾದರೂ ಏನು?'

'ನಿನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದ ನಾನು' ಶಶಿಲೇಖಿ ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. 'ನಿನ್ನ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಕೈಗೂಡಿಸದೆ ಮರಳಿದೆನು.'

'ಅದೇಕೆ?' ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಆತುರತೆಯಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು. 'ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸು ನೋಡುವಾ.'

‘ವಿವರಿಸಲು ಏನಾದರೂ ಇದ್ದರಲ್ಲವೆ?’ ಶಶಿಲೇಖೆ ಹಠಾಶದಿಂದಂದಳು.

‘ಅದುಡಾದರೂ ಏನು?’ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಸಂತೈಸುವ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಳು: ‘ನಾನು ಎಂತಹ ಭೀಕರ ವಾರ್ತೆಯನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಲು ಸಿದ್ಧಳಿರುವೆನು; ಆದುದರಿಂದ ಏನಿದ್ದುದನ್ನು ಹೇಳು.’

‘ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ?’ ಶಶಿಲೇಖೆ ನಿರಾಶಾ ಸೂಚಕ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಳು.

‘ನೀನು ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಕಂಡೆಯಷ್ಟೆ?’ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಒಂದೊಂದೇ ಸಂಗತಿಯನ್ನರಿಯುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

‘ಅಷ್ಟಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನು ಕೈಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮರಳುತ್ತಲಿದ್ದೆನೆ?’ ಶಶಿಲೇಖೆ ಮರಳಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

‘ಅಂದರೆ?’ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

‘ನಾನು ಹೋಗುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅವರು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದರು.’ ಶಶಿಲೇಖೆ ದುಃಖದಿಂದ ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು: ‘ಇಲ್ಲಿಂದ ನಾನು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿವರೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ತಪ್ಪಿತೆಂದು ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಹೋದೆನು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತು ಅದೆಷ್ಟು ಶೋಧಿಸಿದರೂ ಅವರ ಸುಳುವೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.’

‘ಅವರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದರು?’ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಕೇಳಿದಳು.

‘ಅದೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅನೇಕರನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು, ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿದೆನು, ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸಿದೆನು, ಅನೇಕ ಬಗೆಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದೆನು. ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು.’ ಶಶಿಲೇಖೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಹತ್ತಿದಳು.

“ಲೇಖೆ, ಇಂದಿನ ವಿಚಿತ್ರ ಯೋಗಕ್ಕೆ ಏನನ್ನ ಬೇಕು? ಯಾವ ಯೋಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತದಿಂದ ಜಗನ್ನಾಥನ ದರುಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲು, ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಅವರಿಚಿತರನ್ನು ಕಂಡು, ಅವರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಪೂರ್ಣ ತೊಡಗಿ ಹೋಯಿತು. ‘ಯಾರು?’ ‘ಏನು?’ ಎಂಬ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯೂ ತಿಳಿಯದೆ ಯೋಚನೆಗೊಳಗಾಗಿ ಹೇಗಾದರೂ ಅದನ್ನರಿಯಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಲು, ಏನೂ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು.” ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ದುಃಖಮಿಶ್ರಿತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನುಡಿದಳು.

‘ರಾಜಪುತ್ರೀ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಮೂಢಳಾಗಿರುವೆನು. ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ಅವರು ಅದೃಶ್ಯರಾಗುವರೆಂದು ನಾನೆಂದೂ ಊಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ರಥೋತ್ಸವದ ಸಮಯದವರೆಗೆ ಬಹುಶಃ ಅಲ್ಲಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದೇ ನನ್ನ ತರ್ಕವಿದ್ದಿತು; ಆದರೂ ನಾನು ಗಡಿಬಡಿಯಿಂದಲೇ ಹೋದೆನು. ಉಪಯೋಗ

ವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಗತಿಯೇನು? ನಾವವರನ್ನು ಶೋಧಿಸುವದೆಂತು? ಅವರನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುವುದೆಂತು? ಅವರಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನಗಳು ಸುಖ ಸುವುದೆಂತು? ಎಲ್ಲವೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿಯೇ ತೋರುತ್ತದೆ.' ಶಶಿಲೇಖೆ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದಳು.

‘ಲೇಖೆ, ಎಲ್ಲವೂ ಜಗನ್ನಾಥನಾಧೀನವಾದುದಲ್ಲವೆ? ಇಂದು ನಮ್ಮನ್ನೇಳೆದು ತಂದವನೂ ಆತನೇ, ಈ ವಿಚಿತ್ರಯೋಗ ಕೂಡಿಸಿದವನೂ ಆತನೇ, ಮುಂದಾದರೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸುವವನೂ ಆತನೇ ಎಂದು ನಂಬೋಣ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಳಿತು ಸಂಭವಿಸುತ್ತಲಿವೆಯೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಳುತ್ತಲಿದೆ. ಆಗಲಿ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕುದಿಯುತ್ತ ಕೂರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಡೋಣ. ಆತನೇ ಏನು ಮಾಡಿಸುವನೋ ಮಾಡಿಸಲಿ. ಅಕೋ, ಜಗನ್ನಾಥನ ರಘೋತ್ಸವ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ರಥ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಲೇ ಮರಳುವಾ’ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಶಶಿಲೇಖೆಯನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತ ನುಡಿದಳು.

ಜಗನ್ನಾಥನ ರಘೋತ್ಸವ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವ ಪೂರ್ಣವಾದ ಆ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಜನರ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿ ಹೋದುವು. ಎಲ್ಲರೂ ಹೃಷ್ಯಮನಸ್ಕರಾ : ಜಗನ್ನಾಥನ ವೈಭವವನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದೀಕ್ಷಿಸಿದರು.

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಶಶಿಲೇಖೆಯರೂ ರಘೋತ್ಸವವನ್ನೀಕ್ಷಿಸಿದರು, ಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೋಬಯಕೆಗಳನ್ನೀಡೇರಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ತೀರು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಲೇ ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಸೇವಕರನ್ನೂ ಡಗೊಂಡು ಹೊರಟು ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿದರು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಸೊಗಸೆನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಏನನ್ನೋ ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿತ್ಯದಂತೆ ಭಾಗ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲೇನೂ ತಿರುಳಿಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮನೆಮಂದಿಯೆಲ್ಲವೂ ಸಾರಹೀನವಾದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಅವಕಾಶ ವೋರತಾಯಿತು, ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೃದಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತ ಮನೋವಲ್ಲಭನವರೋಕನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರೊಡೆಯ-ಪ್ರೀತ್ಯಷ್ಟದೇವತೆಯ ಕಲಿಂಗ ಪ್ರಜೆಗಳ ಹೃದಯವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿದ್ದಂತೆ ಕಲಿಂಗರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಅಕೆಗೆ ಬದಲು ಅರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು!

ಬೇಸಿಗೆಯ ಮುಚ್ಚಂಚೆಯ ಸಮಯ. ಚಂಡಭಾಸ್ಕರನ ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಬೆಂದು, ಬಾಯಾರಿ, ಬೇಗುದಿಗೊಂಡ ಸಕಲಪ್ರಾಣಿವರ್ಗವೂ ಬಿಡು ಗಡೆಯ ಆನಂದವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸುವಂತೆ ಮಂದವಾಯುವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತ ಲಿದ್ದಿತು. ವಾಯುವಾದರೂ ಸಹಸ್ರ ಕಿರಣನ ಅಳಿಕೆಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಅಡಗಿ ಕುಳಿತವನು, ಆ ಬೆಂಗಳೂರ ಮರೆಯಾದನೋ ಹೇಗೆ ಎಂಬದನ್ನಿಣುಕುವವ ನಂತೆ ಬಹು ಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಂಬರುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಬೆಳಕು ತೋರಿದರೆ, ಅಷ್ಟೇ ಬಹಳವೆಂದು ಭಾವಿಸುವಂತೆ, ಚಂಡಾತವದ ಹಿಂದೆ ಬಂದ ಆ ಮಂದವಾಯುವಿಗೇನೇ ಭೂದೇವಿ ಅದೆಷ್ಟೋ ಅನಂದಿತ ಳಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ತಾವು ಪ್ರೇರಿಸಿ ಅಟ್ಟಿದ ಚಂಡಭಾನುವಿನ ಅಳಿಕೆ ಯಲ್ಲಿ ಮರ್ತ್ಯರು ಹೇಗಿರುವರೆಂಬ ನನ್ನ ವಲೋಕಿಸಲು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ದೇವತೆ ಗಳು ಇಣುಕುವಂತೆ, ತಾರಕಾಗಣವು ಬಂದೊಂದೇ ಕಂಗೊಳಿಸಹತ್ತಿದಿತು. ದಿನಮಣಿಯಡಗಿ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಸಮಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯಲು, ತಮ್ಮ ನಸುತೇಜವಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಜನತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸದ್ಭಾವೆಯಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರಗಡಣವು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಗಗನತಲವನ್ನು ಸ್ನಾನಾಸನ್ನವಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

‘ನಿಶಿಯು ರಕ್ತಸಿಯೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ನೀಡಿಸುವಳು.’ ಎಂದು ಅನೇಕ ಕವಿಗಳನ್ನು ನಡುಂಟು; ಆದರೆ ಜನಾಗಿಯೂ ವಿಚಾರಿಸಿ ದಲ್ಲಿ ನಿಶಾದೇವಿ ಅದೆಷ್ಟು ಕರುಣಾಪೂರ್ವಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದಿರದು. ವಿವಿಧೋದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವ್ಯವಹಾರ-ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ, ಭಿಕ್ಷು ಭಿಕ್ಷು ಶಾರೀರಿಕ-ಮಾನಸಿಕ ಕಾರ್ಯಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ದುಡಿದು, ದಣಿದ ಮಾನವನಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ಸಮಯವೆಂದರೆ, ಕತ್ತಲೆಯು. ಸಕಲ ವಿಶ್ವ ವನ್ನೂ ತನ್ನ ಮೃದುವಾದ ಮಡಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮಮತೆಯಿಂದ ಸಂತೈಸಿ ನಿದ್ರಿಸು ವಂತೆ ಜೋಗುಳ ಮಾಡುವವಳು ಕತ್ತಲೆಯಮ್ಮನು. ದಿವಸವ ಕಾರ್ಯಭಾರ ದಿಂದ ಸಂತ್ರಸ್ತಳಾದ ಭೂಮಾತೆಯನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡುವವಳು ನಿಶಾದೇವಿಯು. ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ದಣಿದ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಿದ್ರಾಮೃತವನ್ನು ನೀಡಿ, ಹೊಸಹುರುಪಿನಿಂದೇಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿನಿಯು ಇರು ಳಮ್ಮನು. ಹೀಗೆ ನಮಗೆ ಕತ್ತಲೆಯು ಅಷ್ಟು ಉಪಕಾರಿಯಾಗಿರಲು, ಅಕೆಯ ನಿಂದೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ‘ಪಯಃಪಾನಂ ಭುಜ ಗಾಢಾಂ ಕೇವಲಂ ವಿಷವರ್ಧನಂ’ ಎಂಬ ಕವಿಯ ಉಕ್ತಿ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಗಾರ ದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ.

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಚಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಾಸಕ್ಕೆಂದು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ತಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮೊರೆ ಆಲೋಚನಾಪರನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ೪-೬ ಮೇಣಬತ್ತಿಗಳಿಂದ ಹರಡಿದ ಅಂಧ ಪ್ರಕಾಶವು ನರಪತಿ ಕುಳಿತ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ನರಪತಿಯು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ಮನೆ ಮಾಡಿದ್ದುವು. ಮೊದಲನೆಯದು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾದುದೆಂದರೆ, ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ವಿಷಯ. ರಘೋತ್ಸವದ ದಿನದಿಂದ ಎರಡು ಮೂರು ವಾರಗಳು ಗತಿಸಿದ್ದುವು. ಅಷ್ಟು ವರ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯನ್ನು ಬಂದು ಸಲವಾದರೂ ದೃಷ್ಟಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೇನು? ಅಂದಿನ ಆ ದಿವ್ಯಸ್ವರಣೆ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿದ್ದಿತು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯು ಆ ಮನಮೋಹಕ ಸುಮಧುರ ರೂಪವೂ, ಮೆಗದಲ್ಲಿನ ಮೃತ್ತಿಯ ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕ ತೇಜವೂ, ಸಾತ್ವಿಕ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತಿದ್ದ ಸುಂದರ ಕಣ್ಣೂ ಆತನ ಚಿತ್ತಭತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕವಾಗಿ ನೆಟ್ಟು ನೋಗಿದ್ದುವು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯು ತನಗೆ ತೀರಾ ತಕ್ಕವಳಾದ ಮನದವಿಯಳೂ, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶೋಧಿಸುವಂತಹ ಮಹಾರಾಣಿಯೂ, ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಮಮತೆಯಿಂದ ವಾಸ್ತವಿಸಿ ಕಾಯುವ ಮಾತೆಯೂ ಆಗಲು ಯೋಗ್ಯಳಿರುವಳೆಂದು ಅವನಿಗೆ ನಂಬುಗೆಯಾಯಿತು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇನೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಬಾರದಂತಾಚರಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಮನೆಯಿಂದ ನಾಲ್ಕೈದು ನೂರು ಮೈಲುಗಳಷ್ಟು ಕ್ರಮಿಸಿ, ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ವಿಜಯಧ್ವಜವನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸುತ್ತ ಬಂದು ಸಿಂಹಾಚಲವನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಗಜಪತಿಯನ್ನೋಡಿಸಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಿಂದ ಗಜಪತಿಯು ಬಲಹೀನನಾಗಿರುವನೆಂದು ಅವನೇನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಗಜಪತಿಯ ಬಲವು ಬಹಳವಾಗಿರಬಹುದೆಂಬ ವಾರ್ತೆ ಆತನಿಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಲುಪುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಬಲವು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ್ದಿತ್ತೆಂದು ಅವನಿನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಜಪತಿಯ ಸನ್ನಾಹ ತೀರಾ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ನಡೆದ ಮೂಲಕ ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನರಿಯುವುದು ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಾಣಿಸಂಘಕ್ಕೆ ನರಪತಿ ಅಳುಕುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಗೊಡಿಸಬೇಕಾದರೂ ಅವನ್ನು ಅದಷ್ಟು ಪ್ರಾಣಹಾನಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸಾಧಿಸಲೆತ್ತಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧದ ಹೊರತು ಗತಂತರವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಎಂದೂ ಹಿಂಪೆ ಸರಿಯುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಒಮ್ಮೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿದರೆ ಗಜರಾಜ ಕಾಸಾರಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಈ

ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಓರಿಸದರಿಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಆತ್ಮೀಯ ಭಾವವು ಜನಿಸಿದ್ದಿತು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಅವನ ಮನ ಸೆಳೆದುದರಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಭಾವೀ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಗದಿದ್ದನು. ಕಾರ್ಯವೇನೋ ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ವಿಜಯನಗರದ ವಿಮಲಕೀರ್ತಿಗೆ ಕುಂದುಬಾರದಂತಿರಬೇಕಿದ್ದಿತು. ಗಜಪತಿಗಿಂತ ನರಪತಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠನಿರುವನೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಅಷ್ಟಯೋಚನೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದನು. ತನ್ನ ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಾಣದಂತಿದ್ದ ರಾಮಲಿಂಗನುತ್ತು ಗುರುವಿನಂತಿದ್ದ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಇವರ ಸಂಗಡ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ನಿತ್ಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪೂರೆಯಿಸಿ ಅದೇ ಒಂದು ಕುಳಿತು, ಮಂತ್ರಿ-ಸೇನಾಪತಿಗಳ ಜೀವನವನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಲಿದ್ದನು.

ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಅಪ್ಪಾಜಿ-ರಾಮಲಿಂಗರು ಪುರ್ವೇಶಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೆ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಚರ್ಚೆಗಾರಂಭವಾಯಿತು.

ನರಪತಿ:—ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರೇ, ನನ್ನ ಸೂಚನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಿರಾ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:—ಅಹುದು ಮಹಾಪ್ರಭು. ದಿನಸವೆಲ್ಲ ನಾನು ಯೋಚಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ ಸೇನಾಪತಿಗಳ ಸಂಗಡಲೂ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ.

ರಾಮಲಿಂಗ:—ದೊರೆಗಳೇ, ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ನಾನೂ ಬಹಳವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದೆವು.

ನರಪತಿ:—ಹಾಗಾದರೆ ಯಾವ ನಿರ್ಧರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿರುವಿರಿ?

ಅ:—ಗಜಪತಿಯು ನಿಶ್ಚಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನರಿಯದೆ ನಮಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾಗಿಯೂ ಮುಂದೊರೆಯಲು ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವೇ ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ?

ರಾಮಲಿಂಗ:—ಅಹುದು. ದೊರೆಗಳೇ, ನಮ್ಮ ಯಾವ ವಿಚಾರವೂ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಾಟುವಂತಿಲ್ಲ. ನಾವೇನೋ ಹಲವು ನಿಧನಾಗಿ ಹೊಳವು ಹಾಕಿದೆವು; ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಗಳೂ ಬಹಳವಾಗಿ ತೋರಿದುವು. ಯಾವದೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಗಜಪತಿಯು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನರಿಯುವುದೇ ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗವೆಂದು ನಾವು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆವು. ದೊರೆಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ತೋರುತ್ತದೊ?

ನರಪತಿ:—ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ಸಲಹೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದೇನೋ ಸರಿಯೆ; ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಗಳೂ ಅನೇಕವಾಗಿವೆಯೆಂಬದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಏಕೆ ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರೇ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:-ಅಹುದು. ತೊಂದರೆಗಳೆಂದರೇನು? ತೊಂದರೆಯೇ ಅಡಾಗಿದೆ.

ನರಪತಿ:-ಗಜಪತಿಯ ಬಲವೆಷ್ಟೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ತಿಳಿದಿದೆಯೆ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ — ಅದನ್ನ ರಿಯುವದು ನಮಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ; ಆದರೂ ಪ್ರಬಲವಾದ ಆದಾವುದೋ ಒಂದು ಸಹಾಯ ಅವನಿಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಅವನು ಸಂಧಿಗೆ ಬರಲೇ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತ್ತು.

ರಾ:-ಇನ್ನಾರಾದರೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ಸಹಾಯ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿರಬಹುದೆ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ: -- ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ಈಗ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸುಲ್ತಾನರಾರೂ ನಮ್ಮ ಕೂಡ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಲಾರರು.

ರಾಮಲಿಂಗ:-ಆದೇಕೆ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ: - ಬೇದರ, ಗೋವಳಕೊಂದ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ಕೈನೋಡಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಒಬ್ಬಬ್ಬರಾದರೂ ಈಗ ಕನ್ನಡಿಗರ ಎದುರು ಕತ್ತಿಯೆತ್ತಲಾರರು.

ನರಪತಿ: - ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ನೀವು ಹೇಳುವ ವಿಚಾರ ದಿಟವಾದುದಿದೆ; ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಗಜಪತಿಯ ಬಲವು ಇನ್ನೂ ಏತರಲ್ಲಿರಬಹುದು?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:-ಅದನ್ನ ರಿಯುವುದೇ ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ನರಪತಿ:-ಯಾವಮೊಂದು ಉಪಾಯದಿಂದ ಯುದ್ಧವು ಸಂಭವಿಸದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳಿತಲ್ಲವೇ ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ?

ರಾಮಲಿಂಗ:- ಚತುರೋಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಿನ ಮೂರು ಮೊದಲು ಯೋಚಿಸತಕ್ಕದು. ಅವು ನಾಟದಾದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾಲ್ಕನೆಯದಾದ ದಂದಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಬೇಕಲ್ಲವೆ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ: - ಸಖ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಬೆಳೆಯಿಸುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದೇ ನನ್ನ ವಿಚಾರವಿದೆ.

ನರಪತಿ:-ಸಖ್ಯಕ್ಕಾರು ಬೇಡವೆನ್ನುವರು? ಆದರೆ ಗಜಪತಿ ತಾನೇ ತನ್ನ ಮೂರ್ಖತನದಿಂದ ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿದನು.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:-ಜಗನ್ನೋಹಿನೀದೇವಿಯವರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ದೊರೆಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?

ನರಪತಿ:- ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯ ಮೊದಲು ಯಾವದೊಂದರ ಇತ್ಯರ್ಥವಾದ ನಂತರವೇ ನಾವೀ ವಿಷಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದು.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:-ಅವುದೊಂದು ವಿಷಯದ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ ನಾವು ಸಾಧಕ ಬಾಧಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗುವುದು; ಅದುದರಿಂದ

ಆ ಬಗ್ಗೆ ದೊರೆಗಳ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಉಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಟು ಮಾಡಬಹುದು.

ನರಪತಿ:—ಛಿ! ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾನೀಗ ಏನೂ ಹೇಳಲಾರೆನು ವಿಜಯ ನಗರದ ಘನತೆಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಕುಂದು ಬಾರದಂತಹ ಸಂಧಿ-ಯುದ್ಧಗಳೇನು ಆಗುವವೆಯೋ ಆಗಲಿ. ಯುದ್ಧಮಾಡುವ ಸಮಯ ಬಂದರೆ ವಿಜಯನಗರದ ವೀರ ಕನ್ನಡಿಗರು ಸಿದ್ಧರೇ ಇರುವರು. ಏಕೆ ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ?

ರಾಮಲಿಂಗ:—ಅದಕ್ಕೇನು ದೊರೆಗಳೇ? ಯುದ್ಧವೇ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವಾಗುಳ್ಳ ವೀರವರರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆಂದರೆ ಉತ್ಸಾಹಭರಿತರಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ವೀರವರರು ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಇರುವರು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅನ್ಯಥಾ ಆಲೋಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶವು ಅಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲ.

ನರಪತಿ:—ಸಂಧಿಯಾಗಬೇಕಾದರೂ ಕನ್ನಡಿಗರ ಶುಭ್ರವಾದ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಕಲಂಕ ತಗಲಕೂಡದು. ವಿಜಯನಗರದ ಘನತೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತಹ ಯಾವದೊಂದರ ಇತ್ಯರ್ಥವಾದ ಮೇಲೆಯೇ ಉಳಿದ ಸಂಗತಿಗಳ ವಿಚಾರವು.

ರಾಯನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದವಾಯಿತು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ರಾಯನ ಮನದಲ್ಲಿ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಆಳವಾಗಿ ನೆಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಆಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಬಲವಾದ ಇಚ್ಛೆ ಆತನಲ್ಲಿಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ರಾಯನ ಸ್ವಳದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ರಾದರೂ ಇದ್ದುದಾಗಿದ್ದರೆ 'ಏನಕೇನ ಪ್ರಕಾರೇಣ' ಎಂದು ಮಾನ-ಮನ್ನಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೆ ರಾಯನ ವಿಷಯ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಬಲವಾದುದು, ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ ಮೇಲ್ತರಗತಿಯದು, ಕರ್ತವ್ಯದಕ್ಷತೆ ಅಪಾರವಾದುದು, ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿ ಉನ್ಮುಖವಾದುದು. ಅಂತೆಯೇ ಕಾಮರಾಯನು ಎಷ್ಟೇ ಯಶಸ್ವಿ ಸಿದರೂ ಆತನನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯಪರಾಙ್ಮುಖನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಯನನ್ನು ಉಚ್ಚಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದಿಳಿಸಿ ವಿಜಯನಗರದ ಕೀರ್ತಿಗ್ವಜಕ್ಕೆ ಕಲಂಕ ತರುವ ಮನ್ಮಥನ ಪ್ರಯತ್ನವು ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಫಲಕಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಯನ ಈ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅಪ್ಪಾಜಿ ಅನೇಕ ಸಲ ಅರಿತಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಒಂದು ಸಲ ಬೇಕೆಂದೇ ಕೇಳಿದನು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ರಾಯನ ಮೇಲ್ತರಗತಿಯ ವಿಜಯನಗರದ ಹಿತಚಿಂತನೆಯೇ ಹೊರಬೀಳಲು, ಅದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ರಾಯನ ಅಭೇದ್ಯ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿದ ಆ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ದಿವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೌತುಕ

ಪಟ್ಟನು. ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳ ನಡುವೆ ಪ್ರೇಮಬಿತ್ತುವ ಸಾಧನವನ್ನೇ ಆಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅದರಿಂದ ಎರಡೂ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಸಖ್ಯರಜ್ಞವಿ ನಿಂದ ಬಂಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ಬಂದ ವೈರ ಭಾವವನ್ನು ಸಮೂಲವಾಗಿ ನಸಿಸಿ, ನರಪತಿ-ಗಜಪತಿಗಳ ನಡುವೆ ಮೈತ್ರಿ ಬಳಿ ಯಿಸಲು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಉಪಾಯ ದೊರೆತಿತೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಆನಂದವಾಯಿತು.

ರಾಯನು ಜಗನ್ಮೋಹಿನಿಯ ಮನಮೋಹಕ ರೂಪ ತನ್ನ ಒಳ ಗಣ್ಣಿಂದ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದನು ಜಗನ್ಮೋಹಿನಿ ಭರದಿಂದ ಆತನ ಹೃದಯ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಕ್ಕುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ರಾಯನು ಎಷ್ಟೇ ಆಕರ್ಷಿತನಾದರೂ ಮನ ವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಆಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಡೆಗಟ್ಟಿದನು, ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಮನವನ್ನೆಚ್ಚರಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಶುಭ ಕೀರ್ತಿ ಧ್ವಜವನ್ನು ಕಲಂಕಿತವಾಗದಂತೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತ ಲಿದ್ದನು. 'ಮೋಹಿನಿ, ನಿನ್ನ ಮೋಹಕ ರೂಪಿನಿಂದ ನಾನು ತೀರಾ ಮೋಹಿತ ನಾಗಿರುವೆನು. ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಅತಿಯಾಗಿದೆ; ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕರ್ತವ್ಯವೊಂದು ಬೇರೆಯಿದೆ. ನಾನು ಒಬ್ಬ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಮನಬಂದಂತೆ ಆಚರಿಸಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ವಿಜಯನಗರದ ನಿಷ್ಕಲಂಕ ಕೀರ್ತಿಸುಂದರಿ ನನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾಳೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಶುಭಕೀರ್ತಿಧ್ವಜ ನನ್ನ ಕರದಲ್ಲಿದೆ. ಕನ್ನಡಿಗರ ಉನ್ನತ ಮನ್ನಣೆಯ ಹೊಣೆ ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ವೀರ ಯತಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ತಮ್ಮ ಅಪಾರ ತಪವನ್ನೆರೆದು ಕಟ್ಟಿದ ಈ ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರವನ್ನು ನಾನು ಹೊತ್ತಿರುವೆನು. ಅದಾದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಸಾಧನೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲು ಬಿಡು. ಕರ್ತವ್ಯಪಾಲನೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಆ ಮೇಲೆ ಉಳಿದುದನ್ನು ನೋಡುವೆನು.' ಎಂದು ಒಂದೇಸವನೆ ಕೊರಗುತ್ತಲಿದ್ದನು.

ಹೀಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವೇಳೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟರು. ಕೊಂಚ ವೇಳೆಯ ನಂತರ ಅಪ್ಪಾಜಿಯೇ ಮೌನವನ್ನು ಮುರಿದು ಮಾತಿಗೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು:

ಅಪ್ಪಾಜಿ:—ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ನಾವು ಯಾವ ವಿಧವಾಗಿ ಯತ್ತಿಸ ಬೇಕೆಂದು ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರವಿದೆ?

ರಾಮಲಿಂಗ:—ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರೇ ನಾನೇನೋ ಸಖ್ಯವೇ ಒಳಿತೆನ್ನುವ ವಿಚಾರದವನಿರುತ್ತೇನೆ.

ನರಪತಿ:—ಸೇನಾಧೀಶರೇ, ನನಗಾದರೂ ಯುದ್ಧವೆಲ್ಲಿ ಬೇಕಿದೆ? ಆದರೆ ವಿಜಯನಗರದ ನಿರ್ಮಲ ಕೀರ್ತಿಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಧಕ್ಕೆ ತಗಲು ವುದು ನನಗಿಂದೂ ಸಹನವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಅಸ್ವಾಜಿ:-ಛೇ! ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳು ಅಂತಹ ಯೋಚನೆಯನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತರಕೂಡದು. ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಯಾವ ಏಕನಿಷ್ಠ ಭಕ್ತನಿಗೂ ಇಂತಹ ಕ್ಷೌಣಿ ಸಹನವಾಗಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಿಜಯನಗರದ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕುಂದು ತರುವಂತಹ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಕೈಹಾಕಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆ ಸೇನಾ ಪತಿಗಳೇ?

ರಾಮಲಿಂಗ:—ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ದೊರೆಗಳು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿರುತ್ತಕ್ಕೂ. ಭೂಮಾತೆಯನ್ನು ದ್ವಂದ್ವರಿಸಿದ ಆದಿವರಾಹನ ಪುಣ್ಯಸ್ಮರಣೆ ತಂದೀಯುವ ವರಾಹಲಾಂಭನದಿಂದೊಪ್ಪುವ ವಿಜಯನಗರದ ವೀರ ಸತಾಕೀಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ವೀರವರರು ತಮ್ಮ ರುಂಡಗಳನ್ನು ಚಂಡಾಡುವ ಗಂಡುಗಲಿಗಳು, ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಪೂರ್ಣ ತುಣೀರಗಳಿಂದ ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ರಣದೇವತೆಗೆ ಪ್ರಾಣಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಸುವ ವೀರ ಮಣಿಗಳು, ನಿಪುಣರಾದ ಬಿಲ್ಲುಳುಗಳು, ಬಲಯುತರಾದ ಖಡ್ಗಪಾಣಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಕಲಿತು, ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮನ್ನಣೆ ಕಾಯ್ದು, ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಅಜರಾಮರವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತಿರುವರು. ಎಂತಹ ಬಲಿಷ್ಠ ವೀರಸೇನೆಯನ್ನಾದರೂ ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮಣಿಸಲು ಆತುರತೆಯಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಯ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಇಂತಹ ಮೂರ ಸೈನಿಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದರೂ ವಿಜಯನಗರದ ವಿಜಯದುದುಮುಖಿ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ಮೊಳಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ.

ನರಪತಿ:—ಭಾಪು! ಭಾಪು! ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ನಿಮ್ಮೇ ವೀರವಾಣಿಯಿಂದಲೇ ಆರಿಯ ಮರ್ಮಭೇದವಾಗುವಂತಿರಲು, ಶೂರತನದ ಕಾದಾಟಕ್ಕೆ ನಿಂತಾಗಲಂತೂ ನೈರಿಕಟಕವು ನಿರ್ನಾಮವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ. ಅಸ್ವಾಜಿಯವರೇ, ಈಗ ನೀವು ಯಾವ ದಿವಿಯಿಂದ ಮುಂಜೊರೆಯಬೇಕೆನ್ನುವಿರಿ?

ಅಸ್ವಾಜಿ:—ಈಗಲೇ ಯಾವ ನಿರ್ಣಯವನ್ನೂ ಮಾಡಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ನಾವು ಗಜಪತಿಯ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನರಿಯುವದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು; ಆದರೆ.....

ನರಪತಿ:—ಆದರೆ ಏನು?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:—ನಾವು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮುಂದೊರೆಯತಕ್ಕದ್ದು?
ನರಪತಿ:—ಅಂದರೆ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:—ಸಖ್ಯೆ ಬೆಳೆಯಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವಂತಿ
ದ್ದರೆ. ಯುಕ್ತಿ-ಪ್ರಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಅವರು ಕೈಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ
ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಾಯದಿಂದ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿ ಸಂಧಿ
ಸಾಧಿಸಬಹುದು; ಇಲ್ಲವೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದೇ ಅದರೆ, ಅವರ ಬಲವೆಷ್ಟು?
ಅವರ ಸಹಾಯವೆಷ್ಟು? ಎಂಬ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನರಿತು, ಅವರ ಬಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ
ನಮ್ಮ ಬಲವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನರಪತಿ:—ಅಪ್ಪಾಜಿ, ಉಚಿತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಖ್ಯೆ ಬೆಳೆಯುವಂತಾದರೆ
ಯಾರು ಬೇಡವೆನ್ನಬಹುದು? ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕಲಿಂಗರಾಜ್ಯವು
ಮಾರಕವಾಗದೆ ಪೂರಕವಾಗುವುದಾದರೆ, ನಾನು ಸಂಧಿಗೆ ಒಂಟಿಗಾಲಿನ ಮೇಲೆ
ಸಿದ್ಧನಿರುವೆನು. ನಮಗೇನು ಕಲಿಂಗರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ
ಜೋಡಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸಿರಿ-ಸಂಪತ್ತು ಸುಲಿದೊಯ್ಯಬೇಕಿಲ್ಲ.
ಇಲ್ಲಿಯ ಜನತೆಯನ್ನು ಒಡಿಸಬೇಕಿಲ್ಲ. ಕಲಿಂಗರೂ ಕನ್ನಡಿಗರೂ ಒಬ್ಬ
ಭಾರತನಾತೆಯ ಪುತ್ರರು. ಒಂದೇ ಹಿಂದೂಧರ್ಮಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯು
ವವರು. ಧರ್ಮ ಬಂಧುಗಳು. ದೇಶ ಬಂಧುಗಳು. ಇಂತಹರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊ
ಳಗೆ ಬಡಿದಾಡುವುದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದರೆ ಯಾರು ಸಮ್ಮತಿಸುವರು? ನಮ್ಮ
ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ಈ ಕಲಹದ ಮೂಲಕವೇ ಭಾರತವೇಶವು ಪರಕೀಯರ ವಶ
ವಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಕೀಯರ ದಾಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹದರಲ್ಲಿ
ನಮ್ಮ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಬಡಿದಾಡಿ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಪ್ರಾಣಹರಣಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವುದು
ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗೆ ತೀರ ಅನರ್ಥಕರವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಾವು
ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಉಪಾಯದಿಂದ ಸಂಧಿ ಸಾಧಿಸುವು
ದಿದ್ದರೆ. ಕಲಿಂಗ-ಕನ್ನಡರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಖ್ಯೆ ಬೆಳೆಯಿಸುವಂತಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ
ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಚರ್ಚೆ ಕೊನೆಗಾಣುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಒಂದೂವರೆ ಪ್ರಹರ
ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಮೂವರೂ ಮಲಗಲಿದ್ದರು. ಮೂವರ ಮನದಲ್ಲಿಯೂ
ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯೋಚನೆಗಳು ಮನೆಮಾಡಿದ್ದುವು. ನವತರುಣರಾದ ಅರಸು-
ಸೇನಾನಿಗಳ ಮನಗಳನ್ನು ಸುಂದರಿಯರೀವರೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೆಳೆ
ದಿದ್ದರು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅರಸು ಯೋಚನೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದರೆ,
ಶಶಿಲೇಖೆ ರಾಮಲಿಂಗನನ್ನು ಬಹಳ ವಿಚಾರಕ್ಕೆಡೆಮಾಡಿದ್ದಳು. ಕಾರ್ಯ

ವಶನಾಗಿರುವಾಗ್ಗೆ ಆತನಿಗೆ ಅಷ್ಟು ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಒಬ್ಬನೇ ಹಾಸಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗುತ್ತಲೆ ನಗುಮುಖದಿಂದೊಪ್ಪುವ ಆ ದಿವ್ಯ ಸುಂದರಿಯ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಆತನಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳುತ್ತಲೆ ಇರುಳು ಕಳೆಯುವ ಸಮಯವೂ ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಲ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅಂದು ಅವನು ತನ್ನ ಹಾಸು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಲೆ ಯೋಚನೆಗಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ವಿಷಯಕವಾದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ವಿಚಾರಗಳು ಅವನ ಮನದಲ್ಲುದಿಸಿದುವು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂದು ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಬಡಿದಾಡಿ, ಭಾರತಾಂಜೆಯನ್ನು ದುರ್ವೆಸಗೊಡುಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ರಾಜನು ವಿವರಿಸಿದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಅತೀವ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಕಲಿಂಗ ಬಂಧುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಕೈಯೆತ್ತುವುದು? ಅವರ ಪ್ರಾಣಘಾತಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಬೇಕೆಂಬ ವಿಷಾದವು ಅವನ ಮನದಲ್ಲಾವರಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅದು ವರೆಗೆ ಅವನು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಳವಾಗಿ ಎಂದೂ ವಿಚಾರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ, ಯುಕ್ತ-ಪ್ರಯುಕ್ತಗಳಿಂದ ವೈರಸೇನೆಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ವಿಜಯ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ತರುಣನೇ ಆದರೂ ಅಷ್ಟು ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಬಹಳ ಚಾತುರ್ಯ ತೋರಿಸಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಅಸದಳ ಭುಜಬಲವನ್ನೂ, ಯುದ್ಧ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದ್ದನು. ಅಂತೆಯೇ ಅಸ್ಪಾಜಿಯಂತಹ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ದುರಂಥರ ಸುಂತ್ರಿ ಕೂಡ ಸಕಲ ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೇ ಅವನನ್ನು ಸೇನಾಧೀಶನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದ್ದನು. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅತ್ಯಂತ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ವಹಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದನು. ರಾಮಲಿಂಗನಾದರೂ ತನ್ನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪಾರುಗಾಣಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ದಿನೆ ದಿನೆ ವಿಜಯನಗರಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕೀರ್ತಿ ದಿಗಂತರಗಳಿಗೆ ಹರಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅಂದು ಅವನ ಮನದಲ್ಲಿ ವಿಷಾದ ಮನೆಮಾಡಿತ್ತು. ಒಂದೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಓರ್ವಳೇ ಜನನಿಯಿಂದ ಪಾಲನೆ-ಪೋಷಣೆ ಹೊಂದಿದ ಬಂಧುಗಳೇರ್ವರೂ ತಮ್ಮ ಬಾಂಧವ್ಯ, ಪ್ರೇಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೊರೆದು, ವೈರಭಾವ ತಳೆದು ಕಾಳಗಕ್ಕೇಕೆ ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಬೇಕೆಂಬದೇ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಬಹಳ ವೇಳೆ ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಅತ್ತಿತ್ತ ಉರುಳಾಡಿದನು. ಏನಾದರೂ ಮನಸ್ಸು ಶಾಂತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ಎರಡೂವರೆ ಪ್ರಹರ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಹಾಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿ ಬೇಸತ್ತು ಕೊಂಚ ಬಯಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಕಾಲವಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಕತ್ತಲೆಯಾವರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಹೊರಗಿನ

ತಂಪು ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡುತ್ತಲೆ ಅವನಿಗೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ವೆನಿಸಿತು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡನು. ಭಾರತದ ದುರ್ವಿಶೇಷವೇ ಅವನ ಮನದ ಬಿನ್ನತೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ಭಾರತದ ಈ ಕೀಳ್ಮೆ ಎಂಬ ಸಿವಾರಿಸಲ್ಪಡುವುದು? ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮನಾರು? ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಅವನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಹತ್ತಿತು. 'ವಿಜಯನಗರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ವೀರಯತಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರಿಗೆ ಆ ಕಾರ್ಯ ಆಶಕ್ಯ ವಾಗಿದ್ದಿತೆ? ಹೂಸ್ಲೆನ ಮನೆ ಸುರಿಸಿದ ಅವರಿಗೆ ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಟ್ಟು ಬೆಳೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವೆ? ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪರಾದ ಅವರು ಸರ್ವಶಕ್ತರಿದ್ದು, ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇಕೆ ಕೈಗೂಡಿಸಲಿಲ್ಲ?' ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವಾಗಲೇ ಅಂತಹ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ದಿವ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಯೊಂದು ಹೊಳೆದಂತಾಯಿತು. ಅವನು ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಗಳಾದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಯತಿಗಳು ತಮ್ಮ ದೈವೀ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತ ಸಂತಿದ್ದರು. ರಾಮಲಿಂಗನಿಗೆ ತಾನಿದ್ದ ಸ್ಥಳ- ಕಾಲಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಗುರುಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಎಚ್ಚರ ಕೂಡ ಆತನಿಗುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ನೆಟ್ಟ ನೋಟದಿಂದ ಆ ಮಹಾ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಲೆ ಕುಳಿತನು. 'ರಾಮಲಿಂಗ, ಅಲ್ಲದ-ಸಲ್ಲದ ಯೋಚನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸುವುದು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವೂ ಅಲ್ಲ; ನನ್ನ ಕೆಲ ಸವೂ ಅಲ್ಲ. ಕಾಲಚಕ್ರ ಉರುಳಿದಂತೆ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಾಗಲೇಬೇಕು. ಅನೇಕರು ಅನೇಕ ಮಹಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಮಾಡಿದರೆಂಬದು ಮೂರ್ಖತನವು. ಕಾಲಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಆ ಆ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಂಭವಿಸುವ ಸಮಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದಿತು. ತದನುಸಾರವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಸಾಧನರೂಪಿಯಾಗಲೂ ಆ ಆ ಜನರ ಜನ್ಮವೂ ಆಗಿದ್ದಿತು; ಹಾಗೂ ಆ ಕಾರ್ಯ ಗಳು ಸಂಭವಿಸಿಯೂ ಹೋದುವು. ಕಾಲಚಕ್ರವಾವಾಗಲೂ ಉರುಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಏಕೈಕವಿಲ್ಲದೆ ಹಾಳಾಗುತ್ತಲಿದ್ದ ಭಾರತವು ಮುಂದೆ ಏಕೈಕ ವಾದರಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು ನೀನಾದರೂ ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ಕೈ- ಕೊಂಡು ಮುಂದೊರೆಯಲು ಏಳು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮರೆಯಾದರು.

ರಾಮಲಿಂಗ ಗಡಬಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಕೋಲ್ವಿಂಚು ಹೊಳೆದು ಮರೆ ಯಾದಂತಾಯಿತು. ಗುರುಗಳ ವಚನಗಳು ಗಂಟೆಯ ನಾದದಂತೆ ಅವನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದುವು. ಅವರಾ ವಿನೈರೂಪು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕೊರೆದು ಹೋಗಿ ದ್ದಿತು. ಆದರೂ ಹೊರಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದ ಗುರುಗಳು ಮರೆಯಾ

ಗಲು, ಅವಸರದಿಂದಿದ್ದು ಅತ್ತಿತ್ತ ಶೋಧಿಸತೊಡಗಿದನು. ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂತ ಗಳೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಗಿಡಗಂಟೆಗಳ ಹೊರತು ಇನ್ನೇನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ನಿರಾಶನಾಗಿ ತನ್ನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಮರಳಬೇಕೆನ್ನು ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಬಂದಿತು. ಒಡನೆಯೇ ರಾಮಲಿಂಗನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಶೋಧಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡತೊಡಗಿದನು. ಒಂದೆಡೆ ಕೃಷ್ಣ ವರ್ಣದ ಆಕೃತಿಯೊಂದು ಬಹು ಮೆಲ್ಲನೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಅವನು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲು, ಅವನಿಗೆ ಭಾಸವಾದಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದುದು ಸತ್ಯ ವಸ್ತುವೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಕನ್ನಡದರ ಸಿನ ವಾಸಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ತಿರುಗುವವರಾರಿರಬೇಕೆಂದು ಕೊಂಚ ಯೋಚನೆಗೊಳಗಾದನು. ಏನಾದರೂ ಘಾತುಕ ಪ್ರಸಂಗವಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದೆಂದು ಬಗೆದು, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದಂತೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು.

ಆ ಕೃಷ್ಣವಸ್ತ್ರಾಚ್ಛಾದಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಹು ಮೆಲ್ಲನೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜೀವರಾಯನ ಶಿಬಿರದತ್ತವೇ ಹೊರಟದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿಯಂತೂ ರಾಮಲಿಂಗನ ಸಂದೇಹ ದೃಢವಾಯಿತು ಅಂತಹ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಾನು ಹೊರಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹೊಗಳಿಕೊಂಡನು ಗುರುಗಳು 'ಕರ್ತವ್ಯ ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದಾಗು' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ ಕರ್ತವ್ಯವು ಇದೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಮನದಂದು, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ, ಕನ್ನಡದರಸಿನ ಸಲುವಾಗಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೇಲ್ವಿಗಾಗಿ ಗುರುಗಳು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷರಾಗಿದ್ದು ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ರೋಮಾಂಚವುದಿಸಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಹಾಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸಿದುದಕ್ಕೇಂದು ಅವನು ಬಹಳ ಆನಂದ ಹೊಂದಿದನು. ನರಪತಿಯ ಪ್ರಾಣಾಪಹರಣದ ವ್ಯೂಹವೇ ಅದಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಅವನು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದನು; ಮತ್ತು ನರಪತಿಯ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಸುವ ಉಚ್ಚತಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಸಾಧನೆ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಾಗುವುದಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಧನ್ಯನೆಂದುಕೊಂಡನು. ನರಪತಿಯ ಜೀವವುಳಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದರೂ ಸಂದೇಹ ಅವನಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಾಫಲ್ಯವೇ ಆಗುವದೆಂದು ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿದನು. ತಾನು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ಮಹತ್ತರ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆ ಒಂದು ಕಾರ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವವಾದದ್ದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅವನು ನರಪತಿಯ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯ ತಪ್ಪಿಸಲು ಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಹತ್ತಿದನು.

ಹೀಗೆ ಯೋಚನಾಪರನಾಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೃಷ್ಣವಸ್ತ್ರಾಚ್ಛಾದಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೊರಟನು. ರಾಮಲಿಂಗನ ಊಹೆಯಂತೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ

ನರಪತಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಶಿಬಿರದತ್ತವೇ ಹೊರಟಿತು. ರಾಮಲಿಂಗನೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದು ಗುಪ್ತವಾರ್ಗ ತೆರೆಯಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಮಲಿಂಗನಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯೆನಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತದ್ವಾರವಿರಬಹುದೆಂಬ ಶಂಕೆಯೂ ಅವನಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹದರಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಗುಪ್ತದ್ವಾರ ಕಾಣಲು ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಅದಿರಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಊಹಿಸಿದನು. ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ರಾಮಲಿಂಗನೂ ಗುಪ್ತದ್ವಾರದಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆ ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ ಬಹು ಮೆಲ್ಲನೆ ಅಡಿಯಡುತ್ತ ನರಪತಿ ಮಲಗಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ಪ್ರಾಣಹರಣವಾಗದೆ ನರಪತಿಯನ್ನು ಕಸುವು ಮಂಚಕೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಲಿಂಗನು ಅವಿತು ನಿಂತನು. ಅಪಶ್ಯವೆನಿಸಿದಲ್ಲಿ ಒಗೆಯಲು ಕಿರುಗತ್ತಿ ಸಿದ್ಧನಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಆ ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ ನರಪತಿಯು ಹಾಸಿನ ಹತ್ತರ ನಿಂತು ತನ್ನ ಒಳ ಅಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಅವಿತ್ತ ಕಿರುಗತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ಕೈ ಮೇಲಕ್ಕೇತ್ತಿತು. ರಾಮಲಿಂಗನು ಜಿಂಕೆಯ ಮರಿಯಂತೆ 'ಚಂಗನೆ' ಜಗಿದು ಬಂದವನೇ ಕಿರುಗತ್ತಿಯತ್ತಿದ ಕರವನ್ನೇ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದನು. ಆಕಸ್ಮಿಕ ವಿಘ್ನವೊದಗಲು, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಚಟ್ಟನೆ ಚಾಚಿತು!

ಗಾಢನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನರಪತಿ ಎಚ್ಚತ್ತನು. ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕರೀ ಅರಿವೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಿರುಗತ್ತಿ. ಆ ಕೈಯನ್ನೇ ತನ್ನ ದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಾಣನೇ ಆಗಿದ್ದ ರಾಮಲಿಂಗನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮುಂಗಾಣದೆ ಮೂಢನಂತೆ ಕೆಳನೋಗವಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದನು.

ನರಪತಿ ಎದ್ದು, 'ಯಾರು? ರಾಮಲಿಂಗ, ಇವನು ಈ ಅಪರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಿರುಗತ್ತಿಯನ್ನೆತ್ತಿದ ಇವರಾರು? ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೆ?' ಎಂದನು.

ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಆ ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಎಚ್ಚರ ಬಂದಿತು. ಅವನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ರಾಯನ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು, 'ಮಹಾರಾಜ, ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ' ಎಂದನು.

ಕೂಡಲೆ ರಾಯನು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ, 'ಬಂಧು, ಇದೆಂತಹ ಹೀನ ಆಚರಣೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿರುವೆ? ನನ್ನೊಬ್ಬನ ಮರಣದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಬಲಹೀನವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತೆಂದು ನೀನು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಟೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು. ನನ್ನಂತಹ ಕೊಟ್ಟವಧಿ ಜನರು ವಿಜಯನಗರದ ವಿಜಯ ಧ್ವಜಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಿರುವರು. ಅದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಈ ಪ್ರಯತ್ನವು ತೀರಾ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲವೆ' ಎಂದನು.

'ಮಹಾರಾಜ, ಮುಷ್ಕರ ಮಾತಿನಂತೆ ಇಂತಹ ಅದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾ

ಪುರುಷರ ಕೊಲೆಗೆ ಯತ್ನಿಸಿದೆನು. ಈ ದಾಸನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ದೀನ ಸ್ವರದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

ರಾಮಲಿಂಗನು ಅವನಿಗೆ ಈ ಕೊಲೆಗೆ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದ ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಸಿಂಹಾಸನದ ಹಲವು ದುಷ್ಟರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ರಾಮನು ರಾಮಲಿಂಗನಿಗೆ ಆ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿಷೇಷಿಸಿದನು. ರಾಮಲಿಂಗನು ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸಾದೃಂತ ಪಿವರಿಸಿದನು. ಪಿಷ್ಠಾರಣ್ಯಗುರುಗಳು ಅವನನ್ನು ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುವ ವರಿಗಿನ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ರಾಯನಿಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಅವನು ಗದ್ದದ ಸ್ವರದಿಂದ ಮೊಗವೆತ್ತಿ:--“ಗುರುದೇವ, ನೀವು ತಪೋಬಲವನ್ನೆರೆದು ಕಟ್ಟಿದ ಈ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಾಯುವ ಭಾರ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಇದೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಚರಣ ಸೇವಕ ಮಾತ್ರ” ಎಂದು ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ಗುರುಭಾಷನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಕುಳಿತನು.

ಕೊಂಚಸಮಯ ಕಳೆಯಲು ನರಪತಿಯೆಚ್ಚತ್ತು, ‘ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ಈತನಿಗೆ ಯಾವ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಬೇಕೆನ್ನುವಿರಿ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಯನ ಮುಖಮುಪ್ರಿಯಿಂದ ಅವನ ಮನವರಿತು ‘ಪ್ರಭುಗಳೇ, ನಾವೇನು ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದರೂ ಅದು ಇವನ ಮಟ್ಟಿಗೇನೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇವನನ್ನು ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಟ್ಟಿದವರಿಗೇನು ಮಾಡಬೇಕು?’ ಎಂದು ಮರಳಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

‘ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ಅದೂ ನಿಜವಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ನೀವೇ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಬಹುದು’ ಎಂದನು.

ರಾಮಲಿಂಗನು ಬಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ‘ಬಂಧು, ಹೋಗು; ಇಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರು ನಿನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕ್ಷಮೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಮಾಡಲಿತ್ತಿ ಸಿದುದು ಘೋರ ಅಪರಾಧವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯಿದೆ, ಕ್ಷಮೆಯೇ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಮನವರಿಕೆಯಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನೀನು ಮತ್ತೂ ಇಂತಹ ಅಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಶಂಕಿಸಲು ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ, ನಿನ್ನಂತಹ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನವು ಅಚಲವಾಗಿದೆ; ಏಕೆಂದರೆ. ಅದು ಮಾನವೀ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆ, ದೈವೀ ತೇಜದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲಿದೆ. ತಮ್ಮ ಅಸದೃಶ ತೇಜೋರಾಶಿ ಸುರಿದು ಕಟ್ಟಿದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಯತಿವರರು ತೇಜೋರೂಪರಾಗಿ

ಎಡಬಿಡದೆ ಕಾಯುತ್ತಿರುವರು; ಅದಾದರಿಂದ ಹೋಗು; ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಸಂಗಡಿಗರಿಗೆ ಗುರುಜೇವರ ಅಪಾರ ಮಹಿಮೆಯಮಹಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರೂ ಇಂತಹ ಹೀನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಬೇಡಿರೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಸು' ಎಂದು ಅನ್ನಲು, ಬಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ದೀನಸ್ವರದಿಂದ 'ಮಹಾರಾಜ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಂದು ನಾನು ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಪಡೆದನು' ಎಂದು ನುಡಿದು, ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೋರಲು ಮೋದನು.

ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹೋಗುತ್ತಲೇ ರಾಯನು ರಾಮಲಿಂಗನನ್ನ ಸ್ವೀಕೃತಿಸುತ್ತಾ, ಇಂದು ನಿನ್ನ ಅಸದೃಶ ಪ್ರೇಮವೇ ನನ್ನನ್ನು ಉಳಿತು' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ರಾಮಲಿಂಗನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ 'ಪ್ರಭುಗಳೇ, ಈ ಸೇವಕನಿಂದ ಈ ಪಾದ ಸೇವೆ ಹೀಗೆಯೇ ಸಂಭವಿಸಲಿ, ಎಂಬವೇ ನನ್ನ ಹಾರೈಕೆ' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಈ ವಾರ್ತೆ ಆಗಲೇ ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು, ಅವನು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಬಂದನು.

ಅಪ್ಪಾಜಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ನರಪತಿಯು 'ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳೇ ಇಂದು ಸೇನಾಪತಿಗಳ ಸಾಸಧಾನತೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬಂದು ಮಹಾ ಅನರ್ಥವು ತಪ್ಪಿತು.' ಎಂದನು.

'ಪ್ರಭುಗಳೇ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಧನ್ಯರು. ಇಂದು ಅವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಗದ ಸೇನೆ ಅಪಾರವಾದುದು. ಅವರ ಹೆಸರು ಅಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗುಳಿಯುವದು' ಎಂದು ಅನಂದದಿಂದ ನುಡಿದನು.

ಮುಂದೆ ಕೊಂಚಸಮಯ ಮೂವರೂ ಕೂಡಿ ಆಲೋಚಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಬೀಡನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಭದ್ರವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬದಲಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

೬ ಶೋಧ

ಅಂದು ರಥೋತ್ಸವದಿಂದ ಮರಳಿ ಬಂದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಬಹಳ ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಒಂದು ಇಲ್ಲದವಳಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ನಗುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಕೆಲವೊಂದು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳೊಡನೆ ಹರಳುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಗಲತಿಯೊಡನೆ ಅಡುತ್ತಲಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ದಾರುಣವಾದ ಚಿಂತಾನಲ ಹೊತ್ತುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. ತನ್ನ ಮನೋರಮಣನ ಕಮನೀಯ ಸುಮಧುರ ರೂಪು ಅಪೇಕ್ಷಾ ಪೇಳಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಕೂರುವಳು. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಅದೊಂದೇ ಆಕೆಯ ಉದ್ಯಮ

ವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕನಸು-ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣರಾಯನು ಅಕೆಗೆ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದನು. ಅಕೆಯ ಹೃದಯಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸಿದ್ದನು. ಅನೇಕ ಸಲ ತನ್ನ ಮನೋರಮಣನೊಡನೆ ಸರಸಸಲ್ಲಾಪವಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಂತೆ ಕನಸು ಕಾಣುವಳು. ಎಚ್ಚರಿದು ಕನಸೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಲೇ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವಳು. ಅಕೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುವವಳೆಂದರೆ, ಶಶಿಲೇಖೆಯು. ಇಬ್ಬರೂ ಸಮದುಃಖಿಗಳು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಸಾಂತ್ವಯಿಸದಿದ್ದರೆ ಗತಂತರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶಶಿಲೇಖೆ ಬಹಳ ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದವಳು. ಚತುರೆಯು. ಬಾಣಪುತ್ರಿ ಉಷೆಯಂತೆ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವಳು. ಇಬ್ಬರೂ ನಗುವರು ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ತರುವ ಕಾರ್ಯ ತನ್ನದೆಂದು ಒಪ್ಪಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟು ವೇಳೆಗೆ ಅಕೆ ಅವಿಷ್ಣೋ ರಾಜಪುತ್ರರ ವಿಸಯಕವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಅದು ನರಗೆ ಒಬ್ಬರೂ ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲ.

‘ಲೇಖೆ, ಈ ದೈವಯೋಗಕ್ಕೆ ಏನೆನ್ನಬೇಕು? ಅಂದು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕೆಲ್ಲಿ? ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಮನವನ್ನಪರಿಸಿಕೊಂಡೊಯ್ಯಬೇಕೇಕೆ? ಆದರೆ ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಸುಳುವು ಹತ್ತದಂತಿರುವುದೇಕೆ?’

‘ರಾಜಪುತ್ರಿ, ದೈವಯೋಗವನ್ನರಿತವರಾರು? ಆದರೂ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನು ಕೊನೆಗೆ ಒಳಿತನ್ನೇ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂವೇದವಿಲ್ಲ.’

‘ಈಗ ನಾವೇನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು?’

‘ಅದು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ; ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಗೊತ್ತು ಹತ್ತದಾಗಿದೆ. ನಾನು ಅವಿಷ್ಣೋ ಶೋಧಿಸಿದೆನು, ಅವಿಷ್ಣೋ ಜನರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದೆನು, ಅವಿಷ್ಣೋ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನವಶೋಕಿಸಿದೆನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಬಗೆ ಹರಿಯದಾಗಿದೆ.’

‘ಅವರಾರಿರಬೇಕು?’

‘ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು?’

‘ಅಂದು ನೀನು ಕೊಂಚ ತಪ್ಪಿದೆ’

‘ಅಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ನಾನು ಬೇಕೆಂದೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ರಘೋತ್ಸವವಾಗುವವರೆಗೆ ಅವರು ಕದಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಊಹೆಯಿದ್ದಿತು. ಅಂತೆಯೇ ನಿನಗೆ ಕೊಂಚ ಸೂಚನೆಯಿತ್ತು ಮರಳಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆನು; ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಊಹೆಗಿಂತ ವಿಪರೀತವಾಯಿತು.’

‘ಅಹುದು. ಲೇಖೆ, ನಾನದನ್ನು ಬಲ್ಲೆ; ಆದರೆ ಈ ಸಂಕಟದಿಂದ ಪಾರುಗಾಣುವುದೆಂತು? ನನಗಂತು ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ ಅವೊಂದೇ ಧ್ಯಾನ

ವಾಗಿದೆ. ಊಟ-ನಿದ್ರೆಗಳು ಕೂಡ ಸುಖವಾಗಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯವರು ತಮ್ಮ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯದು; ಆದರೆ ಅವನು ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮನೋಸ್ಥಿತಿಯನ್ನರಿತಿರುವಳು. ಇದು ವರಿಗೆ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಸಲನಾದರೂ ಕೇಳಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ನಾನು ಏನೆಂದು ಉತ್ತರವೀಯಲಿ? ಹೆಸರು ಕೂಡ ತಿಳಿಯದ ಓರ್ವ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕುಳಿತಿದೆಯೆಂದರೆ, ಕೇಳಿದವರು ನಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಆ ಪುರುಷನು ದೇಶೀಯನೋ-ವಿದೇಶೀಯನೋ? ಸ್ವಧರ್ಮಿಯೋ-ಪರಧರ್ಮಿಯೋ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೋ-ಕ್ಷತ್ರಿಯನೋ? ಏನು ತಿಳಿಯದೆ ಅನುರಕ್ತಳಾಗುವುದೆಂದರೆ, ಇದಕ್ಕೆಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೂರ್ಖತನವಿನ್ನೊಂದಿರಬಹುದೆ?

‘ರಾಜಪುತ್ರೀ, ನಿನ್ನ ವಿಚಾರ ನಿಜವೇನೋ ಇದೆ; ಆದರೆ.....’

‘ಆದರೆ ಏನು?’

‘ಆ ಸುಂದರನು ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಉಚ್ಚಕುಲದವನಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವೇ ಆಗಿದೆಯಲ್ಲವೆ?’

‘ಹಾಗೇನೋ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಳುತ್ತಲಿದೆ; ನಿಶ್ಚಿತ ವಾರ್ತೆ ತಿಳಿಯುವ ವರಿಗೆ ಹೀಗೆಯೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.’

‘ಏಕೆ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ?’

‘ಅಂದರೆ?’

‘ಅವರು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲೋತ್ಪನ್ನರಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಅವರು ಅದಾವುಮೋ ಒಂದು ರಾಜ್ಯಪಾಲಕರೇ ಇರಬೇಕು.’

‘ನೀನು ಇಷ್ಟು ನಿರ್ಧರಪೂರ್ವಕ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ?’

‘ಪ್ರಮಾಣಮಂತಃಕರಣಪ್ರವೃತ್ತಯಃ’

‘ಕಾಲಿದಾಸನ ಜನ್ಮ ಸಫಲವಾದಂತಾಯಿತು!’

‘ರಾಜಪುತ್ರ, ನಿನಗೇನೋ ಉಪಹಾಸವೆನಿಸಬಹುದು; ಆದರೆ ನನಗದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ನಂಬುಗೆಯುಂಟು; ಇದಲ್ಲದೆ ರಾಜಪುತ್ರ, ಕವಿಗಳಾದರೂ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸತ್ಯನಾದುದನ್ನೇ ಬರೆಯುತ್ತಾರಲ್ಲದೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕಲ್ಪನಾಮಯ ಕತೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.’

‘ಕಲ್ಪನೆಯ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಯುವುದು ಕವಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯವೇ ಅಲ್ಲವೆ?’

‘ಕತೆಗಳೇನೋ ಕಲ್ಪನೆಯಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಅವು ಸತ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಗಿನವೇ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವೇಹವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ದುಷ್ಯಂತ-ಶಕುಂತಲೆಯರು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತರಾದುದನ್ನು ನಿರ್ವೀಗ ಸ್ವತಃ ಅನುಭವಿಸು

ತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ನಿತ್ಯವೂ ಅನುಭವಿಸಬಹುದಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಪೋಷಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕಾಲಿನಾಸನಂದರೆ, ಕವಿಕುಲಕ್ಕೆ ಗುರುವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.'

'ಆಗಲಿ ಬಿಡು. ಈಗ ನಮಗೆ ಆ ಕಾಲಿನಾಸನಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯೇ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ.'

'ಅಹುದು; ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನಾವು ತೀರ ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿರುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೆ, ಇಷ್ಟು ಸಮಯ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಗಿ ಕೈಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರಲು ಕಾರಣವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.'

'ಅದಿರಲಿ. ಸಖಿ, ನನಗೊಂದು ಯೋಚನೆ ಬಂದಿದೆ.'

'ಅದೇನು?' 'ಹೇಳಿದರೆ ನೀನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಬಹುದು.'

'ನಾನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವಂತಹ ವಿಷಯವೇನು?'

'ಛೇ! ನೀನು ನಂಬಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ.'

'ಹೇಳಿಯಾದರೂ ಹೇಳು ನೋಡುವಾ' 'ಹೇಳಲಾ?'

'ಹೇಳು, ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳು. ನಿನಗೂ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧಳಿರುವೆನು.' 'ನೀನು ನಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?'

'ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮೊರತು ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ?'

'ಛೇ! ನೀನು ಉಪಹಾಸ ಮಾಡಬಹುದು.'

'ಅದೇನೇ ಇರಲಿ ಹೇಳು. ನಾನೇನು ನಿನಗೆ ಸರಕೀಯಳೆ?'

'ಹಾಂ, ಗೆಳೆತನದ ವಿಷಯಕವಾದ ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವೆಯೇನು?'

'ನೀನು ಒಳಯ ನಾತಿನಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಒಂದು ಸಂಜೆಗೆ ಬೇಡವೆ?'

'ಹೀಗಾದರೆ ಹೇಳುವೆನೆಂಬುದು ಹೇಗೆ?'

'ಭಾಷಣದ ಮಹತ್ವ ನಿ ನಂಬೆಯೆ. ಮಾತನಾಡುವ ಮೂಡಣ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪಡವಣಕ್ಕೆ ತರಬಹುದು ಮತ್ತೆ....'

'ಈ ಸಲ ಭಾಷಣಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಪನ್ಯಾಸ ಅನುಭವಾಯಿತೇನು?'

'ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳು ನೋಡೋಣ'

'ನೀನು ಚೆನ್ನೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆ?'

'ಛೇ, ನಿನ್ನ ಬಿಂಕ ಬಹಳವಾಯಿತು. ಚೆನ್ನೆಯೆಂದರೇನು? ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಲ ಮಾನಗಳಿಲ್ಲವೆ? ಇದಲ್ಲದೆ....' 'ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.'

'ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಳು ನೋಡುವಾ.'

'ನೀನು ಸಿಂಹಾಚಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಯಾ?'

‘ಇದೆಂತಹ ವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರಶ್ನೆ ರಾಜಸುತ್ತಿ.’ ಕುಟ್ಟಿ ಬಿಳಿಮದು ಸಿಂಹಾಚಲದಲ್ಲಿ. ಅಡಿದುದೂ ನೋಡಿದುದೂ ಸಿಂಹಾಚಲದಲ್ಲಿ. ಶಿಕ್ಷಣ ಹೊಂದಿದುದೂ ಸಿಂಹಾಚಲದಲ್ಲಿ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸಿಂಹಾಚಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಯಾ ಎಂದರೆ, ನೀನೇನನ್ನ ಬೇಕು? ಉಪಹಾಸ ಮಾಡುವೆಯೆಂಬ ಆರೋಪ ಹೊರಿಸುವ ನೀನೇ ಉಪಹಾಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿಬಿಟ್ಟು.’

‘ಹಾಗಲ್ಲ ಲೇಖಕಿ, ನಾನು ಹೇಳಿದ ಸಿಂಹಾಚಲ ಅದಲ್ಲ. ನಾವೀರ್ವರೂ ಕೂಡಿಯೇ ಬಿಳಿಮದು, ನೀನು ಸಿಂಹಾಚಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ ಹೋಗಿದ್ದೆಯಾ? ಎಂದು ನಾನು ನೋಡಿದರೂ ಕೇಳಬಹುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನೇನು ಕೇಳಿದೆ?’

‘ನಾವು ಸಿಂಹಾಚಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಪುನಃ ಹೋಗಿದ್ದೆಯಾ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೆನು.’

‘ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಗೆದ್ದ ಕನ್ನಡ ಸಮ್ರಾಟನು ತನ್ನ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿರಲು, ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೇತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟೆ? ಅಲ್ಲಿರುವ ಕಾರ್ಯವೇನು? ನೀನೇನರಿಯೆಯಾ, ನರಪತಿ ಅಲ್ಲಿ ಪಸತಿ ಹಾಕಿರುವನು?’

‘ಅಹುದು, ಒಲ್ಲೆನು; ಅಂತೆಯೇ ಸಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು’

‘ಆಂ ಹೀಗೋ? ಈಗ ಕೇಳಿಯಿತು. ಏಕೆ ಬಾಯಿಯವರ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಸ್ವಾಪನೆಯಾಗಿದೆಯೇನು?’

‘ಛ! ನಾನಾತನನ್ನು ಒಂದು ಸಲನಾದರೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದು, ಆತನು ನನ್ನ ಮನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಪಹರಿಸುವನು?’

‘ಕಿವಿಗಳಿಂದ ನೋಡಿರುವೆಲ್ಲ?’

“ಭಾಪು! ಭಾಪು! ಲೇಖಕಿ, ನೀನೀರ್ವರ ನವೀನ ಸಂಪೋಧಕಳಾಗಿರುವೆ. ಇದುವರೆಗೆ ನೋಡುವ ರಕ್ತಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಎಲ್ಲರ ಅನುಭವವಿದ್ದಿತು. ಇಂದು ಮಾತ್ರ ನೀನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹೊಸ ಅನುಭವ ತಂದುಕೊಡಲಿರುವೆ.” ‘ಹೊಸದಲ್ಲ ಇದ್ದದನ್ನೇ ಇದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದೆನು.’

ಹೇಗೆ, ಹೇಗೆ, ಹೇಳು ನೋಡುವಾ? ನೀನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ನೋಡಬಲ್ಲೆ?’

‘ನಾನೋವಾಳೇ ಏಕೆ, ನೀನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆ.’

‘ಏನು-ಏನು ಹಾಗೆಂದರೆ? ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆಯೇ?’

‘ಅಹುದು. ಪ್ರೇಮದ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಇರಲಿ. ಸಖೀ, ನರಪತಿಯ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ನೀನೇನು ಬಲ್ಲೆ?’

‘ಅತನು ಸುಂದರನಿರುವನು, ತರುಣನಿರುವನು. ಅವಾಗಲೂ ನಗು ಮುಖದವನು. ವಿದ್ವಗ್ತನು ತೇಜ ಆತನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕುತ್ತದೆ.’

ಶಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವೇ ಅವನಾಗಿರುವನು ಇನ್ನೇನು ಬೇಕು?"

‘ಅಲ್ಲ ಸಖೀ, ಮತ್ತೆ ನೀನು ಆತನನ್ನೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ?’

‘ಯಾರು, ನಾನೆ?’

‘ಅಹುದು; ನೀನೇ.’

‘ನಾನು ಒಂದು ಸಲವಾದರೂ ನೋಡಿಲ್ಲವಲ್ಲ!’

‘ನೋಡಿದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಹೇಳಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ ಮತ್ತೆ?’

‘ಕಿವಿಗಳಲ್ಲವೆ?’

‘ಕಿವಿಗಳಿಂದ ನೋಡಿದೆಯಾ?’

“ನೋಡದಿದ್ದರೂ ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ?”

“ಅಗೋ, ನಾನಾದರೂ ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಿದೆನು. ಆತನ ಯಶೋದುಂದುಭಿ ಯನ್ನೂ, ಗುಣಗಾನವನ್ನೂ, ರೂಪಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೇಳಿ, ಅದರಿಂದ ನೀನಾತ ನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿದ್ದೆಂಬದು ಹೇಗೆ?”

‘ಹಾಗೆ ನಾನು ಅನುರಕ್ತಳಾಗಬೇಕಿದ್ದರೆ ಮೊನ್ನೆಯ ಸುಂದರನಿಗೇನು ಹೇಳಬೇಕು?’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಸಿಂಹಾಚಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಯೇನೆಂದು ಏಕೆ ಕೇಳಿದೆ?’

‘ನನಗೊಂದು ಸಂವೇಹ ಬಂದಿದೆ.’

‘ಏನೆಂದು?’

‘ನಾನು ಕಿವಿಯಿಂದ ನೋಡಿದ ಯಶೋರೂಪವೂ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದ ಮಧುರಾಕಾರವೂ ಒಂದೇ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.’

‘ಏತರ ಮೇಲಿಂದ?’

‘ಕಾಲಿದಾಸನೇ ಆಧಾರ. ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಒಂದು ಸಲ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡು ವುದು ಒಳಿತಲ್ಲವೆ?’

‘ಆಂ ಹೀಗಿರಬಹುದೆ?’

‘ಏಕೆ ಹೇಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ?’

‘ಛ, ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ’

‘ಹೇಗೆ ಹೇಳುವೆ?’

‘ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಡೆಯ ಹಾಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಬರುವುದು, ಅದೂ ಮೈರಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಜಕರಿಲ್ಲವೇ ತಿರುಗುವುದು, ಸಾಧ್ಯ ವಿದೆಯೆ?’

‘ಅದೇನೋ? ಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಆತಂಕವೇನು?’

‘ಆತಂಕವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ... ಆದರೆ...

ಏನೇ ಇರಲಿ. ಇಂದು ಪ್ರಮಾಣಿಸಿಯೇ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಹೊರಡುವುದಾವಾಗ?’

‘ಈಗಲೇ ಹೊರಡುವದು’

‘ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳಿಗಿಳಿದರೂ ನನಗೆ ಇದು ವರೆಗೂ ಈ ಯೋಚನೆಯೇ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ?’

‘ನನಗಾದರೂ ಎಲ್ಲಿತ್ತು?’

‘ಇಂದೇ ನಿನಗೆ ಹೀಗೆ ಯೋಚನೆಯೇಕೆ ಬಂದಿತು?’

‘ಇಂದು ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವಪ್ನ ಬಿದ್ದಿತು.’

‘ಏನೆಂದು?’

‘ನಾನೊಂದು ರತ್ನಹಾರ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೆನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೆಷ್ಟೋ

ಶೋಧಿಸಿದೆನು. ತಂದೆಯವರಿಗೆ ತಿಳುಹಿದರೆ ಕೋಪಿಸುವರೆಂದು ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಶೋಧಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೆನು; ಏನಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಬಹಳ ವಾಗಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟೆನು ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ 'ರತ್ನಹಾರವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಕೊಂಚ ಚನ್ನಾಗಿ ಶೋಧಿಸು; ಅಂದರೆ ತಪ್ಪದೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಶೋಧಿಸಿ, ಕಂಠಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳು' ಎಂದಂತಾಯಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಎಚ್ಚರಾಯಿತು. 'ನಿನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ' ಅಂದರೇನೆಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದೆನು. ಕೊನೆಗೆ ಈ ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನು.'

‘ಸಖ, ಜಗನ್ನಾಥನೇ ನಮ್ಮ ಸಂಕಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಿಕರಪಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರಬೇಕು. ಆಗಲಿ. ಇಂದು ಮೋಗ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡೇ ಅರಿಯುತ್ತೇನೆ.’

ಅದು ವರೆಗೆ ತಮಗೆ ತೀರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಿಂಹಾದ್ರಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವಷ್ಟು, ಒಂದು ಸಲ ನರಪತಿಯನ್ನೇಕ್ಷಿಸಿ ಬರುವ ಯೋಚನೆಯೇ ಬಾರದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಆಕೆಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯೆನಿಸಿತು. ಅಂದಾದರೂ ಆ ವಿಷಯ ಹೊಳೆಯಿತೆಂದು ಆನಂದದಿಂದ ಎಡಬಲಗಳನ್ನು ನೋಡದೆ ಸಿಂಹಾದ್ರಿಗೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದಳು. ಮುಂದಿನ ವಿಷಯವೇನೂ ಕಥಿಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನರಪತಿಯು ಸಿಂಹಾಚಲವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತೀವ ಆದರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದನು. ಅವರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆತನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅಂತಹ ಹಲವರೊಡನೆ ಆತನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಾಣದ ಹೊರತು ಗತ್ಯಂತರವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿದ್ದಿತು; ಅಂದರೆ, ವೇಳೆ ಬಹುತರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಬಹುಶಃ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ತರುಣಳಾದ ತಾನು ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದೆಂತು? ಕೊಂಚ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದಳು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ಒಂದು ಯೋಚನೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ನಿತ್ಯವೂ ನರಪತಿಯು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಊರ ಹೊರಗೆ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗುವ ರೂಢಿಯಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಮುಂಜಾವಿನ ವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು, ಅವರನ್ನು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಅಡಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಆಕೆಯ ಕಾರ್ಯವಾದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಇದ್ದಿತು. ಒಂದು ಸಲ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರಾಯಿತು ಆಕೆಗೆ ಇನ್ನೇನೂ ಕೆಲಸವಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ರಾತ್ರಿ ವಾಸಿಸಲು ತಕ್ಕ ಸ್ಥಳ ಶೋಧನೆಗೆ ತೊಡಗಿದಳು. ಅಪ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಆಯಿತು. ಮುಂದೆ ಆಕೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಲಿರುವಾಗಲೇ ಪಟ್ಟಣದ ಬಹಿರ್ಭಾಗಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದಳು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಸುಂದರ ಉದ್ಯಾನ

ದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಪೂಗಿಡಗಳ ಶೋಭೆಯನ್ನು ವಲೋಕಿಸುತ್ತ ತಿರುಗಾಡಿದಳು. ಅದೇ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಅನೇಕ ಸಲ ತಿರುಗಾಡಿದ್ದಳು; ವಿಹರಿಸಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಅಂದು ಆಕೆಗೆ ಅದು ಅತೀವ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ತೋರಿತು. ನಾಲಾರು ವಾರ ಅದನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಾರಣದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ರಮಣೀಯವಾದ ಉದ್ಯಾನದ ಶೋಭೆ ನೋಡುತ್ತ, ಪಟ್ಟಣವು ಪರಕೀಯರ ವಶವಾದರೂ ಪೂರ್ವದಂತೆ ಅಂದವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಆಕೆಗೆ ಕಾತುಕವೆನಿಸಿತು. ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಅಂದಗೆಡದಂತೆ ಕಾದಿಟ್ಟುದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ದೊರೆಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದಳು ಹಾಗೆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನೂ, ಪಟ್ಟಣಗರನ್ನೂ, ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ಸೌಖ್ಯದಲ್ಲಿರಿಸಲು ತಮಗೆ ಯಾವ ರಾಜನಾದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಎಂಬದೊಂದು ಭಾವನೆ ಮನದಲ್ಲುರಿಸಿತು; ಆದರೂ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ವಿಚಾರವು ಆಕೆಗೆ ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗಜಪತಿಯು ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆವೇ ಪಡೆಯುವನೆಂದೆಣಿಸಿದಳು. ಹೀಗೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಅಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಂಟು ಜನರು ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಲಿದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳಿದಳು.

‘ಆತನೇ ನೋಡು ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿರ ಸೇನಾಪತಿ’

‘ಯಾರು? ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಸುಂದರ ತರುಣನೇನು?’

‘ಅಹುದು. ಆತನೇ ನೋಡು, ವೈರಿಗಳ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲ-ವೈರಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ನಿರ್ಭೀತನಾಗಿ ಹೇಗೆ ಕುಳಿತಿರುವನು?’

‘ಅಸಹಾಯ ರೂರನವನು. ಆತನಿಗಿಲ್ಲಿಯ ಭೀತಿಯು?’

ಶಶಿಲೇಖೆಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಆ ಜನರು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ ದಿಶೆಯತ್ತ ಹೊರಳಿದಳು. ಒಡನೆಯೆ ಆಕೆಯ ಮುಖ ಕಮಲವು ಅರಳಿತು. ಲಜ್ಜಾವರಣವಿಂದ ಮುಖವು ಕೆಂಪಾಯಿತು ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾದಿತು. ಆನಂದದಿಂದ ಶರೀರವೆಲ್ಲವೂ ತುಂಬಿತು ರೋಮರೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಮೆಲುನಗೆಯಾಡತೊಡಗಿತು. ಕಣ್ಣು ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅತ್ತವೇ ಹೊರಳಹತ್ತಿದುವು. ಆಕೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಬಹಳ ವೇಳೆ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ರಾಮಲಿಂಗನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟಳು. ಒಂದುಒಂದೂವರೆ ಗಳಿಗೆ ಕಳೆಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಉದ್ಯಾನ ಶೋಭೆಯನ್ನು ನೋಡುವದರಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಎನ್ನೆನೋ ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ರಾಮಲಿಂಗನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲೆಂದು ಎದ್ದನು.

ಅವನ ಹಾದಿ ಶಶಿಲೇಖೆ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ನೋಡಲು ಅದು ಶಶಿಲೇಖೆಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ; ಅದೇ ಅವನು ಎದುರು ಬರುವಂತೆ ತೋರಲು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಅಡಗಬೇಕೆಂದು ನೋಡಿದಳು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಥಳವೇ ದೊರೆಯದಾಯಿತು. ಶಶಿಲೇಖೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಹರಿಹರನಂತಾದಳು; ಅದರ ನೋಡುವು ಪೇನು? ರಾಮಲಿಂಗನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟನು. ಶಶಿಲೇಖೆ ತನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ರಾಮಲಿಂಗನನ್ನು ನೋಡುವವಳಂತೆ ಬೇರೊಂದೆಡೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಳು; ಅದರ ಕಣ್ಣು-ಮನಗಳೆಲ್ಲವೂ ರಾಮಲಿಂಗನು ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುವು. ಆತನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಬಲವಾದ ಆಶೆಯಿದ್ದಿತು; ಅದರ ಅದಾವುದೋ ಒಂದು ಭೀತಿ ಆಕೆಯನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ರಾಮಲಿಂಗನು ಯಾವುದನ್ನೂ ನೋಡದೆ ಹೊರಟಿದ್ದನು. ಶಶಿಲೇಖೆಗೆ ರಾಮಲಿಂಗನು ತನ್ನತ್ತ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಬಲವಾದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿದ್ದಿತು. ಅವನು ನೋಡದೇ ಹೋಗಬಹುದೆಂದೆಣಿಸಿದಳು. ಒಂದು ಅಶ್ವ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಿಂಹ. ಹೀಗೆ ಎರಡರ ಉರುಳಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಗಾಸಿಯಾದಳು. ರಾಮಲಿಂಗನೋ ಅದಾವುದೋ ಒಂದು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೊರಟಿದ್ದನು. ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಶಶಿಲೇಖೆಯ ಅವಸ್ಥೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಯಿತು. ಬಹುತರ ರಾಮಲಿಂಗನು ಶಶಿಲೇಖೆಯನ್ನು ನೋಡದೆ ಹೋಗುವವನಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅವನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಬೇಕೆಂದೋ ಇಲ್ಲವೆ ಅಕಾಂಕ್ಷಾ ಗಿಯೋ ಏನೋ ಸಸ್ಯಕ ಮಾದಿವು. ರಾಮಲಿಂಗನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅತ್ತ ಹೊರಳಿದನು. ಒದನೆಯೇ ಅವನಿಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ತಾನು ವಾಗ್ದಾನಾಧ್ಯಾಸಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಸುಂದರು ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸರ್ಪವಾಯಿತು. ಕೂಡ ವೇಳೆ ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಕೋ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಶಶಿಲೇಖೆಯ ಶಶಿಮೋಗವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತನು. ಶಶಿಲೇಖೆಯ ಅವಸ್ಥೆ ಯಂತೂ ವರ್ಣಿಸಲು ಬಾರದಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಬೆವರಿನಿಂದ ಉಟ್ಟ ವಸನ ಒಪ್ಪೆಯಾಯಿತು. ಮುಖವು ಕೆಂಪಗದ ಗೂಡಿನಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೃದಯ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಕಣ್ಣು ನೆಲವನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ರಾಮಲಿಂಗನ ಮುಖದತ್ತ ಹೊರಳಿದಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಿವಿಗಳು ರಾಮಲಿಂಗನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಅತೀವ ಉತ್ಕಂಠಿತವಾಗಿದ್ದುವು. ಬಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಹೊಲಿದಂತಾಗಿತ್ತು!

ಕೊನೆಗೆ ರಾಮಲಿಂಗನು. 'ಸುಂದರೀ, ನೀನು ಪೊಟ್ಟಿನೂರು ಬಿಟ್ಟು ಇಂದೇ ಬಂದೆಯೇನು?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಶಶಿಲೇಖೆಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯಾಯಿತು. ತನ್ನಿರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರಿತನೆಂಬದೇ ಹೊಳೆಯದಾಯಿತು. ಅವನಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಮಾತನಾಡಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು. 'ಇಂದೇ ಬಂದೆನು.' ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು.

'ರಾಜಪುತ್ರಿ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿದೇವಿಯರು ಸುಖವಾಗಿರುವರಷ್ಟೆ?'

ಶಶಿಲೇಖೆಯ ಅಚ್ಚರಿಗೆ ಆಳತೆಯುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಮೃದುಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ 'ಅಹುದು, ಸುಖವಾಗಿರುವರು' ಎಂದುತ್ತರವಿತ್ತಳು.

'ಪ್ರತಾಪರುದ್ರದೇವರೂ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವರೆ?' ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದ.

'ಅಹುದು. ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವರು.' ಶಶಿಲೇಖೆಗೆ ಅದೆಷ್ಟೋ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿತು. ಆಕೆ ಎದೆಮಾಡಿ 'ನಾನೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳಬಹುದೆ?'

'ಓಹೋ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳು.' ರಾಮಲಿಂಗನಂದನು.

'ನನ್ನ ಮತ್ತು ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಸಂಬಂಧ ತಮಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು?'

'ಓಹೋ? ಅಂದು ಜಗನ್ನಾಥನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಮ್ಮೀರ್ವರ ಹೆಸರು ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡೆವು. ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೂ ತಿಳಿಯಿತು.' ರಾಮಲಿಂಗನಂದ.

'ಆದರೆ ನಮಗೆ ಮಾತ್ರ....' ಶಶಿಲೇಖೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ತಡೆದಳು.

'ನಿಮಗೆನು?' ರಾಮಲಿಂಗನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೇಳಿದನು.

ರಾಮಲಿಂಗನ ಬಿಚ್ಚು ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಶಶಿಲೇಖೆಗೆ ಬಹಳ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿತು. ಕೊಂಚ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ, 'ಕೊಂಚವಾದರೂ ಗುರುತು ಕೊಡದೆ ತೊಂದರೆಯಿತ್ತಿರಿ.' ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

'ಅದು ಹೇಗೆ?' ರಾಮಲಿಂಗ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕೇಳಿದನು.

'ಹೇಗೆಂದರೆ? ಇದು ವರೆಗೂ ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚಲು ಬಹಳ ತೊಂದರೆ ಯಾಯಿತು. ಅಂದು ತಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರು ಕನ್ನಡ ದೊರೆಗಳೇನು?'

'ಅಹುದು. ಜಗನ್ನಾಥನ ಉತ್ಸವ ನೋಡಲು ನಾವೀರ್ವರೂ ಬಂದಿದ್ದೆವು. ರಕ್ಷಕರನ್ನಾಗಲಿ, ವಾಹನಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಸಂಗಡ ಒಯ್ಯಲು ಸೂಚನೆಯಿತ್ತರು; ಆದರೆ ನಮಗದು ಒಪ್ಪಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವೇಷದಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದೆವು.' ರಾಮಲಿಂಗನು ಉತ್ತರವಿತ್ತನು.

'ನಿಜ-ನಿಜ. ಅಂತೆಯೇ ನಮ್ಮ ರಾಜಪುತ್ರಿಯವು ನವನ್ನ ಪಹರಿಸಿದರು; ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಕಳವು. ಮಾಡಿದ ಕಳ್ಳನ ಸುಳುವು ತಿಳಿಯದೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು.' ಶಶಿಲೇಖೆಯಂದಳು. 'ಅದೇಕೆ?' ರಾಮಲಿಂಗ ಕೇಳಿದನು.

'ನೀವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮರಳುತ್ತಲೇ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಬೀಡಾರವನ್ನು ನೋಡಿ

ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮರಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೀವು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಶೋಧಿಸಿದರೂ ಗೊತ್ತು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯಾಯಿತು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ರಾಜಪುತ್ರಿಯು ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬರಲು ಸೂಚಿಸಲು ಬಂದೆನು.' ಶಶಿಲೇಖೆ ವಿವರಿಸಿದಳು.

‘ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ಮನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕದ್ದೊಯ್ದಿರುವರಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ರಾಜಪುತ್ರಿ?’ ರಾಮಲಿಂಗ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

‘ಆದರೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಅದರ ಯೋಚನೆ ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಇರಬಾರದೆ?’ ಶಶಿಲೇಖೆ ಮರಳಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

‘ಕದ್ದೊಯ್ದವರು ಅನ್ಯರಿರದೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಿತಚಿಂತಕರೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚನೆಯನ್ನೇಕೆ ಮಾಡಬೇಕು?’ ರಾಮಲಿಂಗ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ.

‘ಆದರೆ ಆ ಹಿತಚಿಂತಕರ ಯೋಚನೆಯಾದರೂ ಬೇಡವೆ?’ ಶಶಿಲೇಖೆ ಕೇಳಿದಳು. ‘ಅಂದರೆ?’ ರಾಮಲಿಂಗ ಅಚ್ಚರಿಬಿಟ್ಟವನಂತೆ ಕೇಳಿದನು.

‘ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಮನವನ್ನು ಸಹರಿಸಿದ ಮಹಾಪುರುಷನಾರೆಂಬದು ಆಕೆಗೆ ಅಲ್ಪವಾದರೂ ತಿಳಿಯಕೂಡದೆ? ಸಾಪ! ಗಾಢಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೈ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಆಕೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದೆ. ನೀವಾದರೂ ಒಂದುಸಲ ಬರಬೇಕು. ಸಂಗತಿಯನ್ನಾದರೂ ತಿಳುಹಿಸಕೂಡದೆ?’ ಶಶಿಲೇಖೆ ರಾಮಲಿಂಗನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

‘ಅಹುದು; ಆದರೆ ಭವಿತವ್ಯತೆಯು ಅಸಿತ್ತಿತವಿರಲು, ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮುಂದೊರೆಯುವುದು ಅನರ್ಥಕವೆಂದು ತೋರಿದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮಿಂದೇನೂ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ’ ರಾಮಲಿಂಗ ಕೊಂಚ ದುಃಖಮಿಶ್ರಿತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ನುಡಿದನು.

‘ಅಂದರೆ, ನೀವನ್ನು ವುದಾದರೂ ಏನು?’ ಶಶಿಲೇಖೆ ಅರ್ಚ್ಛರೈದಿಂದಂದಳು.

‘ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದ ಘನತೆಯು, ವಿಜಯನಗರದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವು, ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನ್ನಣೆಯು ಕೊಂಡವಾದರೂ ಕೊಂಕಾಗದಂತೆ-ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಹೋಗುವಂತೆ-ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮ್ಮ ಅದೃಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೆ?’

‘ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲ.’ ಶಶಿಲೇಖೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಅಂದಳು.

‘ಕರ್ನಾಟಕ-ಕಲಿಂಗ ರಾಜಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಶರೀರಸಂಬಂಧವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಕಲಿಂಗರಾಜನು ಕನ್ನಡದೊರೆಗಳ ಕೂಡ ಸಖ್ಯ ಬೆಳೆಯಿಸಲು ಮುಂದಾಗಬೇಕು’ ರಾಮಲಿಂಗನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿದನು.

‘ಇಲ್ಲವಾದರೆ?.....’ ಶಶಿಲೇಖೆ ಭಯಸೂಚಕಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಳು.

‘ಆ ಮೇಲಿನ ವಿಷಯ ಈಗ ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ? ತಮ್ಮ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ರಾಜಪುತ್ರಿಯವರೂ ವರ್ತಿಸಲಾರರು; ಮತ್ತು

ನಮ್ಮ ದೊರೆಗಳಾದರೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಅಪಮಾನವಾಗುವಂತಹ ಯಾವ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೂ ಸಮ್ಮತಿಸಲಾರರು' ರಾಮಲಿಂಗನಂದನು.

ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಆತುರರಾಗಿದ್ದರು. ರಾಮಲಿಂಗನು ಧೀರನಾದ ಪುರುಷನಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆಡೆಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಶಶಿಲೇಖೆಯೇ ಕೇಳಬಹುದಿತ್ತು; ಆದರೆ ಭವಿತವ್ಯತೆಯ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯರಿತು ತಡೆದಳು. ನಿಷ್ಕುಲಂಕನಾದ ಪ್ರೇಮ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠೆಗಳು ಬಹಳವೆಂದರಿತು, ಆಕೆಯ ಮುಖವು ತೇಜೋಹೀನವಾಯಿತು. ಆಕೆ ಬಹಳ ವೇಳೆ ನಿಲ್ಲದೆ, ರಾಮಲಿಂಗನ ಅಪ್ಪಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟಳು.

ಶಶಿಲೇಖೆ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಪೊಟ್ಟನ್ನೂರಿಗೆ ತಲುಪಿದಳು. ರಾಜಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಕಲವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆದುಹಿಡಿದಳು.

‘ಲೇಖೆ, ನಾನು ಹೇಳಿದಾಗ್ಗೆ ನನಗೇ ನಗೆಯಾದದೆಯಲ್ಲವೆ?’

‘ಜಗನ್ನಾಥನೇ, ಅರುಹಿದ ಮೇಲೆ ಸಃಸಿಯಾಗುವುದೆಂತು?’

‘ಆದರೆ ಲೇಖೆ, ನೀನು ಮೊದಲು ಸಲವೇ ನಿನ್ನ ಮನದಿನಿಯನ ಕೂಡ ಇಷ್ಟು ಮಾತುಗಳಾಡಿದುದು ಹೇಗೆ?’

‘ರಾಜಪುತ್ರಿ, ಅದು ಹೇಗೋ ನಾನರಿಯೆ; ಆದರೆ ಮಾತನಾಡಿದುದು ಮಾತ್ರ ನಿಜ. ಮೊದಲು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಬಹಳ ವಾಗಿ ಭಯಪಟ್ಟೆನು. ‘ಎನೆನ್ನುವರೋ?’ ಎಂಬ ಭೀತಿಯಾವರಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಧುರಧ್ವನಿ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ನನ್ನ ಭೀತಿ ಮಾಯವೇ ಆಯಿತು. ನಾನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಇದಲ್ಲದೆ, ಕಾರ್ಯಭಾರವಾದರೂ ನನಗೆ ಉತ್ತೇಜನವಿತ್ತಿತು.’

‘ಅಂತೂ ಒಳ್ಳೇ ಗಟ್ಟಿಗಳು; ಆದರೆ ಲೇಖೆ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತದ ವಿಷಯಕ ವಾಗಿ ಕಿಂಚಿತ್ತನ್ನಾದರೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ!’

‘ರಾಜಪುತ್ರಿ, ಒಂದರಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಅಚಕನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವರು ನಮ್ಮ ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಮನೋವಲ್ಲಭನ ಸೇನಾಧಿ; ಮತ್ತು ನಾನೋ? ರಾಜ ಪುತ್ರಿಯ ಒಡನಾಡಿ. ಹೀಗೆ ಎರಡು ಬದಿಯಲ್ಲೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಂದಿವೆ.’

ಒಂದು ಸಲ ನಿನ್ನ ಮನದಿನಿಯನನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿ ಮಾತನಾಡಿ ಬಂದಿರುವೆನೇನೇ ಧನ್ಯಳು!’ ‘ಎಕೆ ನೀನಾದರೂ ಒಂದಸಲ ಕಾಣುವೆಯೇನು?’

‘ಈಗ ಬೇಡ. ಭವಿತವ್ಯತೆ ನಿಶ್ಚಿತಸ್ತರೂಪವಿತ್ತಾಗ್ಗೆ—’

‘ಅಹುದು ಸಖಿ, ಆ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಏನು ಮಾಡತಕ್ಕದು.’

‘ನೊಡೋಣ, ಸಮಯ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆಯೋ?’

೭ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ.

೭ ಗ್ನು ಕುಂಡಲಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಎಲ್ಲ ಗ್ರಹಗಳೂ ಅನುಕೂಲವೇ ಆಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಲಾಭಸ್ಥಾನವಾದ ದಶಮದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರನಿರುವ ಮೂಲಕನ್ನೂ, ಆತನ ಮೇಲೆ ಗುರುವಿನ ಸಂಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಯಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಬುಧನು ಗುರು, ಶುಕ್ರ, ಚಂದ್ರರೊಡನೆ ತ್ರಿಕೋಣದಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಕನ್ನೂ, ರಾಶಿಸ್ವಾಮಿಯಾದ ರವಿಯು ನಿರ್ಬಲಸ್ಥಾನವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ರವಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ ತೇಜೋಹೀನನಾಗಿರಲು.....'

‘ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳೇ, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆ ಮಂಗಳ-ಬುಧರು ಎಲ್ಲಿದ್ದ ರೇಸೆಂಬದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಅದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಹೇಗೆ? ಹೇಳಿಬಿಡಿರಿ.’

‘ಶಶಿಲೇಖಾ ದೇವಿಯವರೇ.....’

‘ಹಾಂ, ನನ್ನ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು?’

‘ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳಿಗೆ ಯಾವದು ತಾನೇ ಅರಕ್ಕ? ಭೂತ, ವರ್ತಮಾನ, ಭವಿಷ್ಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಹೇಳಬಲ್ಲೆವು. ಒಂದು ಸಲ ನಾನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನು.....’

‘ಆಂ, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೋ?’

‘ಅಹುರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಟನ ಬಳಿಗೇನೇ ಹೋಗಿದ್ದೆನು.’

‘ಯಾವ ಸಾಮ್ರಾಟರು? ಈಗಿನವರೋ?.....’

‘ಅಹುರು ದೇವಿ. ನರಪತಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯರು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪರಕ್ಷಣವೇ ಹೋಗಿದ್ದೆನು ಆಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದ ಪರೀಕ್ಷೆಯೇ ನಡೆಯಿತು.’

‘ಅದೇಕೆ?’

‘ಯಾರಾದರೂ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ....’

‘ಪಂಚ ಭವತಿ ಪಂಚ ನ ಭವತಿ.’

‘ಅಲ್ಲ. ಅದು ಹಸಿ-ಬಿಸಿ ವೇದಾಂತಿಗಳ ವಿಷಯ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ನುರಿತ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯನು ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಸಂಭಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಹೇಳಬಲ್ಲನು.’

‘ಆಂ ನಿಜವೆ?’

‘ಅನುಭವವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ನಾನೇನು ಹೇಳುತ್ತಲಿದ್ದೆನು?’

‘ಕರ್ನಾಟಕ....’

‘ಆಂ; ಅಹುದು, ಅಂದು ಮಹಾರಾಜರು ನನ್ನ ಪರೀಕ್ಷೆಗೇನೇ ಹಾಕಿದರು.’

‘ಎನೆಂದು?’

‘ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ಆಗ್ಗೆ ಮಹಾರಾಜರು ತಾವು ಯಾವ ಬಾಗಿಲಿಂದ ಹೊರಹೋಗುವೆಂಬದನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ ಕೇಳಿದರು. ಆ ಕೋಣೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬಾಗಿಲುಗಳಿದ್ದುವು.’ ‘ಮುಂದೇನಾಯಿತು?’

‘ನಾನು ಒಡನೆಯೇ ಕುಂಡಲಿ ಹಾಕಿದೆನು. ಚನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಫಲಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದೆನು.’ ‘ಮುಂದೆ?’

‘ಮಹಾರಾಜರು ಹೋಗುವ ದ್ವಾರವನ್ನು ನಾನರಿತುವೆನು.’ ಎಂದೆನು.

‘ಮಹಾರಾಜರು ಅದೇನು’ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಶಶಿ:-‘ನೀವೇನಂದಿರಿ?’

‘ಇದನ್ನು ಬರೆದಿಡುವೆನು. ಮಹಾರಾಜರು ಆ ಮೇಲೆ ನೋಡತಕ್ಕದ್ದು. ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಲು, ಎಲ್ಲರೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು.’ ‘ಮುಂದೆ.’

‘ನಾನು ಲಗ್ನ ಕುಂಡಲಿಯನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆದು, ಅದನ್ನೊಂದು ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮುದ್ರೆ ಮಾಡಿ ಮಹಾರಾಜರ ಕರದಲ್ಲಿತ್ತೆನು.’ ‘ಮುಂದೆ?’

‘ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ವಿಚಾರಿಸಿ, ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ದ್ವಾರವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.’ ‘ಅದಾವುದು?’

‘ಅವರು ನಾಲ್ಕೂ ಬಾಗಿಲುಗಳಿಂದಲೂ ಹಾಯಲಿಲ್ಲ.’

‘ಆಂ, ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಗೆ ಹೋದರು?’

‘ಮೇಲಿನ ಗವಾಕ್ಷದಿಂದ.’

‘ಆಂ, ಗವಾಕ್ಷದಿಂದಲೇ!’

‘ಅಹುದು. ಎಣೆಯೊಂದನ್ನು ತರಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಹತ್ತಿ ಗವಾಕ್ಷದ ಗಜಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಪಾರಾಗಿ ಹೋದರು.’

‘ಭಾಪು! ಭಾಪು! ಅದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಚತುರ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಅಸ್ವಾಜಿಯವರ ಹಂಚಿಕೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ಏಕೆ, ಜೋತಿಸಿಗಳೇ, ಆಗ್ಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪಂಚಾಂಗ ನಾಗಾಲೋಟ ಓಡಿರಬಹುದಲ್ಲ!’

‘ಹಾಗೆ ಓಡಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯವೆಂದೇಕೆ ಅನ್ನಬೇಕು?’

‘ಅಂದರೆ?’

‘ಮಹಾರಾಜರು ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗರು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆನೇ ಹೋದೆವು. ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರೆದಿತ್ತು ಕಾಗದ ತೆಗೆದು ಓದಿದರು.’

‘ಅದರಲ್ಲಿ ಎನೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದಿರಿ?’

‘ಮೇಲಿನ ಗವಾಕ್ಷದಿಂದ, ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದೆನು.’

‘ಆಂ ನಿಜವಾಗಿಯೂ.’

‘ಸ್ವತಃ ಮಹಾರಾಜರೇ ತಮ್ಮ ರಾಜಮುಕ್ತೆ ಸಹಿತನಾದ ಈ ಮನ್ಮಥೇ ಯೋಲೆ ಇತ್ತುದಲ್ಲವೆ, ನನಗೆ ಹೇರಳವಾಗಿ ಪಾರಿತೋಷಕವಿತ್ತರು. ಇಲ್ಲಿದೆ ನೋಡಿ ಅವರಿತ್ತ ಓಲೆ.’ ‘ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದಿರಿ?’

‘ಅದು ಗ್ರಹ ಗತಿ; ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದರೆ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.’

‘ನಮಗದರ ಅವಶ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ; ಆದರೆ ಈ ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆ.....’

‘ಹಾಂ, ಅಹುದು; ಅದನ್ನೇ ಹೇಳುವೆನು ಮೊದಲು ಆ ನಿಮ್ಮ ಮನೋಭಿಲಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕುಂಡಲಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯುವವೇನೋ ನೋಡುವೆನು. ಮೇಷ. ವೃಷಭ, ಮಿಂಸ. ಹಾಂ, ಇದು ಪ್ರೇಮದ ವಿಷಯವಿರಬೇಕು. ಏಕೆ, ನಾನು ಹೇಳಿದುದು ಸುಳ್ಳೇ?’

‘ತರುಣರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ನಿವಿದನ್ನು ಮುಂಚೆ ಮಾಡುವಿರಿ?’

‘ಹಾಂ, ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡಿ. ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇನೇ ನಂಬುಗೆಯಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆ ಪ್ರೇಮಿಗಳ ನಾಮಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಬಿಡುವೆ. ಅಂದರೆ ನಿಮಗೆ ನಂಬುಗೆಯಾಗುವುದೋ?’ ‘ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದಿಂದ ಹೆಸರುಗಳೂ ತಿಳಿಯುತ್ತವೇನು?’

‘ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ, ರಮಲ, ಸಾಮುದ್ರಿಕಗಳೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆನು.’ ‘ನಿಮಗೆ ಸಾಮುದ್ರಿಕವೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆಯೇ?’

‘ಒಂದನ್ನೊಂದು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಮೂರೂ ಬಂದಾಗ್ಗೇನೇ ಈ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದಂತಾಯಿತು. ಈ ಮೂರನ್ನೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವವನೇ ನಿಜವಾದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯನು. ಅವನಿಂದ ತಪ್ಪುಗಳೆಂದೂ ಸಂಭವಿಸಲಾರವು. ಎಂತಹ ಸಂಗತಿಯನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಬಲ್ಲನು.’

‘ಈಗ ನಾನು ಕೇಳಿದುದನ್ನು ಹೇಳಿ, ನೋಡುವಾ?’

‘ನೀವು ಕೇಳಿದುದು ಪ್ರೇಮದ ವಿಷಯ. ಅಲ್ಲವೇ?’

‘ಹಾಗಾದರೆ ರಾಜಪುತ್ರಿಯು ಯಾರಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿರುವಳು ಹೇಳಿ ನೋಡುವಾ?’

‘ಹೀಗೋ?, ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಅತ್ತಿನಿ, ಭರಣಿ, ಕೃತ್ತಿಕಾ....ಒಂದು, ಎರಡು.....ಮಿಥುನ, ವೃಶ್ಚಿಕ. ಹಾ. ಅವರು ಉಚ್ಚಕುಲದವರಿರುವರು, ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಡೆಯರು, ತರುಣರು, ಸುಂದರರು, ವಿದ್ವಾಂಸರು.’ ‘ಅವರ ಹೆಸರು?’

‘ಅವರ ಹೆಸರೆ? ನಾರಾಯಣನ ದಶಾವತಾರಗಳಲ್ಲೊಂದು ‘ಕ’ ಅಕ್ಷರದಿಂದಾರಂಭವಾದುದು, ‘ಕೂರ್ಮ’ ಅಲ್ಲ; ಅಂತಹ ಹೆಸರು ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಬಹುತರ ‘ಕೃಷ್ಣ’ ಎಂದಿರಬೇಕು. ಏಕೆ ಶಶಿಲೇಖಾದೇವಿ?’

‘ಒಳ್ಳೇದು. ಮುಂದೇನು?’

‘ಮುಂದೇನು, ಎಂದು ಕೇಳಿದಿರಲ್ಲವೆ?’ ಮುಂದೆ ತೊಂದರೆ ಬಹಳವಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ರಾಜಪುತ್ರಿಯರ ಕರವನ್ನಷ್ಟು ತೋರಿಸುವಿರಾ?’

‘ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. ರಾಜಪುತ್ರೀ, ಕೈ ಮುಂದೆ ಮಾಡು’

‘ಇಕೊಳ್ಳಿ, ಇದೇ ವಿನಾಹರೇಬಿ.....ಹುಂ, ಇನ್ನು ನೀವು ಕೈ ತೆಗೆಯಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ವಿನಾಹರೋಗವೇನೋ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಕೊಂಚ ಕಂಟಕವೂ ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.’

‘ಕಂಟಕವೇನು?’

‘ಲಗ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ರಾಶಿಗೃಹಸ್ವಾಮಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ವಕ್ರಿಸಿರುವ ಮೂಲಕ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರು ಸರಳವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ.’

‘ಆದರೆ ಫಲವೇನು?’

‘ಆದರೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ವಿನಾಹಕಾರ್ಯವು ಸುಗಮವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಆವುಮೋ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಂಟಕ ಮನೆ ಮಾಡಿದೆ.’

‘ಆ ಕಂಟಕವು ದೂರವಾಗಿ ವಿನಾಹ ಕಾರ್ಯ ಸುಗಮವಾಗುವುದೇ?’

‘ಅದು ಒಂದೆರಡು ಹೊರಗಿನ ಬಲಗಳನ್ನಲಂಭಿಸಿರುತ್ತದೆ’

‘ಅದೇನು?’

‘ಇದುವರೆಗಿನ ಸಂಗತಿ ನಿಜವೋ ಹೇಗೆ?’

‘ಎಲ್ಲವೂ ನಿಜವೇ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಮುಂದಿನ ವಿಷಯ ವಿವರಿಸಿರಿ.’

‘ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಲಗ್ನ ಸ್ವಾಮಿ-ಗೃಹಸ್ವಾಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮುನಿದಂತಿದೆ. ಆತನನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಲು ತಕ್ಕ ಉಪಾಯ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಗೃಹಸ್ವಾಮಿ-ಲಗ್ನ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮೈತ್ರಿ ಬೆಳೆಯಿಸಲು ಹಲವು ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಬೇರೆಯವರು ಕೈಕೊಂಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯ ಏನೂ ಇಲ್ಲ.’

‘ಆ ಉಪಾಯಗಳೆಂತಹವು?’

‘ಜಪ ತಪಾದಿಗಳಿರಬಹುದು; ಇಲ್ಲವೆ ಬಾಹ್ಯ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನಲಂಭಿಸಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಆ ವಿಷಯ ನೀವೇ ತಿಳಿದು ನೋಡುವುದೊಳಿತು.’

‘ನಿಮಗೆ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲವೆ?’

‘ಬರುವಂತಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲವೆ?’ ‘ಹಾಗಾದರೆ ಏಕೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ?’

‘ನೀವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಗತಿ ವಿವರಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಹೇಳುವೆನು.’

‘ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ?’

‘ರಾಜಪುತ್ರಿಯವರ ಪ್ರೇಮೀ ಪುರುಷನಾರು? ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದರೆ,

ಆತನಿಗಿರುವ ಗ್ರಹಗಳ ಬಲಾಬಲಗಳು ತಿಳಿಯುವುವು. ಅಂದರೆ ಯಾವದು ಶಕ್ಯ, ಯಾವದು ಅಶಕ್ಯ ಮತ್ತು ಈ ವಿವಾಹವು ಜರುಗಲೇ ಬೇಕಾದರೆ ಕೈಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಉಪಾಯಗಳಾವು? ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಗಳ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಲು ಬರುವುದು.'

‘ನಿಮ್ಮ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದಿಂದಾಗಲಿ, ಸಾಮುದ್ರಿಕದಿಂದಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ರಮಲಿನಿಂದಾಗಲಿ ಈ ಸಂಗತಿಯು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯದೆ?’

‘ನೀವೇನು ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕೆನ್ನುವಿರಾ?’

‘ಯಾರು, ನಾವೇ?’ ‘ಅಹುದು, ನೀವೇ.’

‘ಕನ್ನಡ ಮೊರೆಗಳಿಂದ ಮನ್ನಣೆ ಹೊಂದಿದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಗರು ನಾವಲ್ಲ.’

‘ಒಳ್ಳೇದು. ನೀವೇನು ಕೇಳಿದಿರ?-ಹಾಂ, ಅಹುದು. ನಿಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ನಾನು ಚಾಚು ತಪ್ಪದೆ ಹೇಳಬಲ್ಲೆನು; ಆದರೆ—’

‘ಆದರೇನು, ಅದಕ್ಕೆ ವೆಚ್ಚ ಬಹಳ ಬರುವದೇನು?’

‘ವೆಚ್ಚವೇನೂ ಬಹಳವಿಲ್ಲ.’ ‘ಹಾಗಾದರಿನ್ನೇನು?’

‘ವೇಳೆ ಬಹಳ ಬೇಕು?’ ‘ಒಂದು ದಿನ ಸಾಕಾಗಬಹುದೇ?’

‘ಛ! ನಾಲ್ಕು ದಿನವಾದರೂ ಬೇಕು.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ನಾಲ್ಕುದಿನ ತಡೆದೇ ಹೇಳಿರಿ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮಿಷ್ಟೆ. ಸಾವಿಗ ಹೋಗುವೆವು.’

‘ನಿಮ್ಮ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಆ ಮೇಲೆಯೇ ಕೊಡುವೆವು.’

‘ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿರಿ. ಮತ್ತೆ ನಾನು ಇದು ವರೆಗೂ ಹೇಳದಿದ್ದ ಒಂದು ವಿಷಯವಿದೆ.’ ‘ಅದೇನು?’

‘ಶಶಿಲೇಖಾಪೇವಿ, ನೀವಾದರೂ ರಾಜಪುತ್ರಿಯವರಂತೆ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರುವಿರಿ; ಮತ್ತು ರಾಜಪುತ್ರಿಯವರ ಪ್ರೇಮವಿಜಯದ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮವಿಜಯವೂ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ.’

ಆ ಜ್ಯೋತಿಷಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲೆ ಹೊರಟನು. ಶಶಿಲೇಖೆ ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟಳು.

‘ಆ ಜ್ಯೋತಿಷಿಯ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಶಬ್ದಶಃ ನಿಜವಿರುತ್ತದ್ದಲ್ಲವೆ?’ ಶಶಿಲೇಖೆ ಮರುಳುತ್ತಲೇ ರಾಜಪುತ್ರಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದಳು.

‘ಹೋಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಅವನು ಹೇಳದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ತೀರ ಸಂಶಯವನ್ನು ತ್ತಲಿದ್ದೆನು.’

‘ಅದಿರಲಿ. ರಾಜಪುತ್ರಿ, ಅವನ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಿನ್ನ ಮತವೇನು?’
ಶಶಿಲೇಖೆ ಪುನಃ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

‘ಎಲ್ಲವೂ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಿರಲು, ನನ್ನ ಮತವೇನು?’
ಮತ್ತೆ ರಾಜಪುತ್ರಿ ಸಮ್ಮತಿಸೂಚಕಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು.

ಇಬ್ಬರ ಮನದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಷಿಯ ಭವಿಷ್ಯ ನೆಟ್ಟುಹೋಗಿದ್ದಿತು.
‘ವಿವಾಹ ನೆರವೇರಬಹುದು; ಆದರೆ ಒಂದೆರಡು ಕಂಟಕಗಳಿವೆ. ಆ ಕಂಟಕಗಳಾವು?’ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂದೇಹವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯ ನಗರದಿಂದ ವಿಜಯದ ಮೇಲೆ ವಿಜಯ ದೊರಕಿಸುತ್ತ ಕಲಿಂಗದ ವರೆಗೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಿದ್ದನು. ಜೇತುವಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನೇ ಜಗನ್ನೋ ಹಿನಿಯ ಪ್ರೇಮಪಾತ್ರ ಪುರುಷನಾಗಿದ್ದನು. ಇನ್ನು ತಾನೋ? ಸೋಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಲಿಂಗದೊರೆ ಪ್ರತಾಪರುದ್ರದೇವನ ಪುತ್ರಿ. ಸೋಲಿನ ಕಲಂಕದಿಂದ ಅಪ ಮಾನಿತನಾದ ಗಜಪತಿ ಆ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸುವುದು ಶಕ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಸಂಭವಿಸುವುದೆಂತು? ತನ್ನ ಮನವನ್ನ ಪ ಹರಿಸಿದವನು ಕನ್ನಡ ಸಮ್ರಾಟನೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಲೆ ಮೊದಲು ಆಕೆಗೆ ಅತ್ಯಾ ನಂದವಾಯಿತು ಅಂತಹ ಧೀರೋದಾತ್ತನೂ ಗುಣಗಣ ಮಂಡಿತನೂ, ಧೀಮಾನನೂ ಆದ ನರಶ್ರೇಷ್ಠನಲ್ಲಿ. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನೆಟ್ಟುದಕ್ಕೆ ಆಕೆ ತನ್ನಾ ಮನವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಅಧಿನಂದಿಸಿದಳು. ಕನ್ನಡ ಮೊರೆ ತನಗೆ ಅನು ರೂಪನಿರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಶಂಕೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತದ್ವಿರುದ್ಧ ವಾಗಿ ತಾನೇ ಆತನಿಗೆ ಪಾತ್ರವಲ್ಲವೆಂಬ ಶಂಕೆ ಆಕೆಗೆ ಬಾಧಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಗುಣಗ್ರಾಹಕ ಮನವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹೊಗಳುತ್ತಿರಲು, ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಂತಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಆಕೆಯ ಮುಖಕಮಲವು ಬತ್ತಿ ಹೋಯಿತು. ತನ್ನ ವಿವಾಹವು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದೇ ಆಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ನಂಬುಗೆಯಾಗಹತ್ತಿತು. ದಾರುಣವಾದ ವೃಥೆಯಿಂದ ಆಕೆಯ ಹೃದಯ ತಳಮಳಿಸಹತ್ತಿತು ಭಾವೀ ಆಶಾಮಂದಿರಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದಂತಾಗಿ, ಬೂದಿಯ ರಾಶಿಯೇ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿತು. ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಬಳಲುವ ಆಕೆಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವೆಂದರೆ, ಶಶಿಲೇಖೆ. ಸಾವ! ಶಶಿಲೇಖೆ ಯಾದರೂ ಏನು ಮಾಡುವಳು? ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಯತ್ನಿಸಿ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಪ್ರೇಮೀಪುರುಷನ ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚಿದ್ದಳು.

ಹೀಗೆ ಅವರು ಸಂಕಟಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರಲು, ದೇವದೂತನಂತೆ ಜೊಯಿಸ ನೋರ್ವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ನಿಷ್ಣಾತ ಜೊಯಿಸನೆಂಬದು ಅವನ ಮುಖದ

ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುವಂತಿದ್ದನು. ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಚತುರನಾದ ಆ ಜೊಯಿಸನು ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಪರಕೀಯತ್ವದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಪಾವಕಾಶ ದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಡೆದು ಹಾರಿದನು. ಅವರಾ ಸಂಭಾಷಣೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದಿದೆ. ಶಶಿಲೇಖೆಯೇನೋ ಗುಟ್ಟು ಕೊಡದೇನೇ ಮಾತನಾಡಿದಳು; ಆದರೆ ಜೊಯಿಸನು ಒಳ್ಳೇ ಚಾಣಾಕ್ಷನು. ಅವರ ಗುಟ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಹಿಡಿದೇ ಬಿಟ್ಟನು. 'ರಾಜಪುತ್ರಿ, ಉಪಾಯಗಳೆಂತಹವಿರಬಹುದು?'

‘ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕು?’

‘ಗೃಹಶಾಂತಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕಾದೀತೆ?’

‘ಆತ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ?’

‘ಏನೆಂದು?’

‘ಗೃಹಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಲಗ್ನ ಸ್ವಾಮಿಗಳೇರ್ವರೂ ವಕ್ರಿಸಿರುವರೆಂದು’

‘ಅದುದು. ಅದು ಸ್ಪಷ್ಟವೇ ಇದೆ. ಗೃಹಸ್ವಾಮಿಯೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರು; ಲಗ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯೆಂದರೆ, ಕನ್ನಡ ದೊರೆಗಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಿದೆ.’

‘ಅಂತಹ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರಿ ಸಂಭವಿಸಬಹುದೆ?’

‘ಜೊಯಿಸನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದನಲ್ಲವೆ?’

‘ಪಂಚ ಭವತಿ ಪಂಚ ನ ಭವತಿ’

‘ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಸಂಭವಿಸಿ, ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದ ಇದೇ ಒಂದು ಸಂಭವಿಸದಿದ್ದರೆ ಅವನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ನಿರರ್ಥಕವೇ ಸರಿ.’

‘ಅಹುದು, ಅದೆಲ್ಲವೂ ನಿಜವೆ; ಆದರೆ ಸಂಭವಿಸುವುದು ಹೇಗೆ?’

‘ಹೇಗಾದರೂ ಸರಿಯೇ.’

‘ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರೂ ಪ್ರವೃತ್ತರೇ ಆಗಿರುವರು. ಅತ್ತ ನರಪತಿಗಳು ದಂಡೆತ್ತಿ ಇಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದವರು. ಅವರು ಯುದ್ಧವಿಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿರುಗುವುದು ತೀರಾ ಅಶಕ್ಯ. ಇನ್ನು ತಂದೆಯವರೋ? ಈ ಮೊದಲೇ ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಸಕ್ತಿ ಯಿಲ್ಲವೆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಮೈತ್ರಿ ಬೆಳೆಯುವುದಿದ್ದರೆ ಆ ವಿಚಾರವೇ ಬೇರೆ; ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಭೇಕರ ಕಾಳಗವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಕಲಿಂಗ ಯುವಕರು ಮಾತೃ ಭೂಮಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿರುವರು. ಆದರೂ ಸೋಲು ಬಂದಿರುವುದು. ಸೋಲಿನ ಕಲಂಕದಿಂದ ಕಸ್ಪಾದ ಮುಖದಿಂದ ತಂದೆಯವರು ಮೈತ್ರಿಗೆಂದು ಹೇಗೆ ಮುಂದಾಗುವರು? ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರಿ ಅಶಕ್ಯವೇ ಸರಿ.’

‘ಅಂತೆಯೇ ಆ ಜೊಯಿಸ ಹೇಳಿದನು.’

‘ಏನೆಂದು?’

‘ಒಂದೆರಡು ಉಪಾಯಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗುವೆಯೆಂದು.’

‘ಇದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಯಾವ ಉಪಾಯ ನಾಟುವಂತಿವೆ?’

‘ಅದನ್ನು ಈಗಲೇ ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕು?’ ‘ಮತ್ತಾವಾಗ ಹೇಳುವೆ?’

‘ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸಮಾಲೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.’

‘ನೀನೂ ಒಳ್ಳೇ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗುತ್ತಿರುವೆ.’

‘ಪ್ರೇಮವಿಷಯವೇನು ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ರಾಜಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರೇಮದ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಅನೇಕ ಸುಸಂಪನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ನಾಮಶೇಷವಾಗಿ ಹೋದುವು. ಈ ಪ್ರೇಮವೆಂದರೇನು ಅಂತಿಂತಹ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ.....’

‘ಹಾಂ ಹಾಂ; ನಿನ್ನಾ ಉದ್ದವಾದ ಭಾಷಣ ಕೇಳಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಸ್ಥವಿಲ್ಲ.’ ‘ಸ್ವಸ್ಥವಿಲ್ಲವಲ್ಲ; ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ.’ ‘ಅಂದರೆ?’

‘ಅಂದರೇನು? ನರಪತಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಕುಳಿತಿರಲು, ಅನ್ಯವಿಷಯಕ್ಕವಕಾಶವೆಲ್ಲಿಯದು?’

‘ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ. ಈಗ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಉದ್ದವಾದ ಭಾಷಣಗಳನ್ನಾರಂಭಿಸುವುದು ಬೇಡ.’ ‘ಹಾಗಾದರೆ ಈಗೇನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವೆ?’

‘ನನಗೆ ಕೆಲವು ಕೆಲಸಗಳಿವೆ.’ ‘ಅವೇನು?’ ‘ಅ ಮೇಲೆ ಹೇಳುವೆನು.’

ಅವರಿವರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಭಾಷಣ ನಡೆದಿರಲು, ಆ ಜೊಯಿಸನು ಗಜಪತಿ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಗಜಪತಿಯು ತನ್ನ ಅಮಾತ್ಯ ದಾಮೋದರ ಶರ್ಮರೊಡನೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು.

ಜೊಯಿಸರು, ದಾಸರು, ಭವಿಷ್ಯವಾದಿಗಳು ಇವರಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ತಡೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಭವ್ಯವಾಗಿ ವೇಷಧರಿಸಿ, ನಾಮ-ಮುದ್ರೆಗಳೊಡನೆ ಮುಂಬಂದರಾಯಿತು. ‘ಹ್ಲ-ಹ್ಲ ರಾಯರೇ.....’ ಎಂಬ ದೇಶಾವರಿ ನಗೆಯಿಂದ ಕಚೇರಿ-ಕಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಂತೆಂತಹ ಸುಶೀಕ್ಷಿತರು ಕೂಡ ಇಂತಹರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ-ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯವೇನಿದೆಯೋ? ಎಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಮುಂದೊರೆವುದುಂಟು. ಸಾಮುದ್ರಿಕ ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ಕೈತೋರುವುದುಂಟು. ಇನ್ನು ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಮುಕ್ತದ್ವಾರ. ಎಲ್ಲರೂ ವಂದನೆಗಳಿಂದ ದಾರಿ ಕೊಡುವವರೇ. ಆ ಜೊಯಿಸನಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ನೇರವಾಗಿ ಗಜಪತಿ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು:—‘ಕಲಿಂಗ ರಾಜನಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ’ ಎಂದು ಹರಸಿದನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೆ ಅರಸು-ಮಂತ್ರಿಗಳಿವರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂದಿಸಿ, ಉಚ್ಛಾಸನವಿತ್ತರು. ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತ ಕೂಡಲೆ ಆ ಜೊಯಿಸನು:

‘ಕಲಿಂಗರಾಜರ ಮುಖವು ಕಂದಿದಂತಿದೆ. ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ’ ಅಂದನು.

‘ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ, ಕಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ಕಂಟಕ ಬಂದೊದಗಿದೆ.’

‘ಅಹುದು, ಕೇಳಿರುವೆನು; ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರು ಇಷ್ಟರಿಂದ ಹತಾಶ ರಾಗಲು ಕಾರಣವೇನೂ ಇದ್ದಂತಿಲ್ಲ.’

‘ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಂದರೇನು ಸ್ವಾಮಿ? ನಮ್ಮೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬಲವೂ ಕರ್ನಾಟಕದರಸಿನೆದುರು ತಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಲಿಂಗವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಜ್ಯೋತಿ ವಿಹೀನವಾಗಿ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಕಳೆಯಬೇಕಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನಿಲ್ಲ.’

‘ಛೇ! ಮಹಾರಾಜರೆ, ಕಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯೇನೂ ಬರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ.’ ‘ಹೇಗೆ ಹೇಳುವಿರಿ?’

‘ಮಹಾರಾಜರ ಕುಂಡಲಿಯ ಮೇಲಿಂದ?’

‘ನೀವು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯ ಹೇಳುವಿರೋ?’

‘ಅಹುದು. ಚನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಲಗ್ನ ಕುಂಡಲಿ ಹಾಕಿ ನೋಡುವಾ.’

‘ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಮೇಷ, ವೃಷಭ.....ಹಾಂ, ದಶಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬುಧನಿರುವನು; ಆದರೆ ಶನಿಯದೃಷ್ಟಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದೆ.’

‘ಅಂದರೇನು?’

‘ಪರಿಣಾಮವು ಕೊಂಚ ಕಂಟಕಮಯವೇ ಆಗಿದೆ.’ ‘ಅಂದರೆ?’

‘ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಲಿಂಗರಾಜರಿಗೆ ವಿಜಯ ಸಿಕ್ಕುವ ಲಕ್ಷಣವಿಲ್ಲ.’

‘ಅದನ್ನು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಾವೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣವಾಗರಿತು ವೆವು. ಆ ಮುಂದಿರುವ ಕಲಿಂಗದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ’

‘ಶನಿಯದೃಷ್ಟಿ ಲಾಭಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದು ದಿಟವು; ಆದರೂ ಆ ಬುಧನು ಶುಭಯುಕ್ತನಾದ ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರನೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವ ಮೂಲಕ ಕೊನೆಗೆ ಕಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಒಳಿತೇ ಆಗುವುದು.’ ‘ಒಳಿತೆಂದರೇನು?’

‘ಬಹುಶಃ ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು’

‘ಏನು, ಮೈತ್ರಿಯೇ?’

‘ಅಹುದು. ಲಗ್ನ ದಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದೆ.’

‘ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಂಭಾವನೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿರಿ.’

ಮಂತ್ರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಡಗೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಗಜಪತಿಯು

ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದಷ್ಟು ಬಲಹೀನನು ಅವನಿರಲಿಲ್ಲ; ಇನ್ನೂ ಬಲವು ಅವನಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಆ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಗೂಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೇನೇ ಅವನು ತೊಡಗಿದ್ದನು. ಗೆಲುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಸಂದೇಹವಿದ್ದರೂ ಸೋಲೇ ದೊರೆಯುವುದೆಂಬ ನಿಶ್ಚಿತ ಪರಿಣಾಮ ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೆಲುವು ದೊರೆಯಬಹುದೆಂಬ ಆಶೆಯೂ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಗೆಲುವು ದೊರೆಯುವ ಲಕ್ಷಣವಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಜೋಯಿಸನು ಹೇಳಿದುದು ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಥೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಮತ್ತೆ ಮೈತ್ರಿಯ ಸಂಗತಿ ಕೇಳಿಯಂತೂ ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ಅನಿಸಿತು. ಅರಸು ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕಳುಹಿ ಮಂತ್ರಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದನು.

‘ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಮೈತ್ರಿ ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೇ?’

‘ಮೈತ್ರಿಯ ಸಮಯ ಹಿಂದಾಯಿತು ಮೈತ್ರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಈ ಮೊದಲೇ ಇದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಒಂದೆರಡು ಕಾಳಗಗಳಲ್ಲಿ ಗೆಲುವು ಪಡೆದ ಯಾವ ರಾಜನೂ ಸೋತವರೊಡನೆ ಸಮಾನರಂತೆ ಸಂಧಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಲಾರನು. ಇನ್ನು ನಾವು ನಮ್ಮ ಮಾನ-ಮನ್ನಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಸಂಧಿಗೆಂದು ಮುಂದಾಗಬೇಕು.’

‘ಛ! ಅಂತಹ ಅಪಮಾನಕಾರಕವಾದ ಸಂಧಿಗೆ ನಾನೆಂದೂ ಸಮ್ಮತಿಸಲಾರೆನು ಕಲಿಂಗವೆಲ್ಲವು ನಿರ್ನಾಮವಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅಪಮಾನ ಹೊಂದಿ ಬಾಳುವುದು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಬೇಡ.’

‘ಅಹುದು ದೊರೆಗಳೇ, ನಾನದನ್ನು ಬಲ್ಲೆ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರಿಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ.’

‘ಆ ಜೋಯಿಸನು ಧೂರ್ತನಿರಬಹುದೇ? ಇಲ್ಲವೆ ಶತ್ರುಪಕ್ಷದವನಾದನಾದರೂ ಗುಪ್ತಹೇರನಿರಬಹುದೇ?’

‘ನಾನಾದರೂ ಆ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಸಂದೇಹಿಸಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದೆನು; ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಅವನು ಶತ್ರುವಿರಲಾರನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.’ ‘ದೊರೆಗಳೇ ಮಹಾಪಾತ್ರರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಗಳು ಬಂದಿವೆ.’

‘ಯಾರು-ಯಾರು ಏನೆಂದು ಬರೆದಿರುವರು?’

‘ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ ವೇಳೆಗೆ ಬಂದು ದೊರೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಅವರ ಸ್ವಾಗತ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರಿ. ಆ ಎಲ್ಲರ ಬಲದ ಮೇಲೆಯೇ ನಮ್ಮ ಸೋಲು-ಗೆಲುವುಗಳು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ.’

‘ಬಹುತರ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯೂ ಮುಗಿದಂತೆಯೇ ಆಗಿದೆ ಅವರವರ ಬಿಡಾರಗಳು ಸಭಾಗೃಹಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಒಳಿತೇ ಆಯಿತು.’

ಗಜಪತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಅಶೆಯೆಂದರೆ ಮಹಾಸಾತ್ರರು. ಅವರು ಆತನ ಮಾಂಡಲಿಕ ಅರಸರು. ಅವರ ಬಲವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಆ ಎಲ್ಲರ ಬಲವನ್ನೊಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದರೆ ಹತ್ತು-ಹನ್ನೆರಡು ಲಕ್ಷ ಬಲವಾಗುವಂತಿದ್ದಿತು. ಅವರ ಸಹಾಯ ಮೊದಲೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರೆ ಗಜಪತಿಯು ಗೆಲ್ಲಬಹುದೆಂಬ ಆಶಾಂಕುರವಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಬಲದ ಮೇಲೆಯೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಂಬುಗೆ ಯಿದ್ದಮೂಲಕ ಅವನವರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಈಗ ಅಂತಹ ಸಮಯವೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉಳಿದ ಬಲವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿ, ಒಮ್ಮುಖದಿಂದ ನರಪತಿಯನ್ನು ಮುತ್ತತಕ್ಕುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದನು. ಅಂತೆಯೇ ತನ್ನ ಮಹಾಸಾತ್ರರ ಸಭೆಯನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿದ್ದನು. ಬಹಳ ಅಶೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತದ ಸಿದ್ಧತೆಗೆ ತೊಡಗಿದನು.

ಶತ್ರುಗೃಹದಲ್ಲಿ.

ಪ್ರೊಟ್ಟನೂರ ಬಹಿರ್ಭಾಗದ ಗಿಡಗಳ ಗುಂಪು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಸಮಯವಾದರೂ ದಟ್ಟವಾದ ನೆರಳಿನಿಂದ ಬಹಳ ತಂಪಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ನೆಳಲಿನಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ವೀರಸೇನಾಪತಿ ಮತ್ತು ಚತುರ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಕಲೆತಿದ್ದರು.

‘ಅಸ್ಪಾಜಿಯವರೇ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಗುಟ್ಟನ್ನೇ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿರಿ.’

‘ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಉಳಿದುದನ್ನಾದರೂ ಅರಿತು ಬರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.’

‘ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯಾರೂ ಗುರುತಿಸಲಿಲ್ಲವೆ?’

‘ಛೇ, ಎಲ್ಲಿಯದು? ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಸಂಶಯ ತೋರಲಿಲ್ಲ.’

‘ಯಾರೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲವೆ?’

‘ಪರೀಕ್ಷಿಸದೇನು? ಜೊಯಿಸರನ್ನೂ ಭವಿಷ್ಯವಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕಂಡರೆ, ಪರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಯಾರೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅವರು ಸತ್ಯಾಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುವರು? ಭೂತ-ವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದರಾಯಿತು. ಅಷ್ಟು ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಅದನ್ನೇ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯದ ರೂಪದಿಂದಿಡಲು, ರಾಜಪುತ್ರಿಯೂ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಗೆಳತಿ ಶಶಿಲೇಖೆಯೂ ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿದರು.’

‘ಭಾವೀ ರೂಪರೇಷೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಾಕಿರುವಿರಿ?’

‘ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಲಿಂಗರಾಜ ಸೋಲುವನೆಂದೂ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಕಲಿಂಗವು ನಷ್ಟವಾಗದೆ, ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುದೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವೆನು.’

‘ಅವರು ನಂಬಿದರೆ?’

‘ಆ ಕುಮಾರಿಯರೀರ್ವರೂ ನಂಬಿರುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಗಜಪತಿಗೂ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನರುಹಿರುವೆನು. ಆದಕೂತನು ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯ ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಆ ಅರಸು-ಮಂತ್ರಿಗಳೀರ್ವರೂ ಶೋಧಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರು.’

‘ಅವರ ಬಲ ಹೇಗಿದೆಯೆಂದು ತೋರಿತು?’

“ ‘ನಾನು ಕಲಿಂಗವು ಸೋಲುವುದೆ’ಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಅವಕ್ಕೆ ಕಲಿಂಗ ರಾಜ ಸಮ್ಮತಿಸಿದನು; ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಕಲಿಂಗರಾಜನು ಬಲಹೀನನಾಗಿರುವನೆಂದು ಎಂಬಲು ಬರಲಾಗದು. ಸದ್ಯ ಅವರಾ ಬಲವನ್ನೊಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ನಿಜವನ್ನರಿಯಲು ನಾನೀಗ ಮರಳಿ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ.”

‘ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿರಿ; ಆದರೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದಿರತಕ್ಕದು.’

‘ನಾನೇನೋ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಕೊಂಚ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ ನನಗೆ ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನೆಂದೂ ವಿಧಿಸಲಾರನಲ್ಲವೆ?’

ಛೇ, ತ್ರಿಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆತನೇನೂ ಅಷ್ಟು ಮೂರ್ಖನಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಕೃತ್ಯವೇನಾದರೂ, ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರು ತ್ರೇಷಗೊಂಡು ಕಲಿಂಗವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ನಾಮಮಾಡದಿರಲಾರರೆಂಬದನ್ನು ಆತ ನೆಂದೂ ಮರೆಯನು. ಆದರೂ ನೀವು ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದಲೇ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ನಾವು ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳ ನಡುವೆ ಬರಿಯ ಮೈತ್ರಿಯಲ್ಲ, ಸಂಬಂಧವನ್ನೇ ಬೆಳೆಯಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೂಡಿಸಬೇಕು.’

‘ಅಹುದು; ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ ನಾನದನ್ನು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಆ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು.’

‘ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಆದರೂ ನೀವು ಅದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಮತ್ತು ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಒಳ್ಳೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ. ಅದರಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ರಚಿಸಲನು ವಾಗುವದು.’

ಮಂತ್ರಿ-ಸೇನಾಧೀಶರೀರ್ವರೂ ಹೀಗೆ ಸಂಭಾಷಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರ ಬಿದ್ದರು. ಸೇನಾಪತಿ ರಾಮಲಿಂಗನು ಕನ್ನಡ ಸೈನ್ಯ ತಾಣ್ಯದತ್ತ ಹೊರಟನು. ಅಸ್ಪಾಜಿ ಚೊಯಿಸನ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಹೊರಟನು. ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಅಸ್ಪಾಜಿಗೆ ಚೊಯಿಸನ ವೇಷ ಬಹು ಚನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿತ್ತೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲ, ಮುದ್ರೆ-ನಾಮಗಳು, ಉತ್ತರಹಿಂದುಸ್ತಾನದ ವರಿಗೊಪ್ಪುವಂತಹ ಉಡುಪು, ಉಡುಪಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಾತುಗಳು ಅವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಚೊಯಿಸನೆಂಬದನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಅಸ್ಪಾಜಿ ಒಳ್ಳೇ ಕುಶಲ. ಮಾತುಗಳಲ್ಲಂತೂ ಮಹಾ ಪ್ರವೀಣ. ಆತನನ್ನು ಸರಿಗಟ್ಟುವ ಚತುರರಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಇತಿಹಾಸಕಾರರೇ ಸಮ್ಮತಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಚಾಣಾಕ್ಷನೇ ವೇಷಾಂತರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪೊಟ್ಟನೂರು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರಲು, ಅವನನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಧೀರನಾರು? ಅಸ್ಪಾಜಿ ರಾಮಲಿಂಗನನ್ನ ಗಲುತ್ತೇ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಮಂದಿರದತ್ತ ಹೊರಟನು.

ಚೊಯಿಸ ಹೇಳಿದ ಅವಧಿಯಾದುದರಿಂದ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ-ಶಶಿಲೇಖಿಯರು ಆತನ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಸ್ವಭಾವವೇ ಅದು. ಪುರುಷರೇನೂ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನರಿಯಲು ಆತುರರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಆತುರತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರಾದರೂ ಉತ್ಕಂಠೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಭಾವೀ ಜೀವನದ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನರಿಯಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಈ ಆತುರತೆ ಬಹಳವಾದುದಿರುತ್ತದೆ. ಪುರುಷರಿಗಿಂತಲೂ ಅವರು ಅದೆಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಆತುರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಭೇದವಿಷ್ಟೇ, ಪುರುಷರು ಕಂಡಕಂಡವರನ್ನು ನಂಬದೆ, ತಮಗೆ ಮನಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವಾಸವೆನಿಸಿದಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಷಯ ಹಾಗಲ್ಲ. ಯಾವನೊಬ್ಬನು ಭವಿಷ್ಯಹೇಳುತ್ತಾನೆಂದರಾಯಿತು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡುತ್ತಾರೆ. ಭೂತ-ವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನು ಹೇಗೋ ತಿಳಿದು, ಅದನ್ನು ನಿಜವೆಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟರಾಯಿತು. ಅವರು ಹೇಳುವ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನೂ ನಂಬಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕರು ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಭಾವೀಸಂಕಟದ ಭೀತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಅದರ ಶಮನಕ್ಕೇಂದು ಅವರಿಂದ ಹಣವನ್ನೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ; ಇಲ್ಲವೆ ಆದಾವುದೋ ಒಂದು ಭಾವೀ ಉಚ್ಚ ಆಶೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ, ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಭಗಿನಿಯರು ಚೊಯಿಸನ ಜ್ಯೋತಿಷವಾಗಲಿ, ಇನ್ನಾವ ಬಗೆಯದೇ ಆಗಲಿ, ಭವಿಷ್ಯ ಸಟೆಯನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರದು ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. ತಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮನ್ನಣೆ

ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರ. ಒಳಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನೆಟ್ಟೇಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಅವರ ಸ್ವಭಾವವು ಸ್ವಭಾವವೆಂದಾದರೂ ಬದಲಾದೀತೆ? ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ-ಶಶಿಲೇಖೆಯರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವದಂತೆ ಆತುರರಾಗಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ತಾವೀರ್ವರೂ ಯಾರಿಗೂ ಉಸುರದ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ಗೌಪ್ಯವನ್ನು ಅವನು ಅರಿತಿದ್ದನು; ಅಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನವರಿಗೆ ಹೇಳಿದುದಲ್ಲದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಕ್ಯವಾಗುವಂತಹ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದನು; ಮತ್ತು ಕಲಿಂಗ ರಾಜ್ಯದ ಭವಿಷ್ಯತ್ತು ಅಂದು ಅಸ್ಪಾಜಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿತೆಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅರಸು ಅಸ್ಪಾಜಿಯ ಮಾತಿ ನಂತೆಯೇ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಅಸ್ಪಾಜಿಯೇ ಅಂದು ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಭಾವಿ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಕಾರಣರೂಪನಾಗಿದ್ದನೆಂಬದನ್ನು ಸ್ವತಃ ಅಸ್ಪಾಜಿ-ಗರ್ವದಿಂದಲ್ಲದಿದ್ದರೂ-ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದರಿತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಚಾತುರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ನಂಬುಗೆಯಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಈ ಸಂಗತಿಯೇನೂ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ, ಆಕೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ಆತನನ್ನು ನಿಜವಾದ, ಆದರೆ ಶಕ್ತಿವಂತನಾದ ಜೊಯಿ ಸನೇ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದಳು. ಆತನ ಬರವನ್ನು ಆತುರತೆಯಿಂದ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದಳು. 'ಬರದಿರಬಹುದೆ?' ಎಂದು ಆಕೆ ಶಂಕಿಸುವಳು; ಆದರೆ ಶಶಿಲೇಖೆ ಅದನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಹೊಡೆದೋಡಿಸುವಳು.

‘ಲೇಖೆ, ಜೊಯಿಸ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲವೆ?’

‘ಅಹುದು ರಾಜಪುತ್ರೀ; ಬರುವ ಸಮಯವೇ ಆಯಿತು.’

‘ಛೇ! ಬರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.’

‘ಹೇಗೆ ಹೇಳುವೆ?’

‘ಇಷ್ಟು ಸಮಯ ತಡೆಯಲು ಕಾರಣವೇನು?’

‘ಬರಬಹುದು ಬಿಡು. ಈಗ ತಾನೆ ಆತ ಹೇಳಿದ ಸಮಯವಾಯಿತು.

ಅದಿರಲಿ. ಸಖಿ, ಆತನ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಾದರೂ ಏನಿದೆ?’

‘ಅಂದರೆ? ನೀನೇ ಜೊಯಿಸನ ಪಾತ್ರವಹಿಸುವೆಯೇನು?’

‘ಏಕೆ ವಹಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಕೇಳು, ಬೇಕಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸು.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಹೇಳು ನೋಡುವಾ, ನಿನಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸೇನಾಪತಿ ಪತಿ

ಯಾಗುವನೆ?’

‘ರಾಜಪುತ್ರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಮ್ರಾಟ ಪತಿಯಾದರೆ ಆಗುವರು.’

‘ಓಹೋ! ಇದೆಯೋ ನಿನ್ನ ಭವಿಷ್ಯವು?’

‘ಅಹುದು. ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ? ನೀನು ಮೂಲ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು

ಬಿಟ್ಟು ಉಪಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ವಿಚಾರಿಸಿದೆ. ನಾನಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ ಉತ್ತರವಿತ್ತೆನು. ನೀನು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳು; ಅಂದರೆ ನೋಡು.'

‘ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇನು?’

‘ಕಲಿಂಗ ರಾಜಪುತ್ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಮ್ರಾಟನ ಕಂಠಕ್ಕೆ ಕುಸುಮಮಾಲೆ ಹಾಕುವಳೇ? ಎಂದು.’ ‘ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ; ಅದನ್ನೇ ಹೇಳು.’

‘ಕಲಿಂಗ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಕನ್ನಡ ದೊರೆಯನ್ನು ವರಿಸುವುದು ನಿಜವೇ; ಆದರೆ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ಮೊದಲು ಸಂಭವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.’ ‘ಅವೇನು?’

‘ಅವೇನೋ ಆದಿರಲಿ. ಸಖೀ, ಮೊನ್ನೆ ಜೊಯಿಸ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಲೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದೆನಲ್ಲ?’

‘ಏನೆಂದು?’

‘ಸ್ತುರಣೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೇ?’

‘ಅಹಾ! ನೆನಪಾಯಿತು. ಒಳ್ಳೆದು. ಲೇಖಿ, ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಹಂಚಿಕೆಯೇನಿದೆ?’

‘ನಾನೊಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದರೆ ನೀನು ಕೋಪಿಸುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?’

‘ಏನು, ನಿನ್ನ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಕೋಪವೇ? ಭೆ! ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ.’

‘ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರಿ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ನಾವೇ ಏಕೆ ಉಪಾಯ ಮಾಡಕೂಡದು.’ ‘ಏನು? ನಾನೇ!’

‘ಅಹುದು, ನಾನೇ. ಏಕೆ? ನಾವು ಹೆಂಗಳೆಯರಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇನೇ ನಮ್ಮಿಂದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?’

‘ಆಗಲಿ ಅದೇನೋ ವೀರಪುರುಷನಿಗಿಂತಲೂ ವೀರತನದಿಂದ ನಿಂತಿರುವೆ. ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸುವೆ?’

‘ನೀನು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೆ ನಾನು ಹೇಳುವೆನು’

‘ಸಮ್ಮತಿ-ಅಸಮ್ಮತಿ ಆ ಮೇಲೆ. ಮೊದಲು ಹೇಳು.’

‘ಈಗ ನಮ್ಮ ರಾಜರು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಯುದ್ಧದ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲರುತ್ತಾರಲ್ಲವೇ?’

‘ಅಹುದು. ಹಿಂದೆ ನಷ್ಟವಾದ ಬಲಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಸೈನ್ಯ ಕೂಡುವಂತಿದೆ.’

‘ಕನ್ನಡಿಗರ ಮೊರೆಯೂ ಆತನ ಪರಿವಾರವೂ ಚಾತುರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಹೊಂದಿರುವರಷ್ಟೆ?’

‘ಹೆಸರು ಹೊಂದಿರುವರೆಂದರೇನು? ಚತುರಮಂತ್ರಿ ಅಸ್ವಾಜಿಯೊಬ್ಬನೇ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗುಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಿರುತ್ತಾನೆ.’

‘ಅವರಾದರೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆತುರರಿಲ್ಲವೆಂಬದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಷ್ಟೆ?’

‘ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರವಿದ್ದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯ ತಾನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ? ತಗಣೆ-ಚಿಕ್ಕಾಟಗಳನ್ನು ಒರೆದಂತೆ ಮಾನವನ ಜೀವನಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಈ ಯುದ್ಧವು ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಬೇಕಾದೀತು? ಭಾವೀ ಮುತ್ಸದ್ವಿಗಳು, ಶಿಲ್ಪಿಗಳು, ವಾಙ್ಮಯಿಗಳು, ಕಲಾವಂತರು ಕವಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಮಾನವ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಕೂಡಾ ಜೀವನದ ಆಶೆ ತೊರೆದು ತಮ್ಮ ಅಮೌಲ್ಯ ಕಲೆಗೆ, ಜಾಣತನಕ್ಕೆ, ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆದು ಪಟಪಟನೆ ಸತ್ತು ಹೋಗುವುದೆಂದರೆ, ಎಂತಹ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಯು? ಮಾನವನು ಜನುಮಿಸಿದುದು ಇದಕ್ಕೆಯೋ? ಮಾನವನು ಉಚ್ಚ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗುವುದು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಪ್ರಾಣನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಏನು?....’

‘ರಾಜಪುತ್ರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಮಾನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ಭಾವೀ ಜನತೆಯ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಇಂದಿನವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಜಾಣತನ-ಚಾತುರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂದಿಟ್ಟು, ಉಚ್ಚಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಮುಂಬರುವ ಅರಿಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಕಾದಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಷ್ಟವಾದರೆ ಆ ದೇಶವು ತೀರಾ ಕೀಳ್ಮರಗತಿಗಳಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನತೆಗೆ, ಕಲೆಗೆ, ಜಾಣತನಕ್ಕೆ ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮನ್ನಣೆಯಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಮಾತನಾಡಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹರ ಜೀವನವು ಹೀನತರದ್ದಾಗುವುದು ಪರಕೀಯರ ಅಕ್ರಮಣ ನಡೆಯುವ ಸಮಯಕ್ಕಾದರೂ ದೇಶವಾಸಿಗಳು ಎಚ್ಚರಿಸಿ, ಅವಶ್ಯಕವಾದ ರಕ್ಷಣೆಯೋಪಾಯ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಬಿದ್ದರೆ, ಮುಂಬಿನವರ ಸಿಂಧಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಕಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.’

‘ನಿಜ, ಲೇಖಿ, ನಿಜ; ಆದರೆ ಪರಕೀಯರಾದರೂ ತಮಗೆ ಏನೊಂದೂ ಕೇಡು ಬಗೆಯದ, ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ದುಷ್ಟತನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗದ, ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೇ ತಾವು ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದಿರುವಾಗ್ಗೆ ಬಂದು ಆ ದೇಶವನ್ನು ಅಕ್ರಮಿಸುವುದೇಕೆ? ಅದರ ಪವಿತ್ರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಶಿಸುವದೇಕೆ? ಜನತೆಯನ್ನು ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಗುರಿಮಾಡುವುದೇಕೆ?.....’

‘ರಾಜಪುತ್ರ, ಅದಕ್ಕೇನೇ ರಾಜಕಾರಣವೆಂದು ಹೆಸರು.’

‘ನಿಜ ನಿಜ; ಬಲಿಷ್ಠರು ಬಲಹೀನರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಪೌರುಷವು. ಪರಕೀಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದೇ ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯ.

ವ್ಯವು. ಪರರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ನೆಲಸಮ ಮಾಡುವುದೇ ಅವರ ಧ್ಯೇಯವು. ಧೀಕಾರವು.....'

‘ಇರಲಿ ಬಿಡು ರಾಜಪುತ್ರಿ; ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ದೊರೆ ಮಾತ್ರ ಇಂತಹರ ಲ್ಲೋಬ್ಯ ನಲ್ಲವೆಂದು ನೀನರಿತಿರುವೆ.’ ‘ಹೇಗೆ ಹೇಳುವೆ?’

‘ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರು ಮಹಮ್ಮದೀಯರೊಡನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂಧಿಯು, ಹಿಂದೆ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆತ್ತಿ ಪೀಡೆಯು ಇವೇ ಕನ್ನಡ ದೊರೆಯನ್ನು ಕನಲಿಸಲು ಕಾರಣವಾದುವಲ್ಲದೆ, ಅನ್ಯಥಾ ಕೋಪಿಸಿ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದಿಲ್ಲ.’

‘ಆಗಲಿ. ಕಾಲಾಯ ತಸ್ಮೈ ನಮಃ.’

‘ಆದರೆ ರಾಜಪುತ್ರಿ, ನನ್ನ ಸೂಚನೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇನೇ ಉಳಿಯಿತಲ್ಲ.’

‘ನಿನ್ನ ಸೂಚನೆಯೇನು?’ ‘ಪ್ರಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು.’

‘ಅಹುದು. ಲೇಖಿ, ಅದೇನೋ ಹೇಳಲಿದ್ದೆಯಲ್ಲ?’

‘ನನ್ನ ಸೂಚನೆಯಷ್ಟೆ; ನಾವೇ ಮುಂದೊರೆದು ಸಂಧಿಯಾಗುವಂತೆ ಏಕೆ ಯತ್ನಿಸಬಾರದು?’ ‘ಆಂ, ನಾವೇ! ಅದು ಹೇಗೆ?’

‘ಈ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಒಂದು ವಿಚಾರವಿದೆ. ನಿನಗೆ ಕೊಂಚ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ತೋರುವದು.’ ‘ಅದೇನು? ಹೇಳು ನೋಡುವಾ.’

‘ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರು ಬಹಳವಾಗಿ ಸೈನ್ಯಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ರಲ್ಲವೆ?’ ‘ಮುಂದೆ?’

‘ಈ ಸಂಗತಿಯೆನ್ನಿಲ್ಲ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ನಾವೇ ಕನ್ನಡ ದೊರೆಗೆ ತಿಳುಹ ಬೇಕು.’

‘ಕಲಿಂಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗಬೇಕೇ?’

‘ಅಲ್ಲ, ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳ ಸಖ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗಬೇಕು.’

‘ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆಯೇನು ನಿನಗೆ?’

‘ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದೆ?’

‘ಛ! ಇದು ಎಂದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ವಿಚಾರ.’

‘ಇದರಿಂದಾಗುವ ನಷ್ಟವೇನು?’

‘ನಷ್ಟವೇನು, ವೈರಿಗೆ ಗುಟ್ಟು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ನಷ್ಟವೇನು, ಎಂದು ಕೇಳಿದರೇನು?’

‘ರಾಜಪುತ್ರಿ, ನನ್ನ ಯೋಜನೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳು.’

‘ಹುಂ, ಆಗಲಿ. ಹೇಳು ನೋಡುವಾ.’

‘ನಾವೀರ್ವರೂ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ದೊರೆಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು. ಕಲಿಂಗವನ್ನು ಕಾಲಲ್ಲಿ ತುಳಿಯದಂತೆ ಕೇಳಬೇಕು. ಪ್ರಾಣಹಾನಿಯಾಗದಂತಹ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಯೋಜಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳ ಸಖ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರೇ ಮುಂದಾಗಬೇಕು. ವಿತ್ರತ್ವದ ಕರವನ್ನು ಕನ್ನಡದೊರೆಯೇ ಮೊದಲು ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಸೋತವರಾದ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಮೊದಲು ಮುಂಬರುವಂತೆ ಹೇಳಬಾರದು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸೂಚನೆಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿ ಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಉಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಮರಳಬೇಕು.’

‘ಲೇಖಿ, ಭಯಂಕರವಾದ ಸಾಹಸವು!’

‘ನಿಜ. ಸಾಹಸವೆಂದು ನಾನರಿತಿರುವೆ. ಸಾಹಸೇ ಶ್ರೀ ಪ್ರತಿವಸತಿ. ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕದಿದ್ದರೆ, ಯಾವದೂ ಕೈಗೂಡಲಾರದು. ಈಗ ಕೊಂಚ ಸಾಹಸವನ್ನು ತೋರಿಸಿದುದಾದರೆ, ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಖ್ಯ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುದು. ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳ ಅಸಂಖ್ಯ ಪ್ರಾಣಹಾನಿ ತಪ್ಪುವುದು. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಗಳು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವವು.

‘ಒಂದು ವೇಳೆ ಕನ್ನಡ ದೊರೆ ನಮ್ಮ ಮಾತು ಮನ್ನಿಸದೇ ಹೋದರೆ?’

‘ನಾವು ಇದುವರೆಗೆ ಕೇಳಿದ ಗುಣಗಳು ಆತನಲ್ಲಿದ್ದುದಾದರೆ, ಕೇಳದಿರಲು ಎಂದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.’

ಶಶಿಲೇಖಿ ಮತ್ತು ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯೀರ್ವರೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದರು; ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬಂದ ಜೊಯಿಸನೇ ಬಂದುದರಿಂದ, ಅವೀರ್ವರೂ ತಮ್ಮ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಜೊಯಿಸನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು.

ಶಶಿಲೇಖಿ ಜೊಯಿಸನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು:—‘ಜೊಯಿಸರೇ, ನಾವೀಗ ಯಾವ ವಿಷಯ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೆವು; ಹೇಳಿರಿ ನೋಡುವಾ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

‘ಜೊಯಿಸನು ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಗಂಟು ಬಿಚ್ಚಿದನು. ರಾಜಪುತ್ರಿ-ಶಶಿಲೇಖಿಯರ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ಅವನು ಚಕಿತನೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆ ನಿಪುಣ ಜೊಯಿಸ. ಅವನು ಕುಳಿತು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಸೀಸಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಮನೆಮನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಗ್ರಹಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಬೆರಳು ಎಣಿಸುತ್ತ, ಪಂಚಾಂಗ ನೋಡುತ್ತ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದ ನಂತರ ‘ಶಶಿಲೇಖಾದೇವಿ, ನೀವು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ವಿಷಯವು ಕನ್ನಡ ದೊರೆಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ’ ಎಂದು ನುಡಿದನು.

‘ಒಳ್ಳೇದು; ನಾವಾವ ನಿರ್ಧರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿರುವೆವು?’ ಎಂದು ಶಶಿಲೇಖಿ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಮೊಗವನ್ನೀಕ್ಷಿಸಿ, ಜೋಯಿಸನಿಗೆ ನಗುಮುಖದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

ಜೋಯಿಸ ಮಹಾ ಚಾಣಾಕ್ಷ. ಒಂದು ಸಲ ಕಾಗದದಲ್ಲಿನ ಗ್ರಹಗಳನ್ನು, ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ತಾರಕೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ‘ಅಮ್ಮಾ, ಶಶಿಲೇಖಾದೇವಿ, ನೀವು ಇನ್ನೂ ಯಾವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೂ ತಲುಪಿಲ್ಲ’ ಎಂದನು.

‘ಕಾಗಾದರೆ ನಾವಾವ ದಾರಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂಬುವೆವು?’ ಶಶಿಲೇಖಿ ಜೋಯಿಸನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಜೋಯಿಸನು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ಬಹಳ ಜನ ಜ್ಯೋತಿಸಿಗಳ ಅಪಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗೆಯೇ ಆಗುವುದುಂಟು. ಅವೇನೋ ಒಂದು ಕತೆಯಿಲ್ಲವೆ? ಹೇಗೋ ಹೇಗೋ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಒಬ್ಬ ಜ್ಯೋತಿಸಿ ಅರಸನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ದ್ವಾದ್ವಿ ಆತನು ಮಿಡಿಚೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ‘ಜೋಯಿಸರೇ, ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲೇನಿದೆ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಜೋಯಿಸನಿಗೆ ಚೀವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಕಾಲಧರ್ಮ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಅವನ ಗೆಳೆಯರು ಅವನಿಗೆ ಚಿಕ್ಕತನದಲ್ಲಿ ‘ಮಿಡಿಚೆ’ಯೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುದು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದಿತು. ಕೂಡಲೆ ಅರಸರ ಕರದಲ್ಲೇಕೆ ಸಿಲುಕಿದೆಯೋ ಮಿಡಿಚೆಪ್ಪಾ?’ ಎಂದೆಂದಿಬಿಟ್ಟನು. ಅರಸು ಆನಂದದಿಂದ ಜೋಯಿಸನ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿದನು. ಹಾಗೆ ಆಗಿಯೂ ಅಪ್ಪಾಜಿ-ಜೋಯಿಸನ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದವನು ಅಪ್ಪಾಜಿಯೇ ಎಂದು ಓದುಗರರಿ ತಿರುವರು—ಗೆ ಕೊಂಚ ಗೊಂದಲವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಮನೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಅವರೇರ್ವರ ಮೊಗಗಳನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೃದಯ ಬಿಂಬಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನೀಕ್ಷಿಸಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನರಿಯುವದೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಚತುರನಾದ ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ಅವರ ಹೃದ್ಗತವನ್ನರಿಯಲು ಬಹಳ ವೇಳೆ ಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ‘ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಿಬಿಟ್ಟು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗೆಳತನ ಕೂಡಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವಿರಿ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟನು.

ಶಶಿಲೇಖಿಗೆ ಜೋಯಿಸನ ಭವಿಷ್ಯ ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಮೊಗವು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕೆಂಪಾಯಿತು. ‘ಹಾಗಾದರೆ ನಮ ಸಂಧಿ ಸಾಧಿಸಬಹುದೇ?’ ಶಶಿಲೇಖಿ ಮರಳಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

‘ಶಶಿಲೇಖಾದೇವಿ, ನೀವೇ ಟೂಂಕ ಕಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಸಂಧಿ ಅಸಾಧ್ಯ ವಾದೀತೆ? ಮೊನ್ನಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೂ ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೂ ಅಂತರವಾಗಿದೆ

ಎಷ್ಟೇ ತೊಂದರೆಗಳೊದಗಿದರೂ ನೀವು ತಪ್ಪದೆ ನಿಮ್ಮ ನಿರ್ಧರದಂತೆ ನಡೆಯಿರಿ; ಅಂದರೆ, ಜಗನ್ನಾಥನು ಯಶಸ್ಸು ಕೊಡುವನು' ಜ್ಯೋತಿಷಿ ಅಶೀರ್ವಾದಪೂರ್ವಕ ಹೇಳಿದನು.

‘ಜೊಯಿಸರೇ, ನೀವು ಕನ್ನಡ ದೊರೆಗಳನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲವೆ?’

‘ಅಹುದು; ಅವರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈಂಟು ದಿನ ಇದ್ದೆನು.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಅವರ ಸ್ವಭಾವ ಹೇಗಿದೆ?’

‘ಉದಾರಿಗಳು, ಅಂತಃಕರಣಿಗಳು, ವಿನಯಿಗಳು, ದಾನಿಗಳು, ಮಮತೆಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣರು,.....’

‘ನಾನದನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲ.’

‘ನೀವು ಕೇಳಿದುದೇನು?’

‘ಯಾರಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಕಾಣ ಬಯಸಿದರೆ?’

‘ತತ್ಕ್ಷಣ ಕಾಣುವರು.’

‘ಒಳ್ಳೇ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಜನರ ದೂರುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವರೇನು?’

‘ಕಾಣಬಂದವರನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಸಹಾನುಭೂತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸುವರು. ಅವರ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವರು.’

ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೊಂಚ ಸಮಯ ಚರ್ಚೆಯಾಗಲು, ಶಶಿಲೇಖೆ ಜೊಯಿಸನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಸಂಭಾವನೆಯಿತ್ತು ಕಳುಹಿದಳು.

ಅಪ್ಪಾಜಿ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟವನು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಮರಳದೆ, ನೇರವಾಗಿ ಸಿಂಹಾದ್ರಿಗೆನೇ ಹೋದನು.

ರಾಯನು ಮತ್ತು ರಾಮಲಿಂಗನು ಅಪ್ಪಾಜಿಯ ಬರವನ್ನೇ ಎದುರಿಸಿದರು. ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅವರಿವರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಕಾರ್ಯದ ಯೋಚನೆಯೇ ಮನೆಮಾಡಿದ್ದಿತು.

‘ರಾಮಲಿಂಗ, ಗಜಪತಿಯ ಬಲವು ಎಷ್ಟಿರಬಹುದು?’

‘ಪ್ರಭುಗಳೇ, ನನಗೆ ಅದೇ ಯೋಚನೆಗಿಟ್ಟಿದೆ. ಬಹಳವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ನನಗದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಸಿದ್ಧತಿ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವಿರಿ?’

‘ನಾನಾದರೂ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಅವರಾದರೂ ನಿಶ್ಚಿತ ಸಂಗತಿಯನ್ನೇನೂ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಬರುವವರೆಗಂತೂ ನಮಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ.’

ಹೀಗೆ ಅರಸು-ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಲಿರುವಾಗಲೇ ಅಪ್ಪಾಜಿ

ಬಂದ ವಾರ್ತೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಅಸ್ವಾಜಿ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟನು. ಅರಸು-
ಸೇನಾಪತಿಗಳೇರ್ವರೂ ಆನಂದದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು.

‘ಎನು ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ವಾರ್ತೆಯೇನು?’

‘ವಾರ್ತೆ ಪ್ರಭುಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.’ ‘ಪ್ರಭುಗಳನ್ನೇ?’

‘ಅಹುದು ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ಒಪ್ಪಂದ ಅಥವಾ ಯುದ್ಧಗಳು ನಮ್ಮ
ದೊರೆಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ.’

‘ನಿಮ್ಮ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಕೊಂಚ ಭಾಷ್ಯ ಬರೆಯಿರಿ ನೋಡುವಾ’

‘ಅಸ್ವಾಜಿಯವರೇ, ನೀವೇನು ಗಜಪತಿಯಿಂದ ಸಂದೇಶ ತಂದಿರು
ವರೋ?’ ‘ಸಂದೇಶ ಗಜಪತಿಯಿಂದಲ್ಲ....’

‘ಇನ್ನಾರಿಂದ?...’ ‘ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮಹಾರಾಣಿಯಿಂದ.’

‘ಎನು ಅಸ್ವಾಜಿಯವರೇ, ಈಗಲೇ ಮಹಾರಾಣಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರಲ್ಲ?’

‘ಅಹುದು. ಅಷ್ಟು ಲಕ್ಷಣವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದೇ ಬಂದಿರುತ್ತೇನೆ’

‘ಎನಿದ್ದುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರಿ ನೋಡುವಾ.’

‘ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ನನಗೆ ನಿಶ್ಚಿತಸಂಗತಿಯೇನೂ ತಿಳಿಯದು.’

‘ನಿಮ್ಮ ಒಗಟೇ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ?’

‘ಇದರಲ್ಲಿ ಒಗಟೇನೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.’

‘ಒಳ್ಳೇದು. ನೀವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದುದನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಿರಿ.’

‘ನಾನು ಯಾವ ಗುಟ್ಟನ್ನೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂಬದು ನಿಜವೇ; ಆದರೆ ಅಷ್ಟ
ರಿಂದ ನಾನೇನೂ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿರಿ. ನಾನೊಂದು
ಅತಿ ಮಹತ್ವವಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವೆನು.’ ‘ಅದೇನು?’

‘ಕಲಿಂಗ ರಾಜಪುತ್ರಿ ಬೇಗನೆ ಕನ್ನಡ ದೊರೆಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬರ
ಲಿರುವಳು.’ ‘ಆಂ, ಇದೇನು ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಗತಿ!’

‘ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ನಾನು ಹೇಳಿದುದು ಸಚ್ಚಯಲ್ಲ.’ ‘ಎಕೆ?’

‘ಅವರು ಬಂದನಂತರವೇ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದು.’

‘ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಬರುವ ಕಾರಣ ತಿಳಿದಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ?’

‘ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಕನ್ನಡ ಸಿಂಹಾಹಸನವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಲು
ಬರಬಹುದು.’ ‘ಎನು ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಭಹಳವಾಗಿ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆಡೆಯಾಗಿರುವಿರಿ?’

‘ಅಲ್ಲ ಮಹಾಪ್ರಭು, ಉಪಹಾಸವಲ್ಲ. ಪ್ರಭುಗಳೇ, ಜಗನ್ನೋಹಿಸೀ
ದೇವಿಯನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿ ಬಂದೆನು. ಎನು ರಾಜಲಕ್ಷಣಗಳು! ಎನು
ದಿವ್ಯರೂಪು! ಆ ಮಹಾತಾಯಯ ಕರದಲ್ಲಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳಂತೂ ಅತ್ಯಂತ

ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತಾನೇ ಒಲಿದು ಬರುವಳೆಂದಲ್ಲಿ ಅನಂದವಾಗಬೇಡವೆ?

‘ಅಂತೂ ಜೊಯಿಸರ ಕಾರ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೈಗೂಡಿಸಿರುವಿರಿ.’

‘ಪ್ರಭುಗಳೇ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವೆಂದರೆ, ಯಾವದೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಮಾಲೋಚಿಸುವದು.’ ‘ಮುಂದೆ?’

‘ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳು ಜಗನ್ನೋಹಿನಿದೇವಿಯಿಲ್ಲನುರಕ್ತರಾದ ಸಂಗತಿ ಕೇಳುತ್ತಲೆ, ಆ ದೇವಿ ಅನುಪಮ ರೂಪವತಿಯೂ ಶುಭಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನೆಯೂ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೆನು; ಆದರೂ ಒಂದು ಸಲ ನೋಡಲೇಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆ ಬಹಳವಿತ್ತು. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸಂಧಿಯೂ ಸಾಧಿಸಿತು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿದೇವಿ ನಮ್ಮ ದೊರೆಗಳ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯಾದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮಹಾ ಪ್ರಭುಗಳು ಪೂರ್ಣ ಸುಖಿಯಾಗುವರಲ್ಲದೆ, ಕನ್ನಡ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಅನಂದ ವನ್ನನುಭವಿಸುವರು; ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಘನತೆಗೇರುವದು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ದೊರೆಗಳಿಗೆ, ವಿಜಯನಗರಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ, ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಕ್ಕವಳಾದ ದೇವಿಯೆಂದರೆ, ಜಗನ್ನೋಹಿನಿದೇವಿಯೇ ಎಂದು ನನಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಆ ಮಹಾತಾಯಿ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜೋಪಾನ ಮಾಡುವಳು.’

‘ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರವೇನು?’

‘ಈಗಲೆ ಯಾವದನ್ನೂ ಹೇಳಲಾರೆನು.’ ‘ಇನ್ನೂ ಏನು ಹೇಳುವಿರಿ?’

‘ಜಗನ್ನೋಹಿನಿದೇವಿ ಬೇಗನೆ ಬರಲಿರುವಳು ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಳು. ಅನಂತರವೇ ಏನೆಂಬ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನಿರ್ಧರಿಸುವಾ.’

‘ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಮಗೆ ತೋರಿದ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ?’

‘ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯವೇನು? ಗಜಪತಿ ಮೆತ್ತಗಾಗಿರುವನು. ನಮ್ಮ ದೊರೆಗಳ ಸದ್ಗುಣಗಳೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನಾಕರ್ಷಿಸಿವೆ; ಆದರೆ ತಾನಾಗಿ ಸಂಧಿಗೆ ಮುಂದೊರೆಯಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದವನಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವನು.’

‘ಯುದ್ಧದ ಸಿದ್ಧತೆ ಹೇಗಿದೆ?’

‘ತನ್ನ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲೆ ಹಾಕುತ್ತಿರುವನು. ಯುದ್ಧದ ವಿಷಯಕ ವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಿದ್ಧತೆಯಿರುವದು.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಸಂಧಿ ಹೇಗಾಗುವದು?’

‘ಅದನ್ನು ನಾನು ಈಗಲೆ ಹೇಳಲಾರೆನು.’

೯ ಸಂದರ್ಶನ.

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ-ಶಶಿಲೇಖೆಯರು ತಮ್ಮ ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ-ಕಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಧಿ ಸಾಧಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಮನವನ್ನಾಕರ್ಷಿಸಿದ ಪ್ರಿಯರನ್ನು ಫಡೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದು ಹಿಂದೆ ಬಂದಿದೆ. ಅದೇ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿರ್ವರೂ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಹಳ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಕೈಗೂಡಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು; ಏಕೆಂದರೆ, ಆ ಸಂಗತಿ ಗಜಪತಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ, ಅವನೆಂದೂ ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೋಲಿನ ಕಲಂಕವು ಆತನಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ನರಪತಿಯ ಶೌರ್ಯ-ಸದ್ಗುಣಗಳ ಪರಿಚಯವು ಅವನಿಗೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಇದ್ದಿತು. ಮುಂದಾದರೂ ತನಗೆ ಸೋಲು ನಿಶ್ಚಿತವೇ ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಂತಹನ ಮಿತ್ರತ್ವ ಸಾಧಿಸುವದೇ ಒಳಿತೆಂದು ಅವನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು; ಆದರೆ - ಅಭಿಮಾನ ಒಂದಿದ್ದಿತಲ್ಲ? ಸೋತ ಅಪಮಾನವೇ ಸಾಕಷ್ಟಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಏತನೇ ತಾನೇ ಸಂಧಿಗೆಂದು ಮುಂದೊರೆಯುವುದೆಂತು? ಏನೇ ಆದರೂ ಕೊಣೆಯ ವರೆಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದೇ ಎಂದು ಅವನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗಳು ಕನ್ನಡ ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ - ತಮ್ಮ ಕಲಿಂಗ ನಾಡಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಾಶಕ ಶತ್ರುವಿನ ಬಳಿಗೆ-ಹೋಗುವುದೆಂದರೆ, ಅವನಿಗೆಂದಾದರೂ ಸಮ್ಮತವಾದೀತೆ? ಅಂತೆಯೇ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಬಹಳ ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದಳು. ಇದಲ್ಲದೆ ತಾನು ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತೆ? ಆದರ ಪರಿಣಾಮ ಹಿತವಾದುದಿದ್ದಿತೆ? ಆದರಿಂದ ತನಗೂ ತನ್ನ ನಾಡಿಗೂ ಒಳಿತಾಗುವಂತಿದ್ದಿತೆ? ಇವೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಆಕೆಗೆ ಬಹಳ ಪೀಡೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಅನೇಕ ಬಗೆಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದಳು. ಶಶಿಲೇಖೆಯೊಬ್ಬಳ ಉತ್ತೇಜನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಕೈಹಾಕುವುದು ಶಕ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.

‘ಲೇಖಿ, ನಾವು ಹೋದರೆ ತಂದೆಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಆ ಮೇಲೆ ಅವರು ಕೋಪಿಸಬಹುದು; ಆದುದರಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಯೋಚಿಸಿ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು’

‘ರಾಜಪುತ್ರಿ, ಅಹುದು. ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನಿಜವಿದೆ, ಆದರೆ ನಾವಾದರೂ ಯೋಚಿಸದೆ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಳ್ಳಲಿರುವುದಿಲ್ಲ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯವರೆಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೋ?’

‘ಅಂದರೆ, ನಿನಗೆ ಇನ್ನೂ ಸಂದೇಹವಿದೆಯೇ?’

‘ನಾನಿನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ವಿಚಾರಿಸಿಲ್ಲ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ನಿರ್ಣಯವಾಗುವುದಾನಾಗ?’

‘ಛೇ! ನನಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ.’

‘ಸಂಶಯಾತ್ಮಾ ವಿನಶ್ಯತಿ’ ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸಂಶಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಏನೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ ನೋಡು. ಈ ಒಂದು ಸಂಧಿಯನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದರೆ, ಮುಂದಿನ ಪರಿಣಾಮಗಳೇನಾಗುವವೆಂಬ ಯೋಚನೆ ಮಾಡು. ಕನ್ನಡ ದೊರೆಯು ಬಲಿಷ್ಠನಿರುವನು. ಚತುರನಿರುವನು. ಯುದ್ಧ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣನಿರುವನು. ಆತನ ಸಹಾಯಕರಾದರೂ ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಕೊರತೆಯುಳ್ಳವರಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಆತನು ಮುಂದಾಗಲಿರುವ ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಗೆಲ್ಲುವನು. ಆಗ ಕಲಿಂಗದ ಗತಿಯೇನಾಗಬಹುದೆಂಬದನ್ನು ನೀನೇ ತಿಳಿದು ನೋಡು. ಇನ್ನೂ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮರೆತರೂ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗುವ ಅಪಾರ ಪ್ರಾಣಹಾನಿ, ಅಪರಮಿತ ಸಮತ್ತಿಯ ನಾಶ, ತಂದೆ ಸತ್ತ, ಪತಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ, ಪುತ್ರರು ನಾಶವಾದ, ಮಕ್ಕಳ ಶೋಕ, ಮಡದಿಯರ ಗೋಳಾಟ, ಮಾತೆಯರ ಕಳವಳಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳು. ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕಲಿಂಗವು ಕುಂಕುಮ ವಿಹೀನಳಾದ ಸತಿಯಂತಾಗಬಹುದು. ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಅವಸ್ಥೆ ಏನಾದೀತೆಂಬದಂತೂ ಊಹೆಗೆ ಮೀರಿದುದಿದೆ. ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯೇ ಆ ಮೇಲೆ ಏನಾದೀತೆಂಬದು ಕೂಡ ಊಹಿಸಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ನೋಡು. ನಾವು ಕೈಕೊಳ್ಳಲಿರುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥವಿರುವದೇನೋ ಸಟೆಯಲ್ಲ; ಅದರೆ ತನ್ಮೂಲಕ ದೇಶ, ರಾಷ್ಟ್ರ, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಹಿತವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ವೈರಭಾವ ನಷ್ಟವಾಗಿ, ಮಧುರ ಸ್ನೇಹ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುದು. ರಾಜಪುತ್ರ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ.....’

‘ಲೇಖಿ, ಸಾಕು ಸಾಕು. ನಾನೀಗ ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧಳಿರುವೆನು. ಹೊರಡುವುದಾವಾಗ ಹೇಳು?’

‘ಇಂದು ತೃತೀಯ ಪ್ರಹರದ ಕೊನೆಗೆ. ಮತ್ತೆ ಮೊಬ್ಬಳಿಗುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮರುಳತಕ್ಕುದು. ಇಷ್ಟು ಸಮಯ ಸಾಕಾಗುವುದು.’

‘ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಹೋಗುವುದಲ್ಲವೆ?’

‘ಏಕೆ, ನಿನಗೆ ಬೇಸರವೇನು?’

‘ಛೇ! ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳಿದೆ.’

‘ನಾನೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿರುವೆನು. ಕಾಲುದಾರಿಯಿಂದ ಹೊರಟರೆ ಭೀತಿಯೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಅರ್ಧಪ್ರಹರದಲ್ಲಿ ತಲುಪಬಹುದು.’

‘ಇಲ್ಲಿ ಸೇವಕರಿಗೆ ಏನೆಂದು ತಿಳುಹಬೇಕು?’

‘ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಾವು ವಾಯುವಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳುಹಬೇಕು; ಮತ್ತು ನಿತ್ಯದ ಸಮಯಕ್ಕೇನೇ ಮರಳುವೆವು; ಅಂದರೆ ತೊಂದರೆಯೇನೂ ಆಗದು.’

‘ಒಬ್ಬಿಬ್ಬ ಸೇವಕರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು ಒಳಿತಲ್ಲವೆ?’

‘ಏಕೆ, ಭೀತಿಯೆನಿಸುತ್ತಿದೆಯೇನು?’

‘ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಆದರೂ ಸಂಗಡ ಕರೆದೊಯ್ಯುವದೊಳಿತೆಂದು....’

‘ಫಿ! ರಾಜಪುತ್ರ, ಅದು ಮಾತ್ರ ಬೇಡ.’ ‘ಏಕೆ?’

‘ನಾವೀ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಹಳ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇನ್ನಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಕೂಡದು; ಮತ್ತು ಈಗ ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನೂ ಕ್ರಮಿಸಿದವರು ಮಹಮ್ಮದೀಯರಲ್ಲ; ಸಚ್ಚೀಲರಾದ ಕನ್ನಡಿಗರು. ನಮಗೆ ಯಾವ ಒಗೆಯ ಆಪತ್ತಿಯೂ ಒದಗಲಾರದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಅಂತಹ ಸಂಗತಿಯೇನಾದರೂ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಕಿರುಗತ್ತಿಗಳಿಲ್ಲವೆ?’

‘ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ.’

ಹೀಗೆ ನಿರ್ಧರವಾಗಿ ಈರ್ವರೂ ತೃತೀಯ ಪ್ರಹರ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬೆಚ್ಚನ ಕಿರಣಗಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲವಾದುದರಿಂದ ಬನದೊಳಗಿನ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗವೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗೂಡು-ಬೀಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ವನದ ರಮಣೀಯತೆ ನೋಡುತ್ತ ಪುಸನ್ನಮನದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದುವು ತೃತೀಯ ಪ್ರಹರ ಕಳೆಯುತ್ತ ಬರಲು, ಚಂಡಭಾಸ್ಕರನ ಕೋಪವು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಒಂದೊಂದೇ ಪ್ರಾಣಿ ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಕೃಹತ್ತಿತು. ಬಿಸಿಲು ಎಷ್ಟೇ ಪ್ರಬಲವಾದರೂ ವನದೊಳಗಿನ ವೃಕ್ಷರಾಜಿಗಳು ಹೆತ್ತು ಹೊತ್ತು ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಮಾತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ದಟ್ಟಾಗಿ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಗಳಿಗೆ ಕೆಳಗಿಳಿಯಲು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕದಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದುವು; ಆದರೆ ಅಂತಹ ಸದ್ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೆಲ್ಲ? ಅವು ಸ್ವಾರ್ಥಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೇರೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡದೆ, ತಮಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ವೃಕ್ಷರಾಜಿಗಳಿಗೆ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದುವು. ಸಜ್ಜನರಾವಾಗಲೂ ಸಜ್ಜನರೇ! ಭೂಮಾತೆಯ ತಾಪ ಪರಿಹಾರ

ಕೈಂದು ನಿಂತ ಅವು ಪ್ರಾಣವರ್ಗದ ಸಂಕಟವನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸಲು ಹಿಂದೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾಪ್ರತಾಪಿ ಭಾಸ್ಕರನ ಬೇಗೆಗೆ ಬೇಗುದಿಗೊಂಡು ಬಳಲಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ನೆಳಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಚಿಗಿತ ಹಸುರೆಲೆಗಳ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಸಂತೈಸುತ್ತಲಿದ್ದವು; ಆದರೆ ಇಳಿಹೊತ್ತಾಗಲು ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಗೊಂದು ಹೊರ ಹೊರಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದರು. ಮಂದಮಾರತುನಾದರೂ ಕಡು ಪ್ರತಾಪಿ ರವಿರಾಜನಿಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಅಡಗಿ ಕುಳಿತವನು, ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಯಲಿಗೆ ಬರುವುದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ಪಶುಪಕ್ಷಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಹಾರ ಶೋಧನೆಗೊಂದು ಬಹಿರ್ಮುಖವಾಗಿದ್ದರು.

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಶಿಲೇಖ ಮತ್ತು ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯರೀವರೂ ಕಾಲುದಾರಿಯೊಂದರಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರ ಬಾಯಿಗೂ ಬೀಗ ಬಿದ್ದಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಸುತ್ತಲಿನ ರಮ್ಯ ನೋಟವು ಅವರ ಮನರಂಜನೆ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಚಿಗಿತ ಗಿಡ-ಬಳ್ಳಿಗಳು ನಿಸರ್ಗ ರಮಣೀಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಮಂದಮಾರತನು ಮನೋಹ್ಲಾದಕ ಸುವಾಸನನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹತ್ತುದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹರಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಮನಮೋಹಕ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನೀಂಟಿದ ತುಂಬಿಗಳು ಮದವೇರಿ ಮಧುರವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಹಸುರು ಹುಲ್ಲಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅರಳಿದ ಅನೇಕ ವನ್ಯಕುಸುಮಗಳು ಮಾನವತಿಯರಂತೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮೊಗವೆತ್ತುತ್ತಲಿದ್ದವು.... ಇನ್ನೂ ಇಂತಹ ಸುಮಧುರ ನೋಟಗಳು ಅನೇಕವಾಗಿದ್ದವು; ಆದರೆ ಅವಾವುಗಳಿಂದಲೂ ಅವರಿಗೆ ಉಪಯೋಗವಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೂಕ ಮನದಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರ ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ವಿಚಾರ ಮನೆ ಮಾಡಿದ್ದಿತು. ‘ಕನ್ನಡ ದೊರೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಮನ್ನಣೆ ಹೇಗಾದೀತು?’ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಾಹಸದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅದುವರೆಗೂ ಕನ್ನಡರಾಜನ ಯಶೋದುಂದುಭಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದರು, ಜನಮುಖದಿಂದ ನರಪತಿಯ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಸಾಕೆನಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಿದ್ದರು, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಡೆಯನ ಶೌರ್ಯದಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮನದಣೀಯ ಕೇಳಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ರಾಯನ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಅವರು ಒಳ್ಳೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು; ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದರಸು ಆದರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಡೆಯಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿಯೇ ಅವರು ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಸಂದೇಹವೊಂದು ಇದ್ದೇ ಇದ್ದಿತು. ‘ಒಂದುವೇಳೆ ನಮ್ಮ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ?’ ಎಂಬುದೇ ಅವರ ಶಂಕೆಯಾಗಿದ್ದಿತು.

ಅಂತೆಯೇ ಅವರೀರ್ವರ ಮನವು ಸುತ್ತಲಿರುವ ರಮಣೀಯ ನೋಟದಿಂದ ರಂಜಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರಹರದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರೀರ್ವರು ಸಿಂಹಾ ದ್ರಿಗೆ ತಲುಪಿದರು ವೇಳೆಗಳೆಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರೀರ್ವರೂ ಗುಪ್ತವೇಷ ದಿಂದ ನರಪತಿಯ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದರು. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತಲೆ ತಮ್ಮ ಬಿನ್ನಹ ಪತ್ರವನ್ನು ಒಳಗೆ ಕಳುಹಿದರು. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯದ ಚತುರ ಮಂತ್ರಿ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಅವರನ್ನು ಆದರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು.

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಎಷ್ಟೇ ಧೀರತೆ ತಳೆ ದರೂ ಅಧೀರತೆ ಬೆನ್ನು ಬಿಡದಾಯಿತು. ಆಕೆ ತನ್ನ ಭಾವೀ ಪತಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಅದೂ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ರೀತಿಯಿಂದಲ್ಲ; ಆಕೆಯವೇ ಒಂದು ನವರೀತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯ ಆಕೆಯ ಮೇಲಿದ್ದಿತು. ತನ್ನೂಲಕ ತನ್ನ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ನೆರವೇರಿಸಬೇಕಿದ್ದಿತು. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ವಿಚಾರಗಳ ಭಾರದ ಮೂಲಕವೋ ಏನೋ ಆಕೆಯ ತಲೆ ತಗ್ಗಿದ್ದಿತು, ಕಾಲು ತತ್ತರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು, ಶರೀರ ಕಂಪಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು, ಮೊಗ ಕೆಂಪಾಗಿ ದ್ದಿತು; ಆದರೂ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮುಂದಾಗಲೇಬೇಕಿದ್ದಿತು.

ಮುಂದು ಮುಂದು ಅಪ್ಪಾಜಿ, ಆತನ ಹಿಂದೆ ಶಶಿಲೇಖೆ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಹೀಗೆ ಮೂವರೂ ನರಪತಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಸೇನಾ ಪತಿ ರಾಮಲಿಂಗನು ಆದರದಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಗೆ ವಂದನೆ ಯನ್ನರ್ಪಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಶಿಲೇಖೆಯ ಮೇಲೊಂದು ನನ್ನೋಟ ಬೀರಲು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ನಗುಮುಖದಿಂದ:— 'ಕಲಿಂಗ ರಾಜನಂದಿನಿಗೆ ಸುಸ್ವಾಗತವು' ಎಂದು ನುಡಿದು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಅಸನಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು.

ತನಗೆ ದೊರೆತ ಸತ್ಕಾರವು ತನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವೆನಿಸಿತು. ಕೆಳಮೊಗಲಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಳು. ಒಂದು ಸಲ ಮೇಲೆ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟುಪಟ್ಟರೂ ಮೊಗ ಮೇಲಾಗಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಕೊಂಚ ಸಮಯ ಸ್ತಬ್ಧತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಕುಶಲ ಮತಿಯಾದ ಅಪ್ಪಾಜಿಯು, 'ಕಲಿಂಗ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಇಂದು ಬಂದ ಕಾರಣ

ವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾರ್ವಭೌಮರು ಅದನ್ನು ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಬಹುದು.' ಎಂದನು.

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಗ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯೇ ಮಾತನಾಡಬಹುದೆಂದು ಶಶಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ತಡೆದಳು; ಆದರೆ ಆಕೆ ಬಾಯಿ ಬಿಚ್ಚುವ ಲಕ್ಷಣ ತೋರಲ್ಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ತಾನೇ ಉತ್ತರ ವೀಯಬೇಕಾಯಿತು: 'ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳೇ ಮತ್ತು ವಿಜಯ ನಗರದ ಸಾರ್ವಭೌಮರೇ, ಈ ದಿನ ಅನಿರ್ವಾಹವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ-ಕಲಿಂಗಗಳ ಭಾವೀ ಹಿತವನ್ನನುಲಕ್ಷಿಸಿ, ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಬಡಗಾಡುವ ಈ ಅನುಚಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಡೆಹಾಕಬೇಕೆಂದು ರಾಜಕುಮಾರಿ ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಕರ್ನಾಟಸಿಂಹಾಸನಾರೋಹಿಗಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವಳು' ಎಂದಳು.

'ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಒಳಿತೇ ಆಯಿತು. ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರಾದರೂ ಭಾರತೀಯರಾದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬ ತಾಯಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದುದರಿಂದ ನಾವೀ ವರ್ತೂ ಬಂಧುಭಾವದಿಂದಲೇ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದವ ರಿರುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಅನಿರ್ವಾಹಪಕ್ಷ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಆಗಲಿ. ಆ ವಿಷಯ ಈಗ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕ-ಕಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಹಿತವಹವಾಗುವಂತಹ ಉಚಿತ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನಿತ್ತರೆ, ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ಉಪಕೃತರಾಗುವರು' ಅಪ್ಪಾಜಿ ಪುನಃ ಉತ್ತರವಿತ್ತನು.

'ಸೂಚನೆಯನ್ನೇನೋ ಕೊಡಲಿರುವರು; ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭುಗಳು ಒಂದು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಡಬೇಕು.' ಶಶಿ ಲೇಖೆಯೆಂದಳು.

'ಯೋಗ್ಯವಾದ ಯಾವ ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನಾದರೂ ಕನ್ನಡದೊರೆಗಳು ಕೊಡುವರು. ಆಶ್ವಾಸನೆಯೇನು? ಎಂಬದನ್ನು ತಿಳುಹಬಹುದು.' ಅಪ್ಪಾಜಿ ಯೆಂದನು.

'ಈಗ ನಾವು ಬಂದ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಕನ್ನಡದರಸಿನೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಕೂಡದು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆಯಿತ್ತರೆ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ರಾಜನಂದಿನಿ ತಮ್ಮ ಸೂಚನೆ ಕೊಡುವರು' ಶಶಿಲೇಖೆಯೆಂದಳು.

ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಯನತ್ತ ನೋಡಿದನು. ರಾಯನು ಸಮ್ಮತಿ ಸೂಚಿಸಿದನು. 'ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕಲಿಂಗ ರಾಜಪುತ್ರಿಯವರು ಭೀತರಾಗಲು ಕಾರಣವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಸೂಚನೆ ಮಾನ್ಯವಿದೆ.' ಎಂದನು

ಶಶಿಲೇಖೆ ರಾಜಪುತ್ರಿಯತ್ತ ನೋಡಿದಳು. ಆಕೆ ಲೆಖೆಗೆ ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡಲು ಸೂಚಿಸಿ, ತಾನು ಮಾನವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಳು.

‘ಪ್ರಭುಗಳು ಯುದ್ಧಕಾರ್ಯದಿಂದ ಪರಾವೃತರಾಗಿ ಮೈತ್ರಿಗೆ ಸಿದ್ಧರಿರುವರೆ? ನಾನು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಇರಲಿ.’ ಶಶಿಲೇಖೆಯಿಂದಳು.

‘ಉಚಿತವಾದ ರೀತಿಯಿಂದ ಮೈತ್ರಿ ದೊರೆವುದಾದರೆ ಇವಂನಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧರೇ ಇರುತ್ತಾರೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದರೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.’ ಅಸ್ಪೃಷ್ಠೆಯಿಂದನು.

ಅಲ್ಲಿ ಐವರಿದ್ದರೂ ಮಾತನಾಡುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಇಬ್ಬರೇ ಹೊತ್ತಂತಾಗಿತ್ತು. ಉಳಿದ ಮೂವರೂ ಮಾನವಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

‘ಹಾಗಾದರೆ ತಮ್ಮ ಸಂಧಿಯ ಸೂಚನೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ್ದಿದೆ?’ ಶಶಿಲೇಖೆಯಿಂದಳು.

‘ನಮ್ಮ ಸೂಚನೆಯೇನೇ ಇರಲಿ; ಆದರೆ ಈ ಕಲಿಂಗ ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ವರೇನೂ ಗಜಪತಿಯವರಿಂದ ಸಂಧಿಯ ದೌತ್ಯ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬಂದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ?’

‘ಇಲ್ಲ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಅವರು ನಮಗೆ ಯಾವ ಸಂಗತಿ ಸೂಚಿಸಲಿರುವರು?’

‘ಅವರ ಸೂಚನೆಯಿಂದರೆ, ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭುಗಳೇ ಸಂಧಿಗೆ ಮುಂದಾಗಬೇಕು’

‘ಅಂದರೆ?’

‘ಸಂಧಿಯ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ಬಳಿಗೆ ಪೋದಲು ಕನ್ನಡ ದೊರೆಗಳೇ ಕಳುಹಬೇಕು.’

‘ಸದ್ಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಅಶಕ್ಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.’

‘ಅದೇಕೆ?’

‘ಕಲಿಂಗರಾಜರು ತಮ್ಮ ಬಲವಾದ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವರೆಂದು ನಾವು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವೇ ಸಂಧಿಗೆಂದು ಮುಂದಾದರೆ, ಜನರು ನಮಗೆ ಏನೆನ್ನಬಹುದು? ಗಜಪತಿಯ ಬಲಕ್ಕೆ ಭಯಪಟ್ಟರೆಂದೆನ್ನಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಇದರಿಂದ ಕನ್ನಡ ದೊರೆಗಳ ಮನ್ನಣೆಗೆ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ವಿಜಯನಗರದ ಘನತೆಗೆ ಕುಂದು ಬಂದಂತಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭುಗಳಿಗೆ ಕೀಳ್ಮೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಹೀಗಾಗುವದು ಕಲಿಂಗ ರಾಜಪುತ್ರಗೆ ಸರಿದೋರುವುದೇ?’

‘ಛೇ, ಅವರು ಹಾಗೆ ಎಂದೂ ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಅವರ ಸೂಚನೆಯೇನಿದೆ?’

‘ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭುಗಳು ತಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಧಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚನೆಯಿರುತ್ತದೆ.’

‘ಯೋಗ್ಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಭುಗಳು ಅವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧರೇ ಇರುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ.....’

‘ಆದರೆ ಏನು?’ ‘ಗಜಪತಿಯ ಸಿದ್ಧತೆಯಂತೂ ನಡೆದಿದೆಯಲ್ಲವೇ?’

‘ಅಹುದು, ನಡೆದಿದೆ; ಮತ್ತು ರಾಜಪುತ್ರಿಯರಾದರೂ ಅದೇ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಬಯಸುತ್ತಾರೆ.’ ‘ಅದೇನು?’

‘ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ರಾಜರ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಫಲವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅದರಿಂದ ಸಂಧಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು.’

‘ಒಳ್ಳೇ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸಲಹೆ! ಕಲಿಂಗ ರಾಜರು ಸಂಧಿಗೆ ಮುಂದಾಗದೆ ನಾವೇ ಮುಂಬರುವುದೆಂತು?’

‘ಸೋತ ಅಪಮಾನದಿಂದ ಅವರು ಬೆಂದ ಹೃದಯದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ; ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಗೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದು ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಅಪಮಾನಕರವೆನಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ದೊರೆಗಳೇ ಮೈತ್ರಿಯ ಕರವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಸೋಲಿನಿಂದ ಬೋಲು ಮೋರೆ ಹಾಕಿದ ಕಲಿಂಗ ರಾಜರಿಗೆ ಮೊಗವೆತ್ತಲನುವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಹೃದಯ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗಬಹುದು; ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಪ್ರಭುಗಳ ಘನತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಹೋಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾನ-ಮನ್ನಣೆಗಳೂ ಬೆಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.’

ಅಪ್ಪಾಜಿ ಶಶಿಲೇಖೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆನಂದಭರಿತನಾದನು. ಅವನು ಶಶಿಲೇಖೆಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಗತಿ ದೊರಕಿಸಿದನು ಇಷ್ಟು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅಸ್ತಮಯ ಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸಿತು. ಶಶಿಲೇಖೆ ತಾವು ಹೊರಡುವ ಸೂಚನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಅದುವರೆಗೆ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಸ್ತಬ್ಧಳಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ತಾನೂ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿದಳು; ಆದರೆ ಅದೇಕೋ ಮುಖದಿಂದ ಮಾತೇ ಹೊರಡದಾದುವು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ದೊಡೆಯನ ಮೊಗದತ್ತ ತನ್ನ ನೋಟ ಕಳುಹುತ್ತ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಮಾತಾಡುವ ‘ಮಕ್ತೆ’ಯನ್ನು ಅಪ್ಪಾಜಿ ಮತ್ತು ಶಶಿಲೇಖೆಯರೇ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ರಾಮಲಿಂಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆತನಾದರೂ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಚಾಲನೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪಾಜಿಯಂತಹ ಚತುರನೂ ಹೆಸರುವಾಸಿಯೂ ಆದ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಹೊಣೆಗಾರ ಮಂತ್ರಿಯೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲು, ತನ್ನ

ಜಾಣತನಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸಿದ್ದನು; ಮತ್ತು ಅಂದಿನ ವಿಷಯ ಮಹತ್ವದ ರಾಜಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಯುದ್ಧಕಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾದ ತನಗೆ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಜ್ಞಾನವಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನು ತಿಳಿದನು. ಇದಲ್ಲದೆ ತಾನೇನಾದರೂ ಬಾಯಿಹಾಕಿ ಒಂದು ಸಮಯೇ ಚಿತವಲ್ಲದ ಮಾತನಾಡಿ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಅದರಿಂದ ಉಪಹಾಸಕ್ಕೊಳಗಾಗಬಹುದಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯ ಹಾನಿಯಾದರೂ ಆಗಬಹುದು, ಎಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ಅವನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಮನದನ್ನೆಯ ಮಾತು ಕೇಳುವುದೇ ಅವನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆಕೆಯ ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವನು ತಲೆದೂಗಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೃದುಮಾತುಗಳಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಿಲೇಖೆಯ ಕಲೆಯಂತೂ ಆತನಿಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಮೊದಲು ಸಲ ಕೂಡಿದಾಗಲೇ ಆಕೆ ಚತುರಮತಿಯಿದ್ದಳೆಂದು ಕಂಡಿದ್ದನು; ಆದರೆ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಮುಂದೊರಿದವಳೆಂದು ಅವನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಆಕೆ ಪೂರೈಸುವಳೆಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸಿದನು. ಅತ್ತ ರಾಯನ ಸ್ಥಿತಿಯಾದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಅತ್ಯಂತ ಧೀರ ಹೃದಯಿಯಾದ ಆತನ ಸ್ಥಿರಹೃದಯವನ್ನೂ ಅಲುಗಾಡಿಸಿದ ಆ ಸುರಸುಂದರಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುದರಿಂದ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆ ಮನಮೋಹಿನಿಯ ಮಧುರ ರೂಪ ನೋಡುವನು. 'ಆಕೆಯ ಇನಿಹಿಡ ಕೇಳಬೇಕು, ಆಕೆಯೊಡನೆ ಮಾತುಗಳಾಡಬೇಕು' ಎಂಬಭಿಲಾಷೆಯೂ ಇದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಸಾಧಿಸುವದೆಂತು? ಮೋಹಿನಿಯಂತೂ ಮುಗ್ಧಭಾವದಿಂದ ಮೂಕಳಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆ ಮುಗ್ಧ ಸೌಂದರ್ಯವಾದರೂ ಅತೀವ ಮನೋಹರವೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮೋಹಿನಿಯ ಸಿರಿಮೋಗವನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಆತನ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಹೀಗೆ ಅವರವರ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ, ಸುಮಧುರವಾಗಿ, ಸುಸಂಗತವಾಗಿ ಸಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತ ಸಮಯವಾಗಲು, ಶಿಲೇಖೆ ಮರಳುವ ಸೂಚನೆಯಿತ್ತಳು. ಅದರಿಂದ ಮೂವರಿಗೂ ಖೇದವಾಯಿತು. ಆ ಅನಂದಮಯ ಮಧುರ ವೀಲನವು ಕೊನೆಯವರೆಗೂಯೆ ಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಇದನ್ನು ಶಿಲೇಖೆಯಾದರೂ ಅರಿತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆಕೆಯಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅಂದು ಬೇಗನೆ ಮರಳುವುದೇ ಮುಂದೆ ಅಗಲದಂತೆ ಕೂಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಆಕೆಯು ತಿಳಿದಳು.

ಸಾಯಂಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸಲು ಅವರು ಹೋಗಲೆದ್ದರು. ಶಶಿಲೇಖೆ ಮತ್ತು ಮತ್ತೆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಆವುದೊಂದು ಚತುರೋಪಾಯದಿಂದ ಸಂಧಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಅಸ್ಪೃಜ ಯಾದರೂ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿರಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ವಚನವಿತ್ತುದಲ್ಲದೆ, ಮೈತ್ರಿ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಸಮಾಲೋಚಿಸುವ ಆಶ್ವಾಸನೆಯಿತ್ತು.

ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಸಾಧಿಸಿದಂತಾಗಲು, ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ-ಶಶಿಲೇಖೆಯರು ಹೊರಡಲನುವಾದರು. ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಮಯವಾದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಲು ರಾಮಲಿಂಗನಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ಶಶಿಲೇಖೆ ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದಳು; ಆದರೆ ಅದು ಯೋಗ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ರಾಯನಂದನು. ಅದುದರಿಂದ ರಾಮಲಿಂಗನು ಅವರೊಡನೆ ಹೊರಟನು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಒಂದು ಸಲ ರಾಯನನ್ನು ತುಂಬುಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿ ಹೊರಡುವ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟಳು.

ಮೂವರೂ ಸಿಂಹಾಚಲದಿಂದ ಹೊರಟರು. ಸಾಯಂಕಾಲದ ವೇಳೆಯಾದುದರಿಂದ ಸುತ್ತಲಿನ ನೋಟವು ಬಹಳ ರಮಣೀಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಭಗವಾನ್ ಸಹಸ್ರರಶ್ಮಿಯ ಸಾಯಂಕಿರಣಗಳು ಪೊಂಬಣ್ಣದ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೆ ಮರುಗು ಹಾಕುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಚಗಿತ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳು ಹಾಯ್ದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎಲೆಗಳ ಸಂದುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ನೆಲದ ವರೆಗೆ ಕನಕದ ಎಳೆಗಳಂತೆ ಹಾಯುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಅದರಿಂದ ರಾಮಲಿಂಗನಿಗೆ ವಿಜಯನಗರಸ್ಥಾಪನಾಚಾರ್ಯರಾದ ವೀರಯತಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಸ್ಥಾಪನೆಗೂ, ವೃದ್ಧಿಗೂ ಅವಶ್ಯವಾದ ಸಂಪತ್ತಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಂದ ಪಡೆದಸಂಗತಿ ನೆನಪಾಯಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾಗಿ, ಸಕಲ ಮಾನವ ಜನಾಂಗವನ್ನೇ ಚಕಿತಗೊಳಿಸುವಂತೆ, ತಮ್ಮ ಅಸದೃಶ ತಪೋರಾಶಿಯ ಬಲದಿಂದ ಕರೆದ ಸುವರ್ಣ ವೃಷ್ಟಿಯ ಸ್ಮರಣೆಯಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ ಅಂದು ಮರ್ತ್ಯರು-ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು-ಇವೇ ಕರ್ನಾಟಕದ ವೀರ ಕನ್ನಡಿಗರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಸುದೈವದಿಂದ, ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೇ ಕಂಡು ಅನುಭವಿಸಿ ಅತ್ಯಾನಂದ ಹೊಂದಿದ ಕಮನೀಯ ನೋಟವನ್ನು ಒಳಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅವನು ನೋಡಹತ್ತಿದನು. ಮನಸ್ಸು ಅಂತರ್ಮುಖವಾಯಿತು. ದೃಷ್ಟಿ ಬಾಹ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮರೆಯಿತು. ಅವರೊಡನೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಮೈಮೇಲೆ ಭಾನವಿಲ್ಲದವರಂತೆ ಹೊರಟಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಆ ಅತ್ಯಂತ

ಮಧುರತಮ ಸ್ವರ್ಗಿಯ ದಿವ್ಯ ನೋಟದಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತ
ಲಿರಲು, ಒಂದು ಕಂಟೆಯನ್ನು ಎಡವಿ ಬೀಳಲಿದ್ದನು. ಶಶಿಲೇಖೆ ಎಚ್ಚರಿ
ಸಲು ಕಣ್ಣೆರೆದನು.

‘ಏನು ಸೇನಾಸತಿಗಳೇ, ಅದಾವುದೋ ಗಹನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನ
ರಾಗಿರುವಿರಿ?’

‘ರಾಜಪುತ್ರಿಯವರೇ, ಈ ಗಿಡಗಳ ಎಲೆಗಳ ಸಂದುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು
ಬರುತ್ತಲಿರುವ ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮಿಗಳನ್ನು ನೀವು ನೋಡುವಿರಲ್ಲವೇ?’

‘ನೋಡದೇನು? ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವಾದುದರಿಂದ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ಅಂದವಾದ
ಕಿರಣಗಳು ಸುಂದರಾಕಾರವ ವೃಕ್ಷ ಸಂದಣಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಲು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂದು
ಗಳಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಭೂಮಿಗಳಿಗಿಳಿಯುವ ಬಂಗಾರದೇಕೆಗಳಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ರಮ
ಣೀಯವಾದ ನೋಟವನ್ನು, ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ
ಯೂ ನೋಡಿಯೇ ನೋಡುವನು. ಏಕೆ, ಲೇಖೆ?’

‘ಅಹುದು ರಾಜಪುತ್ರೀ. ಈ ರಮಣೀಯವಾದ ಸೂರ್ಯ ರಶ್ಮಿಗಳು,
ನಮ್ಮೀ ವನಗಳ ಸೊಬಗಿಗೆ ಮನಸೋತು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವೃಕ್ಷಸಂದಣಿ
ಯಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತು ಆನಂದದಿಂದ ವಿಹರಿಸುವ ದಿವ್ಯಾಂಗನೆಯರ ಸ್ಮರಣೆ
ತಂದೀಯುತ್ತಲಿವೆ.’

‘ರಾಜಪುತ್ರಿಯವರೇ, ಈ ಸುಮಧುರ ನೋಟವೇ ನನ್ನನ್ನೊಂದು
ಬೇರೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಳಿದೊಯ್ಯಿತು.’

‘ಅದಾವುದು?’

‘ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾದ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾದ
ಶ್ರೀಮದ್ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ತಮ್ಮ ಆತುಲವಾದ ತಪೋಬಲದಿಂದ ತೋರಿದ
ಅತ್ಯಂತ ಅಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ನೋಟವು ನನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದಿತು.’

‘ಅಂತಹ ಸುಂದರ ನೋಟವಾವುದು?’

‘ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅಡಿಗಲ್ಲು ಕೂಡಿಸಿದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ
ಯತೀಶ್ವರರು ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬಡವರಾಗಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಪಂಡಿತರು.’

‘ಮುಂದೆ?’

‘ಆಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ವಿದ್ವತ್ತೆಯಿಂದ ಬಡತನ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು
ವಿವಿಧವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿದರು; ಆದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.’

‘ಪರಕೀಯರ ಉಪದ್ರವದಿಂದ ತಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಯೋ-
ಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನರಾದ ರಾಜರಿಗೆ, ವಿದ್ಯಾ-ಬುದ್ಧಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡಲವ
ಕಾಶನೇ ದೊರೆಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೇನಾಯಿತು?’

‘ತಮ್ಮ ದಾರಿದ್ರ್ಯನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರು’

‘ಆಂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೇ?’

‘ಅಹುದು; ತಮ್ಮ ಬಡತನ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಶ್ಚಿತ ಮನಸ್ಸು ರಾದ ಅವರು ಬಹು ಕಠಿಣವಾದ ತಪವನ್ನೆ ಸಗಿದರು’

‘ಹುಂ ಮುಂದೆ?’

‘ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಅವರ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಮೈಮೋರಿ ದಳು.’

‘ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಯಾದಂತಾಯಿತು.’

‘ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಎದುರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಪೂರ್ತಿ ಯಾಗಲಿಲ್ಲ.’

‘ಅಂದರೆ?’

“ಸಂಪತ್ತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಅವರ ದೈವದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ನಿರುಪಾಯಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ‘ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಂಪತ್ತಿ ದೊರೆಯದು’ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು.”

‘ಆಂ, ಎಂತಹ ವಿಚಿತ್ರವಿದು! ಬಹು ಕಠಿಣವಾದ ತಪವನ್ನಾ ಚರಿಸಿ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನೇ ಕಂಡರೂ ನಿರಾಶರಾಗಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ!’

‘ಇಲ್ಲ. ಅವರು ನಿರಾಶರೆಂದೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ.’

‘ಆಂ ಅಂದರೆ? ಮುಂದೇನು ಮಾಡಿದರು?’

‘ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಮಾದರೂ ಕೊಡುವೆಯಾ? ಎಂದು ಅವರು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರು.’

‘ಆಂ, ಎಂತಹ ವೀರಪುರುಷನವ! ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೇನೆಂದಳು?’

‘ಕೊಡುವೆನು, ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕೊಡುವೆನು. ಈ ಜನ್ಮವೊಂದು ಕಳೆದರೆ ನೀನು ಬೇಡಿದಷ್ಟು ಕೊಡುವೆನು, ಎಂದು ವಚನವಿತ್ತಳು.’

‘ಮುಂದೇನು ಮಾಡಿದರು?’

‘ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಆ ಸಂಪತ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು.’

‘ಅವರಿಗೆ ಸಂಪತ್ತಿ ದೊರೆಯಲಿದ್ದುದು ಬೇರೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಲ್ಲವೇ?’

‘ಆ ಬೇರೊಂದು ಜನ್ಮವನ್ನೇ ಪಡೆಯಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು.’

‘ಅಂದರೆ?’

‘ಕೂಡಲೆ ಅವರು ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು.’

‘ಆಂ, ಬಹು ಚಾಣಾಕ್ಷರು, ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೇನೆಂದಳು?’

‘ಅನ್ನು ವುದೇನು? ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ್ಗೆ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ವಚನವಿತ್ತುಳು.’

‘ಹುಂ, ಮುಂದೆ?’

‘ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಪತ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬೀಳಲು, ವಿಜಯ ನಗರದ ಮೇಲೆ ಮೂರೂಮುಕ್ಕಾಲು ಗಳಿಗೆ ಹೊನ್ನಿನ ಮಳೆಯನ್ನೇ ಕರೆ ಯಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.’

‘ಅಹಾ, ಧನ್ಯರು! ತಪೋನಿಷ್ಠರಿಗೂ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಿಗೂ ಅಶಕ್ಯವೆನ್ನುವು ದಿಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.’

‘ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಅಬಾಲವೃದ್ಧರರಿರುವ ಈ ರಮಣೀಯ ನೋಟ ವನ್ನೇ ವೃಕ್ಷಪಲ್ಲವಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಯ್ದು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದ ಪೊಂಬಣ್ಣದ ರವಿರಶ್ಮಿಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.’

ಹೀಗೆಂದು ಮೂವರೂ ಗಿಡಗಳತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಅಲ್ಲೇನಿದೆ? ಆಗಲೇ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಅಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋದ ಪಕ್ಷಿಗಣವು ತಮ್ಮ ಮರಿಗಳ ಮಧುರ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಇಂಚರಗೆಯುತ್ತ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗೂಡುಗಳಿಗೆ ಮರುಳುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಚಂಡಾತಪದ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದ ಶೀತಲ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಸಕಲ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತ ಲಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಭೂಮಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ದಣಿದ ಸೂರ್ಯ ದೇವನು ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆಂದು ಪಶ್ಚಿಮಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಲು, ಭೂಜನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಕೂಡದೆಂಬ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಾರಕಾಗಣವು ತೋರಿದವು.

ಮೂವರೂ ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಯತಿವರರ ಸಚ್ಚರಿತ್ರ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ನಾಗಿರುವಾಗಲೇ ದಾರಿ ಹೇಗೆ ಕಳೆಯಿತೆಂಬದೇ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ರಾಮಲಿಂಗನ ಮನಸ್ಸು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪುಣ್ಯಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಶಶಿ ಲೇಖೆಯರಾದರೂ ಆ ಮಹಾ ಪುರುಷನ ಮಹಚ್ಛರಿತ್ರದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಿವಿ-ಮನಗಳು ಪವಿತ್ರವಾದುವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದರು. ಅಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷನ ಅಗಾಧ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೆ ತಮಗೆ ಅತೀವ ಆನಂದವಾಯಿತು; ಆದರೆ ಆ ಮಹಾಪುರುಷನಡಿಯಾಳಾಗಿ, ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಅಂತಹ ಸುಮಧುರ ನೋಟ ವನ್ನು ನೋಡಿದವರೆಷ್ಟು ಧನ್ಯರು! ಆತನ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಸಂಧಿ ದೊರೆತವರೆಷ್ಟು ಭಾಗ್ಯವಂತರು!! ಆ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಣ್ಣುಂಬ ನೋಡುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತವರೆಷ್ಟು ಸುದೈವಿಗಳು!! ಎಂಬ ಪವಿತ್ರತಮವಾದ ವಿಚಾರಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರು.

ಎಲ್ಲರೂ ವಿಚಾರಮಗ್ನರಾಗಿ ಮುಂದೊರೆಯುತ್ತಿರಲು, ಪೊಟ್ಟಿನೂರು ಸಮೀಪಿಸಿತು. ರಾಮಲಿಂಗನು ಮರುಳಲನುವಾದನು.

‘ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ಇಂಸು ನಮ್ಮ ಆತಿಥ್ಯಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತೇನೆ.’

‘ರಾಜಪುತ್ರಿಯವರೇ, ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನ ಕರುಣೆಯಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಆತಿಥ್ಯಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಯೋಗವು ಬೇಗನೇ ಬರಬಹುದು. ದಯವಿಟ್ಟು ಇಂದು ಮಾತ್ರ ಬಲವಂತಪಡಿಸಬೇಡಿರಿ.’

‘ಏಕೆ, ತಂದೆಯವರಿಂದ ಅಪಮಾನವಾಗಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೀರೇನು?’

‘ಛ! ಅಂತಹ ಯೋಚನೆಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ. ಕಲಿಂಗರಾಜರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಶತ್ರುಗಳಾದರೇನಾಯಿತು? ಅದರಿಂದ ಅವರು ಹೀನಮನಸ್ಕರೂ ರೀತಿ-ನಡಾವಳಿಗಳನ್ನರಿಯದವರೂ ಇರುವರೆಂದು ಅನ್ನುವರಾರು? ನಾನು ಇಂದು ಇರಲಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದುದರ ಕಾರಣವು ಅದಲ್ಲ.’

‘ಹಾಗಾದರನ್ನೇನು?’

‘ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರಿ ಬೆಳೆಯಿಸುವ ಮಹತ್ವದ ಹೊಣೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲಿಡೆಯಲ್ಲವೇ? ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾವು ಹೇಗೆ ಮುಂದೊರೆಯ ತಕ್ಕದೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಬಹುಶಃ ನಮ್ಮ ದೊರೆಗಳೂ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ನನ್ನ ಗೋಸುಗ ಕಾಯುತ್ತಲಿರಬಹುದು.’

‘ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನು ಆತಂಕಪಡಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಕಲಿಂಗ ಪ್ರಜೆಗಳೊಡನೆ ಇದುವರೆಗೆ ಸಹಾನುಭೂತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದಂತೆ, ಕಲಿಂಗ ರಾಜರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯೂ ಸಹಾನುಭೂತಿ ತೋರುವರೆಂದು ನಾನು ನಂಬಿರುವೆನು.’

ರಾಮಲಿಂಗನು ಸೇಳೆಯಾಗುವದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮರಳಿದನು.

೧೦ ಗಜಪತಿ.

ಶಶಿಲೇಖ-ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯರು ಮರಳಿ ಮುಟ್ಟುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮೊಬ್ಬ ಗತ್ತಲಾಯಿತು. ಅಂದೇ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಗಜಪತಿಯು ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯನ್ನು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆಂದು ಬಂದಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಆಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರುವರೆಂಬದು ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಭೀತನಾಗಲು ಕಾರಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ದುಷ್ಟ ಯೋಚನೆಗಳು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರ ಹತ್ತಿದವು. ಅವರನ್ನು ಶೋಧಿಸುವಂತೆ ಸೇವಕರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತು ಕಳುಹುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅವರು ಮರಳಿ ಬಂದ ವಾರ್ತೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಒಳಗೆ ಬಂದರು. ಗಜಪತಿ ಆನಂದದಿಂದ 'ಮಗು, ಮೋಹಿನಿ, ಇಷ್ಟು ಸಮಯ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದೆ? ನಿಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ವೇಳೆಯಾಗಲು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆತರತೆಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದೆವು.' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

ತಾವು ಮನೆಗೆ ಮರಳುವ ಸಮಯ ಮೀರಿದ್ದಿತೆಂದು ಅವರಿರ್ವರೂ ತಿಳಿದಿದ್ದರು; ಆದರೆ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದ ಗಜಪತಿ ತಮ್ಮ ಸವಾ ಚಾರಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೆಂದೆಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ನಿಶ್ಚಿಂತ ಮನಸ್ಸು ರಾಗಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಮನೆಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಗೊಂದಲವೇ ಎದ್ದದನ್ನು ನೋಡಿ, ತಂದೆಗೆ ಏನೆಂದು ಉತ್ತರವೀಯಬೇಕೆಂಬದನ್ನು ಮೋಹಿನಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಸಮಯಸೂಚಕತೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹುಟ್ಟು ಗುಣವು ಆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮೇಲ್ವರಗತಿಯು ಚಾತುರ್ಯ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. 'ಪಿತಾಜಿ, ಇಂದು ಸೋಮವಾರವಾದುದರಿಂದ ಜಗನ್ನಾಥನ ದರುಶನಕ್ಕೆಂದು ಹೋಗಿದ್ದೆವು.' ಮೋಹಿನಿಯೊಂದಳು.

ಶಶಿಲೇಖೆಗೆ ನಗು ಬಹಳವಾಯಿತು. ತಾವು ದರುಶನಕ್ಕೆಂದು ಹೋದ ಜಗನ್ನಾಥ ಬೇರೆಯೇ ಇದ್ದನು. ಆದರೂ ಅವನ್ನು ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದರೂ ತೋರ ಗೊಡದೆ, ಮೋಹಿನಿಯ ಸುಳ್ಳಿಗೆ ತನ್ನದೊಂದು ಸುಳ್ಳು ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಗಾಬರಿಯ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ, 'ಮಹಾರಾಜ, ಆದರೆ ನಮಗೆ ಜಗನ್ನಾಥನು ವಿರದ ವರೆಗೆ ಹೋಗಲಾಗಲಿಲ್ಲ.' ಎಂದಳು.

ಗಜಪತಿ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ಜಗನ್ನಾಥನ ದರುಶನಕ್ಕೆಂದು ಹೋದವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಏಕೆ ಹೋಗಲಾಗಲಿಲ್ಲ? ಏನಾದರೂ ತೊಂದರೆ ಸಂಭವಿಸಿತೋ? ಎಂಬ ಶಂಕೆ ಅವನಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಅವನು ಕೊಂಚ ಉದ್ವೇಗಮಿತ್ರ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ 'ಏಕೆ ಮಗು, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಏಕೆ ಹೋಗಲಾಗಲಿಲ್ಲ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದಳು. ಜಗನ್ನಾಥನ ದೇವಾಲಯದತ್ತ ಕೊಂಚ ಕುಳಿತುದರಿಂದ ತಡವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಲಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಶಶಿಲೇಖೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಪ್ರಕರಣವನ್ನೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದಳು. ಹಾಗೆ ಏನೆಂದು ಅಶ್ವರ್ಯಕರ ಪ್ರಕರಣವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದ ಶಶಿಲೇಖೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಸುವಳೆಂದರೆ, ಆಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಉಳಿದಳು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಒಂದು ಸಲ ಶಶಿಲೇಖೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಆಕೆ ತುಂಟತನದಿಂದ ಒಂದು ಸಲ ನಕ್ಕಳು. ಅನಿರ್ವಾಹವಾಗಿ, 'ಪಿತಾಜಿ, ನಾನು ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲೊಂದು ಹುಲಿ ಬಂದಿತು' ಎಂದು ಮೋಹಿನಿ ಮುಂದುವರಿದಳು.

ಗಜಪತಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಏರಿಕೆಯ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ, 'ಹುಲಿ ಬಂದಿತೆ! ಏನು ಮಾಡಿತು? ಹುಚ್ಚು ಹುಡುಗಿಯರು ನೀವು. ಯಾರನ್ನೂ ದರೂ ಸಂಗಡ ಕರೆದೊಯ್ಯದೆ ಹೋಗಬೇಕೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

'ಪಿತಾಜಿ, ನಾನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಈ ಸಲವಾದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಹೋಗಿದ್ದೆವು.' ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯೆಂದಳು.

'ಒಳ್ಳೇದು. ಮುಂದೇನಾಯಿತು?' ಗಜಪತಿ ಆತುರತೆಯಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

'ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆರ್ಭಟೆಯಿಂದ ಬಂದುದೇ ರಾಜಪುತ್ರಿಯರ ಮೇಲೆಯೇ ಬಂದಿತು.' ಶಶಿಲೇಖೆ ಒಳ್ಳೇ ಹಾವಭಾವದೊಡನೆ ವಿವರಿಸಿದಳು.

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಗೆ ಶಶಿಲೇಖೆಯ ಹಾಸ್ಯ, ಆಕೆ ಮುಂದೆ ಸೂಚಿಸಲಿದ್ದ ಹಂಚಿಕೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಕೆಯ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನೇ ನೂಕಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ:--'ಪಿತಾಜಿ, ಆ ಹುಲಿಯ ಅಬ್ಬರಕ್ಕೆ ನಾನು ತೀರಾ ಗಾಬರಿಯಾದೆನು. ಇನ್ನು ಅದರಿಂದ ಪಾರುಗಾಣಲಾರೆನೆಂಬೇ ತಿಳಿದೆನು. ಇನ್ನು ಕೊಂಚ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವವಳೇ; ಆದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ವೀರ ಸೇನಾಪತಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಉಳಿದುಕೊಂಡೆನು' ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದಳು.

'ಕನ್ನಡಿಗರ ವೀರ ಸೇನಾಪತಿ' ಎಂದು ನುಡಿದು, ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಶಶಿಲೇಖೆಯ ಮೊಗ ನೋಡುವಾಗ್ಗೆ ಅದು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕೆಂಪುಕಮಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಜಾಣತನ ತನಗೇ ತಿರುಗಿಸಿದುದು ತಿಳಿಯುತ್ತಲೇ ಆಕೆ ಕೊಂಚವೇ ನಕ್ಕಳು; ಆದರೆ ಇವರಿರ್ವರ ಕಪಟ ಆ ಗಜಪತಿಗೇನು ಅರಿಕೆ? ಸಟೆಯೆಲ್ಲವೂ ದಿಟವೇ ಎಂದು ನಂಬಿ, 'ಕನ್ನಡಿಗರ ವೀರ ಸೇನಾಪತಿಯೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಏನನ್ನೋ ನೋಡುವವಳಂತೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು. ಶತಿ ಲೇಖಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ಸರತಿ ಬಂದಿತು. ಒಂದು ಸಲ ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀರಿ:—‘ಅಹುದು. ಮಹಾರಾಜರೇ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಹುಲಿಯನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕಿ, ರಾಜಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಳಿಸಿದರು.’ ಎಂದಳು.

‘ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು?’ ಮತ್ತೆ ಗಜಪತಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

‘ಅವರು ಜಗನ್ನಾಥನ ದರುಶನಕ್ಕೇಂದು ಬಂದಿದ್ದರಂತೆ. ಜಗನ್ನಾಥನ ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಅವರು ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಮೀಪಕ್ಕೇನೇ ಬಂದರು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸುದೈವದಿಂದ ಬಂದ ಸಂಕಟವನ್ನು ಪಾರು ಮಾಡಿದರು.’ ಶತಿಲೇಖಿ ಉಪು-ಕಾರ ಹೆಚ್ಚಿ ಹೇಳಿದಳು.

‘ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ಕರೆದುತರಬೇಕಿದ್ದಿತು? ಅವರಿಗುಚಿತ ಮನ್ನಣೆ ತೋರಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ!’ ಗಜಪತಿ ಕೃತಜ್ಞ ತಾಪೂರ್ಣ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದನು.

‘ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಬಲುಮೆ ಮಾಡಿದೆವು. ‘ನಾನು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನಷ್ಟೇ ಕೈಗೂಡಿಸಿದೆನಲ್ಲದೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬರುವ ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿರುಪಾಯವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆವು’ ಸುಳ್ಳಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಪ್ರೋಣಿಸುತ್ತ ಶತಿಲೇಖಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಗಜಪತಿ ಈ ಸಂಗತಿ ಕೇಳಿ ರಾಮಲಿಂಗನ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನೂ ಮಗಳು ಉಳಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಜಗನ್ನಾಥನಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನೂ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮರಳಿದನು.

ಗಜಪತಿ ಹೋಗುತ್ತಲೇ, ಶತಿಲೇಖಿ-ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯರು ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತರು. ‘ಎಕೆ ಲೇಖಿ, ಹೇಗಿದೆ ಹುಲಿ?’ ಎಂದು ನಗುತ್ತ ಕೇಳಿದಳು.

‘ರಾಜಪುತ್ರಿ, ಹುಲಿಯು ಹೇಗಿದ್ದರೂ, ಬಲೆಯು ಮಾತ್ರ ಭದ್ರವಾದುದು’ ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು.

ಹೀಗೆ ಅವರು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರಲು, ಗಜಪತಿ ಇಬ್ಬರೆಯ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ವಿಚಾರ ಮೂಢನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಗಜಪತಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನುಳಿದ ಬಲವಾದರೂ ಬಹಳವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲೆಹಾಕಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಗೆಲುವು

ವಿನ ಆಶೆ ಬಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೋಲು-ಗೆಲುವುಗಳು ಅನಿಶ್ಚಿತವಾದುದರಿಂದ ಅವನೇನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಭೀತನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಸೋತರೆ ಮುಂದಿನ ಚಿತ್ರ ಚಿತ್ರಿಸುವುದೇ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಸಂಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆ ನರಪತಿ ಸಮ್ಮತಿಸಬಹುದಿತ್ತು; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ಗೌವರಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು; ಮನ್ನಣೆಗೆ ಕುಂದು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು; ಮೇಲ್ಮೈಗೆ ಕೀಳ್ಮೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಈ ವಿಚಾರದಿಂದ ಅವನು ಬಹಳ ಹಣ್ಣಾದನು. ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಆತನಿಗೆ ಯಾವಜ್ಜೀವವೂ ಬೇಡವೆನ್ನು ಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಇಂದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆಂದಾದರೂ ಮರಣ ಮರಳುವುದಲ್ಲ? ಅಪಮಾನದಲ್ಲಿ ನೂರುವರುಷದ ಬಾಳಿಗಿಂತಲೂ ಮನ್ನಣೆಯ ಅಲ್ಪಾಯುವೇ ಮೇಲು. ನಾನು ಅನೇಕ ಸಲ ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಹೋಗಿ ದಾಳಿಯಿಟ್ಟ ಕರ್ನಾಟಕದರಸಿನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಕಚ್ಚಿ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಸಂಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದೆಂತು? ಅವನು ಕೇಳಬಹುದಾದ ಹೀನ ಸಂಗತಿಗೆ-ಅಪಮಾನದ ಕರಾರುಗಳಿಗೆ-ನಿರ್ಬಲ ನಂತೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ, ಆತನ ಗುಲಾಮನಂತೆ ವರ್ತಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಇದುವರೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜನೆಂದ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮೆರೆದ ನಾನು, ಇನ್ನು ನರಪತಿಯ ಮಾಂಡಲಿಕನಾಗಿ, ಸೇವಕನಂತೆ ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಕರೆದಾಗ ಹೋಗಿ ಕಾಲ ಕೆಳಗೆ ನಿಲ್ಲುವುದು ಹೇಗೆ? ಛೇ! ಅಂತಹ ಹೀನ ಜೀವಿತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮರಣವೇ ಮೇಲು; ಆದರೆ-ಆದರೆ ಯುದ್ಧಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸೋತರೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ನಮ್ಮನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದೊಯ್ದರೆ-ಆ ಭೀಕರಾವಸ್ಥೆ ಯಾತಕ್ಕೂ ಬೇಡ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪೀಡಿಸಬಹುದು. ನಾನು ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಇದುವರೆಗೂ ಮಹಾರಾಣಿಯೆಂದು ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿ, ರಾಜಕುಮಾರಿಯೆಂದು ನಲಿದಾಡಿದ್ದ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಸುತೆ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಅವರ ಅವಸ್ಥೆಯೇನು? ಅವರನ್ನು ಕನ್ನಡ ದರಸು ಏನು ಮಾಡಬಹುದು?.....'ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಗಜಪತಿ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದನು. ಮುಂಗಾಣವೆ ಮೂಢನಾಗಿದ್ದನು. ಯಾವದೂ ತಿಳಿಯದೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದನು. ನಿಜವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಯೋಚನೆಗೊಳಗಾಗಲು ಕಾರಣವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಸುಖವು ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬೇಡ? ಉಂಡುಟ್ಟು ಸುಖವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಬಯಸುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ. ಈ ಸುಖದಾಶೆ ಬಹಳ ವಿಠ ಕ್ಷಣವಾದುದಿರ. ತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಸುಖದ ಸಾಧನಗಳು ಸಿಕ್ಕುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಸುಖದಾಶೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಬರಿಯ ತನ್ನ

ಮಟ್ಟಿಗೆನೇ ಸುಖವನ್ನಿಚ್ಛಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಬುಣ್ಣಲು, ಉಡಿಸಲು, ಇಡಲು, ಕೊಡಲು, ಗಳಿಸಲು, ಬೆಳಿಸಲು ಬೇಕು. ಹೆಚ್ಚುಬೇಕು. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುಬೇಕು, ಎಂದು ಬಯಸುವುದಂತೂ ಸರಿಯೇ; ಆದರೆ ಆತನ ಬಯಕೆ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇನೇ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಸಕಲ ಸೌಖ್ಯ ಸಾಧನಗಳು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಅವೇ ಸುಖಸಾಧನಗಳು ತನ್ನ ಪತ್ನಿ, ಪುತ್ರ ಮುಂತಾದ ಸಮೀಪದ ಆಪ್ತಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಆ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ದೂರದ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾತಿಗಳಿಗೆ, ಊರವರಿಗೆ, ದೇಶದವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಹೋಗಿ. ಸರ್ವೇ ಜನಾಃ ಸುಖಿನೋ ಭವಂತು| ಎಂದೆನ್ನುವನು. ಕೊನೆಗೆ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸುಖವಾಗಲಿ, ಅನ್ನುವನು. ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಸಕಲ ಜಗತ್ಪಾರಣಕರ್ತೃಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸುಖವಾಗಲಿ, ಅಂದರೂ ಅನ್ನಬಹುದು; ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸುಖದಾಶೆ ಅತೀವ ಹಿರಿದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆ ಸುಖವೆಂದರೇನು? ಅದರ ಸಾಧನಗಳಾವು? ಎಂಬ ವಿಷಯ ಗಹನವಾದುದಿದೆ. ಅದನ್ನು ಮರೆತರೂ ಮಾನವನು ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳು ಹಾತೊರೆಯುವುದು, ಯತ್ನಿಸುವುದು, ಹಗಲಿರುಳೆನ್ನದೆ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆದೇ ಇದೆಯೆಂಬುದು ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವದೆ.

ಎಲ್ಲರಂತೆ ಗಜಪತಿಯಾದರೂ ತನ್ನ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಅವನಾದರೂ ತನ್ನ ಮಗಳ, ಮಡದಿಯ, ತನ್ನ ಭಾವೀಜೀವನವು ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು, ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸುಖಸಾಧನಗಳು ತಮಗೆ ದೊರಕಬೇಕು.....ಮುಂತಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಅವನು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ಯೋಚಿಸಿ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಒಳಿತಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. 'ತಮಗೆ ಅನ್ಯರು ದೂಷಣೆಕೊಡಕೂಡದು.' ಎಂದು ನಾವು ಯೋಚಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರೆ, 'ನಾವು ಅನ್ಯರನ್ನು ದೂಷಿಸಕೂಡದು' ಎಂಬ ತತ್ವ ಅನೇಕರಿಗೆ ಮಾನ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಅನ್ಯರನ್ನು ದೂಷಿಸಬಹುದು, ಹಳೆಯಬಹುದು, ಒಂದು ಸಮಯ ಬಡಿಯಲೂ ಬಹುದು; ಆದರೆ ನಮಗೆ ಮಾತ್ರ ಯಾರೂ ನಿಂದೆ ಮಾಡಕೂಡದು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಯಾವಾಗಲೂ ನಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಬೇಕು, ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕು ಮುಂತಾಗಿ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇವೆ; ಆದರೆ ಈ ತತ್ವವೆಷ್ಟು ದಿನ ನಡೆಯುವದು? ನಮ್ಮಂತೆ ಇತರರಾದರೂ ಯೋಚಿಸುವುದು ಸಹಜವೇ. ಅದುದರಿಂದ ನಾವು ಅನ್ಯರನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರೆ, ಅನ್ಯರು ನಮ್ಮನ್ನಾದರೂ ನಿಂದಿಸುವುದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಲಿದೆ. ಗಜಪತಿಯ ಹಾಡಾದರೂ ಇದೇ ಆಯಿತು. ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಇನ್ನಾರೂ ಬರ

ಕೂಡದು, ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಕೂಡದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಆ ಯೋಚನೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತಲಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸದೆಬಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದನು. ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡುತ್ತಲೆ ಇದ್ದನು; ಆದರೆ ಅವನ ವಿಚಾರ ಅವನಿಗೇ ತಿರುಗುವ ಸಮಯ ಬಂದಿತು. ಕನ್ನಡಿಗರು ಪ್ರಬಲರಾಗಿ ಕಲಿಂಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಗಜಪತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋಲಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ಗಜಪತಿಯು ಬಹಳವಾಗಿ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದನು.

ಗಜಪತಿಗೆ ನರಪತಿಯ ಸ್ವಭಾವ-ಗುಣಗಳ ಪರಿಚಯ ಚನ್ನಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯೇ ಅವನ ದೀರ್ಘವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿತೆನ್ನ ಬಹುದು. ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟು ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾಗಲು ಕಾರಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಗೆಲ್ಲುವುದೆಂದರೆ ಸೋತವರನ್ನು ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು, ಸೋತ ಜನಾಂಗದ ಸಂಪತ್ತು-ಶೀಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತುಳಿಯುವುದು, ಸೋತ ಜನಾಂಗವು ನಿರ್ನಾಮವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಅನೇಕರ ನಂಬುಗೆಯಾಗಿಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇಕೆ? ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೆ ಜೇತೃಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಹಾಗಿದ್ದಿತೆಂದರೆ ಸಾಕು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಕೊಲೆ-ಸುಲಿಗೆ, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯನಾಶ, ಕೌಮಾರ್ಯಭಂಗ, ಬಲುಮೆಯ ಮತಾಂತರಗಳೇ ನಡೆದು ಹೋಗಿ, ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಭೀಕರ ಅವಸ್ಥೆ ಮನೆಮಾಡಿದ್ದಿತು. ಮಾನಿಷರು ಮಾನದಿಂದ ಬಾಳುವ ಸಮಯ ಅದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವದ ಮೇಲೆ ಮಮತೆಯಿದ್ದವರು ಮತಾಂತರ ಹೊಂದುತ್ತಲಿದ್ದರು; ಮಾನದ ಮೇಲೆ ಮಮತೆಯಿದ್ದವರು ಜನ್ಮಾಂತರ ಹೊಂದುತ್ತಲಿದ್ದರು ಅಷ್ಟೇ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಕರವಾದುದರಿಂದ ಮಾನವಂತನು ಮರಣ ಹೊಂದುವುದೇ ಲೇಸೆಂದು ಕೊನೆಯ ಯತ್ನ ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಜೇತೃಗಳಂತೆ ನರಪತಿಯಿರಲಿಲ್ಲವೆಂಬದು ಗಜಪತಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಸೋಲು-ಗೆಲುವುಗಳು ದೈವಾಧೀನವಾದರೂ ಪೌರುಷವು ಪುರುಷಾಧೀನವಷ್ಟೆ? ಅಂತಹ ಪೌರುಷವನ್ನು ತಾನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮನ್ನಣೆ ದೊರೆಯಲೇ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತ್ತಲ್ಲವೆ? ಅನೇಕರಿಗೆ ಆ ಪೌರುಷದ ಪರಿಚಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಗೆಲ್ಲುವುದೇ ಪೌರುಷ, ಸೋಲುವುದೇ ಅಪೌರುಷ ಎಂದು ನಂಬಿರುತ್ತಾರೆ ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೇಡಿಗಳ ಮಾತು. ಹೇಡಿಗಳಿಗೆ ಪುರುಷತ್ವವೆಲ್ಲಿ? ಅಂತಹರು ಆವುದೊಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಗೆಲುವು ಪಡೆದರೆ,

ತಾವು ಪಾರುಷವಂತರೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆ ತಳೆದು, ಸೋತವನು ಎಂತಹ ವೀರನಿರಲಿ, ಶೂರನಿರಲಿ, ಎಷ್ಟೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷನಿರಲಿ ಆತನು ಹೇಡಿಯೇ ಎಂದು ನಂಬಿ, ಅವನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರಲು ಅನರ್ಹನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ಸಿರಿ-ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಅನುಚಿತವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಹೀನ ನಡತೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಹೇಡಿತನವನ್ನೇ ಬಯಲಿಗಿಡುತ್ತಾರಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನರಪತಿ ಆ ವರ್ಗದವನಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಜನರ ಮಾನ-ಮನ್ನಣೆಗಳ ಅರಿವು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಿತು. ಸೋತವನೂ ಮನುಷ್ಯನು, ಗೆದ್ದವನೂ ಮನುಷ್ಯನು. ಆಕೆ ಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಗೆಲುವು ದೊರೆತಿರಬಹುದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಸೋಲು ಪಡೆದಿರಬಹುದು. ಅಷ್ಟರಿಂದ ಪಾಶವೀ ಬಲುಮೆಗೆ, ರಾಕ್ಷಸೀ ತೃಷ್ಣೆಗೆ, ಅಧಮವೃತ್ತಿಗೆ, ಕೀಳ್ತಮ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೈಗೂಡುವುದೇಕೆ? ಒಂದು ಸಲ ಸೋಲು ಪಡೆದವನು ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಗೆಲುವು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಗೆದ್ದವನು ಸೋಲುವ ಸಮಯವೂ ಬರಬಹುದು; ಆದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯತ್ವ ತ್ಯಜಿಸಿ ನಡೆಯುವದು ತೀರ ನೀಚರ ವರ್ತನವು, ಎಂದು ಆತ ನರಿತಿದ್ದನು. ಅನಿರ್ವಾಹವಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತನಾಗಿದ್ದನಲ್ಲದೆ, ಅದರಿಂದ ಅಮಾನುಷ, ಅತ್ಯಂತ ಅಧಮ ವರ್ತನೆಗೆ ಅವಕಾಶವೀಯುವವ ಅನಾಗರರಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಪಾಪ! ಗಜಪತಿಗೆ ಆ ಸಂಗತಿ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಂತೆ ಅವನ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ ಮಾರ್ಪಾಟುಹೊಂದಿ, ನರಪತಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವನು, ಸಂಪತ್ತು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವನು ಮುಂತಾಗಿ ಭಾವಿಸಿದ್ದನೆನ್ನಬಹುದು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ನರಪತಿಯ ಉದಾರ ವರ್ತನೆಯ ಅರಿವು ಆತನಿಗಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೂ 'ಕಳ್ಳನ ಜೀವ.' ತಾನು ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ದಾಳಿಯಿಕ್ಕಿದಂತೆ ನರಪತಿಯಾದರೂ ದಾಳಿಯಿಕ್ಕುವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬಹು ಯೋಚನೆಗೊಳಗಾಗಿದ್ದನು.

ಗಜಪತಿ ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಪರನಾಗಿ ಕುಳಿತಾಗೆ ಆತನ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿ ದಾಮೋದರ ಶರ್ಮನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಒಡನೆಯೇ ರಾಜಕೀಯ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದರು.

‘ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಮಹಾಪಾತ್ರರಿಂದ ಉತ್ತರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಂದಂತಾದವೇ?’

‘ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಜನರಿಂದ ಉತ್ತರ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಇಂದು ಬರಬಹುದು.’

‘ಆ ಎಲ್ಲರ ಸಭೆಯನ್ನೆಂದು ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕೆನ್ನುವಿರಿ?’

‘ಮಹಾರಾಜ, ನಾಡದ್ವಯವನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಯೋಚನೆಯಿದೆ; ಏಕೆಂದರೆ, ಈಗಲೇ ಅವಕಾಶ ಬಹಳ ಗತಿಸಿ ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತ ಕುಳ್ಳಿರುವುದು ತೀರಾ ಅನುಚಿತವು. ನಾವು ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹೆಚ್ಚು ದೊರೆದಂತೆ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಬಲಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ.’

‘ಅಹುದು. ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ಸೂಚನೆ ಯೋಗ್ಯವಿದೆ. ವೈರಿಗಳು ನಮ್ಮ ಪಟ್ಟಣವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದದಿಂದ ರಾಜ್ಯಸಾಗಿಸುತ್ತಲಿರಲು, ನಾವು ಕೈ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದಿನ ಕುಳ್ಳಿರುವುದು? ಬೇಗನೆ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಲಿ. ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ನಿನಗೇ ಹೇಗೆನಿಸುತ್ತಲಿದೆ?’

‘ಮಹಾರಾಜ, ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವ ಕಾಲ ಹಿಂದಾಯಿತು. ನರಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಎದುರಿಸುವ ಸಮಯ ನಮಗೆ ಇಂತಹ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಧಾರವೂ ಇದ್ದಿತ್ತು. ಹೊಸ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಮುನ್ನೋರೆಯುತ್ತಲಿರುವಾಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಬರುವಂತಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ ಈಗ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಸೋಲಿನ ಕಲಂಕದಿಂದ ಬೆಂದ ಜೈದಯದವರು ಸಾವು. ಗೆಲುವಿನುಬ್ಬಿನಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತರು ಅವರು. ಅದುದರಿಂದ ನಾವು ಗೆಲ್ಲುವವೋ ಸೋಲುವವೋ ಎಂಬ ವಿಚಾರಕ್ಕೆಡೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವೆಂದು ನಾವು ಈಗ ನಮ್ಮ ಸಕಲ ಬಲದೊಡನೆ—’

‘ಧಾರಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ದೇಹವಿಡತಕ್ಕುದು.’

‘ಅಷ್ಟು ನಿರಾಶರಾಗಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮದು ದುರ್ಬಲ ಪಕ್ಷವಾಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹದಿನಾರು ಮಹಾಪಾತ್ರರ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಸರಿಗಟ್ಟುವಷ್ಟಾಗಬಹುದು. ಅದುದರಿಂದ ತೀರಾ ನಿರಾಶೆಗೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಗೆದ್ದೇ ತೀರುವೆವೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಲವಿದ್ದರೂ ನಾವು ಹಿಂದೆ ಸೋಲಬೇಕಾಯಿತು. ಅದುದರಿಂದ ನಾವು ಯಾವ ಯೋಚನೆಗೂ ಒಳಗಾಗದೆ ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿ, ಇದು ನಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಯತ್ನವು, ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಗೆ ನಾವು ಸಲ್ಲಿಸಲುಳಿದ ಕೊನೆಯ ಕರ್ತವ್ಯವು, ಎಂದು ನಂಬಿದರಾಯಿತು.’

‘ನಾವು ಸಿಂಹಾಚಲಕ್ಕೆ ಲಗ್ಗೆ ಹತ್ತಬೇಕೆನ್ನುವಿರಾ?’

‘ಅದು ಬಹಳ ವಿಚಾರಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿಯಿದೆ. ದುರ್ಗವು ಪ್ರಚಂಡವಾದುದು. ದುರ್ಗದೊಡೆಯರಾದ ನಾವೇ ಅಲ್ಲಿರುವಾಗ್ಗೆ ವೈರಿಗಳು ದುರ್ಗ

ವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿದರು; ಆದರೆ ಅವರು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿರುವಾಗ್ಗೆ ನಾವು ಗೆಲ್ಲುವೆವೆಂದು ಊಹಿಸಲವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಿಗರ ಸೇನಾಪತಿಯಂತಹ ಚತುರ ವೀರವರ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ಅಂತಹ ಕುಶಲ ಸೈನಿಕ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದರೂ ದುರ್ಗವನ್ನು ಮರಳಿ ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸುಲಭವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಶತ್ರುಗಳು ಸಾವಧರಾಗಿ ಸರ್ವಕಾಲವೂ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದಿರುವರು.'

‘ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಯೋಚನೆಯಾದರೂ ಯಾವ ಬಗೆಯದಿವೆ?’

‘ಸಿಂಹಾಚಲಕ್ಕೆ ಲಗ್ಗೆ ಹತ್ತದೆ ಬೇರೆ ಗತಿಯೇ ಇಲ್ಲ; ಆದರೂ ಬಹಳ ವಿಚಾರಿಸಿ ಕಾರ್ಯಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಮಹಾಪಾತ್ರರನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸುವಾ; ಏಕೆಂದರೆ, ಸದ್ಯ ಅವರ ಬಲವೇ ನಮ್ಮ ಯುದ್ಧೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸರಿಯಾಗುವಂತೆ ನಮ್ಮ ವರ್ತನೆಯಿಡಬೇಕಾಗಿದೆ.’

‘ಅಹುದು. ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ಸಲಹೆ ತೀರಾ ಯೋಗ್ಯವಾದುದಿದೆ. ಮಹಾಪಾತ್ರರ ಸಮ್ಮತಿ-ಶೂರತನಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ನಮಗೆ ಬಹಳವಾಗಿದೆ. ಬಹಳವೇನು? ಅವರ ಮೇಲೆಯೇ ನಾವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೈಲಾರುತ್ತೇವೆಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆಗಲಿ. ಆ ಎಲ್ಲರ ಸ್ವಾಗತದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅವರವರ ಇರುವಿಕೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿರುವಿರಲ್ಲವೆ?’

‘ಅಹುದು. ಮಹಾರಾಜ, ನಾವು ಸಾಕಷ್ಟು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದಲೇ ಮುಂದೊರೆಯುತ್ತಿರುವೆವು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹವೇನೂ ಇಲ್ಲ.’

ಹೀಗೆ ಅರಸು ಮಂತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯಾಗಿ ಛಾಯಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಸಲುವಾಗಿ ಮಂತ್ರಿ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಆಗಲೂ ಗಜಪತಿ ಯೋರ್ವನೇ ಮತ್ತೆ ಅಂತರ್ಮುಖನಾಗಿ ಕಲಿಂಗರಾಜ್ಯವನ್ನಿರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಂಧಿಯೋ ಯುದ್ಧವೋ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬಗೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧವೇ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವು ಅನಿಶ್ಚಿತವಲ್ಲವೆ? ಆ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಪರಿಣಾಮದ ವಿಷಯಕವಾಗಿಯೇ ಅವನು ಅಷ್ಟು ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದನು.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಇಬ್ಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿರುವಾಗ್ಗೆ ‘ಇದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ-ಅದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ?’ ಎಂದು ಸಂದೇಹ ಸಂಧಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಅರ್ಜುನನಂತಹನಿಗೂ ಇಂತಹ ವೃತ್ತಿ ಭಾರತಯುದ್ಧಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಂಧಿಸಿತು; ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ಕಾರ್ಯದಿಸೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ

ರಲು, ತನಗೆ ಏನೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿಲ್ಲದ, ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಅಳವಡಿನಲ್ಲಿ ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಕಾಣಿಸದ ಕಾರ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ ಆಗಬಹುದಾದ ಪರಿಣಾಮದ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾಗಬೇಕೆಂದರೆ, ಎಷ್ಟು ವಿಚಿತ್ರ? ಗಜಪತಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವೂ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಶ್ಚಿತವೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಅದರ ಮುಂದೆ ತನ್ನ, ತನ್ನ ದೇಶದ, ತನ್ನ ಬಂಧು-ಬಳಗದವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಬಹಳ ವಿಚಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದನು. ಮುಂದಿನ ಭೀಕರ ಅವಸ್ಥೆ ನೆನೆಸೆದು ಗೋಳಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಪ್ರಿತಿಯ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೊದಗಲಿದ್ದ ವಿಪರೀತಾವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಅವನ ದೃಢಯ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಅವನು ವಿಚಾರಮೂಢನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರಲು, ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು.

ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಗಜಪತಿಯು ಅಂತರ್ಮುಖನಾಗಿದ್ದನು. ದೇಶದ ಜನರ, ಬಂಧುಗಳ ಭಾವೀ ಅವಸ್ಥೆಯ ಭೀಕರ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಭಯಗೊಂಡ ಅವನ ಕಣ್ಣು ಒಳಸೇರಿದ್ದುವು ಗಲ್ಲಗಳು ಪಚ್ಚಿ ಬಡೆದಿದ್ದುವು. ಚಿಂತೆ ಮನೆ ಮಾಡಿದುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ತನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಾದ ಯೋಗಿಯಂತೆ ಬಾಹ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು.

ತಂದೆಯ ಕರುಣಾಜನಕ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಗೆ ಬಹಳ ತಳಮಳವಾಯಿತು. ರಾಜನ ಜೀವವು ಅದೆಷ್ಟು ಕಂಟಕಮಯವೆಂಬದು ಊಹೆಗೆ ನಿಲುಕದಿದೆ. ರಾಜ್ಯಗಳಿಸುವ ಚಿಂತೆ, ಗಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಚಿಂತೆ, ಉಳಿದುದನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಚಿಂತೆ, ಬೆಳೆದುದು ಅಳಿಯದಂತೆ ಕಾಯುವ ಚಿಂತೆ. ಚಿಂತಾಮಯವೇ ರಾಜ್ಯವೆಂಬದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ತಂದೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅವನ ಭುಜದಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಕ್ಕುತ್ತ ಒಂದು ಸಲ 'ಪಿತಾಜಿ' ಎಂದು ಮೃದುವಾಗಿ ನುಡಿದಳು.

ಮಮತೆಯ ಮಗಳ ಮೃದು ಮಧುರವಾದ ಇನಿದನಿಗೆ ಗಜಪತಿ ಎಚ್ಚೆತ್ತನು. ಅವನು ಸ್ನೇಹಮಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತ 'ಮಗೂ' ಎಂದು ನುಡಿದು, ಆಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡನು.

'ಪಿತಾಜಿ, ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಚಿಂತಾಮಗ್ನರಾಗಿ ಕುಳ್ಳಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವ ಲಾಭವಿದೆ? ಈ ಎರಡು-ಮೂರು ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಮಾರ್ಪಾಟಾಗಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?' ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಕರುಣಾಜನಕ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದಳು.

'ಮಗು, ನೋಹಿನಿ, ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಆ ಆ ಅವಸ್ಥೆ

ಗಳಿಗೆ ನಾವು ಬೇಡವೆಂದರೆ ಕೂಡದು. ನಡೆಯುವುದು ನಡೆಯಲೇಬೇಕು. ಒಂದು ಸಲ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಜನಾಗಿ ಮೆರೆದೆ. ನನಗೆ ಇಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಿಕ್ಷು ಕನ ಅವಸ್ಥೆ ಕೂಡ ಉಳಿದಿಲ್ಲ.’ ಗಜಪತಿ ನಿರಾಶೆಯ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ ನಾಡಿದನು.

‘ಪಿತಾಜಿ, ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಸಂಭವಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ನಾವು ಇಷ್ಟೇಕೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕು?’ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ತಂದೆಯ ಮನವನ್ನು ಸಂತೈಸಬೇಕೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

‘ಮೋಹಿನಿ, ನೀನೇನರಿಯೆಯಾ? ಅದು ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವಭಾವವು. ಆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೊರತು ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ. ಸುಖದ ಸಮಯ ದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಸಂಕಟಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಸಂತ್ರಸ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋದ ಕಾಲಗಳನ್ನು, ಅನುಭವಿಸಿದ ಸುಖದ ಸಮಯ ಗಳನ್ನು ನೆನೆ ನೆನೆದು ಚಿಂತೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ -’ ‘ಸಂಕಟಕಾಲಕ್ಕೆ ವೆಂಕಟರಮಣ’ ಎಂಬ ತತ್ವದಂತೆ ಗಜಪತಿ ಅಭಾವ ವೈರಾಗ್ಯ ತಳೆದು ಮಾತನಾಡಿದನು.

‘ಪಿತಾಜಿ, ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನೀವು ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ? ಆಗು ವುದು ಆಗಲೇಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುವುದೇಕೆ?’ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದಳು.

‘ಮಗು, ಮೋಹಿನಿ, ನಾನು ಮನೋವಶನಾಗಿರುವೆನಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಲ್ಲ. ಮನಸಿನಾಟವೆದುರು ನಾನು ತೀರಾ ನಿರ್ಬಲನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಅದು ತಂದೀಯುವ ಹಿಂದಿನ ಸುಂದರ, ಭಾವೀ ಭೀಕರ ನೋಟಗಳಿರು:ಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಸಂಕಟ ಪಡುತ್ತಿರುವೆನು’ ಗಜಪತಿ ಕೊಂಚವೂ ಮರೆಮಾಚಿಲ್ಲದೆ ಮಾತನಾಡಿದನು.

ತಂದೆಯ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಕನಿಕರಗೊಂಡಳು. ಕರುಣಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ: -- ‘ಪಿತಾಜಿ, ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೋಳಿತಲ್ಲವೆ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

‘ಮೋಹಿನಿ, ಸಂಧಿಯ ಸಮಯ ಸಂದು ಹೋಯಿತು. ನರಪತಿಯನ್ನು ನಾವು ಬಹಳವಾಗಿ ಕೆರಳಿಸಿರುವೆವು. ಮೊದಲು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ದಾಳಿಯಿಕ್ಕಿದುದೇ ಮೂರ್ಖತನವಾಯಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರೊಡನೆ ಕೂಡಿದುದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೂರ್ಖತನವಾಯಿತು. ಆತ ಮಹಮ್ಮದೀಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ನಮ್ಮ ಗಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ್ಗೇನೇ ನಾವು ಸಂಧಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದರೆ ಅವನು ಸಮ್ಮತಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ದುರ್ವೈವದ ಮೂಲಕವಾಗಿ

ಅದೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋತು ಹೋದರೂ ಅವನೊಡನೆ ಒಂದು ಸಲವಾದರೂ ಉದಾರತನದಿಂದ ವರ್ತಿಸದೆ, ನಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾವಿರುವೆವು. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಗವ ಕಾಶವೆಲ್ಲಿ? ಒಂದುವೇಳೆ ನಾವೇ ಮುಂದಾಗಿ ಹೋದರೂ, ನಮಗೆ ಅಪಮಾನ ಕಾರಕವಾದ ಹೀನ ಕರಾರು ಹಾಕದಿರುವುದು ಶಕ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಹೀನ ಕರಾರುಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಬಾಳುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮರಣವೇ ಲೇಸಲ್ಲವೆ?' ಗಜಪತಿಯೆಂದನು.

‘ಒಂದುಸಲ ಯಶ್ವಿ ಸಿ ನೋಡಿದರೆ ತಪ್ಪೇನು?’ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಅಂದಳು.

‘ಈಗಲೆ ಇನ್ನೂ ಆ ಸಮಯ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹದಿನಾರು ಮಹಾ ಪಾತ್ರರ ಸೈನ್ಯಬಲವು ಬಹಳವಾಗಿದೆ. ಆ ಬಲದ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಾವು ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳಿಸುವ ಯತ್ನ ಮಾಡಬಹುದು.’ ಗಜಪತಿಯೆಂದನು.

‘ಪಿತಾಜಿ-ಪಿತಾಜಿ! ನನಗೆ ಈ ಯುದ್ಧವಾರ್ತೆ ಕೇಳಿ ಕಳವಳವಾಗುತ್ತ ಲಿದೆ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಕಷ್ಟಕರ ದೃಷ್ಟಿ ನೋಟಗಳನ್ನೇ ತೋರುತ್ತ ಲಿರುವ ಈ ಯುದ್ಧವು ನಿಲ್ಲಲು ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಆವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆ? ಈ ಭೀಕರ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಯಾವ ಲಾಭವಿದೆ? ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಶೋಕವೇ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ. ಮಗನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮಾತೆಯ ಶೋಕ, ಪತಿ ಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ ಪತ್ನಿಯ ವಿಲಾಸ, ಬಂಧುಗಳನ್ನು ನೀಗಿದ ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿ ಯರ ದುಃಖ.....ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಶೋಕವೇ ಮನೆಮಾಡಿರುವ ದೃಢಯ ವಿಧಾರುಣವಾಗುವ ನೋಟ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕಳೆಗಟ್ಟು ಹೋಗಿವೆ. ಪಿತಾಜಿ, ಸುಶಿಕ್ಷಿತರು, ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು, ರಾಜಕಾರಣಪಟುಗಳು, ದೇಶಹಿತಚಿಂತನೆಗೆ ತನುಮನಧನಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿದ ಮಹಾಪುರುಷರು, ದೇಶದ ಸಿರಿ ಸಂಪತ್ತು ಹಾಳುಮಾಡುವ, ಜನತೆಯ ಪ್ರಾಣಹರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ, ರಾಷ್ಟ್ರದ ನೆಮ್ಮದಿಗೆ ಭಂಗವೀಯುವ ಈ ಭೀಕರ ಯುದ್ಧಕ್ಕೇಕೆ ಕೈಗೊಡ ಬೇಕು? ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ದೇಶವನ್ನು ನಿರ್ಜನವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಇವರ ಈ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಹೇಗೆ ಬದಲಿಸುವುದು? ಪಿತಾಜಿ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕಲಾ ವಿದರೂ, ತಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹೆಸರು ಅಜರಾಮರವಾಗುಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳು, ಉತ್ತಮ ಲೇಖಕರು, ಮೇಲ್ವರಗತಿಯ ಚಿತ್ರಗಾರರು, ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ರತ್ನಗಳೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪುರುಷಮಣಿಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಅಗ್ನಿಗೆಸೆಯುವ ಈ ಯುದ್ಧವು ತಪ್ಪದೆ.....’ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಕಳವಳದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದಳು.

ಮಗಳ ಕರುಳು ಕಿತ್ತು ಬರುವಂತಹ ಧ್ವನಿಯಿಂದಲೂ, ಹೃದಯದ ತಳಮಳವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ ಮೊಗ ಮುದ್ರೆಯಿಂದಲೂ ಗಜಪತಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಯುದ್ಧವು ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಕಾರಕವೆಂದು ಯಾರು ಅರಿತಿಲ್ಲ! ಆದರೂ ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಿರಲು ಕಾರಣವಾದರೂ ಏನು? ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಂತೂ ಈ ಯುದ್ಧದಿಂದಾಗುವ ನಷ್ಟ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಶೋಧ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ನಡೆದಂತೆ, ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಹಾರಕ ಸವಯಂತ್ರಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ಈಗ ಇಸ್ಪತ್ತು ಇಸ್ಪತ್ತೆರಡು ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಯುದ್ಧವು ಅತೀವ ಭಯಂಕರವಾಯಿತು. ಹಿಂದೆ ಅಗಿಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಅಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಎಂದೂ ತಲೆಯೆತ್ತಲಾರವೆಂದು ಅನೇಕ ರಾಜಕಾರಣಪಟುಗಳು ಊಹಿಸಿದ್ದರು. ಬಹುಶಃ ಅದೇ ಕೊನೆಯ ಯುದ್ಧವೆಂದೂ, ಮುಂದೆ ಯುದ್ಧವೆಂಬ ಸೂಲಿಗೆ ಕೇಳದೆಂದೂ ಅನೇಕರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಕಲಹಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಲು ರಾಷ್ಟ್ರಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು. ನಮ್ಮದಿ ಕಾಲವೇ ಬಂತೆಂದು ಬಲಹೀನ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಭಾವಿಸಿದ್ದುವು: ಆದರೆ ಈಗೇನು? ಮಹಾಯುದ್ಧವನ್ನು ಮರೆಯಿಸುವ ಬೇರೊಂದು ಮಹಾಯುದ್ಧವೈದೋರಲಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಯುದ್ಧಾಂತ್ಯವಾದರೂ ಅನೇಕ ವರುಷ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸದಿದ್ದವರೂ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. 'ವಿಷವಾಯು' ವೈಜ್ಞಾನಿಕರ ಶೋಧದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವಿದು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಹರಣಕ್ಕೂ, ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ಜನಮವಿತ್ತು ಅದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಶಾಂತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪ್ರಾಣಹರಣಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಈ ವೈಜ್ಞಾನಿಕರೇ ಇಂತಹ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಯು-ದ್ರಾವಕಗಳ ಶೋಧದಿಂದ ಪ್ರಳಯವನ್ನು ತರುವರೆಂದು ಊಹಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ.

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಸಂಧಿಯಾಗುವಂತೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿದಳು; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಉಪಯೋಗವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಭೂಭಾರ ಬೆಳೆದಾಗ್ಗೆ ಅದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿರಬಹುದಾದ ಈ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಆರಿಂದ ಶಕ್ಯವಿದೆ? ತನ್ನ ಕಾರ್ಯ ತಾ ಮಾಡಿದಲ್ಲದೆ ಅದೆಂದೂ ನಿಲ್ಲದು.

೧೧ ಸಿದ್ಧತೆ.

ಗಜಪತಿಯ ಸಭಾಮಂದಿರವು ಬಹಳವಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಕಲಿಂಗ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣವು ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯಿದ್ದರೂ, ಪೊಟ್ಟನೂರಲ್ಲೊಂದು ಅರಮನೆಯೂ ಇನ್ನಿತರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಅಂದು ಗಜಪತಿಯ ಹದಿನಾರು ಮಹಾಪಾತ್ರರು ಆಗಮಿಸಲಿದ್ದರು. ಅವರು ಕಲಿಂಗರಾಜ್ಯದ ಸಾಮಂತರಿದ್ದರೂ ಗಜಪತಿಯು ಅವರನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಆದರಿಸಲಿದ್ದನು ಆ ಸಾಮಂತ ಅರಸರ ಬಲದ ಮೇಲೆಯೇ ಕಲಿಂಗರಾಜ್ಯದ ಬಲವು ಬಹಳವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಿತು. ಅವರ ಬಲವೂ ಬಹಳವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವರ ಹೊರತು ಸ್ವತಃ ಕಲಿಂಗ ರಾಜನದೇ ಆದ ಸೈನ್ಯವಿದ್ದಿತು. ಆ ಸೈನ್ಯದ ಮೂಲಕ ನರಪತಿಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕಟ್ಟಲು ಮಾಡಿದ ಯತ್ನವು ವಿಫಲವಾಯಿತು. ಕೊನೆಯ ಯತ್ನವೆಂದು ಸಾಮಂತ ರಾಜರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲೆಹಾಕಿದ್ದನು.

ಸಭಾಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಎಂಟು ಆಸನಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದರು. ಒಂದು ತುದಿಗೆ ಕೊಂಚ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಗಜಪತಿಯ ಸಿಂಹಾಸನವಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಂಚ ಕೆಳಗೆ, ಆದರೆ ಸಾಮಂತರಾಜರ ಆಸನಗಳಿಗೆ ಕೊಂಚವೇ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕಲಿಂಗ ಮಂತ್ರಿ ದಾಮೋದರ ಶರ್ಮನ ಆಸನವಿದ್ದಿತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರ ವೈಭವವು ಬಣ್ಣನೆಯ ಅಳವಿನೊಳಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಹಮ್ಮದೀಯರ ದಾಳಿಯಿಂದ ಆಗಣಿತ ಸಂಪತ್ತು ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೂ ಇನ್ನೂ ಅಗಣಿತವೇ ಉಳಿದಿದ್ದಿತು. ಸಭಾಸ್ಥಾನವು ಒಳ್ಳೆ ವೈಭವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು.

ಸಾಮಂತರಾಜರು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಆಗಮಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ ದಾಮೋದರ ಶರ್ಮನು ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಕರೆತಂದು ಕೂರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಹದಿನಾರೂ ಜನರು ಬಂದು ಕುಳಿತರು. ಮುಂದೆ ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಗಜಪತಿ ರಾಜವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತನಾಗಿ ಬಂದನು. ಸಾಮಂತರೆಲ್ಲರೂ ಎದ್ದುನಿಂತು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಸಭೆಯು ಗುಪ್ತವಿಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದರಿಂದ ಇನ್ನೂರೂ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದಿತು.

ದಾಮೋದರ ಶರ್ಮನೇ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಸಭಾಕಾರ್ಯವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದನು: "ಕಲಿಂಗ ಸಾರ್ವಭೌಮರೇ ಮತ್ತು ಕಲಿಂಗ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧಾರಭೂತ

ರಾಗಿರುವ ಮಹಾಪಾತ್ರರೇ, ನಾನು ಇಂದು ಈ ಸಭಾಕಾಯ- ಸಾಂಗಗೊಳಿ ಸಲು ಆನಂದದಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಮಹಾವೀರರಾದ ಮಹಾಪಾತ್ರರೇ, ಇಂದು ನಾವೊಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಇನ್ನಾವುದೇ ಸಮಯವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅದೇಷ್ಟೋ ವಿಧವಾಗಿ ಮನರಂಜನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಿತ್ತು; ಉಪಾಹಾರವೇರ್ಪಡಿಸಬಹುದಿತ್ತು; ಆದರೆ ಇಂದು ಆ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಸಮಯ ವಿಲ್ಲ. ಇಂದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮುಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಯೆಂದರೆ ಒಂದೇ ಒಂದು. ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದೊಂದೇ ಸದ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ ವಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಚನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಾವುದೆಂದರೆ, ಕಲಿಂಗದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.

ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಮಹಾಪಾತ್ರರೇ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಎಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠವಸ್ತು ವಿರುತ್ತದೆಂಬದನ್ನು ಅದನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ನಾವೆಲ್ಲರೇ ಅನ್ಯರು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ನಮಗೀಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುತ್ತದೆಂದು ನಾವು ಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸಮಾಲೋಚಿಸಬಲ್ಲಿವು. ನಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸುವಂತೆ ವಿಹರಿಸಬಲ್ಲಿವು. ಆ ಒಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುವದರ ಮೂಲಕವೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸುಖ ಸಮಾಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಆದರೆ ಮಹನೀಯರೇ, ಇಂದು ನಾನು ಬಹಳ ದುಃಖದಿಂದ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುವ ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಈಗ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಮಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು ಕೂಡ ಬೇಕಾದುದು ದುರ್ದೈವದ ಸಂಗತಿಯು. ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ ಸಮಯ ಬಂದೊದಗಿದರೆ ಇಂದು ನಮ್ಮಗಳ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮೇಲೆ ಕಲಿಂಗ ಮಾತೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ನಾವು ನಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೊಂಚ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕಲಿಂಗಮಾತೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಷ್ಟವಾಗಿ, ಕಲಿಂಗದೇವಿ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕುವಳು. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಜೀವನಗಳು ಬಹಳ ದುಃಖಮಯವಾಗುವವಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ಪೀಳಿಗೆ ತುತ್ತು ಕೂಳು ಕೂಡಾ ಕಾಣದಿರುವ ವ್ಯಸಂಗ ಬರಬಹುದು.

ಬಂಧುಗಳೇ, ಎಂತಹ ದುರ್ಧರ ಸಂಕಟವಿದ್ದರೂ ತಡೆಯಬಹುದು; ಆದರೆ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ, —ಛೇ! ಆ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯದ ಹೆಸರನ್ನು ಚ್ಚರಿಸುತ್ತಲೇ ಮೈ ಮೇಲೆ ಮುಳ್ಳುಗಳೇಳುತ್ತವೆ. ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದವನು

ಸಕಲ ಸುಖಕ್ಕೂ ಎರವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೂಡಾ ಮರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷಣ, ಲೇಖನ, ವಿಚಾರ, ಕಾರ್ಯ ಮುಂತಾದ ನಷ್ಟು ಯಾವ ಸಂಗತಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಬಹಳವೇನು? ಒಂದು ತುತ್ತು ಕೂಳು ತಿನ್ನ ಬೇಕಾದರೂ ಪಾವಲಂಬನವೇ.

ಮಿತ್ರರೇ, ಚನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿರಿ. ಇಂದು ನಾವು ಬಲು ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸಂದಿನಲ್ಲಿರುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಕಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡರೆ, ನಾವು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ಕೈಗೂಡಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಆದ ರಿಂದ ನಮಗೆ ಅಂತಹ ಸ್ಪಷ್ಟಿಗಣನೋ ದೊರೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಈಗ ನಾವು ಕೊಂಚ ದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಕಲಿಂಗರಾಜ್ಯದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಾಶಕ್ಕೆ ನಾವೇ ಕಾರಣರಾದಂತಾಗಿ, ನಮ್ಮ ನಿಂದೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಉಳಿಯುವುದು.

ಕಲಿಂಗರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರರಾದ ಮಹಾಪಾತ್ರರೇ, ನಾನು ಬಹಳ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ; ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಸೂಜ್ಞರೇ ಇರುವಿರಿ. ಕಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಹಾ ವಿಪತ್ಕಾಲವೊದಗಿದ ಮೂಲಕ ವಾತ್ಸಪ್ರೇಮವು ನನಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳಾಡಹಚ್ಚಿತು. ಸದ್ಯ ಕಲಿಂಗದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ನಿಮಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಮಾತೆ ಕರುಣಾಸ್ಪರದಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವಳು. ನಿಮ್ಮ ವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಹೊಳೆದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ದಾಮೋದರ ಶರ್ಮನ ಭಾಷಣವು ಆವೇಶಯುಕ್ತವೂ, ದೇಶಪ್ರೇಮೈಕ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದುದೂ ಆಯಿತು. ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು ಎಲ್ಲರೂ ಕಲಿಂಗದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಕಾದಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ವಯೋವೃದ್ಧನೂ ಶೂರನೆಂದು ಹೆಸರು ಹೊಂದಿದವನೂ ಆದ ಭೀಮದೇವನೆಂಬ ಸಾಮಂತರಾಜನು ಎದ್ದು ನಿಂತನು.

‘ಕಲಿಂಗ ಸಾರ್ವಭೌಮರೇ, ಮತ್ತು ಕಲಿಂಗರಾಜ್ಯದ ಚತುರ ಮಂತ್ರಿ ವರರೇ, ನಾನು ಈ ಹದಿನಾರು ಮಹಾಪಾತ್ರರ ವತಿಯಿಂದ ಕಲಿಂಗ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಏಕನಿಷ್ಠರಾಗಿರುವ ಆಶ್ವಾಸನವೀಯುತ್ತೇನೆ. ಇಂದು ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಚನ್ನಾಗಿ ಪರಿಣಾಮವಾಗುವಂತೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಸದ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನೂ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮಹತಿಯನ್ನೂ, ಪಾರತಂತ್ರ್ಯದ ಹೀನತನವನ್ನೂ ಚನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಕಲಿಂಗರಾಜ್ಯದ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳನ್ನಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.’

ಸಾರ್ವಭೌಮರೇ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಬಹಳ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ವಸ್ತುವು. ಒಂದುಸಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡರೆ, ಮರಳಿ ಪಡೆಯಲು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಆಯುವು ಮುಗಿದಿರಬಹುದು. ನಾವು ಸಾರತಂತ್ರ್ಯ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಬಹಳ ದಿವಸ ಭೋಗಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಈ ವಿಷಮಿಶ್ರಿತ ಸತ್ಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನವರು ಉಣ್ಣುವ ಸಮಯ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ನಂದಿಸದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಕಲಿಂಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಾರದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅಪಕೀರ್ತಿ ಭಾರತದಿತಿಹಾಸಿನಲ್ಲಿ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗುವೆಯೆ ಬಹುದು.

ಮಹಾರಾಜರೇ, ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಹೇಳತಕ್ಕದನ್ನು ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ನಾನು ಕಲಿಂಗರಾಜ್ಯದ ಮಹಾಪಾತ್ರರೆಲ್ಲರ ವತಿಯಿಂದ ಕಲಿಂಗ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಏಕನಿಷ್ಠೆಯಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆಶ್ವಾಸನವಿತ್ತು ನನ್ನ ಭಾಷಣ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಆ ಮೇಲೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಅವರ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಲಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು. ಯಾರ ಯಾರ ಬಲವು ಎಷ್ಟು ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜನಲ್ಲಿದ್ದ ಬಲವು ಎಷ್ಟು ಎಂಬ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸತಕ್ಕದು, ಯಾರು ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮುಂದೊರೆಯುವದು? ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಿತು.

1ನೇ ಮಹಾಪಾತ್ರ:- ನಾವು ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸಿಂಹಾಸನವು ಲಗ್ಗೆ ಹತ್ತುವದೇ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ.

2ನೇ ಮ. ಪಾ:- ಮಿತ್ರವರ್ಯರೇ, ನಿಮ್ಮ ಸೂಚನೆ ನನಗೆ ಮಾನ್ಯವಿದೆ; ಆದರೆ ಸಿಂಹಾಚಲವು ಬಹು ಭದ್ರವಾದ ಕೋಟೆಯಿರುತ್ತದೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ,

1ನೇ ಮ. ಪಾ:- ಅಹುದು, ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಮ್ಮತಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಸೂಚನೆ ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದ್ದಾಗಬಹುದು. ಅಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವರು?

2ನೇ ಮ. ಪಾ:- ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ನಾವು ಯುದ್ಧದಾಹವನ್ನು ಕಳುಹಿದರೆ ಅದನ್ನು ನರಪತಿಯು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದಲ್ಲವೇ?

3ನೇ ಮ. ಪಾ:- ಅಹುದು, ಅಹುದು, ಇದೇ ಯೋಗ್ಯವಿದೆ. ನರಪತಿಯು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನುರಿತವನು. ಇದಲ್ಲದೆ ವಿಜಯದಿಂದ ಮತ್ತನಾದವನು.

ನಮ್ಮ ಯುದ್ಧದಾಹ್ವಾನವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಕೋಟಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬರಬಹುದು.

೨ನೇ ಮ. ಪಾ:- ನಿಜ. ನಿಜ; ಮತ್ತು ಆತನು ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವೆಷ್ಟು ದಿನ ಕುಳಿರುವನು? ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಹೋಗಲೇಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಆದುದರಿಂದ ವಿಜಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಆತನೂ ಉತ್ಸುಕನಾಗಿರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಿದೆ.

ಆ ಮೇಲೆ ಅವರೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಿತು. ಒಹುತರ ವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕೋಟಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವದಕ್ಕಿಂತ ಬಯಲಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ರಚಿಸಿ, ಯುದ್ಧದಾಹ್ವಾನ ಕಳುಹಿತಕ್ಕುದು. ಆತನು ಬಾರದಿದ್ದ ಸಮಯ ಚತುರರಾರಾದರೂ ಆತನನ್ನು ಕೋಟಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಬೇಕು, ಎಂದೇ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಗಜಪತಿ ಎಲ್ಲರ ಉಪಕಾರ ಮನ್ನಿಸಲೆದ್ದನು.

‘ನಮ್ಮ ಸಿಂಹಾಸನದ ಏಕನಿಷ್ಕಭಕ್ತರೇ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇಂದು ನನಗೆ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಏಕಮತ್ಯವಾದ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾ ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಮೂಲಕ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ವಿಚಾರದಂತೆ ಶಕ್ಯವಿದ್ದಮಟ್ಟಿಗೆ ಏಕೈಕದಿಂದಲೇ ವರ್ತಿಸಬೇಕು; ಮತ್ತು ಕಲಿಂಗದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಷ್ಟವಾಗದೆ, ಉಜ್ಜಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲೆತ್ತಿ ಸಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರರೇ, ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡದೆ ಈ ಮಹಾ ವಿಪಕ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲಿಂಗರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಏಕನಿಷ್ಕ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುದುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಿಂಗನಾಡಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹೆಣಗಾಡುವಿರಿಂದು ಆಶಿಸಿ, ನನ್ನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸುತ್ತೇನೆ’

ಅಂದು ಸಭೆ ಮುಗಿಯಿತು.

ಮರುದಿನಸವೇ ಪೊಟ್ಟಿನೂರಿನ ದುರ್ಗದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಂಡುಗಳು ಕಲೆಯಹತ್ತಿದುವು. ನಾಲ್ಕಾರು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮಹಾಪಾತ್ರರ ಸೈನ್ಯವೂ ಬಂದು ಜಮೆಯಾಯಿತು. ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಯುದ್ಧದ ವಾತಾವರಣವೇ ಹರಡಿತು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಯುದ್ಧವನ್ನೇ ಚರ್ಚಿಸುವುದು. ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಯುದ್ಧದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನೇ ವಿವರಿಸು

ವವರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಬಯಲಲ್ಲಿ, ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ, ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಯುದ್ಧವು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಭಾವೀಯುದ್ಧದ ಭೀಕರತೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವವನೇ.

‘ಯುದ್ಧಸ್ಯ ವಾರ್ತಾ ರಮ್ಯಾ.’ ಆದರದು ಯಾವಾಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ? ಯುದ್ಧದೂರ ಬೇರೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ನಮಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರಬೇಕು. ಅಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೊಡೆದರು, ಇವರು ನಾಲ್ಕು ಮೈಲು ಮುಂದೊರಿದರು, ಅವರು ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಜನರನ್ನು ಹೊಡೆದರು ಮುಂತಾಗಿ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ನವಸುಧಾರಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಂತೂ ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಪತ್ರಗಳಿಗೆ ಬಹಳೇ ಮಹತ್ವ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕುಶಲ ಸಂಪಾದಕನಿದ್ದರಂತೂ ಓದುಗರ ಕಣ್ಣೆದುರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಯುದ್ಧವನ್ನೇ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಓದುಗರು ಅಂಥ ವೃತ್ತಪತ್ರವನ್ನೇ ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಸಂಗ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಬಂದರೆ? ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕನಸು-ಮನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧವು ಭೀಕರ ಭೂತದಂತೆ ನಾಟ್ಯವಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ಯುದ್ಧದ ಭೀಕರ ಪರಿಣಾಮದ ಹೊರತು ಬೇರೊಂದು ವಿಚಾರವೇ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆಗ್ಗೆ ನಾವು ಯುದ್ಧದ ವಾರ್ತೆ ಕೇಳಿದರೆ ಕಂಪಿಸುತ್ತೇವೆ; ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಯುದ್ಧದಿಂದ ನಮ್ಮ, ನಮ್ಮ ಬಂಧು-ಬಳಗದ, ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗದ, ರಾಷ್ಟ್ರದ, ಮುಂಬಾಳು ತೀರ ಅನಿಶ್ಚಿತವಿರುತ್ತದೆ.

ಜೀವನದ ಕ್ಷಣಿಕತ್ವವನ್ನಾದರೂ ಯುದ್ಧವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂಚಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧರಾದ ದಂಡಾಳುಗಳಷ್ಟೇ ಯುದ್ಧದ ಭೀತಿಯಿಂದಾವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಉಳಿದವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ-ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಈಗಿನ ಸಮಯ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಜೆಯಿದ್ದರಾಯಿತು; ಯಾವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬಾಂಬು ಬರುತ್ತೆಂಬದು ತೀರ ಅನಿಶ್ಚಿತವಿರುತ್ತದೆ!

ಕಲಿಂಗದ ಅವಸ್ಥೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಿತು ಯುದ್ಧವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದಿತು. ಚಿಕ್ಕ ಮಗುಗಳು ಕೂಡ, ‘ಏ, ನಾಳೆ ಯುದ್ಧ ಆಗೊದಿಲ್ಲವೆ? ಆಗ್ಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ಖಡ್ಗ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವೆನು’ ಎಂದೊಬ್ಬನೇದರೆ, ‘ನನ್ನ ಭಾಲೆಯಿದೆಯಲ್ಲ, ಅದರಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಇಂದು ಕೊಲ್ಲುವೆನು’ ಎಂದಿ ನೊಬ್ಬ. ‘ನನ್ನ ಚಪ್ಪಗೊಡಲಿ ಬಲು ಹದನವಾಗಿದೆ. ಒಂದೇಟಿಗೆ ಒಬ್ಬ

ನಂತೆ ಹಾರಿಸದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಬಂಟನೆ?' ಎಂದು ಮಗುವೊಬ್ಬ. 'ಬಹಳ ಒಳಿತಾಯಿತು. ನೀವು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿಂತರೆ ಮುಗಿದು ಹೋಯಿತು. ಕನ್ನಡಿಗರು ಸಲಾಯನ ಹೇಳಿಸುವರು.' ಎಂದು ಕುಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುವವನೂ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಯುದ್ಧದ ಭೂತವು ಸೇರಿದ್ದಿತು. ತಂದೆ ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಮುದ್ದಿಸುತ್ತಲಿರುವಾಗಲೇ ಯುದ್ಧವು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬರಲು, 'ನಾಳೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದರೆ, ಈ ಮಗುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವನಾರು? ಮುಂದೆ ಮಗುವಿನ ಗತಿಯೇನು?' ಎಂದು ಭೀತಿಗೊಂಡು, ಮಗುವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮುದ್ದಿಸುವನು. ನೂತನ ಪರಿಣಿತ ದಂಪತಿಗಳು ಸರಸವಾಡುತ್ತಲಿರುವಾಗಲೇ 'ನಾಳೆ ನನ್ನ ನಲ್ಲನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು. ಆ ಮೇಲೆ....ಮುಂದೇನಾಗುವದೋ ಅರು ಬಲ್ಲರು? ಅಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಗತಿಯೇನು? ನಾನು ಯಾರನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸಬೇಕು? ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸಬೇಕು? ದೇವಾ! ಈ ನರಹತ್ಯೆಯನ್ನೆಂದು ತಡೆಯುವೆ? ನಮ್ಮಂತಹ ಹೊಸದಾಗಿ ಬಾಳುವೆಗಾರಂಭಿಸಿದ ಪ್ರವೇದೆಯರ ಗೋಳನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಿ ಯುದ್ಧವೆಂಬ ಈ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡಬಾರದೆ?' ಎಂದು ಬೇಗುದಿಗೊಂಡು, ಕಂದಿದ ಮೊಗದಿಂದ ನಿಲ್ಲಲು, ಇನಿಯಳ ಮನವರಿತು ನಲ್ಲನು: 'ಪ್ರಿಯೆ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದರೆ ವೀರಸ್ವರ್ಗವೆಂದು ನೀನರಿತಿಲ್ಲವೆ? ನಾನು ಒಂದು ವೇಳೆಮಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಗೋಸುಗ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದಾರೀ ಕಾಯುತ್ತಿರುವೆನು. ನೀನು ಬಂದೊಡನೆ ಆನಂದದಿಂದ ಸುಖಭೋಗಿಸುವಾ.' ಎಂದು ಉತ್ತೇಜಿಸುವನು. ಅವೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ 'ಎಲ್ಲಿಯ ಸ್ವರ್ಗವೋ ಎನ್ನೋ? ಇಂತಹ ಐಹಿಕ ಸುಮಧುರ ಸೊಬಗನ್ನು ಸವಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನ ಬಂದಿತ್ತಲ್ಲವೆ? ಇಂತಹ ನರಯಜ್ಞ ಹೇಗೆ ತಡೆಯುವುದು?' ಎಂದು ಅವನೂ ಬಿನ್ನ ನಾಗುವನು. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕ್ಲೇಶಕರ ನೋಟವೆಂದರೆ, ಮಾತೆಯದು. ಹತ್ತು ತಿಂಗಳು ಹೊತ್ತು ಹೆತ್ತು ಜೋಪಾನ ಮಾಡಿದ ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು, ಪ್ರೀತಿಯ ಪುತ್ರನನ್ನು, ಪ್ರೇಮದಣುಗನನ್ನು ತಾನಿನ್ನೂ ಜೀವಿಸಿರುವಾಗಲೇ ಮೃತ್ಯುಭೂಮಿಗೆ ಕಳುಹಬೇಕಾದರೆ, ಆ ಪ್ರೇಮದ ತಾಯಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಕಷ್ಟಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತಲಿರಬಹುದು? ಸಹಸ್ರ ಚೇಳು ಕಚ್ಚಿದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವೇದನೆ ಆ ತಾಯಿಯ ಹೃದಯಕ್ಕಾಗುತ್ತಲಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ? ಮಗನಿಗೆ ಉಣಬಡಿಸುತ್ತಲಿರುವಾಗ್ಗೆ, ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನೀರು ಕೊಡುತ್ತಲಿರುವಾಗ್ಗೆ, ಮಗನನ್ನು ಮಲಗಿಸುತ್ತಲಿರುವಾಗ್ಗೆ, 'ನಾಳೆಗೆ ಮಗನು ಸಿಕ್ಕದಿರಬಹುದೆ? ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗನು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುವನೆ? ಇನ್ನು ನಾನು

ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಈ ಭವಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕಳೆದಂತಾಗುವದೆ? ನನ್ನ ಹೃದಯದಾಶೆ, ಕಣ್ಣೋಟ, ಜೀವನದ ಸೊಬಗು ಎಲ್ಲವೂ ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವದೆ?' ಮುಂತಾಗಿ ತಳಮಳಿಸುತ್ತ ಪುನಃ ನೋಡಲು ಸಿಕ್ಕದಿರಬಹುದೆಂದು ಮಗನ ಸಿರಿವೊಗವನು, ಮುದ್ದುಮೊಗವನು, ಇನಿವೊಗವನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಲಿದ್ದ ಮಗನನ್ನು ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿರಿಸುವಂತೆ ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೂ ನೋಡುವಳು. 'ದೇವಾ! ತಾಯಿಯರ ಬಾಳಿನ ಬೆಳಕೇ ಆದ ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಹುತಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ತಾಯಿಯರನ್ನೆಲ್ಲ ನಾರಗೊಳಿಸಬಾರದೆ! ಇಲ್ಲವೆ ತಾಯಿಯ ಮಾಯೆಗೆ ಮರೆಹಾಕಬಾರದೆ!! ತಾಯಿಯರ ಕರುಳು ಕರಗಸಬಾರದೆ!!!' ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಳು. ಆದರೇನು? ಯುದ್ಧವು ನಿರ್ಘೋರ ರಾಕ್ಷಸನಂತೆ ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೂ ಸಮೀಪಿಸಿ ಜನತೆಯ ಮನವನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಭಯಪಡಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಯುದ್ಧದ ಜ್ವಾಲೆಯ ರುಳಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಮದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ತಳೆದಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಹೃದಯ ಕಂದಿ-ಕಮರಿ ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಅನೇಕರು ಮಾನವ ದೇಹವು ನಶ್ವರವೆಂಬ ವೇದಾಂತಕ್ಕೆ ಎದೆಗೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಹಲವರು ಕರ್ತವ್ಯದ ಉಚ್ಚಭಾವನೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಅಂಜುಗುಳಿಗಳು ಯುದ್ಧದ ಭೀತಿಯಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಮುಂಗಾಣದೆ ಮೂಢರಾಗಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಆಸ್ತಿ-ಪಾಸ್ತಿಗಳ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಟೆದಾಸೀನ್ಯ ತಳೆದಿದ್ದರು. ಪ್ರಪಂಚವು ಅಸಾರವೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅಲಿಂಗಿಸುವ ಪ್ರಣಯಿ ಜೊತೆ, ಮುದ್ದುಕೈವ ದಂಪತಿಗಳು, ಸರಸವಾಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಪ್ರೀತಿಯ ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯರು ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮದಾಟದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಸ್ಮರಣೆಯಾಗುತ್ತಲೆ ಖಿನ್ನರಾಗಿ, ಸಾರರಹಿತವಾದ ಸಂಸಾರದ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಖಿನ್ನರಾಗುತ್ತಲಿದ್ದರು.

ಯುದ್ಧವು ಭೀಕರಾಕಾರ ತಾಳಿ ಕ್ರೂರ ರಕ್ತಸನಂತೆ ಕಲಿಂಗ ನಾಡವ ರನ್ನೆಲ್ಲ ಭಯಪಡಿಸಿರಲು ಅದರ ಉರಿ ಜಗನ್ನೋಹಿಸಿಗೂ ತಾಕದಿರಬಹುದೆ? ಯುದ್ಧವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಸಂಧಿಗಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುವಂತೆ ಆಕೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ಸಲ ತಂದೆಗೆ ಬಿನ್ನರಿಸಿದಳು. ಯುದ್ಧದ ಭೀಕರತೆಯನ್ನು ಮನ ಕರಗುವಂತೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದಳು. ಸ್ತ್ರೀ ಹೃದಯವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲದೇ ಅನ್ಯರು ಅರಿಯಲಾರರು. ಆಕೆಗೆ ಮಾತೃಸುಖದ, ಪತ್ನಿಸುಖದ ಅನುಭವ ಇನ್ನೂ ಆಗಿರದಿದ್ದರೂ ಅವರ ದುಃಖದ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಆಕೆ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾಗಿದ್ದಳು. ಕಲಿಂಗ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪತಿಯಿಂದ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡಳು. ಏನು ಮಾಡಿ

ದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾದಾಗ್ಗೆ ಹಿಂದೆಗೆದರೆ ಮಹಾ ಪಾತ್ರರು, ಜನತೆಯು ಎಲ್ಲರೂ ತನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ಜಗಪತಿ ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಕನ್ನಡ ಶಿಬಿರದತ್ತ ಅಶಾಪೂರ್ಣ ನೋಟ ಬೀರುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಅಸ್ವಾಜಿಯಂತಹ ಚತುರಮಂತ್ರಿಯೂ, ರಾಯ ನಂತಹ ಉದಾರನೃಪತಿಯೂ, ರಾಮಲಿಂಗನಂತಹ ನಿಜವಾದ ಶೂರ ಪುರುಷನೂ ಅಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ್ದು ದರ ಪರಿಣಾಮವು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದೆಂದು ಆಕೆಗೆ ಬಲವಾದ ಆಶೆಯಿದ್ದಿತು. ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಉಪಾಯದಿಂದ ಭಯಂಕರ ಪ್ರಾಣಹಾನಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವರೆಂದು ಆಕೆ ಆಶಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಧುರ ಸಖ್ಯ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವದೆಂಬದೇ ಇಕೆಯ ಆಶೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವರ ವ್ಯೂಹದ ಬಗ್ಗೆ ಆಕೆ ಕೆಲವು ಊಹೆ ಕಟ್ಟಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಸ್ತಿವಾರ ಹಾಕುವ ಯತ್ನ ಮಾಡಿದಳು.

‘ಪಿತಾಜಿ, ಕಲಿಂಗನಾಡವರೆಲ್ಲರೂ ನರಪತಿಯ ಶೌರ್ಯಾದಾಯಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತೀರುವರು.’

‘ಅಹುದು, ಮೋಹಿನಿ, ನಿನ್ನ ಮಾತು ಸತ್ಯವಿದೆ ನರಪತಿ ಅಂತಹ ಧೀರನಿರುವನು. ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನೇ ಅವನಾಗಿರುವನು.’

‘ಅವನು ನಿರುಪಮ ಗುಣಗಣಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮಹಾಪಾತ್ರರೂ ಮೆಚ್ಚಿ ಹೋಗಿರುವರೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ’

‘ಅದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವೆ?’

‘ಅವರ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಸೇನಗಿದ್ದ ದಾಸಿಯೊಬ್ಬಳ ಮುಖದಿಂದ.’

‘ಅವಳೇನು ಹೇಳಿದಳು?’

‘ಮಹಾಪಾತ್ರರೆಲ್ಲರೂ ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ನರಪತಿಯ ಉದಾರ ವೀರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು.’

‘ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಿದೆ. ಯಾವ ವಿನೇಕಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನೂ ನರಪತಿಯ ಸದ್ಗುಣ ಸಮೂಹದಿಂದ ಅನಂದಭರಿತವಾಗುವಂತಿರುತ್ತದೆ ನಾನೆಲ್ಲಿ ನರಪತಿ ದುಷ್ಟನೆನ್ನುವೆನು? ಆತನು ಅಂತಹ ಪುರುಷನೇ ಇರುವನು.’

‘ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಿಜವೇ; ಆದರೆ.....’

‘ಆದರೆ ಏನು’

‘ಇನ್ನೇನಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಅಪ್ರತಿಮ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನೊಡನೆ ಮೈತ್ರಿ ಬೆಳೆಯಿಸುವುದರ ಬದಲು ಕಲಹಕ್ಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿರುವಿರಿ? ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿರುಪಾಯರಾಗಿರುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ.....’

‘ಅಹುದು. ಮೋಹಿನಿ, ನಾನೀ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೀರ ನಿರುಪಾಯನಾಗಿರುವೆನು. ಏನೇ ಆದರೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ.’

‘ಆಗಲಿ; ಆದರೆ.....’ ‘ಆದರೆ ಏನು?’

‘ಆಯತ್ತದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ.....’ ‘ಮುಂದೆ ಏನು?’

‘ಘಾತನಾಗುವ ಸಮಯ ಬಂದರೆ?’

‘ಅದೇನು ಮೋಹಿನಿ? ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದವನು ಘಾತ-ಪಾತಗಳಿಗೆ ಭಯಪಡುವನೆ? ಗೆದ್ದರೆ ಕೀರ್ತಿ, ಸತ್ತರೆ ಸೌಖ್ಯ!’

‘ಅಹುದು ಪಿತಾಜಿ; ನಾನದನ್ನು ಬಲ್ಲೆ. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ.’

‘ಹಾಗಾದರಿನ್ನೇನು?’

‘ಮೋಸ ಸಂಭವಿಸಬಹುದೆಂದು ನನ್ನ ಊಹೆ.’

‘ಅಂದರೆ? ಏನೆಂಬದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳು.’

‘ಇನ್ನೇನಿಲ್ಲ; ಮಹಾಪಾತ್ರರು ನರಪತಿಯ ಪಕ್ವವಹಿಸಿದರೂ ವಹಿಸಬಹುದೆಂಬದೇ ನನ್ನ ಸಂದೇಹ.’

‘ಛ! ಇದು ತೀರ ನಿರಾಧಾರವಾದುದು. ಅವರು ನಮ್ಮ ಸಿಂಹಾಸನದ ಏಕನಿಷ್ಠ ಭಕ್ತರು. ಅಂತಹರಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸವೆಂದರೆ, ಸ್ವತಃ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಅವಿಶ್ವಾಸ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ.’

‘ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯೇನೋ ಹಾಗಾಗಿದೆ.’ ‘ಆಧಾರವೇನು?’

‘ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನರಪತಿ ಗೆಲ್ಲುವನೆಂಬದು ಅವರಿಗೆ ನಂಬುಗೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ.’

‘ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಿದೆ. ನರಪತಿಯೇ ಬಹುಶಃ ಗೆಲ್ಲಬಹುದೆಂದು ನನಗೂ ಭಾವನೆಯಾಗಹತ್ತಿದೆ; ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಿಂದ ಅವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು?’

‘ಸೋತು ನರಪತಿಯ ಗುಲಾಮರಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈಗಲೆ ಅವರ ಮಾಂಡಲಿಕರಾಗುವುದೊಳಿತೆಂಬದು.’

ಗಜಪತಿಯ ಮನದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯದ ಮೊಳಕೆ ನೆಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ತನ್ನ ಮಹಾಪಾತ್ರರೇ ತನಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿ ಅವನ ಮನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿತು. ‘ಮಹಾಪಾತ್ರರ ಸಹಾಯದ ಆಶ್ವಾಸನದ ಮೂಲಕವೇ ನಾನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. ಇಲ್ಲಿನಾಗಿದ್ದರೆ, ನರಪತಿಯು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿ ಸಂಧಿಯನ್ನಾದರೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೆನು; ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಮಾಲಯ ಕ್ಯಾದರೂ ಹೊರಡುತ್ತಲಿದ್ದೆನು. ಕಲಿತನದಿಂದ ಕಾವಿದರೆ, ಮುಂದೆ ಶು

ಣಾಮವೇನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಅಳುಕುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಮೋಸ! ಅದೂ ನಾನಾರ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟಿರುವೆನೋ, ಅವರೇ ಮೋಸ ಮಾಡಿದರೆ....ಗಟ್ಟಿಯೆಂದು ನಂಬಿ ನಿಂತ ಕಲ್ಲೇ ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಣುಗಿದರೆ.... ಆಗ್ಗೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಛೇ! ಬಹು ಕಠಿಣವಾದ ಸಮಸ್ಯೆ.....' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವಿಚಾರಕ್ಕೊಳಗಾದನು. ಒಡನೆಯೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತಚಾರರನ್ನಿಟ್ಟು ಅವರ ಮುಖಾಂತರ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯಲೆತ್ತಿಸಿದನು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಏನೊಂದು ಸಂದಿಗ್ಧ ಸುದ್ದಿ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ, ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ದೊಡ್ಡ ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಮೋಸವಾಗುವುದೇ ದಿಟವೆಂದು ನಂಬಿಬಿಟ್ಟನು.

ಸಂಶಯವು ಬಲು ಕೆಟ್ಟದ್ದು. ಇನ್ನಾವ ಯೋಚನೆಗಳಿಗೆ, ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಿರದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಯಲನುವಾಗುತ್ತದೆ? ಆದರೆ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಬೀಜಕ್ಕೆ ಅವೆಂತಹ ಬಲಕಾರಿಯಾದ ಗೊಬ್ಬರ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದೆಯೋ, ಅದು ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊಳೆತು, ಬೆಳೆದು ಫಲಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮ 'ಸಂಶಯಾತ್ಮಾ ವಿನಶ್ಯತಿ' ಎಂದಿರಬೇಕು.

ಗಜಪತಿ ಸಂಶಯದಿಂದ ಪೂರಿತನಾದನು. ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಒಳಿತಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಗೂ ತಿಳಿಸಿದನು.

‘ಮಹಾರಾಜ, ತಮ್ಮ ಈ ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳಿರುತ್ತವೆಯೋ?’

‘ನಾನೂ ಅದೇ ಉಪೋಗದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಸಂವೇಹ ಬಂದುದಾದರೂ ಹೇಗೆ?’

‘ಅವರ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ನರಪತಿಯ ಗುಣಗಾನ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆಂಬ ವಾರ್ತೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಬರುತ್ತದ್ದಲ್ಲದೆ, ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನರಪತಿ ಗೆಲ್ಲುವುದೇ ನಿಶ್ಚಯವಾದುದರಿಂದ, ಯುದ್ಧವಾಡುವುದು ತೀರ ಆಯೋಗ್ಯವೆಂದೂ ಅವರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆಯುತ್ತಿರುವರಂತೆ.’

‘ಸಾಧಾರವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕದ ಹೊರತು ನಾವು ಯಾವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೂ ಕೈಗೂಡಲು ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.’

‘ಅದು. ನಾನಾದರೂ ಅದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಮ್ಮ ಸಂಶಯವು ದಿಟವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದಲ್ಲಿ, ನಾವು ಯಾವ ಮಾರ್ಗಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದು? ಸಂಶಯ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಾವು ದಕ್ಷರಾಗಿರತಕ್ಕದು ತೀರ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು; ಅದುದರಿಂದ ನಾವು ಈಗಲೇ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿರುವುದೊಳಿತಲ್ಲವೆ?’

‘ಮಹಾರಾಜರ ಯೋಚನೆಯೇನಿರುವದು?’

‘ಉಳಿದ ದಾರಿಗಳೆಂದರೆ ಎರಡೇ. ಊರು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ ಸಂಧಿ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಯಾವುದು ಒಳಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ?’

‘ಈಗಲೇ ನಾನಾವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂಬವೇನೋ ನಿಜವೇ. ಆದರೂ ಮಹಾರಾಜರ ಸಂದೇಹ ಸತ್ಯವಾಗಿಯೇ ಪರಿಣಮಿಸಿದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಯಾವದೊಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ಅರಿಯಲೇಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ.’

‘ಅಹುದು, ನಾನಾದರೂ ಅದನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.’

‘ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ನಾನೊಂದು ಸಂಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಚಿಸಬಹುದೇ?’

‘ಅದೇನು?’

‘ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಂತಹ ದುರ್ಧರ ಸಮಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ, ನಾವು ಸಂಧಿಗಾಗಿ ಏಕೆ ಯತ್ನಿಸಕೂಡದು? ನರಪತಿಯೂ ಸದ್ಗುಣಿಯಿರುವನು. ನಮ್ಮ ಮಾನ-ಮನ್ನಣೆಗಳಿಗೆ ಭಂಗಬಾರದಂತಿದ್ದರೆ ನಾವು ಸಂಧಿಯನ್ನೇಕೆ ಕೈಕೊಳ್ಳಕೂಡದು?’

‘ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ಕುಂದುಂಟಾಗದಂತೆ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನರಪತಿ ಸಮ್ಮತಿಸಬಹುದೇ?’

‘ಯತ್ನಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು, ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೂ ಸಮ್ಮತಿಸಬಹುದು; ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ತೀರಾ ಅನವಶ್ಯಕವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ; ಏಕೆಂದರೆ ನಾವೀಗ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗಿಂತ ಬಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಸಾಮಂತರಿಂದ ಕಸಬಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೂ ಇಲ್ಲ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಒಳಿತೇ ಆಯಿತು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಉಳಿದರೆ, ಆ ಮೇಲೆ ಉಳಿದ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಲು ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ಭಯಂಕರ ಮೋಸವಾದರೆ ನಾವು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಲೇಬೇಕಲ್ಲವೇ?’

‘ಅಹುದು ಮಹಾರಾಜ, ಮೊದಲು ಈ ಮೋಸವನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯಲಿತ್ತಿ ಸೋಣ.’

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ನೆಟ್ಟ ಬೀಜವು ವೃಕ್ಷವಾಯಿತು. ಆಗಲೇ ಮೊಗ್ಗು ಹೂಗಳಾಗುವ ಸಮಯವೂ ಬಂದಿತು. ಸುಮಧುರ ಫಲಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಬಯಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣು, ಮನ, ಹೃದಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡ ಶಿಬಿರದತ್ತವೇ ಇದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ಏನು ನಡೆದಿರಬಹುದೆಂದು ಆಕೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಊಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು.

ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದರಸಿಗೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಪೊಟ್ಟಿನೂರಿನ ಸಂಗತಿಗಳು ಗುಪ್ತಚಾರರ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಮುಂದೆ ಕೈಕೊಳ್ಳಲಿರುವ ಯೋಜನೆಯ ವಿಚಾರಣೆಗಾಗಿ ಮೂವರೂ ಕಲೆತಿದ್ದರು.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:—ಮಹಾಪ್ರಭು, ಗಜಪತಿಯ ಸಿದ್ಧತೆ ಭರದಿಂದ ನಡೆದಿದೆಯೆಂದು ಆಗಾಗ್ಗೆ ವಾರ್ತೆ ಬರುತ್ತಲಿದೆ.

ರಾಮಲಿಂಗ:—ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಆ ಹದಿನಾರು ಮಹಾಪಾತ್ರರ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಬಹುದೇ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:—ಬಹುಶಃ ಸರಿಯಾಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ನರಸತಿ:—ಆದರೇನು, ಸೋಲಿನ ಭೀತಿ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲವಲ್ಲ?

ರಾಮಲಿಂಗ:—ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳೇ, ಸೋಲೆಂಬ ಸೊಲ್ಲು ಕೂಡ ಕನ್ನಡಿಗರತ್ತ ಸುಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ನರಸತಿ:—ಒಳ್ಳೇದು. ಈಗೇನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವಿರಿ? ಬೇರೆಏನಾದರೂ ಸಾಧಿಸುವದೇನೆಂದು ನೋಡುವಿರಾ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:—ಪ್ರಭುಗಳೇ, ಈಗಲೆ ನಾವು ನಿರ್ಧರಕ್ಕೆಳಿಯದೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪೊಟ್ಟಿನೂರಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನವಲೋಕಿಸಿ ನೋಡುವುದೊಳಿತೆಂದು ನನ್ನ ವಿಚಾರವಿದೆ.

ನರಸತಿ:—ಹಾಗೇ ಮಾಡಬಹುದು; ಆದರೆ ವಿಲಂಬವು ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಗಜಪತಿ ಪೂರ್ಣ ಸಿದ್ಧತೆಯಿಂದಿರುವನು; ಮತ್ತು ಬೇಗನೆಯದ್ದದಾಹ್ವಾನವು ಬರುವ ಲಕ್ಷಣ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬೇಗನೆ ನಮ್ಮ ನಿರ್ಧರಕ್ಕೆ ತಲುಪುವುದೊಳಿತು; ಮತ್ತು ತೀವ್ರವೇ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಯೋಜನೆಗೆ ತೊಡಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

೧೨ ಭೀತಿಯ ಭೂತ.

ಗಜಪತಿಯು ಸಂಶಯದಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಮಹಾ ಪ್ರತಾಪರೇ ತನಗೆ ಮೋಸಮಾಡುವರೆಂಬ ಭೀತಿ ಅವನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಅವನಿಗೆ ಯುದ್ಧದ ಯೋಚನೆ ಮರೆತು ಈ ಮೋಸದ ವಿಚಾರಗಳೇ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿದ್ದುವು; ಅದರ ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಯಲಿಗೆಳೆಯಬೇಕು? ಮೋಸವು ನಿಶ್ಚಿತವೇ ಆದುದಾದರೆ ಮುಂದೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು? ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದನು. ಹಗಲು, ಇರುಳು, ಮುಂಜಾವು, ಸಂಜೆ ಅದೊಂದೇ ಯೋಚನೆ, ಅದೊಂದೇ ಉದ್ಯೋಗ ಅವನದಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಹಾಪ್ರತಾಪರಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲಿದ್ದ ದಾಸಿಯರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕರೆದು ಕೇಳುವನು. ಬಹಳ ಸಲ ನಿರಾಶೆಯೇ ಆಗುವುದು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಏನೊಂದು ಸಂದಿಗ್ಧ ವಿಷಯ ತಿಳಿದರೆ ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಭವ್ಯವಾದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿಬಿಡುವನು. ಇವರಲ್ಲದೇ ಗುಪ್ತಚಾರರು ಬೇರೆ ಇದ್ದೇಇದ್ದರು. ಅವರು ಮಹಾಪ್ರತಾಪರ ನಿತ್ಯ ನಡಾವಳಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬಂದು ವಾರ್ತೆಯನ್ನರುಹುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟು ಬಲಕಾರಿಯಾದ ಆಧಾರಗಳೇನೂ ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಿಂದ ಅವರು ಕಪಟಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಅವನೇನೂ ಊಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಂಶಯಿತಮನವು ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಂದೇಹವಹಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕಾಪಟ್ಟ ತಿಳಿಯದಿದ್ದುದು ತನ್ನ ಚಾರರಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದರ ಇಲ್ಲವೆ ಮಹಾಪ್ರತಾಪರು ಬಹಳ ದಕ್ಷರಾಗಿರುವುದರ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು, ಎಂದು ತರ್ಕಿಸಿ, ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಚಕಿತ್ಸಕ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಹತ್ತಿದನು.

ತಂದೆಯ ಈ ಮನೋವಾರ್ತೆ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೀಜ ನೆಟ್ಟವಳೇ ಅವಳು ತನ್ನ ಬೀಜ ವೃಕ್ಷವಾದುದು ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಯದಿರುವುದೇ?

‘ಶಶಿಲೇಖೆ, ತಂದೆಯವರು ಹೇಗೆ ಸಂಶಯಕ್ಕೊಳಗಾಗಿರುವರು ನೋಡಿದೆಯಾ?’

‘ರಾಜಪುತ್ರೀ, ವಿಚಿತ್ರ. ಪಾಪ! ಯಾವ ಸುದ್ದಿಯೂ ಇಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸಮಯ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಂತಹ ಸಿಂಹಾಸನ್ನೈಕನಿಷ್ಠರಾದ ಮಹಾಪ್ರತಾಪರಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾದ ಸಂಶಯವುಳ್ಳವರಾಗಿರುವರು.’

‘ಸಂಶಯದ ಮಹಾತ್ಮ್ಯ ಅಗಾಧವಾದುದು.’

‘ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನು? ಈ ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಯವರು ಸಂಶಯದ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಆಗಿರುವರು. ಮೋಸವಾಗುವುದೆಂಬ ಆ ಒಂದು ಯೋಚನೆಯಿಂದಾವೃತರಾಗಿರುವ ಮೂಲಕ, ಅತೀವ ಚಿಕ್ಕಿತ್ತೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವರು. ಮುಂದೆ ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಗಬಹುದು?’

‘ಅದನ್ನರಿಯುವುದು ಹೇಗೆ?’

ಹೀಗೆ ಗಜಪತಿಯು ಸಂದೇಹದಿಂದಾವೃತನಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ಹೊಸ ಶೋಧ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿ ದಿನಗಳೆಯುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಅವಧಿ ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕೇ ದಿನ ಉಳಿದಿದ್ದಿತು. ಆ ದಿವಸ ಬೆಳಗಿನ ಸಮಯ. ಅರುಣೋದಯದ ಕಾಲವಾಗಿರಬಹುದು.

ಬೆಳಕು-ಕತ್ತಲೆಗಳ ನಡುವಿನ ಆ ಕಾಲ ಅತೀವ ರಮಣೀಯವಾದುದು. ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗವು ತಮ್ಮ ದಿನದ ದುಡಿಯೆಯಿಂದ ದಣಿದು ಮಲಗಿದವರು, ಇರುಳಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತರಾಗಿ ಎಳುತ್ತಾರೆ. ನಿಸರ್ಗದೇವತೆ ಅದೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತಳಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರುಶನಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಸುಕುಮಾರ ತರುಣಿಯಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಜಗಜೀವನದ ಜ್ಯೋತಿಯೇ ಆದ ಭಗವಾನ್ ಭಾಸ್ಕರನ ಶುಭಾಗಮನ ಸೂಚಿಸುವ ಅರುಣನಾಗಮನವು ಅತೀವ ಅಂದಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅರುಣದೇವನ ನಸುಗೆಂಪಿನ ಬೆಳಕು ಭೂವೇವಿಗೆ ರನ್ನ ದೊಡವೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅನಂದಕರವಾದ ನೋಟವೆಂದರೆ, ಉಷಾಗಮನ. ಉಷಾಗಮನ ಎಂದೊಡನೆಯೆ ಸಕಲ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತರವಾದ ಆ ಕಮನೀಯ ನೋಟ ಕಟ್ಟಿ, ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟುಹೋಗದಿರದು. ಉಷಃಕಾಲವೆಂದರೇನೇ ಅಂತಹ ರಮಣೀಯ ಸಮಯ. ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದ ಋಷಿಗಳು ಇಂತಹ ಶಾಂತ-ಪ್ರಶಾಂತ ಉಷಃಕಾಲವನ್ನು ಬಹಳನಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿರುವರು. ‘ಋಗ್ವೇದದ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರತಮ ಭಾಗವೆಂದರೆ, ಉಷಾದೇವಿಯ ವರ್ಣನಪರ ಪದ್ಯಗಳೇ.’ ಎಂದು ಅದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಿರದು. ಜಗತ್ತಿನ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿ, ಹೃದಯ-ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಕಿರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಕರ್ತವ್ಯ ಮಾರ್ಗ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಉಷಾಗಮನವು ಹಿತಕರವಾಗದಿರಬಹುದೇ? ಅಂದಿನ ಋಷಿಗಳು ಉಷಃಕಾಲದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುತ್ತಲಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವರಿಗೆ ಅದು

ಚನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಿದೆ. ಅವರು ತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಉಪೇಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆಂದು ಮಲಗಿದ ಸಕಲ ಚೇತನಾಚೇತನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೆ ಚ್ಚರಿಸಲು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದೈತರುವ ಶ್ವೇತವಸನಾ ಲಂಕೃತ ಸುಂದರ ಸುಕುಮಾರ ಸ್ವರ್ಗಿಯಾಕೃತಿಯನ್ನು, ತನ್ನಾ ಶ್ವೇತವಸನದಿಂದ ಸಕಲ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಬೆಳಗುವ ದಿವ್ಯಾಂಗನೆಯನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಆನಂದ ಹೊಂದುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅವರಾ ಆನಂದಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರ ಪೂವ್ವದ ಬಣ್ಣಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆದಿ ಗ್ರಂಥವೆಂದು ಕೆಮ್ಮೆಪಡಬಹುದಾದ ಮಗ್ನೋದವನ್ನೇ ಬೆಳಗುತ್ತಲಿವೆ.

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗುಪ್ತಚಾರ ಗಜಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಗಜಪತಿಗೆ ಮೋಸದ ಭೀತಿಯಿಂದ ನಿಪ್ಪೆಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಗುಪ್ತಚಾರ ಬಂದುದರಿಂದ ಅಶುಭವೇನೋ ನಡೆದಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿದನು. ಅವನು ಆತುರತೆಯಿಂದ ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದನು.

‘ಮಹಾರಾಜ, ನಮ್ಮ ನಗರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಂಟು ಜನರು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಲಿರುವರು.’ ‘ಅವರಾರು?’

‘ಅವರು ತಮ್ಮ ಗುರುತು-ಪರಿಚಯವನ್ನೇನೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.’

‘ಆಂ, ಅಂತಹರು ಅವರಾರು? ಯಾರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲಿರುವರು?’

‘ನಾನು ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದೆನು. ಮೊದಲು ಅವರೇನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಅವರು ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು.’

‘ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದರು? ನಮ್ಮ ಮಹಾಪ್ರತಾಪರ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದರೇನು?’

‘ಅಹುದು ಮಹಾರಾಜ. ಮಹಾಪ್ರತಾಪ ಬಲರುದ್ರದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಹೊ ಗುತ್ತಲಿರುವೆವು.’ ಎಂದು ನಾನು ಮಹಾರಾಜರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ್ಗೆ ನಿರುಪಾಯರಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

‘ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿನಿದ್ದಿತು?’

‘ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು?’

‘ಯಾಕೆ, ನೋಡಬೇಕಿದ್ದಿತು.’

‘ಛ! ಮಹಾರಾಜ ನಾನೆಷ್ಟು ಭಯ ಪಡಿಸಿದರೂ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಬಹಳ ಗುಪ್ತವಾದುದು. ಬಲರುದ್ರದೇವರನ್ನುಳಿದು ಇನ್ನಾರೂ ನೋಡುವಂತಿಲ್ಲ.’ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ಹತ್ತು-ಹನ್ನೆರಡು ಜನರು. ನಾನು ಒಬ್ಬನೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ಮರಳಬೇಕಾಯಿತು. ಅದಷ್ಟು

ಮುಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಗಜಪತಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಬರಿಯಾದನು. ತಾನೆಣೆ ಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಸಂಶಯ ಸತ್ಯವಾಗಲು, ಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ಕಯ್ಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಚ ಕಾಲ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟನು. ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಮಂದಿರವೇ ಕೆಳಗು ಮೇಲಾದಂತೆ ತೋರ ಹತ್ತಿತು. ಭೀತಿಯಿಂದ ಅವನು ಕಂಗಿಟ್ಟನು.

‘ಒಳ್ಳೇ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇರ್ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿನ ಸೈನಿಕರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದಳಪತಿಗಳ ಆಜ್ಞಾನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಉತ್ಸುಕರಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ವೀರಶ್ರೀ ಉಕ್ಕುತ್ತಲಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸೈನಿಕನೂ ಜೀವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂದು, ಕರದಲ್ಲಿನ ಕರಪಾಳ-ಶರಗಳಿಂದ ಅರಿತರಗಳನ್ನು ಧರೆಗಳಿಸಬೇಕೆಂದು, ಅರಿಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಭೂಮಿ ಗೊರಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಣಕಹಳೆಯಾ ಯಿತು; ಯುದ್ಧಕ್ಕಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಗಜಪತಿಯ ಹಿಂಗೆ ಗದ್ದಲವು ಕೇಳಿಸಿತು. ‘ಹೊಡೆಯುವೆನು; ಇಲ್ಲವೆ ಮಡಿಯುವೆನು’ ಎಂಬ ನಿರ್ಧರದಿಂದ ಗಜಪತಿ ಹೊಡತಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅರಿಸೈನಿಕರ ಪ್ರಾಣ ಹರಣ ಮಾಡುತ್ತ ಮುಂದೊರಿದಿರುವಾಗ್ಗೆ ಮೈಮೇಲೆ ಸ್ಮರಣೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಗದ್ದಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಹೊರಳುತ್ತಾನೆ, ತನ್ನ ಪಕ್ಷವೆಲ್ಲ ಕರಗಿ ಸಣ್ಣಾಗಿದೆ. ಇದ್ದವರು ನೂರಾರೇ ಸೈನಿಕರು. ಅವರು ಕೂಡ ಶತ್ರುಗಳ ಕರಪಾಳಗಳಿಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗಲಿರುವರು. ದಿಜ್ಞಾಢನಾಗಿ ಗಜಪತಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಕಣ್ಣಿರುಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತುಚ್ಛತೆಯಿಂದ ಉಪಹಾಸಮಾಡುವ ನರಪತಿ ಕಂಡನು. ತನ್ನ ಪಕ್ಷ ಹೇಗೆ ಹತವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿರುವಾಗಲೆ ನರಪತಿಯ ನಗುಮುಖ ಕಾಣಲು, ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ನರಪತಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಮುಂದೊರಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಕೈಹಿಡಿಯಲು ‘ಕೈಬಿಡಿರಿ’ ಎಂದು ಅರ್ಭಟಿಸಿದರೂ ಕೈಬಿಡದಾಗಲು, ಅತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾನೆ; ತನ್ನ ಮಹಾಪಾತ್ರರಲ್ಲಿರ್ವರು. ನೀಚರಿರಾ! ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯಮಸದನಕ್ಕಟ್ಟಿ, ಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವೆನು, ಎಂದು ಎದ್ದನು....’

ದಾಮೋದರ ಶರ್ಮ ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ರಾಜದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ರಾಜನಾಚರಣೆ ನೋಡಿ ಅವನನ್ನು ಕೂರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದನು. ಗಜಪತಿ ಕಣ್ಣಿರೆದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಎದುರಿಗೆ ದಾಮೋದರ ಶರ್ಮ!

‘ಮಹಾರಾಜ, ಇವೇನು? ಸಂಗತಿಯಾದರೂ ಏನು?’ ಎಂದಂದನು.

‘ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ನಾನು ಹೇಳಿದರೂ ಸಟೆಯನ್ನು ತ್ತಲಿದ್ದಿರಲ್ಲವೆ?

ಇಗೊಳ್ಳಿ, ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಾಕ್ಷಿಯಿವೆ' ಎಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಪತ್ರವಿತ್ತನು.

ದಾಮೋದರ ಶರ್ಮನು ಪತ್ರ ತೆರೆದೋದನು; 'ಏಕೆಲೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆದು ನೋಡಿದನು. ಅವನ ಮುಖವು ವಿಚಾರಮಗ್ನವಾಗಿದ್ದಿತು.

'ಏಕೆ? ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ನಾನು ಹೇಳಿದುದು ತಿಳಿಯಿತೆ?' ಗಜಪತಿ ರೋಷ ಮಿಶ್ರಿತ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

'ಮಹಾರಾಜ, ಮೋಸವಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ' ಮಂತ್ರಿಯೆಂದನು.

'ಅಹುದು. ಮೋಸವೆಂದರೆ ಅಂತಿಂತಹದಲ್ಲ; ಭಯಂಕರ ಮೋಸವು. ಕಲಿಂಗ ರಾಜ್ಯದ ಬುಡವನ್ನೇ ಕಿತ್ತುಬಿಡುವ ಕಸಬ ವ್ಯಾಪ್ತ' ಗಜಪತಿ ರೊಚ್ಚಿನಿಂದಬ್ಬರಿಸಿದನು.

'ಮಹಾರಾಜ, ಈ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೇ ಮೋಸದ್ವಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.' ದಾಮೋದರ ಶರ್ಮ ವಿಚಾರದ ಮುಪ್ಪೆಯಿಂದುತ್ತರವಿತ್ತನು.

'ಮೋಸಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಳುಹಿದುದಿವೆ. ಅದಲ್ಲ ಮೋಸವೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳುವ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲ.' ಗಜಪತಿಯು ನಿಶ್ಚಯದ ಸ್ವರದಲ್ಲಂದನು.

'ನಾನು ಹೇಳಿದುದು ಅದಲ್ಲ. ಈ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲೇನೋ ಕಸಬ ವಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜರು ಪೂರ್ಣ ಚಿಕ್ಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡದೆ, ಯಾವ ನಿರ್ಧರಕ್ಕೂ ತಲುಪುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲೆಂದು ನನ್ನ ಸಲಹೆ.'

'ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ನಾನಿದುವರೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲಿದ್ದುದರ ಉಪಯೋಗವೇನೂ ಆದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲೇ ನರಪತಿಯ ಉದಾರಚರಿತಕ್ಕೆ ಮನ ಸೋತಿರುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಗೆಲುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೋಲೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಮಯ ದಲ್ಲಿ ಈ ಲಕ್ಷ್ಯವಧಿ ಬೆಲೆಯ ಕಾಣಿಕೆ ನೋಡಿದರೆ, ಯಾರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸೀರು ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ?'

'ಪೂರ್ಣ ಚಿಕ್ಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡದ ಹೊರತು ನಾನು ಉತ್ತರವೀಯಲಾರೆನು.'

'ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ನೀವು ಚಿಕ್ಕಿತ್ಸೆಯನ್ನೂ ದರೂ ಹೇಗೆ ಮಾಡುವಿರಿ?'

"ಈಗಲೆ ಉಳಿದವರಿಂದ ಕಾಣಿಕೆ ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿವೆ' ಎಂದು ಪತ್ರ ದಲ್ಲಿಲ್ಲವೆ? ಆ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಶೋಧ ಮಾಡುವಾ."

'ಗೌಪ್ಯವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿಯೋ?'

'ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೇ ಮಾಡೋಣ. ಒಂದು ಸಲ ಸಂಶಯ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅನುಮಾನವಾದರೂ ಏಕೆ? ಹೇಗೂ ಇಲ್ಲಿಂದ ದು ಪತ್ರವಿದೆ. ಇದರ ಆಧಾರದಿಂದ ಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಳ್ಳಬಹುದು

‘ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಚಿತೆ ನಾವೇ ರಚಿಸಿದಂತೆ.’

‘ಅದೇಕೆ ಮಹಾರಾಜ?’

‘ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ನೀವು ಮೇಲ್ವರಗತಿಯ ರಾಜಕಾರ್ಯಧುರಂಧರ ರಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪುತ್ತಿರುವಿರಿ.’

‘ತಪ್ಪುವುದು ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ತಪ್ಪುತ್ತಿದೆಯೆಂಬದೇ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು.’

‘ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ನಾವು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸ್ನೋಟವಾಗಿಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ಜನರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿ ಹೋಗುವುದು. ಆ ಮೇಲೆ ನಾವೇ ನಮ್ಮ ಮಹಾ ಪಾತ್ರರ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು. ಮುಂದೆ ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದ ವರೆಗಾದರೂ ನಮ್ಮವರಾಗುವುದಾದ ಮಹಾಪಾತ್ರರು ಈಗಲೇ ನಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳಾಗುವರು. ಒಂದುವೇಳೆ ಕಸಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಾವು ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯರಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಕೋಪಿಸ ಬಹುದು; ಅಥವಾ ಅವರೇ ಕಾಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಿತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವರನ್ನು ತಡೆಯುವವರಾರು?’

‘ಅವರು ಕಸಟವನ್ನಾ ಚರಿಸಿರಬಹುದೆಂಬದೇ ನನಗೆ ನಂಬುಗೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಅವಸರಪಡಿಸಬಾರದೆಂದು ನನ್ನ ಬಿನ್ನಹ’

‘ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಒಂದುವೇಳೆ ವ್ಯಾಹವು ಸಟೆಯೇ ಇದ್ದರೂ, ನಾವು ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ಮೂರ್ಖತನವೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬುಗೆಯಾಗಹತ್ತಿದೆ’

‘ಅದು ಹೇಗೆ ಮಹಾರಾಜ?’

‘ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕಲ್ಪನೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನರಪತಿ ಈ ಒಂದು-ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಚಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿಸಿದ ತನ್ನ ಉದಾರ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಕಲಿಂಗ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಕರ್ಷಿಸಿರುವನು. ಅಂದರೆ, ಅವರು ಕಲಿಂಗ ಸಿಂಹಾಸನ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮರೆತು, ಕರ್ನಾಟಕಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೇನೇ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ತಲೆಬಾಗಬೇಕೆಂದಿರುವರೆಂದೇನೂ ಅರ್ಥವಲ್ಲ; ಆದರೂ ನರಪತಿಯೆಂದರೆ, ಉದಾರನು, ಸುಗುಣಿಯು, ಸಜ್ಜನನು, ಸಹಸಾ ದುಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕುವವನಲ್ಲ, ಎಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನಂಬುಗೆಯಾಗಿದೆ.’

‘ಅಹುದು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನಿ ಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ಸಮ್ಮತಿಸಲೇಬೇಕು.’

‘ಈಗ ನಾವು ಯುದ್ಧದ ಸಿದ್ಧತೆಗೆ ತೊಡಗಿದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಜನತೆ ಯಲ್ಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವಿಚಾರಿಸಿರುವಿರಾ?’

‘ಅಹುದು. ಮಹಾರಾಜ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿರುವೆನು.’

‘ಏನೆಂದಿದೆ?’

“ನರಪತಿಯು ಮೇಲ್ವರಗತಿಯ ರಾಜನಿರುವ ಮೂಲಕ ಕಲಿಂಗ ರಾಜರು ಒಂದು ಸಲ ಸನ್ಮಾನ್ಯವಾದ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು. ಮೈತ್ರಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ನರಪತಿಯಾದರೂ ಸಮ್ಮತಿಸದಿರನು. ಒಂದು ಸಲ ಯತ್ನಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಸಂಧಿ ಸಾಧಿಸಿದರೆ, ಸಕಲರಿಗೂ ಹಿತವೇ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅಪಮಾನಕಾರಕವಾದ ಕರಾರು ಹಾಕಿದರೆ, ಆಗ್ಗೆ ಯುದ್ಧವಿದ್ದೇ ಇದೆ’ ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಲಿರುವರು.”

‘ಅವರ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಯೋಗ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ನಾನೇನೋ ಒಂದೆ ರಡು ಸಲ ಸೂಚಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿವೆನು; ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರು ಅತ್ತ ಚಿತ್ತ ವೀಯದ್ದರಿಂದ, ಉಪಾಯಗಾಣದಾದೆನು.’

‘ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಹಿಂದಿನ ಮಾತು ಹಿಂದಾಯಿತು ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಬ್ಬುಗವಿಡುತ್ತ. ಮೊದಲು ಕನ್ನಡಿಗರು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ನಮ್ಮ ವರೆಗೆ ಬರುವುದಶಕ್ಯವೆಂದೇ ನನ್ನ ಭ್ರಮೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ, ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನಾನು ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಬಂದೆನು. ಸದ್ಯದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ಬಲಶಾಲಿಗಳಾಗಹತ್ತಿದುದರಿಂದ, ಅವರ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು ಮಹಮ್ಮದೀಯರೊಡನೆ ವ್ಯೂಹರಚಿಸಿದೆನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಅರಸರೇ ಅವನೊಡನೆ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆನು. ದೈವೀ ಯೋಗ ಬೇರೆಯೇ ಇದೆ. ನರಪತಿಯು ಮಹಮ್ಮದೀಯರನ್ನು ಹಣೆದುದಲ್ಲದೆ, ಹಾ, ಹಾ ಅನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಹಿಂದೂಡುವೆ ನೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದಿರಿದರಾದ ನನ್ನನ್ನೂ ದೆಸೆಗೇಡು ಮಾಡಿದನು. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಪುನಃ ಯುದ್ಧಮಾಡಿದರೂ ನಮಗೆ ಅಪಜಯವು ಖಂಡಿತವೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆಯಾಗಹತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅಭೈರ್ಯದಿಂದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವುದೆಂದರೆ, ತೀರ ಅಪಾಯಕರವೆಂದು ನನ್ನ ವಿಚಾರ; ಏಕೆಂದರೆ, ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಉತ್ಕರ್ಷಕಾಲವಿದೆ. ಈ ಸಮಯ ಅವರನ್ನು ಯಾರೂ ತಡೆಯರು; ಮತ್ತು ಭಾರತೀಯ ರಾಜರಾದ ನಾವು ಒಬ್ಬ ರೊಬ್ಬರು ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದಿದ್ದು, ಪರಕೀಯರ ಆಕ್ರಮಣ ತಡೆಯಬೇಕಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಲಹವಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರೆ, ಅದರಿಂದ ಭಾರತವು ದುರ್ದೈವ ಗೀಡಾಗದಿರದು. ಏಕೆ ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನಿದೆ?’

‘ಮಹಾರಾಜರ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಥಾ ಹೇಳುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.’

‘ಈ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ ಆ ಮೇಲೆ ಇರಲಿ. ಸದ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿಸಿರಿ.’

‘ಮಹಾರಾಜ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಭಾರತೀಯನೂ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೊರೆದುಕೊಂಡಿರಬೇಕಾದ ವಿಚಾರಗಳಿವು. ಭಾರತವೆಂದರೆ, ಸಕಲ ಧರ್ಮಗಳ ತವರುಮನೆ, ಜಗನ್ನಾನ್ಯ ವಿಭೂತಿಗಳ ಹುಟ್ಟುಸ್ಥಳ, ಸರ್ವಾಷ್ಟಧಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲಸ್ಥಾನ. ಮಹಾರಾಜ, ಶಾಂತರೀತಿಯಿಂದ ಸತತ ಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೇನುವಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಸರ್ವ ಕಾಮನೆ ಫಲಿಸುವಂತಿವೆ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವದಿಂದ ಶಾಂತಿಕಾಯಲೆತ್ತಿಸುವದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮೊದಲು ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಉಳಿದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ವಲಂಬಿಸಬಹುದು.’

‘ಯೋಗ್ಯ; ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಯೋಗ್ಯ. ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ, ಸನ್ಮಾನ್ಯವಾದ ಸಂಧಿಗೆ ನರಸತಿ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೆ—‘ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೆ’ ಏಕೆ? ಸಮ್ಮತಿಸಿಯೇ ಸಮ್ಮತಿಸುವನೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬುಗೆಯಿದೆ’

‘ಮಹಾರಾಜ, ನರಸತಿಯೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠನಿರುವನು.’

‘ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ನಾನೆಂದೂ ಸಮ್ಮತಿಸುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ.’

‘ಹಾಗಾದರನ್ನೇನು?’

‘ಇಂದು ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನೇ ಸಂಧಿಗೆಂದು ಯತ್ನಿಸುವಂತೆ ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ವಿಧಿಸಿದ್ದಾನೆ.’

‘ದೇವ ದೇವ, ಜಗನ್ನಾಥನೇ?’

‘ಅಹುದು. ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನೇ?’

‘ಅದು ಹೇಗೆ? ಹೇಳಿರಿ ಮಹಾರಾಜ, ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥನದು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪ್ರೇಮ. ಆವಾಗಲೂ ಕೃಪಾಧೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ನೋಡುತ್ತಲಿರುತ್ತಾನೆ.’

“ಇಂದು ಬೆಳಗಿನ ಸಮಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆಗ್ಗೆ ನಾನು ನನ್ನ ನಾಡ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹುಲಿ ಬಂದಂತೆ ವಾರ್ತೆ ಕೇಳಿದೆನು. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಾವಳಿಯೆಬ್ಬಿಸಬಹುದೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ನಾನದನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟೆನು. ಬಹಳ ಸಮಯದ ವರೆಗೆ ಅಡವಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರುಗಿದೆನು, ಗಿಡ-ಗಂಟಿಗಳನ್ನು ದಾಟಿದೆನು, ಮುಳ್ಳು-ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತುಳಿದೆನು, ಹಳ್ಳ-ಕೊಳ್ಳಗಳನ್ನು ಹಾಯ್ದೆನು, ಗುಡ್ಡ-ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ಎರಿದೆನು; ಆದರೂ

ನನ್ನಿಂದಾ ಹುಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದಾಗಲಿ ಹೊಡೆಯುವುದಾಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹುಲಿಯ ಶೋಧಕ್ಕೆಂದು ನಾನು ಆಹಾರ ನಿದ್ರೆಗಳ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಒಂದೇಸವನೆ ತಿರುಗಿದೆನು. ಕೊನೆಗೆ ನಿರಾಶನಾದೆನು.

ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯಿರುವಾಗಲೇ ಆ ಹುಲಿಯು ಮನುಷ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅದೆಲ್ಲಂದಲೋ ಮಾತನಾಡಹತ್ತಿತು:

‘ರಾಜನೇ, ವೃಥಾವಾಗಿ ಏಕೆ ಬಳಲುತ್ತೀ? ನಾನು ನಿಮಗೆ ಯಾವ ಉಪದ್ರವವನ್ನೂ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ನೇಹದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಬಲವಾದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿದೆ. ಅದುದರಿಂದ ನಾನಿಷ್ಟು ದೂರ ಬರಬೇಕಾಯಿತು; ಆದರೆ ನೀನು ಇಷ್ಟು ದೂರ ಹೊರತು ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡೆಯೆಂದರಿತು, ನಿನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟು ಬಳಲಿಸಿದೆನು.’ ಎಂದು ನುಡಿಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಭೀಕರ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಯಾದ, ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಭಕ್ಷಕ ಪಶುವಾದ ಹುಲಿಯೆಂದರೇನು, ಮನುಷ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದೆಂದರೇನು? ಅದೂ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಮುಂದೊರೆಯುವುದು ನನ್ನನ್ನು ವಿಸ್ಮಯ ಚಕಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ‘ಹುಲಿಯೊಡನೆ ಮಾನವ ಸ್ನೇಹವೇ? ಅಗ್ನಿ ಕಾಸ್ಮವನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಕೆಯಿಂದಿರಿಸಬಹುದೇ? ಇವೆಂತಹ ವಿಚಿತ್ರ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆನು. ‘ರಾಜನೇ, ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೆರೆದು ನೋಡು. ನಾನು ಹುಲಿಯಿರದೆ, ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ನಾನಾದರೂ ಇರುತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುವುದು.’ ಎಂದೊಡನೆ ನಾನು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತೇನೆ! ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯ ಸ್ಥಳದ ಬದಿಯಿಂದ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಬಂದಿತು. ನಾನು ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋದೆನು. ಆ ಸ್ಥಳದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕುಕ್ಕಿಹೋದುವು.

ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಕೊಳ. ಕೊಳವೆಂದರೇನು? ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಕುಶಲ ಶಿಲ್ಪಿಯು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಒಂದು ಅತಿ ರಮಣೀಯವಾದ, ಕಲೆಗೆ ನೆಲೆಯೇ ಅದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡದಾದ ಹೂಬುಟ್ಟಿಯಂತಿದ್ದಿತು. ಸುತ್ತಲೂ ಬಿಳಿ ಹಸರು ಮುಂತಾದ ಸಂಗಮರವರೀ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಅಂದವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿದ್ದವು. ಆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಂತೆ ಕಾಣದೆ, ಅಂದವಾಗಿ ಹೆಣೆದ ಹೂಬುಟ್ಟಿಯ ಬದಿಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಒಳಗೆ ಕೊಳದ ತುಂಬಾ ಕಮನೀಯವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಕನ್ನಡಿಲಿಗಳಿದ್ದವು. ಬಿಳಿಕಮಲ, ಕೆಂಪುಕಮಲ, ಕಪ್ಪುಕಮಲ ಮುಂತಾದ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಬಗೆಯ ಕಮಲಗಳು ಅಲ್ಲಿದ್ದವು. ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಆ ಎಲ್ಲ ಕಮಲಗಳು

ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವನೊಬ್ಬ ಕುಶಲ ಹೂಗಾರನು ಬರಿಯ ಕಮಲದ ಹೂಗಳಿಂದಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದಕರವಾಗುವಂತೆ, ಮಧುರತೆಯೇ ಮೂರ್ತಿಮಂತಾಗಿ ಒಡಮೂಡಿದಂತೆ, ಜಾಣ್ಮೆ ಮೈಗೊಂಡು ಕಣ್ತನಗಳನ್ನು ತಣಿಸುವಂತೇರ್ಪಡಿಸಿದ ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛದಂತಿದ್ದಿತು. ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಆ ಗುಚ್ಛದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದ ಹೂಗಳ ಕ್ರಮ, ಅಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪಯೋಗಿಸಿದ ಶೈಲಿ, ವರ್ಣವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಅವಾಗಲೂ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಲಿದ್ದ ಅವರ್ಣನೀಯ ಶೋಭೆ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಮುಗ್ಧನಾಗಿ ಹೋದೆನು. ಸುಮಧುರ ನೋಟ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನನ್ನ ನೋಟ ತಣಿಯದಾಯಿತು ಬಹು ಅಂದವಾಗೇರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಆ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛವನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನಾನೇ ಮರೆತನಲ್ಲದೆ, ನಾನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಹುಲಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತು, ಆ ನೇತ್ರಾನಂದಕರವಾದ ನೋಟದಲ್ಲಿಯೇ ಕೂಡಿ ಹೋದೆನು. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಕಮನೀಯ ಕುಸುಮಗುಚ್ಛದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯವಾದ ಕಮಲದ ಹೂವೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷ ಕುಳಿತಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ನಾನು ಕೊಂಚ ನಿಟ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ, ಆತನು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ನಾನು ಮರುಯೋಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೂಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಕ್ಕುತ್ತ ಹೊರಟೆನು. ಆತ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲೇ, ಅವನು ಎದ್ದು ಕೈಹಿಡಿದು ನನ್ನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, 'ರಾಜನೇ, ಚನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸದಿದ್ದರೆ ಪರಿಣಾಮವಿದು. ಹುಲಿ ಯಾವದು, ಮಾನವನಾವ ಎಂಬದನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದರೆ, ನಿನಗೇ ದಣುವೇ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಆದುದು ಆಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇನ್ನಾದರೂ ನಾವು ಸ್ನೇಹದಿಂದಿರೋಣ' ಎಂದು ನುಡಿದನು. ನಾನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ನಿಟ್ಟಿಸಲು, ಆತನು ನರಪತಿಯೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ನಾನು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂಬದು ತಿಳಿಯದೆ ಯೋಚನೆಗೊಳಗಾಗಿರುವಾಗ, 'ಮಗು, ವೃಥವಾಗಿ ಏಕೆ ವೇಳೆಗಳೆಯುತ್ತೀ? ಈತನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ನೀನೀತನೊಡನೆ ಇನ್ನು ಸ್ನೇಹದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳು. ನೀವೀರ್ವರೂ ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಿದೆ. ಜಗನ್ನಾಥನಾಮದಿಂದ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವಂತೆ, ಪಂಪಾಪತಿಯಾಗಿ ನರಪತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಅನ್ಯಥಾ ಯೋಚನೆಗೊಳಗಾಗದೆ, ನೀನೀತನ ಸ್ನೇಹ ಸಂಪಾದಿಸು; ಅಂದರೆ, ನಿನಗೆ ಸರ್ವವೂ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವುದು.' ಎಂಬ ದೈವೀಪಾಣಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಕೂಡಲೆ ಎಚ್ಚರಾಯಿತು.' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮಂತ್ರಿಯು ಆ ಸುಂದರವಾದ ಸ್ವಪ್ನವನ್ನೂ, ಅವಾಗಲೂ ಕಲಿಂಗದ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆದೋರುತ್ತಲಿದ್ದ ಜಗನ್ನಾಥನ ಅಭಯವಾಣಿಯನ್ನೂ ಕೇಳಿ, ಆನಂದ ತುಂದಿಲನಾದನು. 'ಮಹಾರಾಜ, ದೈವೀಲಿಲೆ ಅಗಾಧವಾದುದು. ಇಂತಹ ಸುಮಧುರ ಸಮ್ಮೇಲನವು, ಆನಂದಮಯವಾದ ಮೈತ್ರಿಯು ಕೂಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಜಗನ್ನಾಥನ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಇರುವಾಗ, ಆರು ತಾನೇ ತಡೆ ಹಿಡಿಯಲಾರ್ಪರು? ಮಹಾರಾಜ, ಇದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಲಿಂಗ ಕರ್ನಾಟಕಗಳ ದೃಢಮೈತ್ರಿ ಬೆಳೆದು, ಅದರಿಂದ ಉಭಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ, ತನ್ನೂಲಕ ಆರ್ಯಾವರ್ತಕ್ಕೆ ಶುಭದಿವಸಗಳು ಬರುವವೆಂದೆನ್ನಲು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.' ಹರ್ಷ ಬಾಷ್ಪಗಳುದುರುತ್ತಿರಲು ಮಂತ್ರಿ ನುಡಿದನು.

'ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಈಗ ನಾವು ಹೇಗೆ ಮುಂದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಯೋಚನೆಯಿದೇ?' ಗಜಪತಿ ಕೇಳಿದನು.

'ಮಹಾರಾಜರೆ, ಕಲಿಂಗ ನಾಡಿನ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕಾಗಿ, ಕಲಿಂಗ ನಾಡ ವರ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ, ನನ್ನ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಗಾಗಿ ನಾನೇ ಮುಂದಾಗುವೆನು. ನಾನೀಗಲೇ ಕನ್ನಡ ರಾಜನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ, ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರಿ ಬೆಳೆಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ನರಪತಿಯೆಂದೂ ಹೊರದೂಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.' ಮಂತ್ರಿಯೆಂದನು.

'ಅಹುದು; ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿರಿ. ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂಚಿಸಿರಿ. ಒಂದು ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಈ ಸಂಧಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನರಪತಿಗಳಿಗೇನೇ ಮುಂದಾಗುವಂತೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಡಿರಿ; ಏಕೆಂದರೆ, ನಾವು ಮಹಾಪಾತ್ರರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದ ಸಲುವಾಗಿ ಕಲೆಹಾಕಿರುವೆವು. ಈಗ ಅವರು ಪಕ್ಷಭೇದ ಮಾಡಿದ ಮೋಸ ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಇದು ಮಾನವ ಸ್ವಭಾವ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರ ದೋಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಬಲಿಷ್ಠನೂ, ವೀರನೂ, ಚತುರನೂ, ಉದಾರಿಯೂ ಆದ ಸಮ್ರಾಟನ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಅದಾರು ಬಯಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಅವರಾದರೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದು ಸಹಜವು. ಅದನ್ನು ನಾವು ಸುಧಾರಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಈ ಮೋಸ ಕೊಂಚವಾದರೂ ಬೈಲಿಗೆ ಬೀಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ನಾವು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ನಟಿಸುವೆವು. ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ನರಪತಿಯಿಂದಲೇ ಸ್ನೇಹದ ಸೂಚನೆ ಬಂದಂತೆ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದಲೇ ನಾವು ಮಹಾಪಾತ್ರರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುವಂತೆ ನಡೆಯತಕ್ಕದು. ಮಹಾಪಾತ್ರರ ಮೋಸದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಾವು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದೆವೆಂದರೆ, ಅದರಿಂದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವಾದೀತು. ಹೇಗೂ ಸನ್ಮಾನ್ಯವಾದ ಸಂಧಿ ಸಂಭವಿಸುವುದೆಂದು ನನಗೆ ನಂಬುಗೆಯಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪಾತ್ರರ ಮನಗಳನ್ನು ಕಲುಷಿತ ಮಾಡುವುದು ತೀರಾ ಅಯೋಗ್ಯವು ಅದರಿಂದ ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆಯಾದರೂ ಕಲಿಂಗ ನಾಡಿಗೆ ಘಾತವಾಗದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ದಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಬೇಕು. ತಿಳಿಯಿತೇ ಮಂತ್ರಿಗಳೆ?" ಗಜಪತಿ ಮಾತನಾಡಿದನು.

‘ಅಹುದು ಮಹಾರಾಜ, ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವೆನು.’ ಮಂತ್ರಿಯುತ್ತರ ವಿತ್ತನು.

‘ಆಗಲಿ, ಬೇಗನೆ ನಿಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿರಿ. ನಾನಿಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಯುದ್ಧದ ಭೀಕರತೆಯಿಂದ ಆಕೆಯ ಮನ ತಳ ಮಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ಭೀಕರ ಹತ್ಯೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಆಕೆ ಅಂಜುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾಡನ್ನು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ನಷ್ಟಕ್ಕೇಡುವುದಾದರೂ ಯುದ್ಧದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಕೆ ಬಹಳ ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು ಸಂಧಿಗಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಲು ನನಗೆ ಹಲವು ಸಲ ಬಿನ್ನವಿಸಿರುವಳು. ನನ್ನ ಮೂರ್ಖತನದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ನಾನಾ ಕೋಮಲ ಬಾಲಿಕೆಯ ಮನ ನೋಯಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಇಂದು ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಿವೆ ನಾನೀ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಆ ಮಗುವಿನ ಮನವನ್ನು ತೋಷಿಸುವೆನು. ನೀವು ಹೋಗುವುದಾವಾಗ?” ಅರಸನಂದನು.

‘ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟ-ಉಪಚಾರ ಪೂರೆಯಿಸಿ, ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು.’ ಮಂತ್ರಿಯುತ್ತರವಿತ್ತನು.

‘ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿರಿ. ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವಿರಲ್ಲವೆ?” ಗಜಪತಿ ಕೇಳಿದನು

‘ಕಾಣುವೆನು.’ ಮಂತ್ರಿಯುತ್ತರವಿತ್ತನು.

೧೩ ಭಪ್ಪರೇ ಅಪ್ಪಾಜಿ!

ಅಂದು ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಹರುಷವಾಗಿದ್ದಿತು. ತನ್ನ ಮನದಿಚ್ಛೆ ಪೂರೈಸುವ ಸಮಯ ಸಂಧಿಸಿದಾಗ್ಗೆ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಆನಂದವೆನಿಸಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ? ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳ ಮೈತ್ರಿಗಾಗಿ, ತನ್ನೂಲಕ ಎರಡೂ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ, ತಾನು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುದು, ಮನಃಪೂರ್ವಕ ಬಯಸುತ್ತಲಿದ್ದುದು, ಪ್ರತಿದಿನ ಸರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಲಿದ್ದುದು ಅಂದು ಫಲಿಸುವ ಕಾಲಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಸರಮೇಶ್ವರನನ್ನು, ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥನನ್ನು ಪರಮ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಕಲಿಂಗ ರಾಜ್ಯದ ಭಿವ್ಯದ್ಧಿ ಹೇತುವಿನಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನದೊಂದು ಮನೋಭಿಲಾಷೆ ಅಡಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಪ್ರೇಮಲತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಸಖೆಯನ್ನುಳಿದು ಇನ್ನಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಪ್ರೇಮಲತೆ ಅಂದು ಜಗನ್ನಾಥನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದು ಅಂತರ್ಜಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೆ ನಡೆದು, ಅವಶ್ಯಕವಾದ ನೀರು-ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಿತು. ತನ್ನ ಪಚ್ಚೆದೆಲೆ, ಬಂಗಾರದದೇಟು, ರನ್ನ ಗುಡಿಗಳಿಂದ ಕಮನೀಯವಾಗಿ ಹಬ್ಬುತ್ತಲಿದ್ದಿತು. ತನ್ನಾ ಅಮೋಘವಾದ ಪ್ರೇಮಲತೆಗೆ ಇನ್ನಾರಾದರೂ ಕೈಹಚ್ಚಬಹುದೆಂದು ಬಹು ದಕ್ಷೆಳಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಗೊಬ್ಬರದಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಕರಗಬಹುದೆಂದೂ ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕತೆ ವಹಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಅದುವರೆಗೆ ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಲು ಬಹಳವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಮುಂದಾದರೂ ಅದು ನಿತ್ಯವೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೆ ಹೋಗಿ, ಕೊನೆಯವರೆಗುಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಆಕೆಯ ಮನದಿಚ್ಛೆಯಿದ್ದಿತು. ಅದುವರೆಗೆ ಆಕೆಗೆ ಆಲೆ ಆಳವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಹಲವು ಸಲ ಬಲುಮೆಯಂತೆ ಕಾಣಿಸಿದರೂ, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯ ಕಿರಣವೊಂದು ಮೂಡದಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅಂದು ತಂದೆ ಸಂಧಿಗಾಗಿ ಸಮ್ಮತಿಸಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹರ್ಷಗೊಂಡಳು. ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರೇಮಲತಿಕೆ ಮೌಕ್ತಿಕದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಬೆಳಗಹತ್ತಿತು. ಕಮನೀಯವಾದಾ ಸುಮನಗಳ ಸುಮನೋಹರ ಸುವಾಸದಿಂದ ಶರೀರವೆಲ್ಲವೂ ಕಂಪಿಸಹತ್ತಿತು. ಅಮೃತಮಯ ಫಲಗಳು ತನ್ನಾ ಪ್ರೇಮಲತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗಬೇಕೆಂದೇ ಆಕೆಯ ಕೊನೆಯಾಶೆ. ಆದರೂ ತನ್ನಾ ಆಶೆಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಮೋಸ ಮಾಡಬಹುದೆಂಬ ಭಿತಿಯೂ ಇಲ್ಲವಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ಕರ್ನಾಟಕದರಸು ಸಂಧಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸದಿದ್ದರೆ-ಇಲ್ಲವೆ ತಮ್ಮ

ತಂದೆಗೆ ಅಪಮಾನಕರವಾದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ತಂದೆಯೇ ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ-ಆಗ್ಗೆ ಬಹು ಕಠಿಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದಲ್ಲದೆ-ತಾನು ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ಪಾಲಿಸಿ, ಪೋಷಿಸಿ, ವರ್ಧಿಸಿದ ಪ್ರೇಮಲತೆ ಕಮರಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಆಗ್ಗೆ ತನ್ನಾ ಆಂತರ್ಜಗವು ಶೋಭಾಹೀನವಾಗಿ-ತನ್ನೂಲಕ ಆಮಂಗಳವಾಗಿ ತೋರಬಹುದು.....'ಇತ್ಯಾದಿ ಶಂಕೆಗಳೂ ಆಕೆಗೆ ಬಾರದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕರ್ನಾಟಕದೊಡೆಯ ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉದಾರ ವರ್ತನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಯೇ ವರ್ತಿಸುವನೆಂದು ಆಕೆಗೆ ಭರವಸೆ ಇದ್ದಿತು; ಆದರೂ ಒಂದು ಶಂಕೆ ಇದ್ದೇ ಇದ್ದಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನೇನಾದರೂ ಯತ್ನಿಸಲೇ ಬೇಕೆಂದು ಆಕೆ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದುದೇನೋ ಸರಿ; ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುವುದೆಂತು? ಆಕೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಉಪಾಯವೆಂದರೆ, ಶಶಿಲೇಖೆಯನ್ನು ಸಿಂಹಾದ್ರಿಗೆ ಕಳುಹಿ, ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ಗಜಪತಿಯೊಡನೆ ಕೊಂಚ ಉದಾರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹುವುದು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಅದೇ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು.

‘ಲೇಖಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ದಾತ್ಯ ಕೈಕೊಳ್ಳುವೆಯಾ?’

‘ಈಗಿರಡು ಸಲ ಆಗಿದೆ; ಮೂರನೆಯ ಸಲ ಆಗಿಯಾದರೂ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಲಿ.’

‘ಆ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಡ; ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಸಲವಾಗುವುದು.’

‘ದಾತ್ಯ ಕನ್ನಡ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆಷ್ಟೆ?’

‘ಏಕೆ, ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಉತ್ಸುಕತೆ ಬಹಳವೇನು?’

‘ಉಂಟೆ? ಛೇ! ನಿನಗೆ ಕನ್ನಡ ಶಿಬಿರವೆಂದರೆ, ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಉತ್ಸಾಹವಿದೆಯೇ? ಪಾಪ! ಏನೂ ಅರಿಯದವಳು.’

‘ಹುಂ, ನೀನಾವಾಗ ಹೋಗುವೆ?’

‘ಯಾವಾಗ ಹೋಗಿನ್ನುವೆಯೋ ಆವಾಗಲಿ.’

‘ಇರಲಿ. ಲೇಖಿ, ನೀನು ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕಾದುದೇಕೆ ಬಲ್ಲಿಯಾ?’

‘ನೀನು ಹೇಳದಿದ್ದರೆ, ನನಗೆ ತಿಳಿಯುವುದೆಂತು?’

‘ಇಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನರಿತಿರುವೆ.’

‘ಮಹಾರಾಜರು ಸಂಧಿಗೊಂದು ಸಿದ್ಧರಾದುದಲ್ಲವೆ?’

‘ಅಹುದು. ನೀನು ಸಿಂಹಾದ್ರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರನ್ನು ಕಾಣ

ಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ 'ಕಲಿಂಗ ಜನತೆಯ ಮೇಲೆ ಕನಿಕರವಿಟ್ಟು, ಕಲಿಂಗ ರಾಜನಲ್ಲಿ ದಯದೋರಿ, ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿನ ಮೈತ್ರಿ ಬೆಳೆಯಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸಿದಂತೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಇದುವರೆಗೆ ಕಲಿಂಗ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಂಚವಾದರೂ ಕೊರತೆ ಯುಂಟಾಗದಂತೆ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಕೀರ್ತಿ ಕೊನೆಯವರೆಗುಳಿಯುವಂತೆ, ಕನ್ನಡ ರಾಜನೌದಾರ್ಯ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗುಳಿಯುವಂತೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳು. ಮುಂದೆ ಎರಡೂ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೈಕ್ಯದಿಂದಾಗಲಿರುವ ಅಮೃತಮಯ ಸುಮಧುರ ಸಮ್ಮೇಲನ ಸಾಧಿಸಲು ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗೈಕ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಸಂಧಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸು.....'

‘ರಾಜಪುತ್ರ, ಇದೆಲ್ಲವೂ ಅನವಶ್ಯಕವೆಂದು ನನ್ನ ವಿಚಾರ.’

‘ಏಕೆ?’

‘ಕನ್ನಡರಾಜರಾದರೂ ಸಂಧಿಗೆ ಅತುರರೇ ಆಗಿರುವರು.’

‘ಹೇಗೆ ಹೇಳು?’

‘ಮೋಹಿನಿ ಮಂತ್ರದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವರು ಮೂಢರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೋಹಮುಗ್ಧರಾದ ಅವರು ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಯೇ ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ.’

‘ಲೇಖಿ, ನೀನು ಹೇಳಿದ ಸಂಗತಿ ಸತ್ಯವಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ವರ್ತಿಸುವರೆಂಬದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆತುಬಿಡು.’

‘ಏಕೆ?’

‘ಸಖಿ, ಅವರು ಸುಂದರರೂ ಸುಗುಣಿಗಳೂ ಇರುವಂತೆ, ಸಂಯಮಿಗಳೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ‘ಅಂದರೆ?’

‘ಅಂದರೇನು? ಅವರು ದುರ್ಬಲ ಮನಸ್ಸಿನವರಲ್ಲ. ಹರಿಯುವ ತಮ್ಮ ಮನವನ್ನು ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಬಲ್ಲರು.’

‘ಇರಬಹುದು; ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಅದೇನು ಸಂಬಂಧ?’

‘ಲೇಖಿ, ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ, -ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಕೊಂಚವಾದರೂ ಕುಂದುಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಸಮಯವಿದ್ದರೆ, ಅವರು ಎಂತಹ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನಾದರೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ತಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಕೀರ್ತಿ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವರಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಥಾ ಆಚರಿಸಲಿಳಿಸುವವರಲ್ಲ.’

‘ಛಿ! ಇದು ಮಾತ್ರ ಕಠಿಣ. ಇಂತಹರ ಸಂಗಡ ವ್ಯವಹರಿಸುವದೇ ಕಷ್ಟ.’

‘ಇಲ್ಲ; ಲೇಖಿ, ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ತಪ್ಪುತ್ತಿರುನೆ. ಪುರುಷ

ರಲ್ಲಿನ ಈ ಗುಣವು ಸಕಲರಿಗೂ ಆದರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಸಂಯಮಿಯಾದ ಪುರುಷನಿಂದ ಎಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾರ್ಯಗಳಾದರೂ ಕೈಗೊಡುತ್ತವೆ. ಅದೊಂದಿಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನಿದ್ದರೂ ವ್ಯರ್ಥವೇ. ಸಂಯಮನವಿಲ್ಲದ ಪುರುಷನಿಂದ ಯಾವ ಉಚ್ಛ್ರಾಸ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಕೈಗೊಡಲಾರವು. ಲೇಖಿ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ತ್ರೀಯಳು ಪುರುಷನಲ್ಲಿನ ಸಂಯಮನವನ್ನು ನೋಡಿ ನಲಿಯುತ್ತಾಳೆ, ನರ್ತಿಸುತ್ತಾಳೆ; ಸಂಯಮಿಯಾದ ಪುರುಷನ ಜೊತೆ ಸೇರಲು ಆತ್ಮಾನಂದ ಪಡುತ್ತಾಳೆ; ಅಂತಹನ ಸೇವೆ ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಮುಂಬರುತ್ತಾಳೆ.

‘ರಾಜಪುತ್ರ, ನಿನ್ನ ಮಾತು ನಿಜವಿದೆ. ಈಗ ನಾವು ಮಾಡುವುದೇನು?’

‘ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಇಂದು ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನಿಶ್ಚಿತ ಸಿರುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಇಷ್ಟು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ಬಾ. ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥ ಮಾಡಿಸಿದುದಾಗಲಿ.’

ಶಶಿಲೇಖೆ ತನ್ನ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಿಂಹಾದ್ರಿಗೆ ಹೊರಟಳು. ಮನಸ್ಸು ಆನಂದದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ-ತನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನನ್ನು ಕಾಣುವ-ಸುಂದರ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸಂಧಿಸಿದುದನ್ನು ನೆನೆದು, ಆಕೆ ಪುಲಕಾಂಕಿತಳಾದಳು. ತನ್ನ ಮನೋರಮಣ ತಾನು ಸಿಂಹಾಚಲಕ್ಕೆ ತಲುಪುವ ಸಮಯ ಎಲ್ಲಿರಬಹುದು? ಆತ ಮಾತನಾಡಿದರೆ, ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕು? ಅವನು ಏನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಬಹುದು? ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಮಾತೆತ್ತಿದರೆ, ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕು?..... ಇತ್ಯಾದಿ ಮನೋರಮವಾದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿ ಇಕ್ಕಲಗಳನ್ನೀಕ್ಷಿಸದೆ ಆನಂದತುಂದಿಲಳಾಗಿ ಹೊರಟಿದ್ದಳು. ಬಿಸಿಲು ಪ್ರಖರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅತ್ತೆ ಲಕ್ಷ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ‘ಸೂರ್ಯೋ ಹಿಮ ಕರಾಯತೆ’ ಎಂಬ ಮಾತು ಆಕೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಿದ್ದಿತು.

ಹೀಗೆ ಆಕೆ ಸಿಂಹಾದ್ರಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ರಾಜಶಿಬಿರದತ್ತ ಮುಂದೊರಿದಳು. ಕಾರ್ಯಾಂತರದಿಂದ ಹೊರ ಹೋಗಿದ್ದ ರಾಮಲಿಂಗನೂ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ಕೊಂಚ ಹಿಂದೆ ಬಂದನು. ಮುಂದೆ ಹೋಗುವ ಶಶಿಲೇಖೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಹರ್ಷವಾಯಿತು. ಅವನು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಮುಂಬಂದು, ‘ಶಶಿಲೇಖಾ’ ಎಂದು ಬಹು ಮೆಲ್ಲನೆ, ಆದರೆ ಆಕೆಗೆ ಕೇಳುವಂತೆ ಕೂಗಿದನು.

ಶಶಿಲೇಖೆ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದಳು. ತನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನ ಕಮನೀಯ ರೂಪು ಮನದಣೀ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಅಂತರ್ಮುಖಳಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ತನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿದ್ದುದೇ ಮುಂಬಂದು ನಿಂತಂತಾಯಿತು. ಆಕೆಯ

ಕಣ್ಣು ರಾಮಲಿಂಗನನ್ನು ನೋಡಲು ಆತುರವಾಗಿದ್ದವು. ಕಿವಿಗಳು ಅವನ ಇನಿದನಿಯನ್ನು ಕೇಳಲುತ್ಸುಕವಾಗಿದ್ದವು ಮನದಲ್ಲಾ ಮನೋಹರ ಮೂರ್ತಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಮುಂದೊರೆದಿರಲು, ತನ್ನ ಹೆಸರು ಕೂಗಿದುದು ಕೇಳಬಂದಿತು. ತನ್ನ ಮನೋಮೂರ್ತಿಯೇ ಎಂದು ಕಿವಿಗಳು ಆಗಲೆ ಗುರುತಿಸಿಬಿಟ್ಟುವು. ಮರಳಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಮನವು ತವಕಪಡುತ್ತಲಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಲಜ್ಜೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ರಾಮಲಿಂಗ ಮುಂಬಂದು:-
'ಶಶಿಲೇಖಾ, ಬಂದುದಾವಾಗ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

'ಈಗ ಬಂದೆನು' ಶಶಿಲೇಖೆ ವಿಜಾನಾದಿತಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು.

'ರಾಜಪುತ್ರಿಯವರು ಕುಶಲವಾಗಿರುವರೆ?' ರಾಮಲಿಂಗ ಮರಳಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

'ಅಹುದು; ಕುಶಲರಾಗಿರುವರು.' ಶಶಿಲೇಖೆ ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು.

ಹೀಗೆ ಕ್ಷೇಮ ಸಮಾಚಾರ ನಡೆಯುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅವರೀರ್ವರೂ ರಾಮಲಿಂಗನ ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದರು. ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳ್ಳಿರಾತ್ತಲೆ, ರಾಮಲಿಂಗನು ಬಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು:

'ಶಶಿಲೇಖಾ, ಬರಲು ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸವಿದ್ದಿತೆ?'

'ಅಹುದು, ಅಂತೆಯೇ ವ ಹಾಸೇನಾಪತಿಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು.'

'ಇಂತಹ ತೊಂದರೆ ಸದಾ ಸಂಭವಿಸಲಿ, ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ.' 'ಅಂದರೆ?'

'ಅಂದರೇನು? ಹುಂ, ಇರಲಿ. ಬಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಬಹುದು. ನಾನೇನೋ ಶಕ್ಯವಿದ್ದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಿರುವೆನು.'

'ತಮ್ಮ ಯುಕ್ತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದೆ.' 'ಅಂದರೆ?'

'ತಾವು ಬಲರುದ್ರದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿದ ಉಪಾಯನಗಳು, ಕಲಿಂಗರಾಜರಲ್ಲಿ ಬಲವಾದ ಭೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ.'

'ಆಂ, ಹೀಗೋ? ಅದು ನಮ್ಮ ಅಷ್ಟಾಜಿಯವರ ಯುಕ್ತಿ. ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟು ನಂಬಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ!'

'ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಮೋಸದ್ದೆಂದೇ ಸಾಧಿಸಿದರು; ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರು ಏನಾದರೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.' 'ಹುಂ, ಮುಂದೆ?'

'ಮಹಾರಾಜರು ಯುದ್ಧಮಾಡುವದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವರು.'

'ಮುಂದೆನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವರು?'

‘ಸಂಧಿಗೆ ಬಿನ್ನ ವಿಸರ್ಜಿಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿರುವರು.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಸಂದಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿರುವರೇ?’

‘ಅಹುದು. ಇಂದು ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬರಲಿರುವರು.’

‘ಶಶಿಲೇಖಾ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದು ಅತ್ಯಾನಂದದ ವಾರ್ತೆಯು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಯುದ್ಧವನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಅದೆಷ್ಟೋ ಯತ್ನಿಸಿದೆವು; ಅಶಕ್ಯವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ವೈರಭಾವ ತೊರೆದು, ವೈತ್ರಿಯಿಂದ ರಬೇಕೆಂಬ ನಮ್ಮ ಬಯಕೆ ಬಲವಾಗಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಇದು ವರಿಗೂ ನಮಗೆ ಸಾಧಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಈ ಸಂಧಿ ಸಂಧಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಆನಂದಕರವಾರ್ತೆ ತಂದುದಕ್ಕೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಏನಾದರೂ ಬಹುವಾನ ಕೊಡಬೇಕೆನ್ನುವೆನು. ಹೇಳು, ಶಶಿಲೇಖಾ, ನಿನಗೆ ಯಾವ ಬಹುವಾನ ಬೇಕು?’

‘ನನಗೆ ಬೇಕಾದ ಬಹುವಾನವನ್ನು ಆ ಮೇಲೆ ಆಯ್ಕೆಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಮೊದಲು ನದ್ಮು ರಾಜಪುತ್ರಿ ಬಯಸುವ ಬಹುವಾನವನ್ನಿತ್ತರೆ ಸಾಕು.’

‘ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಕರ್ನಾಟಕದ ವೀರ ನರಪತಿಗಳನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿತ್ತಿರಲು, ಅವರಿಗಿನ್ನೇನು ಕೊಡಲುಳಿದಿದೆ? ರತ್ನಾಕರನಿಗೆ ರತ್ನಗಳ ಕಾಣಿಕೆಯೇ? ಕಾಸಾರಕ್ಕೆ ಕಮಲದರ್ಪಣವೇ? ಆಮೃತದುವಿಗೆ ಫಲವನ್ನೀಯುವುದೇ?’

‘ಅಹುದು. ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ಅಂತಹದೇ ಸಮಯ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ.’

‘ಅಂತಹ ಮಹಾಭಾಗ್ಯ ಲಭಿಸಿದರೆ ನಾನು ಅತೀವ ಧನ್ಯನೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು. ಕಲಿಂಗ ರಾಜಪುತ್ರಿಯವರೆಂದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜ ಮಹಿಷೆಯವರು.’

‘ಅನಿಶ್ಚಿತ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಲೆ ಹೇಗೆ ಹೇಳುವಿರಿ?’

‘ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಅನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನಿಶ್ಚಿತವಲ್ಲ.’

‘ಅದೇನೋ ಸರಿಯೆ; ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದವರಾರು?’

‘ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರು.’

‘ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರೆ? ಅವರು ಹೇಳಿದರೋ? ಒಂದು ಸಲ ವಾದರೂ ಅವರು ನಮ್ಮ ರಾಜಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಕಂಡಿರುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ!’

‘ಜಗನ್ನೋಹಿನೀ ದೇವಿಯವರನ್ನು ಕಂಡು, ಅವರ ಹಸ್ತವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಮನಗಂಡು ಬಂದಿರುವರು.’

‘ಅದಾವಾಗ? ನಾನು ರಾಜಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಗಲಿ ಇರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಅವರು ಹೇಗೆ ನೋಡಿದರು?’

‘ನೀನಿರುವಾಗಲೇ ಬಂದಿದ್ದರು.’

‘ಆಂ. ನಾನಿರುವಾಗಲೇ? ಛೇ! ತೀರಾ ಸುಳ್ಳು. ನನಗೆ ಅಂತಹ ಮರುವು ಇದ್ದಂತಿಲ್ಲ. ಅಸ್ವಾಜಿಯವರು ಬಂದು ರಾಜಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರೆ, ನನಗೆ ಸ್ಮರಣೆಯುಳಿಯುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲವೇ?’

‘ಸ್ಮರಣೆಯೂ ಇದೆ.’

‘ಛೇ! ಇದೇನು ಒಗಟು?’

‘ಒಗಟೂ ಅಲ್ಲ, ಏನೂ ಅಲ್ಲ ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವೇ ಇವೆ.’

‘ಅದೇನು, ಹೇಳಿರಿ ನೋಡುವಾ?’

‘ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜೊಯಿಸನೋರ್ವ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲವೇ?’

‘ಭಪ್ಪರೆ, ಅಸ್ವಾಜಿ! ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಚತುರರು. ಆಂ, ಕೆಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಸುಳುವು ತಿಳಿಯಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರೇನು ಹೇಳಿದರು?’

‘ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪದವಿಗೆ ಅವರು ತೀರಾ ತಕ್ಕವರಿರುವರೆಂದು ಹೇಳಿದರಲ್ಲದೆ, ಅಂತಹ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಘನತೆಗೇರುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವರು.’

‘ಆಗಲಿ. ದೈವೀಯೋಚನೆ ಹೇಗಿದೆಯೋ ನೋಡೋಣ.’

‘ಶಶಿಲೇಖಾ, ಕಲಿಂಗ ರಾಜಪುತ್ರಿಯವರು-ಕರ್ನಾಟಕದ ಛಾವೀ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಯವರು-ಎನೆಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವರು?’

‘ಸೌಹಾರ್ದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಧಿ ಸಂಭವವೇಕೆಂದು.’

‘ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂದೇಹವೇಕೆ ಬಂದಿತು?’

‘ಸಂದೇಹವೇ? ಛೇ! ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂದೇಹವೆನಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಿನ್ನಹಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಮ್ರಾಟರ ಔದಾರ್ಯದ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಅವರು ಹೀಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು.’

‘ಆಗಲಿ. ಅವರು ಹೇಳಿದುದಾದರೂ ಏನು?’

“ಕಲಿಂಗ ರಾಜರು ಸೋಲಿನಪಮಾನದಿಂದ ಮನನೊಂದವರು. ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಸಲವೇಕೆ, ಹಲವು ಸಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ದಾಳಿಯಿಕ್ಕಿದ, ಆ ಮೇಲೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯರೊಡನೆ ಹೂಡಿದ ಗುಪ್ತ ಕಟಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾನಾಗಲೂ ತಳವಳಿ ಸುತ್ತಲಿರುವರು. ಮೊದಲೇ ಮನ ನೊಂದ ಅವರ ಮನ ನೋಯಿಸಬಾರ

ದೆಂದು ಅವರು ಬಹಳವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವರು. ಇದಲ್ಲದೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದವರನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿಜಯೀ ವೀರರ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಅದೇ ಅವರ ನಿಜವಾದ ಪೌರುಷವು. ಕನ್ನಡ ಸಮ್ರಾಟರು ಇದನ್ನೆಂದೂ ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವರು ಬಲ್ಲರು; ಆದರೂ ಜನ್ಮದಾತ್ಯ ತಂದೆಯ ಮೇಲಿನ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ, ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾದ ಕಲಿಂಗ ನಾಡಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಲಿದ್ದ ಕರ್ತವ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಗೆಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತೆಂದು ಅವರು ಹೇಳಿರುವರು.”

ಧನ್ಯ! ಶಶಿಲೇಖಾ, ಇಂತಹ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನಕ್ಕೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತು ಕಲಿಂಗ ನಾಡೇ ಧನ್ಯವು!! ಇಂತಹ ಉಜ್ವಲ ದೇವಿಯನ್ನು ಮಾತೆಯಾಗಿ ಪಡೆಯಲಿರುವ ನಾವೇ ಧನ್ಯರು!!! ಶಶಿಲೇಖಾ, ಇಗೋ, ನಾನು ವಚನವೀಯುತ್ತೀನೆ, ರಾಜಪುತ್ರಿಯವರಿತ್ತು ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸಲು ನಾನು ಶಕ್ತಿಮೂರಿಯಿತ್ತಿ ಸಿ, ಕರ್ನಾಟಕ-ಕಲಿಂಗಗಳು ಪ್ರೇಮರಜ್ಜು ವಿನಿಂದ ಬಂಧಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೀನೆ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ನಾನಿನ್ನು ಹೊರಡಬಹುದೇ?’

‘ಓಹೋ! ಒಳ್ಳೇ ಅನಂದದಿಂದ ಹೊರಡಬಹುದು. ನಮ್ಮ ರಾಜರು ಬಹಳ ದಯಾವಂತರು. ಅವರೆಂದೂ ಕಠೋರವೃತ್ತಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಜನತೆಯ ಮನ ನೋಯಿಸುವದಿಲ್ಲ.’

‘ಬಹಳ ಒಳಿತಾಯಿತು. ಇಂದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಬಹಳ ಅನಂದಿತಳಾಗಿರುವೆನು. ಈ ರೀತಿ ಆಶ್ವಾಸನವಿತ್ತುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸೇನಾಪತಿಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಋಣಿಯಾಗಿರುವೆನು. ಉಪಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪವನ್ನಾದರೂ ತೀರಿಸುವ ಸಂಧಿ ದೊರೆತರೆ, ನಾನು ಅತೀವ ಧನ್ಯಳಾಗುವೆನು.’

‘ಅದಾದರೂ ಬೇಗನೆ ಬರಬಹುದು.’

‘ಬೇಗನೆ ಬರುವದೆ?’

‘ಅಹುದು. ಅಲ್ಪವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ?’

‘ಅದೇನು?’

‘ಈ ಕರ್ನಾಟ-ಕಲಿಂಗ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲು, ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಲ್ಲೈಕೃತ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಕಲಿಂಗ ರಾಜಪುತ್ರಿಯವರೇ ಕಾರಣರಾಗುವರು.....’

‘ಅಹುದು. ಹಾಗೆ ರಾಜಪುತ್ರಿಯ ಇಚ್ಛೆಯಿದೆ.’

‘ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸೇನಾಪತಿಗೋರ್ವ ಜೊತೆಗಾರ್ತಿ ಬೇಡವೆ?’

‘ಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದೇನು?’

‘ಅದೇ ಕಾರ್ಯ ನೀನು ಮಾಡಬೇಕು.’

•ಜೊತೆಗಾರ್ತಿಯನ್ನೂ ರಿಸುವವೆ?

‘ಅಲ್ಲ’

‘ಹಾಗಾದರೆ?’

‘ಜೊತೆಗಾರ್ತಿಯಾಗುವದು. ಶಶಿಲೇಖೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನುರಕ್ತೃಳಾಗಿರುವೆನು. ನನ್ನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ, ನನ್ನ ಹೃದಯ ರಾಣಿಯಾಗುವೆಯಾ?’

ಹೀಗೆ ಬಹಳ ವೇಳೆ ಅವರೀರ್ವರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಾಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಸಾಯಂಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸಲು, ಶಶಿಲೇಖೆ ಮರಳಲಿದ್ದಳು. ರಾಮಲಿಂಗ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ತನ್ನ ಭಾವೀ ಮನದನ್ನೆಗೆ ನಿರೋಪವಿತ್ತು, ಅಸ್ವಾಜಿಯನ್ನು ಕೂಡನು. ಅಸ್ವಾಜಿಗೆ ಸರ್ವ ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ನಿವೇದಿಸಿದನು. ಅವರೀರ್ವರೂ ಕೂಡಿ ಬಹಳ ವೇಳೆಯವರೆಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ನರಪತಿಯನ್ನು ಕಾಣಲೆದ್ದರು.

ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯವಾದುದರಿಂದ ನರಪತಿ ತನ್ನ ಸಾಯಾಬ್ಬಿ ಕಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ್ದನು. ಅವರೀರ್ವರೂ ತನ್ನ ತಮ್ಮ ಸಾಯಾಬ್ಬಿ ಕಗಳನ್ನು ಪೂರಯಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಪೇ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿರಲು, ಚಾರನೋರ್ವನು ಕಲಿಂಗದ ಮಂತ್ರಿ ದಾಮೋದರಶರ್ಮ ಬಂದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಮೊದಲೇ ನಿರ್ಧರವಾದ ಮೇರೆಗೆ ಅಸ್ವಾಜಿ ಆತನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಗೊಂಡು ಕರೆತರಲೆದ್ದನು.

ದಾಮೋದರಶರ್ಮ—ಕಲಿಂಗ ರಾಜ್ಯದ ಮಹಾಮಂತ್ರಿ, —ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಕೊಂಚ ಸಮಯ ಅವನು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿರಲು, ಅಸ್ವಾಜಿ ಬಂದು ‘ಕಲಿಂಗ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಸುಸ್ವಾಗತವು,’ ಎಂದು ನುಡಿದು, ನಗು ಮುಖದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದನು. ಈವರೂ ನರಪತಿ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು.

‘ಕಲಿಂಗ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಶುಭಾಗಮನವು.’ ಎನ್ನುತ್ತ ರಾಮಲಿಂಗ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದನು. ರಾಯನಾದರೂ ಹಸನ್ಮುಖವೊಪನೆ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳು ಬರಬೇಕು,’ ಎಂದನು. ದಾಮೋದರಶರ್ಮನು ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಮನ್ನಣೆ ಸಿಕ್ಕಿದುದಕ್ಕೆ ಹೃಷ್ಯನಾದನು.

ನರಪತಿ:—ಕಲಿಂಗ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಮನೋದ್ದೇಶವು ತಿಳಿದರೆ ಒಳಿತಾಗುವುದು. ರಾಯನೇ ಉಪಚಾರ ವಿಧಿಗಳೆಲ್ಲ ಕೊನೆಗಂಡ ನಂತರ ಮಾತಿಗೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು.

ದಾಮೋದರಶರ್ಮ:—ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರಾದ ವೀರನರಪತಿಗಳೇ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಧುರಂಧರರಾದ ಮಹಾ ಮಂತ್ರಿ

ಗಳೇ, ಮತ್ತು ವೀರ ಸೇನಾಪತಿಗಳೇ, ಈ ದಿನ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು. ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಶಾಂತಚಿತ್ತರಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಸಮಾಲೋಚಿಸಬಹುದೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬುಗೆಯಿದೆ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:—ಕಲಿಂಗ ಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ವಿಜಯನಗರಾಧೀಶರು ಆವಾಗಲೂ ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉಚಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ಇತಿಹಾಸ ಸಾರುತ್ತಲಿದೆ. ಆ ಬಗ್ಗೆ ತಾವು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆ ಮಂಡಿಸಬೇಕು.

ದಾ:—ಚತುರಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಅಪ್ಪಾಜಿಯವರ ಆಶ್ವಾಸನದಿಂದ ನನಗೆ ಅನಂದವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನಾನು ಬಂದ ಕಾರ್ಯದತ್ತ ಹೊರಳುತ್ತೇನೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನಾಧೀಶ್ವರರೇ, ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕಗಳೆರಡೂ ಒರ್ವ ಭಾರತಮಾತೆಯ ಇಬ್ಬರು ಸತ್ತುತ್ತರಂತಿರುವರು. ಈ ಇಬ್ಬರು ಬಂಧುಗಳು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರು ಬಡಿದಾಡುವದು-ಒಂದೊಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಾಣ ಹರಣಕ್ಕೆ ಸಂಪತ್ತಿಯ ನಾಶಕ್ಕೆ-ಎರಡೂ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವುದೆಂದರೆ, ಅನುಚಿತವೆಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ.

ಇನ್ನು ಸದ್ಯದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸ್ವತಃ ಕರ್ನಾಟಕಾಧೀಶ್ವರರೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಾರಣರಲ್ಲವೆಂಬದನ್ನು ನಾನರಿತುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಕಾರಣಗಳೇನೇ ಇದ್ದರೂ, ಇದು ವರೆಗೆ ಅದೆಂತಹ ಲಾಭ-ಹಾನಿಕರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದ್ದರೂ ಹಿಂದಿನ ದನ್ನೆಲ್ಲ ಇಂದು ಮರೆತು, ಮುಂದೆ ಬಂಧುಭಾವದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು, ಎರಡೂ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಉನ್ನತಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗುವುದೊಳಿತೆಂದು ನಮ್ಮಗಳ ನಂಬುಗೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ ನಾನಾಗಲೇ ಬಂದುದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕಾಧೀಶ್ವರರು ಅನ್ಯಥಾ ಭಾವಿಸಬಾರದೆಂದು ನನ್ನ ವಿನಂತಿ. ಕಲಿಂಗ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಭಾಗವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದೊಡೆಯರು ಗೆದ್ದು ತಮ್ಮ ವಶದಲ್ಲಿರಿಸಿರುವರು. ಇದರಿಂದ ಕಲಿಂಗರು ಪೂರ್ಣ ನಿರಾಶರಾಗಿಲ್ಲ; ಅವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಉತ್ಸಾಹವಿದೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಸೈನ್ಯವೂ ಬಲವೂ ಇದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರೇಮ ಅವರಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ತಮ್ಮ ತಾಯ್ನಾಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯರಕ್ಷಣೆಗೊಂದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕಲಿಂಗನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಿರುವನು.

ಆದರೂ ಇಂತಹ ಅಂತಃಕಲಹಗಳಿಂದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನಷ್ಟವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಲಾಭಾಂಶವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಮ್ಮ ಭಾವನೆ. ನಾನು ಪುನಃ ಸೂಚಿಸುವ ದೆಂದರೆ, ಇದುವರೆಗಾದ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನಾದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಯಾರಾದರೂ ಕಾರಣರಬಹುದು. ಭವಿಷ್ಯತ್ತಿನ ಉಜ್ವಲ ಮೈತ್ರಿ ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಭೂತ ಕಾಲದ ಭೂತವನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಯತ್ನಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಯೋಚಿಸಕೂಡದೆಂದು ನಮ್ಮಗಳ ನಮ್ರವಿನಂತಿ.

ಇನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕಾಧೀಶ್ವರರು ವಿಜಯೀ ವೀರರಾದರೂ-ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ನಾಡು ಗೆದ್ದು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ-ಅನ್ಯವಿಜಯಿಗಳಂತಾಚರಿಸದೆ, ಆತ್ಮಂತ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ, ಅಪರಿಮಿತ ಔದಾರ್ಯ ದಿಂದ, ಅವರ್ಣನೀಯ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಕಲಿಂಗ ನಾಡವರ ಸಂಗಡ ವರ್ತಿಸಿ, ಕಲಿಂಗ ನಾಡವರ ಹೃನ್ಮನಗಳನ್ನ ಪಹರಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕನ್ನಡಿಗರ ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತರಗತಿಯ ಉದಾರಚರಿತದಿಂದ ಅವರ ಕೀರ್ತಿ ದಿಗಂತಗಳಿಗೂ ಹರಡಿ, ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಬೆಳಗುವದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರೇಮಳ ವರ್ತನೆಯೇ ನಮಗೆ ಮೈತ್ರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಹಚ್ಚಿ ತೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಕು.

ಇನ್ನುಳಿದುದೆಂದರೆ, ಈಗ ತಾನೆ ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಒಂದು ವಿಷಾದಕರ ಸಂಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಅನುತಾಪ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಲೇ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈಗ ಕೆಲವು ಸಮಯ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿಯ ಅದಾವನೋ ದುಷ್ಟನೋರ್ವನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಮ್ರಾಟರ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದನೆಂಬುದು ಈಗ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆ ದುಷ್ಟ ಅಚರಣೆಯು ಕಲಿಂಗ ರಾಜರಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿಲ್ಲ—ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಆ ಸಂಗತಿ ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಾದವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅಘೋರ ಕೃತ್ಯ ನಡೆದು ಹೋದರೂ ಕನ್ನಡಿಗರು ಅಂತಹ ದುಷ್ಟನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಬಯಲಿ ಗಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವ್ಯಕ್ತಮಾಡದಿರನು.

ನಾನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಉದಾರ ನಡತೆಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಮ್ರಾಟರನ್ನ ಭಿನಂದಿಸಿ-ಸಂಧಿಯ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ಪುನಃ ಬಿನ್ನವಿಸಿ-ನನ್ನೀ ದೌತೃ ಸಂದೇಶ ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.'

ದಾಮೋದರ ಶರ್ಮನ ಭಾಷಣ ಮುಗಿಯುತ್ತಲೆ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲೆದ್ದನು.

'ಕಲಿಂಗನಾಡ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಗಳೇ, ಇಂದಿನ ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರಪರಿಪುಷ್ಕತ, ಮೈತ್ರಿ ಸೂಚಕ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರೇಮದ ವೀರ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕನ್ನಡ

ಸಮ್ರಾಟರು ಕೇಳಿದರು. ತಮ್ಮ ಆಶಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಾ-
ನಂದವಾಯಿತು ಕನ್ನಡ ದೊರೆಗಳು ಅನ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳನ್ನು ತುಳಿದು ಹಾಕ-
ಬೇಕು, ಅನ್ಯ ನಾಡವರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹರಣಮಾಡಬೇಕು, ಅನ್ಯ ಜನಾಂಗ-
ದವರನ್ನು ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರೆಂದೂ
ಆಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆವಾಗಲೂ ಭೀಕರ ಪರಿಣಾಮಿಯಾದೀ ಯುದ್ಧವನ್ನು
ತಪ್ಪಿಸಲು ಬಹಳವಾಗಿ ಹೇಣಗಾಡಿ ಯುದ್ಧವು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದಾಗಲೇ
ಈ ಅನರ್ಥಕಾರೀ ಯುದ್ಧ ಕೈಕೊಳ್ಳುವರು. ಈ ಸಲವೂ ಹಾಗೆಯೇ
ಸಂಭವಿಸಿತೆಂಬದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅರಿತಿರುವರು. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು
ಮರೆಯುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಮ್ರಾಟರು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ
ಮರೆತೇ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೊಸ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಆ ಪ್ರಕಾರ
ವಾಗಿ ಎರಡೂ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಉನ್ನತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಆವಾಗಲೂ ಸಿದ್ಧ-
ರಿರುವರು.

ಮುಂತಾಗಿ ಮೈತ್ರಿ ಬೆಳೆಯಿಸುವ ಸದಿಚ್ಛೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದು-
ದಲ್ಲದೆ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಕೊಂಚವಾದರೂ ಕೊರತೆಯಾಗದಂತಹ
ಸಂಧಿಗೆ ತಾವು ಸರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದ್ಧರಿರುವದಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಸಂ-
ಧಿಯ ಕರಾರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯಾಯಿತು. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಅಸ-
ಮಾನವಾಗುವಂತಹ ಯಾವ ಸೂಚನೆಯೂ ಮುಂದೆ ಬರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂಬ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರೀವರೂ ದಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನಸ್ತಂಧ-
ರಂತೆ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕದಿತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ
ವೀರನರಪತಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಕಾಲವೆಂದರೆ, ಕನ್ನಡದೇವಿಯ ಅತ್ಯಂತ
ಉಜ್ವಲ ಸಮಯವು. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವೈಭವವು, ಅತೀವ ಉಚ್ಚ-
ತಮ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದುದು ಆತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ. ಬರಿಯ ವೈಭವ
ದಿಂದಲ್ಲ; ಇಲ್ಲವೆ ಶೌರ್ಯದಿಂದಲ್ಲ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸೇನೆ
ಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ವೀರರೇ ಇರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಹುದು; ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ
ದಿತಿಹಾಸನ್ನು ಉಜ್ವಲಗೊಳಿಸಿದುದು. ಕನ್ನಡಿಗರ ಹುಟ್ಟುಗುಣವಾದ ಔದಾ-
ರ್ಯವು. ತಮ್ಮ ಉದಾರಚರಿತದಿಂದ ಪರಪ್ರಾಂತೀಯರನ್ನಷ್ಟೇ ಏಕೆ,
ಪರದೇಶೀಯರನ್ನು ಕೂಡಾ ಚಕಿತಗೊಳಿಸಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ವಿಪುಲ-
ವಾಗಿವೆ.

ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಿಸ್ತರಣೆ ಬೇಕಿತ್ತು; ಆದರೆ ಬೇರೆಯವರ
ನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಂದರೆಗೀಡುಮಾಡುವುದು ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಓರಿಸದರಸು ಕನ್ನಡಿಗ

ರನ್ನು ಹಲವು ಸಲ ಪೀಡಿಸಿದುದರಿಂದಲೂ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನಾಶ ಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯರೊಡನೆ ವ್ಯೂಹ ರಚಿಸಿದುದರಿಂದಲೂ ರಾಯನು ಗಜ ಪತಿಯ ಮೇಲೇರಿ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತೆಂಬದು ಹಿಂದೆ ಹಲವು ಸಲ ಬಂದಿದೆ.

ಗಜಪತಿ. ತನ್ನ ಕೃತಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟದೂ, ಸಂಧಿಗಾಗಿ ಅತುರನಾದುದೂ ನರಪತಿಯ ಕ್ರೋಧಶಮನಕ್ಕೆ ಸಾಕಾದುವು. ವೃಥಾ ವಾಗಿ ಪ್ರಾಣಹರಣ ಮಾಡಲು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಯುಕ್ತಿಯಿ.ದ, ಒಂದು ಹಸಿ ರಕ್ತವು ಕೂಡಾ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳದಂತೆ ಅದ್ವಿತೀಯ ವಿಜಯ ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಗಜಪತಿಯ ಕಣ್ಣು ಚನ್ನಾಗಿ ತೆರೆ ದುವು. ತನ್ನ ಮೂರ್ಖತನವರಿತು ಅದನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದನು.

‘ಯುದ್ಧದ ವೆಚ್ಚ ಕೊಡಬೇಕು? ಇಂತಿಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಕೊಡಬೇಕು?’ ಮುಂತಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಕರಾರು ಹಾಕಿದ್ದರೆ, ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು; ಆದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ಅಂತಹ ಕೀಳು ಮನದವರಲ್ಲ. ಆಗ್ಗೆ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ವಸತಿ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು; ಅದುದರಿಂದ ವಿರೇಷವಾಗಿ ಯಾವ ತೊಂದರೆಗೂ ಹೋಗದೆ, ‘ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವೈರಭಾವವನ್ನು ಮರೆತು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಬೇಕು. ನರಪತಿ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡ ನಾಡನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕು.’ ಎಂಬ ಕರಾರುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಧಿ ನಿರ್ಣಯ ವಾಯಿತು.

ಕಲಿಂಗ ಮಂತ್ರಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು. ಅವನು ಕನ್ನಡಿಗರ ಉದಾರತನಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಭಿನಂದಿಸಿದನು. ಕನ್ನಡಿಗರ ಉದಾರ ಆಚರಣೆ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಪೊಟ್ಟನೂರಿಗೆ ಪೊಡಮಟ್ಟನು.

ನನ್ನು ಒಂದೇಸವನೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಆ ಸೊಬಗಿನ ಸುಗ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲುಪಡೆಯುವಳೆಂದರೆ, ಶಶಿಲೇಖೆ.

‘ಲೇಖೆ, ಇಂತಹ ಆನಂದಕರ ಸಮಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದೆಂದು ನೀನೆಣಿಸಿದ್ದೆಯಾ?’

‘ರಾಜಪುತ್ರೀ, ಎಲ್ಲವೂ ನಾವೆಣಿಸಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆಗುತ್ತಿದೆಯೇ? ನಮ್ಮ ಎಣಿಕೆ-ಗಣಿಕೆಗಳು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತಲುಪುವವು? ಜಗನ್ನಾಥನಾವಾಗಲೂ ತನ್ನೆಣಿಕೆಯಂತೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕುಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸುಖವನ್ನಿತ್ತು ತಣಿಸುತ್ತಾನೆ, ದುಃಖವನ್ನಿತ್ತು ಮಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಅತರ್ಕ್ಯ ಲೀಲೆಯನ್ನರಿಯಲು ಸಮರ್ಥರಾರು?’

‘ನಿಜ; ಲೇಖೆ, ಎಂತಹ ವಿಚಿತ್ರ ಯೋಗಾಯೋಗ! ನೀನೇ ನೋಡು. ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯವರು ದಾಳಿಯಿಡಬೇಕೆಲ್ಲಿ? ತನ್ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ದರಸು ಕೆರಳಬೇಕೆಲ್ಲಿ? ಅವನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಲ್ಲಿ? ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದು; ಆದರೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅಂದು ನಮಗವರ ದರುಶನವಾಗಿ, ಅದೇಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗಳನುಭವಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಈ ಶುಭದಿವಸ ಕಂಡೆವು.’

‘ರಾಜಪುತ್ರೀ, ಬಂದ ದುಃಖಗಳು ಮುಂಬರುವ ಸುಖದ ಸೂಚನೆ ತರುತ್ತವೆಂದು ಹಿರಿಯರೆನ್ನುವ ಅನುಭವ ಬಂದಿತು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಲಿಂಗಕ್ಕೆ ದಾರುಣವಾದ ಅವಸ್ಥೆ ಒದಗಿದ್ದಿತು. ಕಲಿಂಗವು ನಿರ್ನಾಮವಾಗುವದೆಂದು ಅನೇಕರೆಣಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನೋಡು, ಯೌವನ ಕೋಲು ತಿರುವಿದಂತೆ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲಿನ ಆ ಭೀಕರತೆಯೇ ಸಂತಸಕ್ಕೆ ಮೈಗೊಟ್ಟಿತು. ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡ ತಂಗೊಳವಾಯಿತು. ದುಃಖಸಾಗರ ನಂದನವನವಾಯಿತು. ನರಕ-ದುಃಖ ಸಗ್ಗದ ಸುಖವಾಯಿತು. ಹಾಲಾಹಲ ಮಧು ರಾಮೃತವಾಯಿತು. ಜಗನ್ನಾಥ ಕಣ್ಣೆರೆದರೆ ಯಾವುದು ತಾನೇ ಅಶಕ್ಯ?’

‘ಅಹುದು. ನಿನ್ನ ಮಾತು ಯಥಾರ್ಥವಿದೆ. ದೇವದೇವನ ಲೀಲೆಯರಿಯದೆ, ಆತನ ಅಸದೃಶ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ತಿಳಿಯದೆ, ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ವಿಶ್ವವನ್ನೂ ಸುಟ್ಟು ಸೂರೆಗೊಯ್ದು, ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಮುನ್ನಿನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಧುರತಮವಾಗಿ ಕಟ್ಟುವ ಆತುಲ ಬಲಶಾಲಿ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಮರೆತು, ನಾನೇ ಇಂದ್ರರು, ನಾನೇ ಚಂದ್ರರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಹೆಮ್ಮೆ ಬಡುತ್ತೇವೆ; ಆದರೆ ಕೊಂಚವೇ ಅವಸ್ಥೆ ಬದಲಾದರೆ ಬಲವಾಗಿ ಗೋಳಡುತ್ತೇವೆ. ‘ಪರಮಾತ್ಮ! ಎಂದು ಆತನತ್ತ ಧಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.’

‘ಸಖಿ, ದುಃಖಗಳೆಂದರೆ ಏನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆ? ಮಾನವನ ಸಚ್ಚೀಲತೆಯ ಬರೆಗಲ್ಲು. ಸಗ್ಗ ಜೀವನದ ಸುಲಭ ಸೋಪಾನ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಜೀವನ ಪಾವನಗೈವ ಪರಶುಮಣಿ. ಬರುವ ಸುಖದ ಮುಂಗುರುಹು. ಸೌಖ್ಯಜೀವನದ ಅರುಣನ ಕಿರಣಗಳು. ಸಖಿ, ದುಃಖಗಳ ಬಣ್ಣನೆ ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ ಇದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಉಚ್ಚ ಪರಿಣಾಮ ಮರೆತರೂ ‘ಸುಖಂ ಹಿ ದುಃಖಾನ್ಯನುಭೂಯ ಶೋಭತಿ | ಘನಾಂಧಕಾರೇಷ್ಟಿವ ಧೀರದರ್ಶನಂ||’ ಎಂಬ ಕವಿಯ ಉಕ್ತಿ ದುಃಖದ ಕಟುಫಲ ಕಡಿದವನಿಗೆನೇ ಸುಖದ ಸವಿಫಲಗಳ ಮಾಧುರ್ಯದರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಆವಾಗಲೂ ಸುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಳುವವನಿಗೆ ಸುಖದ ಸವಿಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯುವವನಿಗೆ ಬೆಳಕಿನ ಮಹತಿ ತಿಳಿಯದು; ಆದರೆ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಹೋದವನಿಗೆ ಬೆಳಕಿನ ಹೊಳಪು ಸುಳಿದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಆನಂದ ಬಲವಾಗುತ್ತದೆ.’

‘ನಿಜ; ಲೇಖೆ, ನೀನನ್ನು ವುದು ಯಥಾರ್ಥವಿದೆ. ಇಂತಹ ಸುಂದರ ಸಮಯ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಅದರ ಮಾಧುರ್ಯ ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬೀಕೆಂದೇ ಜಗನ್ನಾಥನು ಇಷ್ಟು ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಏನೇ ಅದರೂ ಇಂತಹ ಸುಮಧುರ ಸಮಯವೊದಗಿದುದು ನಾವು ಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಮಧುರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ‘ಅಂತೆಯೇ ಮಾನವ ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಮುಂದೊರಿದಿರುವನು.’

‘ರಾಜಪುತ್ರ, ಅಗೋ ನೋಡು. ಮಂಗಲವಾದ್ಯಗಳು ಕೇಳಬರುತ್ತಲಿವೆ. ಬಹುಶಃ ಕನ್ನಡದರಸಿನ ಆಗಮನವಾದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.’

ಇಬ್ಬರೂ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ನಿಂತರು.

‘ಲೇಖೆ, ಅದೋ ನೋಡು. ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಅಂಬರದಬೈತರುವ ಸೈಂ ಬಣ್ಣದ ಮುಂಬಗಲ ಬೆಂಗದಿರನ ಹೊಂಗಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರದಿಂದ ಬರುವ ಅಂಗಜನ ತೆರದಿಂದೆ ಅಂಗನಾ ಮನೋಹರ ಪೆಂಗೊಳವಿನಿಂದಾ ಮಧುಬನಬ ಮಾಧುರ್ಯ ನೀಡಿ ಸುಧೆಯನೀಂಟಿಸಿ, ಬಾಹ್ಯಬಧಿರರೂ ಮಾಡಿದ ಇಂದುವದನ ಇಂದಿರೆಯರಸ ಸುಂದರಪುರುಷ ಗೋವಿಂದ ತಾನೆಂದು ತೋರಿಪ್ಪನು.’

‘ಭಾಪು! ಭಾಪು! ರಾಜಪುತ್ರ, ಕವಿತ್ವಕ್ಕೆ ನೀನೆಡೆಯಾಗಿರುವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೆ ನಿನಗೇ ಕವಿತ್ವವೆಡೆಯಾಗಿದೆಯೋ?’

‘ಇನ್ನೇನು, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಬೇಕು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳಬೇಕು. ಅಹೋ ರೂಪ ಮಹೋಧ್ವನಿ!’

‘ನಾನೇನಷ್ಟು ಕುರೂಪಿಯಿಲ್ಲ.’

‘ಉಂಟೆ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ವೀರಸೇನಾಪತಿ—’

‘ರಾಜಪುತ್ರಿ, ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು. ಅಜನು ಜಾಣ್ಣೆಯಿಂದ ಸೃಜಿಸಿದೀ ಜನಪದ್ವಿಜರ ಪಾಲಿಪ ಸುಜನೋತ್ತಂಸ, ಗಜವನ್ನೇರಿ ತನ್ನಿನೋಟದಿಂದ ಮನಸಿಜನ ಬಾಣವೆಸೆಯುತ್ತ ಮನ್ನೆಯರ ತನುಗಳಂ ಕಂಪಿಸುತ್ತೆ ಮನಗಳಂ ಸೆಳೆಯುತ್ತೆ ವನಜಸುಮ ಕಮನೀಯ ಕಮಲಮುಖದಿಂ ವಿಮಲ ಶಶಿಕಾಂತಿಯಿಂ ಯಶೋಜ್ಯೋತಿಯಿಂ ಭಾಸುರ ಪ್ರಭೆಯಿಂ ಕಾಂತೆಯರ ಅಂತರಂಗ ದೊಳನಂತ.....’

‘ಭಾಪು! ಭಾಪು!! ಪುತ್ರಿಯರೇ, ಇಂದು ಆಗಮಿಸುತ್ತಲಿರುವಂತಹ ಕನ್ನಡ ರಾಜನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕವಿತ್ವದ ಮೇಲಾಟಕ್ಕೆ ನೀವೀರ್ವರೂ ಬದ್ಧರಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.’ ಗಜಪತಿ ನಗುಮುಖದಿಂದ ನುಡಿಯುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.

ಇಬ್ಬರ ಮುಖಗಳೂ ಕೆಂದೇರಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ತೋರಹತ್ತಿದುವು. ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು.

‘ಮೋಹಿನಿ, ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರೆ ಹೇಗೆ? ನರಪತಿಯು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಆತನಿಗೆ ಮಂಗಲಾರುತಿಯೆತ್ತುವುದಿಲ್ಲವೆ? ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಭಾವೀ ವಲ್ಲಭರಿಗೆ ಶುಭಾಗಮನ ಸೂಚಿಸುವುದೊಳಿತಲ್ಲವೆ?’ ಎಂದು ಉಪಹಾಸದಿಂದ ನುಡಿದು ನಕ್ಕನು.

ಒಡನೆಯೇ ಮೂವರೂ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು, ಸೇವಿಕೆಯರು ಸಿದ್ಧವಾಗಿಸಿದ್ದ ಮಂಗಲಾರುತಿ ತಮ್ಮ ಮಂಗಲ ಕರಗಳಲ್ಲಿ ಪಿಡಿದು, ಮಂಗಲವಾದ್ಯಗಳೊಡನೆ ಬರುವ ಮಂಗಲಾಂಗನ ಮಂಗಲಾಗಮನ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಮಂಗಲಾದೇವಿಗೆ ವಂದನೆಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತ ನಿಂತರು. ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ನರಪತಿ ಸಕಲ ವೈಭವಗಳಿಂದಾಗಮಿಸಿದನು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬವಾಯಿತು. ಮನಕ್ಕೆ ಹರುಷವಾಯಿತು. ಹೃದಯ ಆನಂದದಿಂದ ಉಬ್ಬಿಹೋಯಿತು.

ಚಿನ್ನರನ್ನದೊಡಪುಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತವಾದ ರಾಜಗಜದ ಮೇಲಿರಿಸಿದ ನವರತ್ನಗಳ ಅಂಬಾರಿಯಲ್ಲಿ ಶಶಿಬಿಂಬವನ್ನಣಕಿಸುವ ಸುಂದರ ಸುಕುಮಾರ ವೀರ ನರಪತಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಧುರ ಕಾಸ್ಯ ಲಾಸ್ಯವಾಡುತ್ತ ಲಿದ್ದಿತು ನೋಟದಲ್ಲಿ ಗರ್ವಿತರನ್ನು ಉರ್ಮಿಗಳಿಸುವ ದರ್ಪ ಅಡಗಿದ್ದಿತು.

ನಗುವೊಗದಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ, ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕನಕದ ಲತೆಯಂತೆ, ರನ್ನದ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ, ಮನ್ಮಥನರಗಿಯಂತೆ, ಸಮುದ್ರ ಪುತ್ರಿ ಲಕುಮಿಯಂತೆ, ವಾಗ್ದೇವಿ ಸರಸತಿಯಂತೆ, ಕವಿಯ ಪ್ರತಿಭೆಯಂತೆ.....ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ! ಸುಂದರಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಸುಭೂಷಿತಳಾದ, ಶೋಭನಾಕಾರದಿಂದ ಶುಭಾಗಮನ ಸೂಚಿಸುವ, ಸುಹಾಸದಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ, ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ರನ್ನದ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ನೀರಾಜನಗಳನ್ನಿರಿಸಿ ಮಂಗಲಜ್ಯೋತಿಯ ಮಂಗಲಾರುತಿಯನೆತ್ತಲು ಅಂಗನೆಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಂಗಜನ ರಾಣಿಯ ಬಿಂಕದಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಇಬ್ಬರ ಕಣ್ಣು ಕಲೆತವು, ಶರೀರ ಕಂಪಿಸಿದವು, ಹೃದಯ ನಲಿದಾಡಿದವು, ವಸನ ಬೆರ್ಮನಿಗಳಿಂದ ತೊಯ್ದವು, ಮುಖ ಕಮಲ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ತಳೆದವು.

ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ರನ್ನದಾರುತಿ ಹಿಡಿದು ಮುಂಬಂದಳು. ಶಶಿಲೇಖೆ ತನ್ನಿನಿಯನನೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ಹಿಂದೆ ಉಳಿಯಲು, ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಮೆಲ್ಲನೆ 'ಲೇಖೆ, ಹೀಗೆ ಪರವಶಳಾಗಬೇಡ. ಈಗಲೇ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮುಂದೆ ಗತಿಯೇನು?' ಎಂದು ನಗೆಯಾಡಿದಳು.

ಶಶಿಲೇಖೆಯಾದರೂ ಕಡಿಮೆಯವಳೇ? 'ರಾಜಪುತ್ರೀ, ಮಹಾಜನೋಯೇನ ಗತಃ ಸ ಪಂಥಃ |' ಎಂದು ಮೆಲುನಗೆಯಿಂದ ನಡೆದಳು.

ನರಸತಿ ಗಜದಿಂದಿಳಿದು ಮುಂಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಲೇ, ಈವರೂ ಮಂಗಲಾರುತಿ ಬೆಳಗಿ ವಿಜಯ ತಿಲಕವನಿಟ್ಟು ಸುಹಾಸದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಅಂದಿನ ನೋಟ ಅವರ್ಣನೀಯವಾದುದು. ಅದನ್ನು ನೋಡುವ ಸುಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿದಂತಹ ಆ ಸುವೈವಿಗಳ ಭಾಗ್ಯವೇ ಭಾಗ್ಯ! ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತವರ ಕಣ್ಣು ತಣೆದವು, ಭಯ-ಭೀತಿ ಹರಿದವು, ಮದ-ಮಾತ್ಸರ್ಯ ತೊರೆದವು. ಇಂತಹ ಸುಂದರತಮವಾದ ಇನಿನೋಟ ಸಿಕ್ಕುವುದು ತೀರಾ ವಿರಳ. ಮತ್ತೂ ಮತ್ತು ನೋಡಿ ಆ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅವರ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು.

ಗಜಪತಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನರಸತಿಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಅದರದಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ದ ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿದನು. ಆ ಸಭಾಮಂಟಪದ ಶೃಂಗಾರವು ಅವರ್ಣನೀಯವೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಓದುಗರ ಊಹೆಗೇ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಎದುರಿಗೆ ಸುಂದರತಮವಾಗಿ ಸಂಗೀತ-ನೃತ್ಯಾದಿಗಳು ಸಜೆದವು. ಕುಶಲ ಗಾಯಕರು ಕೇಳುವವರನ್ನು ಗಂಧರ್ವಲೋಕಕ್ಕೆಳೆದೊಯ್ದರು ಬೆಡಗುಗಾತಿಯರಾದ ನರ್ತಕಿಯರು

ಭಾರತೀಯ ನೃತ್ಯಕಲೆಯ ಸರ್ವವಿಮೂರ್ತಿಗಳೇ ತಾನೆಂಬಂತೆ ಬಹು ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ನೃತ್ಯನೈಪುಣ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಸಭಾಕಾರ್ಯ ಕ್ಷಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವೆಂದರೆ, ಕನ್ನಡದೊರೆಗೆ ಕಲಿಂಗ ನಾಡಿನ ಮನ್ನಣೆಯರ್ಪಿಸುವುದು.

ಕಲಿಂಗ ಮಂತ್ರಿ ದಾಮೋದರಶರ್ಮನು ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹೃದಯ ಸೂಸಿ ಹರಿಯುವಂತೆ ಬಹು ಅಂದವಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಅವನ ಅಂದಿನ ಭಾಷಣವು ಅದ್ವಿತೀಯವಾಯಿತು. ಕನ್ನಡಿಗರ ಚತುರ ಮಂತ್ರಿ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಕೂಡ ತಲೆದೂಗಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತರ ರೂಪವಾಗಿ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಮಾತನಾಡಲೆದ್ದನು. ಅಪ್ಪಾಜಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಲೆ, ಸಭಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ತಬ್ಧರಾದರು. ಭಾರತೀಯ ಕೆಲವೇ ಮುತ್ಸದ್ವಿಗಳಲ್ಲೋರ್ವನಾದ ಅಪ್ಪಾಜಿಯ ಅಂದಿನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಲು ಎಲ್ಲರೂ ಉತ್ಕಂಠೆಯಿಂದ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅಪ್ಪಾಜಿ ತನ್ನ ಭಾಷಣ ಸಾಗಿಸಿ ಮುಗಿಸಿದನು. ಆತನ ವಾಗ್ಧಾರಿ, ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ವಾಕ್ಯಸರಣಿ, ವಿಚಾರಪರಿಪುಷ್ಕಿತ ವಿಷಯ, ಸುಮಧುರ ಹಾಸ್ಯ ಇವುಗಳಿಂದ ಸಭಿಕರು ತಲೆದೂಗಿ ಹೋದರು. ಹೀಗೆ ಮಂತ್ರಿಗಳೇರ್ವರ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಭಾಷಣಗಳಾದುವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ಒಕ್ಕಟ್ಟಿಲ್ಲದೆ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿತ್ರತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಐಕ್ಯದ ತತ್ವವನ್ನು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಕಲಿಂಗ-ಕರ್ನಾಟಕದ ಐಕ್ಯದಿಂದ ಎರಡೂ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಉನ್ನತೀಗೇರಿ, ತನ್ಮೂಲಕ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಅಜರಾಮರ ಕೀರ್ತಿ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಆಶಿಸಿದರು.

ಕೂಡಲೆ ಕಲಿಂಗರಾಜ ಗಜಪತಿಯು ನರಪತಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡಲೆದ್ದನು. “ಬಂಧುಗಳೇ, ಇಂದಿನ ಶುಭ ಪ್ರಸಂಗವು ನಮಗೆ ದೊರೆಯಬಹುದೆಂದು ನಾನೆಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠ ನರಪತಿ ಅಲ್ಪಾದರೂ ಕಾರಣವಿರದೆ, ನಾನೇ ಕಾರಣನೆಂಬದನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಸುವೆನು. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನರಪತಿ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವವನಾದರೂ ನಾನೇ. ಮುಂದೆ ನರಪತಿಯ ನಿಜವಾದ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯದಲೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠವೆಂಬ ಒಂದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಲ ಕೆಳಗೆ ತುಳಿಯಬಹುದೆಂದೆಣಿಸಿದೆನು; ಆದರೆ ನರಪತಿ ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳಿಗಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನರಾಗಿರುವರು. ಅವರು ಉದಾರರಿರುವರು, ಚತುರರಿರುವರು, ವೀರರಿರುವರು, ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ರತ್ನ ಪ್ರಾಯರಿರುವರು. ತಮ್ಮ ಅಸಮ ಔದಾರ್ಯದಿಂದ ಕಲಿಂಗನಾಡವರನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರಲ್ಲದೆ, ಇಂತಹ ಅತ್ಯಾನಂದಕರ ಸುಸಂಧಿ ಸಂಧಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು

ಇಂದಿನ ಈ ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವಪೂರ್ಣ ಅಮೃತಮಯ ಸುಸಮಯ ಕಲಿಂಗದಿತಿಹಾಸಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಲವೂ ಸ್ಮರಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಅದರಂತೆ ಈ ಸುಮಧುರ ಸಮ್ಮೇಳನ ಕನ್ನಡ ದೊರೆಯ ಮನದಲ್ಲುಳಿಯಲೆಂದು ನರಪತಿಗೆ ಒಂದು ಸ್ಮರಣೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಾವು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತೇವೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಅಗಣಿತ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಕಾಣುವಂತಹ ಯಾವ ಶ್ರೇಷ್ಠರತ್ನಗಳೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ಯಾವಮೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನಿತ್ತು, ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆಗೂಡಿಸಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಧೀಶ್ವರರಿಗೆ ಅವರಿಗಿರುವ ಬಿರುದು ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿನ್ನೊಂದು ಪೋಣಿಸುವೆನು. ಅದರಿಂದ ಅವರಾ ಬಿರುದು ಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಲಿಂಗದ, ತನ್ಮೂಲಕ ಇಂತಹ ಅನಂದಕಾರ ಸಂಗತಿಯ ಸ್ಮರಣೆ ಆವಾಗಲೂ ಉಳಿಯುವುದು.' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ದಾಮೋದರಶರ್ಮನಿತ್ತ ಒಂದು ರತ್ನದ ಹಿಡಿಕೆಯ ಖಡ್ಗವನ್ನು ನರಪತಿಗಿತ್ತನು. ಅದರ ಮೇಲೆ 'ಗಜಪತಿ ಸಪ್ತಾಂಗ ಹರಣ' ಎಂದು ಕೆಚ್ಚಿದ್ದಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ನರಪತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜಯಘೋಷ ಮಾಡಿದರು. ಅಪ್ಪಾಜಿ ಮೊದಲಾದ ಕನ್ನಡ ವೀರರ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳು 'ದಳ' 'ದಳ'ನೆ ಸುರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಅವರು ಆನಂದ ಪರವಶರಾಗಿ ಅನನ್ಯಮನದಿಂದ ಪಂಪಾಪತಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಈ ಹರ್ಷಗಡಲಿನ ಏರಿಕೆಕೊಂಚ ಇಳಿಯಲು, ಗಜಪತಿ ಪುನಃ ಎದ್ದನು. 'ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಸಭಿಕರೇ, ಕನ್ನಡದೊರೆಗಳ ಶೌರ್ಯಕ್ಕೊಂದು ಕಾಣಿಕೆಯಿತ್ತೆವು. ಇನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ಬಿನ್ನಹ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ, ಎನ್ನಲು, ಗಜಪತಿಯ ಮನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಗತಿ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ತಿಳಿದು ಹೋಯಿತು; ಆದರೆ ಕಲಿಂಗ ಸಭಾಸದರು ಗಜಪತಿಯ ಮುಖವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತರು. 'ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಸಭಿಕರೇ, ನಾವು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ನಮ್ಮ ಕಾಣಿಕೆಯಿತ್ತುದಾಯಿತು. ಈಗ ಕನ್ನಡ-ಕಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕರಣೆಯವಾದ ಸಂಬಂಧ ಜೋಡಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಕಲಿಂಗ ರಾಜಪುತ್ರ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿದೇವಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡದೊರೆಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತೇನೆ.' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ಕೇಳಬರಹತ್ತಿದುವು. ಸಭಾಮಂದಿರವೆಲ್ಲವೂ ಹರ್ಷನಾದದಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಆ ಆನಂದೋಧಧಿಯ ಪೂರದಲ್ಲಿಯೇ ನರಪತಿ ಗಜಪತಿಯ ಭಾಷಣಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೀಯಲಿದ್ದನು. 'ಕಲಿಂಗಸಾರ್ವಭೌಮರೇ, ಇಂದಿನ ಈ ರಮಣೀಯ ನೋಟ ನೋಡುವ

ಸುಸಂಧಿ ದೊರೆತ ಮಾನವನೇ ಧನ್ಯನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ ನನಗಂತೂ ಅದ ಆನಂದ ಹೇಳದಷ್ಟಾಗಿದೆ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮನ್ನಣೆ ಮಾಡಿದುದು ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗಿರದೆ, ಹೆಸರು ಪಡೆದ ಕನ್ನಡನಾಡಿಗೆ, ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ, ಕನ್ನಡ ಮಾತೆಗೆ, ಕನ್ನಡ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ, ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಆ ಮಹಾಮಹಿಮ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ವೀರ ಯತಿಗಳಿಗೆ ಎಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಕು. ನಾನಿದುವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ ಹೆಸರುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮನ್ನಣೆಗೆ ತೀರಾ ಯೋಗ್ಯವಾದುವುಗಳಿವೆ. ಆನಂದದಿಂದ ನನ್ನ ಕನ್ನಡನಾಡು ಸದಾ ಸರ್ವದಾ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಉದಾರಚರಿತೆಯಿಂದ ಹೆಸರು ಹೊಂದುತ್ತಲಿರಲಿ, ಎಂಬದೇ ನನ್ನ ಹಾರೈಕೆ. ಈ ಸಲ ಕಲಿಂಗನಾಡವರು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಿತ್ರರಾಗಿ ರುವರೆಂಬದು ಇನ್ನೂ ಆನಂದಕರ ಸಂಗತಿಯು. ಹೀಗೆ ದೊರೆತ ಮೈತ್ರಿ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗುಳಿಯಲೆಂದು ಹಾರೈಸುವೆನು. ಇನ್ನು ಕಲಿಂಗ ಸಾರ್ವಭೌಮರ ಬಿನ್ನಹದ ವಿಚಾರ. ನಾನದನ್ನು ಬಿನ್ನಹವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಅನುಗ್ರಹವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವೆನು. ಕಲಿಂಗರಾಜಪುತ್ರಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಹಾರಾಣಿಯಾಗಲು ತೀರಾ ಯೋಗ್ಯರಿರುವರು. ಅದುದರಿಂದ ಅವರ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ನಾನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅನುಗ್ರಹಿತನಾದೆನೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು.

ಹೀಗೆ ಆನಂದಮಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವ ಅಂದಿನ ಆ ಭಾಗ್ಯಶಾಲೀ ಸುದೈವಿಗಳಾದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಕಾಲವು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಮುಂದೊರೆಯಲು ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ವಿವಾಹಸಮಾರಂಭವಾಯಿತು. ವಿವಾಹಸಮಾರಂಭದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುವುದೇನು? ಇಬ್ಬಣವೂ ವೈಭವಪರಿಪೂರ್ಣ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳು. ಆ ವೈಭವವು ಹೇಗಾಯಿತೆಂದು ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಊಹಿಸುವುದೇ ಮೇಲು. ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವಪೂರ್ಣ ಸಂಭ್ರಮದ ಉತ್ಸವವು ಅದಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಮಗೆ ಕೊಂಚ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಬಹುದು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಮಲಿಂಗ-ಶಶಿಲೇಖೆಯರ ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವವೂ ನಡೆಯಿತು.

೧೫ ಶುಭಾಗಮನ.

ಓದುಗ ಮಹಾಶಯ, ವಿಜಯನಗರದ ವೀರನರಪತಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವ ರಾಯನ ವೀರ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿನ ಕಲಿಂಗವಿಜಯದ ಈ ಭಾಗ ಕೊನೆಗಂಡಂ ತಾಯಿತು. ಈಗ ನಾಲ್ಕುನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ಆಳಿ ಹೋದ ವೀರ ನರಪತಿ ಈತ. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಮತ್ತು ಅಂದು ಚತನ ಸಂಗಡಿಗರಾದ ಭಾಗ್ಯವಂತ ಕನ್ನಡಿಗರ ಶೌರ್ಯಾದಾಯಗಳನ್ನು ಘಂಟಾ ಘೋಷವಾಗಿ ಸಾರುವ ಕಲಿಂಗ ದಿಗ್ವಿಜಯವನ್ನು ತಾವು ಇದು ವರೆಗೆ ಓದಿ ಅರಿತಿರುವಿರಿ. ಇನ್ನುಳಿದ ಕತೆಯೆಂದರೆ, ವಿಜಯಶಾಲೀ ವೀರ ಕನ್ನಡಿಗರು ವಿಜಯನಗ ರಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬಂದು ಮಹಾ ವೈಭವದಿಂದ ನಗರಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದುದು. ಮಹಾಶಯ, ನೀವೇ ಊಹಿಸಿ; ಅಂದಿನ ಆ ನೋಟ ಅದೆಷ್ಟು ರಮಣೀಯ ವಾಗಿರಬಹುದು!

ವಿಜಯನಗರದ ಹೊರಭಾಗದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಒಯಲಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಲಕ್ಷಾವಧಿ ಜನರು ಆತುರತೆಯಿಂದ ರಾಯನ ಬರವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ನಗರದ ವೀರ ಸೈನಿಕರ ಪಡೆಯೊಂದು ಮಹಾಪ್ರಭುವಿಗೆ ಮನ್ನಣೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದು. ವಿಜಯನಗರದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗದವರು 'ಕನ್ನಡ ದೊರೆಯಾಗಮನ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಇಂತು ಅತ್ಯಂತ ಆತುರತೆಯಿಂದ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಆ ಜನಸಮುದಾಯದ ಹರ್ಷವು ಉಕ್ಕೇರುವಂತೆ ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ನರಪತಿಯಾಗಮನವಾಗು ತ್ತದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಏಕ ಕಂಠದಿಂದ ನರಪತಿಯ ನಾಮಘೋಷ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಅಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ನರಪತಿ ತನ್ನ ಮನದಿನಿಯಳು ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಯೊಡನೆ ರಾಜಗಜವನ್ನೇರುವನು. ಅಂದವಾದ ರನ್ನ-ಚಿನ್ನಗಳಿಂದ ಕೆಚ್ಚಿದ ಅಂಬಾರಿಯಲ್ಲಿ ಈವರೂ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಲೇ ರಾಜಗಜ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂಪತ್ಪೂರ್ಣವಾದುದಿರುವುದು. ಇಂತಹ ವೈಭವ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದಾ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮುಂದೊರೆಯುತ್ತಲೇ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗಲಾರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮುಂದೊರೆದುದು ಸುಂದರವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸುವಾಸಿನಿಯರು ಕನ್ನಡ

ಸಮ್ರಾಟ-ಸಮ್ರಾಜ್ಞಯವರಿಗೆ ಮಂಗಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಮಂಗಲಾರುತಿ ಬೆಳಗುವರು. ಒಡನೆಯೆ ಆ ರಾಜವೈಭವದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ವಿಜಯನಗರದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇ ಆದ ಹಲವು ದೇವಾಲಯಗಳಿವೆ. ಅತ್ಯಂತ ಶೋಭೆಯನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ರನ್ನದ ತೋರಣಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಲಕಲಕಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಿದೆ. ಅದನ್ನು ದಾಟುತ್ತಲೆ ತೋರಣ, ತಳಿರು, ರಂಗವಲ್ಲಿಗಳಿಂದ ಸುಂದರವಾಗಿ ಶೃಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬೀದಿಗಳು ಇಕ್ಕಲದಲ್ಲಿಯೂ ಭವ್ಯವಾದ ಮಹಡಿಗಳು. ಕೆಳಗೆ-ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪಾರಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಂದ-ಚಂದದ ವೇಷ-ಭೂಷಣಗಳಿಂದಲಂಕೃತರಾಗಿ, ದೇವನಾರಿಯರನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹಾಕುವ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬೀರುತ್ತ ನಿಂತಿರುವರು. ಚಿಕ್ಕವರಿಗೆ ಪ್ರೇಮದ ಬಂಧುವಿನಂತೆ, ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಮಮತೆಯ ಮಗನಂತೆ ತೋರುವ ಆ ನರಪತಿಯನ್ನೂ ಆತನ ಬವಿಯಲ್ಲಿಯೆ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ವಿಜಯನಗರವನ್ನೇ ಬೆಳಗುವ ಕನ್ನಡ ಮಹಾರಾಣಿಯನ್ನೂ ಪಾರನಾರಿಯರು ಕಣ್ಣಣೀ ನೋಡುತ್ತಲಿರುವರು.....'

ಓದುಗ ಮಹಾಶಯ, ನೀವು ಕಲ್ಪನೆಯ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಈ ಸುಂದರ ನೋಟಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಂದಿನಾ ಮೆರವಣಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಮಯವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದರೆ—ನೂರ್ಮಡಿ ಅಂದವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದರೆ, ನೀವು ಇನ್ನೂ ನಿಮ್ಮಾ ಕಲ್ಪನಾ ಸೃಷ್ಟಿಶೋಭೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ಆ ಸಮಯವೆಂದರೆ ಅವರ್ಣನೀಯ ಆನಂದದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಅಂದಿನ ಆ ಭಾಗ್ಯವಂತ ಕನ್ನಡಿಗರು ಕಣ್ಣಣಿ ನೋಡಿ ನಲಿದರು. ಆನಂದಿಸಿದರು. ಸಂತೋಷ ಬಟ್ಟರು.

‘ಪ್ರಭುಗಳೇ, ನಾವಿವುವರಿಗೆ ಕೇಳಿದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಜಯನಗರವು ನೂರ್ಮಡಿಯಾಗಿಯೋ ಸಾಸಿರ ಮಡಿಯಾಗಿಯೋ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.’ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ಆನಂದತುಂದಿಲಳಾಗಿ ನುಡಿದಳು.

‘ದೇವಿ, ಇದು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಯತಿವರರು ತಮ್ಮ ಅಖಂಡ ತಪೋಬಲವನ್ನೆರೆದು ಕಟ್ಟಿ ಕಾಯುತ್ತಲಿರುವ ಕನ್ನಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣವು. ಇನ್ನು ಇಂತಹ ಸುಂದರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಡತಿ ನೀನಿರುವೆ.’ ರಾಯನು ಹರ್ಷಪೂರ್ಣಸ್ವರದಿಂದ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಸುಂದರ ನೊಗವನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ನುಡಿದನು.

‘ಪ್ರಭುಗಳೇ, ಒಡತಿ ನಾನು ಹೇಗಾಗುವೆನು? ನಾನು ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭುಗಳ ದಾಸಿ ಮಾತ್ರ....’ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿ ನುಡಿದಳು.

ಹೀಗೆ ಅವರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸಂಭಾಷಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿರಲು, ರಾಜಗಜವು ವಿಜಯನಗರದ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಒಡನೆಯೇ ನರಪತಿ ತನ್ನ ಮನದಿನಿಯಳಿಗೆ ವಿಜಯನಗರದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಭಾಗಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಹತ್ತಿದನು.

ವಿಜಯನಗರವೆಂದರೆ, ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ಅತಿ ಸುಂದರವಾದ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲೊಂದು, ಎಂದು ಅನೇಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಕೂಡಾ ಬಹಳವಾಗಿ ಹೊಗಳಿರುವರು. ವಿಜಯನಗರವು ಕಲೆಗೆ ಬೀಡಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂದು ವಿಜಯ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ವಿಜಯಶ್ರೀಯನ್ನೂ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಮರಳಿ ಬಂದ ಕನ್ನಡ ಸಮ್ರಾಟನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲಿದ್ದರು. ಅಂದಿನ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿನ ಸೌಂದರ್ಯಾಲಂಕಾರವು ವರ್ಣನಾತೀತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಗೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಸಮ್ರಾಟ-ಸಮ್ರಾಜ್ಞಿಯರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಮನ್ನಣೆ ಅಪ್ರತಿಮವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಕರ ಅಂಗಡಿಗಳು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದವು; ಮುತ್ತು ರತ್ನ-ಮಾಣಿಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳುಗಳ ರಾಶಿಯಂತೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಜಗನ್ನೋಹಿನೀದೇವಿ ಆ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಭೆಯನ್ನು ನಿರಕಿಸುತ್ತ ಆನಂದದಿಂದ ಕುಳಿತಿರಲು, ರಾಜದ್ವಾರ ಬಂದಿತು.

ರಾಜೋಚಿತವಾದ ಸತ್ಕಾರದೊಡನೆ ಎದುರಗೊಂಡರು. ಮಂಗಳಾರುತಿ-ಕದಲಾರುತಿಗಳು ಕೊನೆಗಾಣುತ್ತಲೆ ರಾಜ-ರಾಣಿಯರೀರ್ವರೂ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಒಳಗೆ ವಿಜಯನಗರದ ದರ್ಬಾರು ಸೆರೆಬಿತ್ತು. ಸುಂದರ ತಮವಾದ ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಸರದಾರರಲ್ಲರೂ ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮ್ರಾಟ-ಸಮ್ರಾಜ್ಞಿಯರು ಒಳಹೋಗುತ್ತಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ನವರತ್ನಖಚಿತ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಅವರೀರ್ವರೂ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಲೆ, ಅಪ್ಪಾಜಿ ನೆರೆದ ಸರದಾರರಿಗೆ ತಾವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕಾರ್ಯದ ವರದಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದನು.

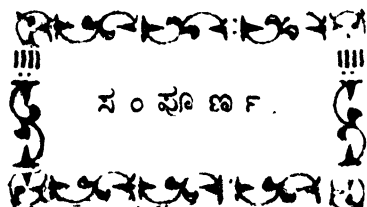
ಆ ಮೇಲೆ ಮುಖ್ಯ ಸರದಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಬ್ಬರು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ತರಗತಿಯ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ವಿಜಯನಗರದ ಘನತೆಯನ್ನೂ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೆಚ್ಚಳ

ವನ್ನೂ ಬಣ್ಣಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡಿಗರ ಶೌರ್ಯಾದಾಯಗಳನ್ನೂ ಬಣ್ಣಿಸಿದರು.

ಅಂದಿನ ಆ ಅಪೂರ್ವ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅನಂದಬಾಷ್ಪಗಳುದುರಿದುವು. ಕಂಠವು ಗದ್ಗದಿತವಾಯಿತು. ಅಸ್ವಾಜಿಯ ಅನಂದವಂತೂ ಮೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟಾಯಿತು. ರಾಮಲಿಂಗನು ನೂತನ ಪರಿಣಿತ ಸತ್ವ ಶಶಿಲೇಖಿಯ ಮೊಗವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ವಿಷಯದ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಮನೆಮಾಡಿದ್ದಿತು.

ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರೇ, ಸುಮ್ಮನೆ ಅಪೂರ್ವ ಶೋಭೆಯ ಬಣ್ಣನೆ ಮಾಡಹೋಗಿ, ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಂತಾಯಿತೆಂದು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ನಾನಿದುವರೆಗೆ ತಮಗೆ ಉಸುರಿದ ವಿಷಯಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಕೊನರು ಮಾತ್ರ. ಇದರಿಂದ ತಾವು ಪೂರ್ಣವ್ಯಕ್ತವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿಸಬೇಕು. ಕನ್ನಡಿಗರು ವೈಭವ ಶಿಖರವನ್ನು ಕಂಡ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬದಿ, ಅದೂ ತೀರಾ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆನು. ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಅಂದಿನಿತಿಹಾಸು ತಮ್ಮ ಮನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪವಾದರೂ ಬಂದುದಾದರೆ, ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಫಲವಾಯಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾವಿರಾರು ಸಂಸ್ಥಾಪನೆಯ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ, ತಮ್ಮ ಪರಂಪರಾಗತ ನಂಬುಗೆಯಂತೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುರಣ್ಯ ಯತಿವರರಿಗೇ ಇದೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಆ ಮಹಾನುಹಿಮರ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಸದ್ಯದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮುಗಿಯಿಸುವೆನು.

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುರಣ್ಯಗುರುಗಳಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ!

ಸೂಲ
ಮಿಸ್ಟೆಸ್
ಪುಟ 240
ಉತ್ತಮ
ಗ್ಲೇಜ
ಕಾಗದ
ಬೆಲೆ 1-4-0

ಗೆಲವಿನ ಕ ತ್ರಿ

ಐತಿಹಾಸಿಕ
ಕಾದಂಬರಿಯು.
ಪುಟ 128
ಬೆಲೆ ೧-೨ ಆಣೆ

ಚೋದ್ಯಪುರದ ಚೋಜಿಗರಾಯ.

[ರಾಜಕಾರಣಸಂಬಂಧದ ಹೃದಯಂಗಮ ಕಾದಂಬರಿ.]

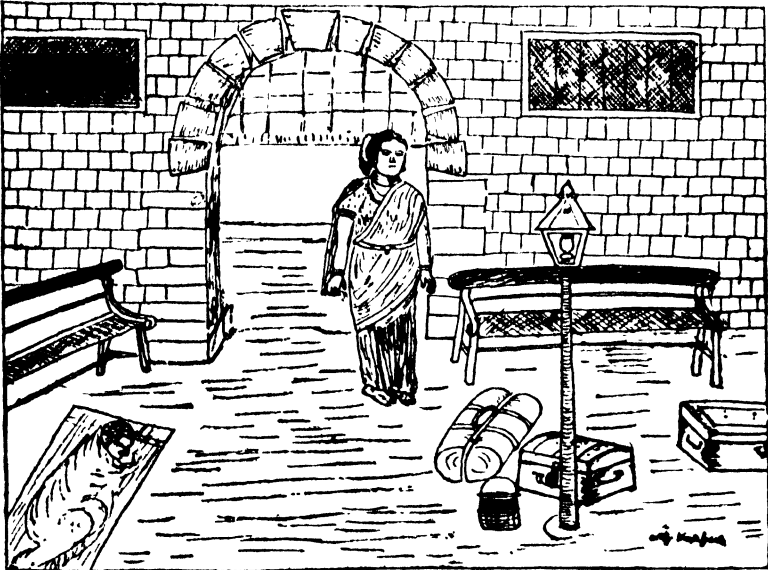
ಪುಟ 332

ಬೆಲೆ 2-0-0

ಪುಟ 168

]ಕೃತಕ ಕೈಬೆರಳು.[

ಬೆಲೆ/1-0-0

ರಮ್ಯಕಾದ ಪತ್ತೇದಾರೀ ಕಥೆ.

ಚ ದು ರೆ

ಐತಿಹಾಸಿಕ

ಕಾದಂಬರಿ

ಪುಟ 192

ಬೆಲೆ

ರೂ. 1-4-0

ಎರಡನೇ ಹೆಂಡತಿ.

[ಮನೋಹರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿತ್ರ]

ಮೊದಲಿನ ಮುದ್ರಣದ ೩೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು ತೀರಿಹೋದುದರಿಂದ ಈ ಹೊಸ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನುಣುಪು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿದೆ.

ಬೆಲೆ ೦-೪-೦ ಆಣೆ. ಟ. ಖ. ಬೇರೆ.

ಇಂದುಮುಖಿ

ಬಲು ಮನೋಹರವಾದ ಪತ್ತೆದಾರಿ ತತೆ

ಪುಟ 108 ಚಿತ್ರ ಬೆಲೆ 8 ಆಣೆ

ವಿಳಾಸ:—ಭಿ. ಪ. ಕಾಕೆ, ಪೊಂಪ್ಪ ಅನಂದವನ

ಶ್ರೀ ಶೇಷಾಚಲ ಪ್ರೆಸ್ಸ

ಆನಂದವನ.

ಈ ಭಾಷಖಾನೆಯಲ್ಲಿ

ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ

ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್, ಬಾಯಿಂಡಿಂಗ್, ರೂಲಿಂಗ್

ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳು

ತೀವ್ರವಾಗಿಯೂ

ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ

ಮಾಡಿಕೊಡಲ್ಪಡುವವು.

ದರಗಳು ಸುಲಭ.

ಒಮ್ಮೆ ಕೆಲಸ ಕಳಿಸಿ ಅನುಭವ

ವಡೆಯಿರಿ.

ರಾದವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ಬಾವಿಯಲ್ಲಿಳಿದು ಏರಿ ಬಂದರು. ತೋಟಗಾರಿಗೆ ಬಂಡಿಯಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿರಿಸಲು ಮುದ್ದಣ್ಣ ತಿಳಿಸಿಹೋದನು.

ಚಿಕ್ಕಯ್ಯನವರು ಮುಕ್ಕಣ್ಣನ ಮೈಮೇಲೆ ಒರಗಿ ಆಚೆಯ ಭುಜವನ್ನು ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಮೇವು ಬಿಟ್ಟು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಆತನ ಮೊಗದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿ ಅರೆಗಣ್ಣಾಗಿದ್ದನು. “ಚಿಲುವ” ಎಂದು ಅರೆಕರೆಮೊಡನೆ, ಅದನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿತ್ತೋ ಎನ್ನುವಂತೆ, ಅದು ಸರ್ರನೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕತ್ತಿತ್ತಿ ಗಂಗೆ ದೊಗಲು ತುರಿಸಲೆಂದು ನಿಂತಿತ್ತು. ತುರಿಸುತ್ತ ಅರೆಕ್ಷಣ ಕಳೆಯುವಷ್ಟು ರಲ್ಲಿಯೇ ಮುದ್ದಣ್ಣ ನಗೆಮಾತಿನಿಂದ, “ಮೇಯುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಧನಿಯೊಡನೆ ಆಟ ಹೂಡಿರುವವಲ್ಲ ಇವು. ನಡಿಯಪ್ಪಾ ನಡಿ. ವಿದ್ಯಾ ಕಲಿಯುವದು ಮುಗಿಸಿ ಬಂದು ಹೆಗಲಿಗೆ ಬಾರಿಕೋಲು ಹಾಕುವಿಯಂತೆ. ಹೊತ್ತು ಆದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ” ಎಂದು ಮಣಿಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿರುವ ಗಡಿಯಾರವನ್ನು ನೋಡಿ, “ಏಳು ಬಡೆದಿದೆ. ಇನ್ನು ಕಾಲು ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಬೇಕು” ಎನ್ನುತ್ತಾ ತರುಣ ಕೈಚೀಲವನ್ನು ಹುಡುಕಿದನು. “ಬಾ. ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮುದ್ದಣ್ಣ ಮುಂದಾಗಿದ್ದನು ಚೀಲದೊಡನೆ. ಮಾವನೊಡನೆ ಜೀಪುಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಕೂಡಿಕೊಂಡನು. ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಳಿಯ-ಮಾವಂದಿರು ಹಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಮುಗಿಯುವ ವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು, “ಇನ್ನು ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಹೆಚ್ಚು ಕೊಡು. ಯಾಕೆ ಅನ್ನ ಬೇಡ. ನಾನು ಆಮೇಲೆ ಹೇಳುವೆನು” ಎಂದನು ಮುದ್ದಣ್ಣ. “ಮಾದಕ್ಕನ ನೆನಪು ಇರಲಿ, ಮಹಾಪಾದಾ” ಎಂದು ಬೆರಗಾಗಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕಾರಣ ತಿಳಿಸಿದನು.

ರಸರಸನೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಮಾವರೂ ನಿಲ್ದಾಣವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಲೇ ಮೊದಲಿನ ಸೂಚನಾಘಂಟಿಯಾಯಿತು. ನಿಲ್ದಾಣದ ಕಾಲಚಕ್ರನ ಮುಳ್ಳುಗಳು ಏಳುಕಾಲು ಘಂಟೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದವು. ಪ್ರಯಾಣದ ಸಜ್ಜು ಮುಗಿಸಿ ಮಾವರೂ ಒಂದೆಡೆ ಹಾಯವಾಗಿ ಕುಳಿತರು. ಅಪ್ಪೇಯದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಮುಗಿವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಎತ್ತರವಾದ ಒಬ್ಬ ಪರಿಚಯಸ್ಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು, “ಏನು, ಮುದ್ದಣ್ಣ, ಅಳಿಯ-ಮಾವಂದಿರು ಹಿತದ

ಮಾತು ಆಡುವಾಗ ನಾವು ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆ ಬಳಕೆ ಮಾಡುವಾ ಬಾ. ಬಂಡಿ ತೋಟದಲ್ಲಿನೆಯೋ? ನಿನ್ನೆ ಬಂದಿದ್ದೆನು. ಹೀಗೆಯೆ ಹಾದು ಹಳೆಯ ಗುಂಟ ಹೋಗಿ ದಾರಿಗೆ ಕೂಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೊರಟಿದ್ದೆನು. ನೀವು ಕಂಡಿ ರಲ್ಲ. ನೀವು ಹೊರಟರೆ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಹೋಗುವದೆಂದು ಬಂದೆನು” ಎಂದು ಬದಿಗೆ ಕುಳಿತನು.

“ಜೊತೆಯಾಯಿತು ಬಾ. ಇಬ್ಬರೇ ಇದ್ದೆವು” ಎಂದು ಮುದ್ದಣ್ಣ ತಾಂಬೂಲವನ್ನಿತ್ತನು.

ಸಾವಳಿಗಯ್ಯನವರು ಅಳಿಯನಿಗೆ ಹಳೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದವರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು: “ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಆರೇರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಟ್ಟಿಕುಳ. ಉಕ್ಕಡಬಾಗಿಲ ಹನುಮಂತಣ್ಣ, ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು ಇರಬಹುದಲ್ಲ?”

“ಇರದೇನು?” ಎಂದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಅಳಿಯ. “ಇವರ ಮಗ ರಾಮನೂ ನಾನೂ ಕೂಡಿಯೇ ಅಜ್ಜನ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿರುವೆವು. ಅವ ನೊಡನೆ ಮೊನ್ನೆ ಇವರ ಊರ ಮುಂದಿನ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನು. ಕೈ ಮುಟ್ಟಿ ಮೈಮುರಿದು ದುಡಿದು ಹಸನಾಗಿರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬಿತ್ತಿಗೆಯೂ ಒಳ್ಳೆದು ಆಗಿದೆ.” ಅಭಿಮಾನ ಆದರಗಳು ಉಕ್ಕಿದವು ಹನುಮಣ್ಣನಿಂದ: “ನಮ್ಮ ಕೆಂಗಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಿರೇನು ಹಾಗಾದರೆ? “ಕಲಿತವರಪ್ಪಾ ನೀವು. ಮಾತಾ ಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅಂಜಿಕೆ ಬಂದಂತೆ ಆಗುವದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಕ್ಕ ಮುಕ್ಕನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿದ್ದು.”

“ಅಹುದು. ಅದೇನು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಕಲಿತವರಿಗೆ ಕೋಡು ಬರುವ ದುಂಟು. ನಾನು ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ಬಯಸಿಲ್ಲ, ಬಯಸುವದೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಆದರೆ, ನಾನು ನೀವು ಮನಸ್ಸು ಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡಿದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಪಾತಾಳ ನಮ್ಮ ಕೈಲಾಸ ಎರಡೂ ಕನಸಿನಂತೆ ಕರಗುವವು. ಆಗ ನಾನೂ ನೀವೂ ಒಂದೇ ಮಣ್ಣಿನ ಮಕ್ಕಳು. ನಮ್ಮ ಯೋಗ, ಭೋಗ, ರೋಗ ಎಲ್ಲವೂ ಈ ಮಣ್ಣಿನ ಮಮತೆಯ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ: ನುಣ್ಣನ್ನು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವದೂ ಉಂಟು. ಆಗ “ಕಣ್ಣಾಗ ಮಣ್ಣು ಬೀಳಾ” ಎಂದು ನಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡ ಮಾತು ನುಡಿದಂತೆ ಕಲಿತವರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಬಿದ್ದಿರುವದು. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಬೀಳದಂತೆ

